

ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΩ ΑΓΙΩ ΟΡΘΩ»

ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΔΡΙΘΜΟΣ 138 ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2026

ΔΡΙΘΜΟΣ 138 ΧΕΙΜΩΝΑΣ 2026

ὉΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ἑΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡῶΣ ΣΥΛΛΟΓῆΣ ὉΡΘΟΔΟῶΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ «Οἱ Φίλοι τῆς Ἁγίας Ὄρους»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

Τ.Κ. 25524 – 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οἱ συνεργάτες ἔχουν τὴν εὐθύνη τῶν ἀποψεῶν τους.

* * *

Ἐπίσημα συνδρομὴ Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμὴ τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐπίσημα συνδρομὴ Ἑλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐπίσημα συνδρομὴ ἐξωτερικοῦ: 10 εὐρώ.

Ὁ τραπεζικὸς λογαριασμὸς τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὄρους»,

017305016152, κώδικας πράξης 4222.

Δικαιούχος: PAN. SYL. ORT. PARA. «ΦΙΛΟΙ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ»

IBAN NO: CY37 0020 0173 0000 0005 0161 5200

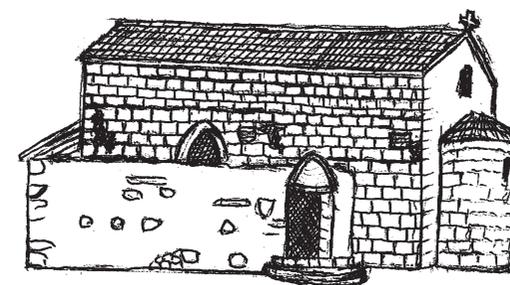
SWIFT: BCYPCY2N

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛΙΔΑ
<i>Α΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ</i>	
1. Ἁγίου Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλείστου, Ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν	1
2. Ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸς», Ἡ κατὰ Θεὸν ὑπακοή	3
3. Γεώργιου Κάκκουρα, Ἁγιος Συνέσιος ἐπίσκοπος Καρπασίας	6
4. Ἕνας σύγχρονος μυροβλύτης Ἁγιος	8
5. Ὅστις σέ ραπίσει ἐπὶ τὴν μίαν παρειάν... ..	11
6. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Ἀνισότητες – Μία ὀρθόδοξη πατερικὴ προσέγγιση	13
7. Ἀθανάσιου Παπαγεωργίου, Ἡ βασιλικὴ τῶν Σόλων. Κατεχόμενος Ποταμὸς τοῦ Κάμπου	15
<i>Β΄ ΣΙΝΑ, ΤΟ ΘΕΟΒΑΔΙΣΤΟΝ ΟΡΟΣ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)</i>	
8. Συμεὼν Πηγαδουλιώτη, Προλογικὸ Σημεῖωμα	18
9. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Ἡ πορεία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα μέχρι τὸ Σινᾶ	21
10. Βασίλειου Χαραλάμπους, Προφήτης Μωϋσῆς καὶ Σινᾶ	24

(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στί 2η σελίδα τοῦ ὀπισθοφύλλου)

11. Δημητρίου Π. Ρίζου, Ὁ προφήτης Ἡλίου στὸ Σινᾶ	27
12. Χαραλάμπη Μ. Μπούσια, Ἁγία μεγαλομάρτυς Αἰκατερίνη καὶ ὄρος Σινᾶ	36
13. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαὴλ Εὐθυμίου, Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος καὶ τὸ Σινᾶ	39
14. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ἁγιοὶ τοῦ Σινᾶ	43
15. Ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Ἁγίου Παΐσιου στὸ Σινᾶ	47
16. Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη, Ἡ Ἱερά Μονὴ Ἁγίας Αἰκατερίνης Σινᾶ ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸ μέχρι τὰ τέλη τῆς Ὀθωμανοκρατίας	53
17. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ οἱ Σταυροφορίες	57
18. Δημήτριου Ἐμμαν. Καλομοιράκη, Ὁ ἀκτιναμὲς καὶ ἡ ἀπόφαση τῆς Οὐνέσκο νομικὴ προστασία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σινᾶ	60
19. Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι, Οἱ σχέσεις τῶν ρουμανικῶν χωρῶν μὲ τὸ Σινᾶ	63
20. Δημήτριου Χ. Καππαῆ, Τὸ ἐκκλησιαστικὸ καθεστῶς τοῦ Σινᾶ	71
21. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου, Ἐκκλησίες τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ ὄρους Σινᾶ	74
22. Πρωτοπρεσβύτερου Γεωργίου Βασ. Σχοινᾶ, Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σινᾶ	78
23. Φώτιου Σχοινᾶ, Οἱ εἰκόνες τοῦ Σινᾶ	82
24. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωλῆ Νικολάου, Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ ὄρους Σινᾶ	87
25. Στέλιου Παπαντωνίου, Σιναϊτικὸς κώδικας	91
26. Χριστάκη Εὐσταθίου, Σιναϊτικὰ μετόχια στὴν Ἑλλάδα	94
27. Παναγιώτη Τοκκαρῆ, Μετόχια τοῦ Σινᾶ στὴν Κύπρο	98
28. Τάσου Μιχαῆ, Σινᾶ, ἓνα ὀρθόδοξο «κάστρο» στὴν καρδιά τῆς ἐρήμου	102
29. Βιβλιοπαρουσιάσεις – Βιβλία πού λάβαμε	107

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ὁ Ἐπιτάφιος Θρῆνος. Τοιχογραφία ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Ἁγιασμάτων (Πλατανιστάσα, ἐπαρχία Λευκωσίας). Ἔργο τοῦ Φίλιππου Γούλ (1494).

Φωτογραφία ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Φίλωνος Ἀγριδιῶν. Κατεχόμενο Ριζοκάρπασο (ἐπαρχία Ἀμμοχώστου). Κτίσμα τοῦ 12ου – 13ου αἰῶνος.

Ἅγιου Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλείστου
Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ

οὐ γράφετε ὅτι δεχθήκατε χθές ἐπισκέπτες, ὅτι εἶχατε μιά ἔντονη συζήτησι μαζί τους, γιατί δέν πίστευαν στήν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν, καί ὅτι ἀπό τήν συζήτησι αὐτή παραχθήκατε ἐπειδή οἱ ἐπισκέπτες ἦσαν ἄνθρωποι καλοί.

Ἀφιβάλλω ἄν ἦσαν πραγματικά καλοί, διότι τότε δέν θά ἔλεγαν ἀντίθετα ἀπ' αὐτά πού διδάξε ὁ Κύριος. Ὁ Κύριος εἶπε: «Πορεύομαι... καί πάλιν ἔρχομαι» (Ἰωάν. ιδ' 3). Καί ἀκόμη: «Ἔρχεται ὥρα ἐν ἧ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκουσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καί ἐκπορεύσονται οἱ τά ἀγαθά ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δέ τά φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» (Ἰωάν. ε' 28-29).

Δέν καθώρισε τόν χρόνον τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, βεβαίωσε ὅμως μέ τόν θεῖο Του λόγο ὅτι ὅπωςδήποτε θά γίνη καί μάλιστα ξαφνικά: «Ὡσπερ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπό ἀνατολῶν καί φαίνεται εἰς δυσμῶν οὕτως ἔσται καί ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου... Φανήσεται τό σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ... καί ὄψονται τόν Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπί τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετά δυνάμεως καί δόξης πολλῆς... Ὡσπερ δέ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καί ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὡσπερ γάρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρό τοῦ κατακλυσμοῦ... ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τήν κιβωτόν, καί οὐ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμός καί ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται καί ἡ παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου... Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ὥρα ὁ Κύριος ὑμῶν ἔρχεται» (Ματθ. ιδ' 27-42). Καί γιά νά μήν ἀμφιβάλλη κανεῖς γι' αὐτά προσθέτει: «Ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δέ λόγοι μου οὐ μή παρέλθωσιν» (Ματθ. ιδ' 35). Ἄργότερα, κατά τήν θ. ἀνάληψι, παρουσιάσθηκαν στούς ἀποστόλους ἄγγελοι καί τούς διαβεβαίωσαν: «Οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεῖς ἀφ' ὑμῶν εἰς τόν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται ὄν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτόν πορευόμενον εἰς τόν οὐρανόν» (Πράξ α' 11).

Εἶναι τόσο σοβαρό τό θέμα αὐτό στό ἔργο τῆς σωτηρίας μας. Οἱ Πατέρες τό συμπεριελάβαν στό σύμβολο τῆς πίστεως: «Καί πάλιν ἐρχόμενον μετά δόξης, κρῖναι ζῶντας καί νεκρούς...». Ἄλλά καί γιά τήν ἀνάστασι περιέχεται ἡ φράσις: «Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν».

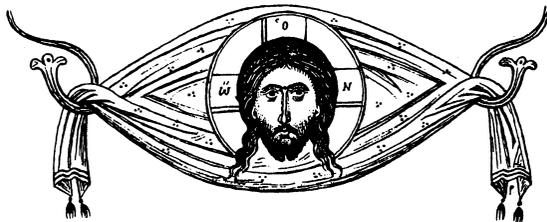
Ίσως στους καλούς επισκέπτες σας φαίνεται άπίστευτη όχι τόσο ή δευτέρα παρουσία του Κυρίου, όσο ή ανάστασις τῶν νεκρῶν. Για τόν νου ἄσφαλῶς καί τά δύο εἶναι ἀκατάληπτα. Ἐμεῖς ὅμως τά πιστεύουμε όχι διότι τά κατανοήσαμε, ἀλλά διότι ἔτσι τά δίδαξε ὁ Κύριος. Ὁ νους ἐδῶ δέν ἔχει καμιά θέσι, ἄν πραγματικά τά δεχθοῦμε σά λόγια του Θεοῦ. Ἄς διαφωνῆ, ὅποιος διαφωνεῖ. Ἄς παραμένῃ ἄπιστος, περιμένοντας τήν τύχη τῶν ἀπίστων.

Ὁ Κύριος πολλές φορές μιλοῦσε γιά τήν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν καί ἔλεγε ὅσους δέν πίστευαν σ' αὐτή. Οἱ Ἰουδαῖοι πίστευαν γενικά στήν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν, ἐκτός ἀπό τήν αἵρεσι τῶν Σαδδουκαίων. Οἱ μορφωμένοι τῆς Κορίνθου λογομαχοῦσαν γιά τήν ἀνάστασι καί γι' αὐτό ὁ ἀπόστολος Παῦλος τούς ἔγραψε νά πιστεύουν ἀναμφισβήτητα σ' αὐτή. Στό 1ε' μάλιστα κεφάλαιο τῆς Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς του παραλληλίζει τήν κοινή ἀνάστασι μέ τήν ἀνάστασι του Σωτῆρος Χριστοῦ. Κατοχυρώνει τήν ἀλήθεια τῆς ἀναστάσεως του Χριστοῦ ἀναφέροντας τούς μάρτυρες τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦς πού μίλησαν μαζί Του καί Τόν ψηλάφησαν ἀναστημένο, καί τελικά θέτει τό ἐρώτημα: «*Εἰ δέ Χριστός κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσί τινες ἐν ὑμῖν ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν;*» (Α' Κορινθ. 1ε' 12).

Ὁ Χριστός ἀναστήθηκε σάν ἀπαρχή τῆς ἀναστάσεως ὅλων τῶν νεκρῶν. Κατά τήν δευτέρα παρουσία Του θ' ἀναστηθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Θ' ἀρχίσῃ νέα περίοδος, νέα ζωή με νέο οὐρανό καί γῆ.

Ὁ ἀπόστολος συνεχίζοντας γράφει στήν ἐπιστολή του ὅτι ὅποιος δέν πιστεύει στήν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν, δέν πιστεύει οὔτε στήν ἀνάστασι του Χριστοῦ. Ἀλλά ἐάν δέν πιστεύουμε στήν ἀνάστασι του Χριστοῦ, τότε ὅλη ή πίστις μας εἶναι κενή. Βλέπετε λοιπόν πόσο ἐπιζήμιο εἶναι νά μὴν πιστεῦῃ κανεῖς στήν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν; Αὐτό καί τήν πίστι του Χριστοῦ ἀφανίζει καί τό ἔργο τῆς σωτηρίας καταστρέφει.

Σᾶς συμβουλεύω νά κλείνετε τ' αὐτιά σας σέ τέτοιες κούφιες συζητήσεις. Ποιό ὄφελος νά συγκεντρῶνετε ἀσέβειες καί νά γεμίζετε τό νου καί τήν καρδιά σας; Ὁ Κύριος νά σᾶς εὐλογεῖ.

Ἀπό τόν «Εὐεργετινόν»
Η ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΥΠΑΚΟΗ

ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

Ἰπε κάποτε ο Ἄββᾶς Ἀλώνιος: «ἐάν δέν εἶχα καταστρέψει τόν ὄλον, δέν θά μπορούσα νά οἰκοδομήσω τόν ἑαυτό μου. Δηλαδή, ἐάν δέν ἐγκατέλειπα κάθε τι πού μοῦ φαινόταν ἀγαθό ἀπό τό δικό μου θέλημα, δέν θά κατόρθωνα νά ἀποκτήσω τίς ἀρετές.

2) Ρωτήθηκε κάποτε ὁ Ἄββᾶς Ποιμίν ἀπό κάποιο ἀδελφό:

— Πῶς πρέπει νά εἶμαι στόν τόπο πού κατοικῶ;

Καί ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας:

— Νά ἔχεις τό φρόνημα τοῦ πάροικου, ὅπου καί ἐάν κατοικεῖς, γιά νά μὴν ζητήσεις νά ἔχεις πρῶτον τό λόγο σου· καί ἔτσι θά εἶσαι ἀναπαυμένος.

3) Εἶπε κάποτε ξανά: «Μὴν ἐκπληρώσεις τό θέλημά σου· εἶναι προτιμότερο νά ταπεινῶνεις τόν ἑαυτό σου ἀπέναντι στόν ἀδελφό σου».

4) Ἦνας ἀδελφός ρώτησε κάποτε κάποιο γέροντα:

— Γέροντα, τί νά κάνω;

Καί ἀποκρίθηκε σέ αὐτόν ὁ Γέροντας:

— Πήγαινε καί πλησίασε αὐτόν πού λέει: «Τί θέλω ἐγώ;» καί θά βρεῖς ἀνάπαυση. Δηλαδή νά μιμηθεῖς αὐτόν πού δέν ἐπιθυμεῖ τό δικό του θέλημα, ἀλλά λέει, ἐγώ δέν ἐπιθυμῶ τίποτε, καί τότε θά ἀναπαυθεῖς.

5) Κάποιος ἀπό τούς Πατέρες, γιά νά ἐξηγήσει τήν ταπεινοφροσύνη, εἶπε τήν ἐξῆς παραβολή, ὅτι οἱ κέδροι εἶπαν κάποτε στά καλάμια:

— Πῶς ἐσεῖς, πού εἶστε ἀσθενῆ καί ἀδύναμα, δέν διαμελίζεστε κατά τή διάρκεια τοῦ χειμῶνα, ἐνῶ ἐμεῖς πού εἴμαστε τόσο μεγάλοι καί ἰσχυροί συντριβόμαστε, ὑπάρχουν μάλιστα καί φορές πού ξεριζωνόμαστε;

Καί τά καλάμια ἀποκρίθηκαν λέγοντας:

— Ἐμεῖς, ὅταν ἔλθει ὁ χειμῶνας καί οἱ ἄνεμοι φυσοῦν, γέρνουμε πέρα δῶθε μαζί μέ τούς ἄνεμους, καί γι' αὐτό δέν σπάζουμε. Ἀντιθέτως ἐσεῖς, προβάλλοντας ἀντίσταση στους ἄνεμους, κινδυνεύετε.

Καί ἔλεγε ὁ Γέροντας ὅτι πρέπει νά ὑποχωροῦμε ὅταν μᾶς ἐξυβρίσει

καί νά δίνουμε τόπο στό θυμό μας καί νά μὴν ἐναντιωνόμαστε καί νά πέφτουμε σέ ἄσκοπους λογισμούς καί λόγους καί πράξεις.

6) Δυό γέροντες κάθονταν μαζί γιά πολλά χρόνια καί οὐδέποτε μάλωσαν μεταξύ τους. Τότε εἶπε ὁ ἕνας στόν ἄλλον:

— Ἄς κάνουμε καί ἐμεῖς ἕνα τσακωμό, ὅπως κάνουν οἱ ἄνθρωποι.

Ἦ ἄλλος τότε ἀποκρίθηκε λέγοντας:

— Μά δέν γνωρίζω πῶς γίνεται ἕνας τσακωμός.

Εἶπε τότε ἐκεῖνος:

— Κοίταξε, βάζω ἕνα μικρό τοῦβλο ἀνάμεσά μας καί λέγω ὅτι εἶναι δικό μου. Ἦσύ λέγεις πῶς δέν εἶναι δικό μου, ἀλλά δικό σου, καί μέ αὐτόν τόν τρόπο γίνεται ἡ ἀρχή τοῦ καβγά.

Τοποθέτησε λοιπόν, ὁ Γέροντας τό μικρό τοῦβλο στή μέση καί λέγει στόν ἄλλον:

— Αὐτό ἐδῶ εἶναι δικό μου.

— Ὅχι, ἀπάντησε ὁ ἄλλος, εἶναι δικό μου.

— Ἐάν εἶναι δικό σου, εἶπε ὁ πρῶτος, πᾶρε το καί πήγαινε.

Καί ἀναχώρησαν, χωρίς νά καταφέρουν νά μαλώσουν μεταξύ τους.

7) Ἦλεγαν σχετικά μέ τόν Ἦββᾶ Ποιμένα, ὅτι ὅταν προσκαλεῖτο γιά φαγητό χωρίς τή θέλησή του, πήγαινε δακρυσμένος, γιά νά μὴν παρακούσει στόν ἀδελφό του καί νά τόν λυπήσει. Ἦδελφό δέ ἐννοῶ αὐτόν μέ τόν ὁποῖο συγκατοικοῦσε, δηλαδή τόν Ἦββᾶ Ἦνουῦβ ἢ κάποιον ἀπό τούς ὑπόλοιπους μέ τούς ὁποίους συγκατοικοῦσε.

8) Κάποιος ἀδελφός ρώτησε τόν Ἦββᾶ Ποιμένα λέγοντας:

— Πῶς πρέπει νά εἶναι αὐτοί πού διαμένουν στό κοινόβιο;

Καί ὁ Γέροντας ἀποκρίθηκε πῶς ἐκεῖνος πού μένει στό κοινόβιο ὀφείλει νά βλέπει ὅλους τούς μοναχούς ὡς ἕνα, καί νά προσέχει τό στόμα καί τά μάτια του, καί τότε θά ἀναπαύεται.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ

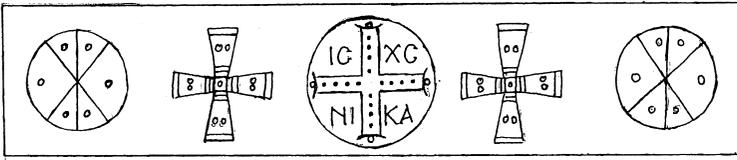
Ἦάν συγκατοικεῖς μαζί μέ ἄλλους ἀδελφούς, μὴν ἐπιθυμεῖς νά τούς διατάξεις, ἀλλά περισσότερο νά εἶσαι πρότυπο γιά αὐτούς στά καλά ἔργα, ὑπακούοντας σέ αὐτούς σέ ὅλα ὅσα σοῦ λένε. Ἦάν δέ χρειαστεῖ νά μιλήσεις, λέγε σάν νά συμβουλευεῖς μέ ταπεινῶση. Ἦάν δέ κάποιος ἄλλος ἀδελφός φέρει ἀντίρρηση στά λεγόμενά σου, μὴν ταραθεῖς στή διάνοιά σου, ἀλλά ἐγκατάλειψε τό θέλημά σου γιά χάρη τῆς ἀγάπης καί τῆς εἰρήνης καί πές μέ πραότητα σέ ἐκεῖνον πού ἔφερε ἀντίρρηση, ὡς ἐξῆς: «Ἐγώ, εὐλογημένε, μίλησα ὡς ἀνόπτος, σκεπτόμενος μέ αὐτόν τόν τρόπο, συγχώρεσέ με διότι ἀπό ἄγνοια ἔχω μιλήσει. Ἦς γίνεται, λοι-

πόν ὅπως ἐσύ εἶπες». Καί ἐξαιτίας τῆς ὑποχώρησής σου, θά ἐπιστρέψει πίσω ἄπρακτος καί ντροπιασμένος ὁ διάβολος, πού δημιουργεῖ ὅλες αὐτές τίς ταραχές. Διότι τό νά φιλονικεῖς καί νά ἐπιμένεις στό δικό σου θέλημα, ξεσπῶνει ταραχές καί δυσκολοθεράπευτο θυμό. «Ὁ θυμός, λέγει ἡ Γραφή, θά ἀναπαυτεῖ σέ κόλπους ἀσεβῶν» (Ἐκκλησ. ζ´ 10). Καί πάλι λέγει «ἡ τάση πρὸς τό θυμό, εἶναι πώση γιά αὐτόν» (Σοφ. Σειρ. α´ 22). Γι´ αὐτό καί ὁ Ἀπόστολος παραγγέλλει λέγοντας: «ὁ δοῦλος τοῦ Κυρίου δέν πρέπει νά μαλώνει» (Β´ Τιμ. β´ 24).

Ἐπίδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ

Θεολόγος

Γεώργιου Κάκκουρα

Ο ΑΓΙΟΣ ΣΥΝΕΣΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ

ίς πληροφορίες γιά τόν βίο καί τή δράση τοῦ ἁγίου Συνεσί-
ου ἀντλοῦμε ἀπό τή ζωντανή παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἀ-
πό τήν ἀκολουθία του καί τό συναξάριό του¹.

Ἡ Ἀκολουθία² μαζί μέ τό συναξάριό τοῦ Ἁγίου δια-
σώθηκαν στό χειρόγραφο πού γράφτηκε τό 1732/33 ἀπό
τόν Ἀκάκιο Μοναχό, ὁ ὁποῖος δανεῖζεται ἀπό παλαιότερες
πηγές. «Ἐτοῦτος ὁ ἅγιος Συνέσιος εἶναι βέβαια γέννημα καί θρέμμα τῆς
πόλεως τοῦ Καρπασίου, ὡς φαίνεται μέσα εἰς ἕνα χειρόγραφον βιβλίον,
καί εἶναι ἀληθινός ἅγιος, διατί εἶναι μέσα εἰς τές ἐκκλησίες οἱ εἰκόνες
του ζωγραφισμένες, καί γράφουν πῶς εἶναι ἀπό τριακοσίους χρόνους,
καί ἐτοῦτες εἶναι μία μαρτυρία ἀληθινή». Καί συνεχίζει ἀπευθυνόμενος
στούς Καρπασίτες: «εἶναι ποιμένας σας, καί εἶναι ἕνας ἄγρυπνος φύλα-
κας διά τήν πόλιν σας, καί τήν φυλάγει διά πρεσβειῶν του ἀπό πᾶσα κα-
κόν, ὡσάν καί τόν ἅγιον Φίλωνα»³.

Ἡ Ἁγία φαίνεται ὅτι ἔζησε τόν 5ο αἰῶνα. Μνημονεύεται μαζί μέ
τούς ἁγίους Φίλωνα καί Σωσικράτη σέ Συνοδικά τῆς Κύπρου καί σέ
ἄλλες πηγές, κυρίως τῆς Λατινοκρατίας⁴. Γιά παράδειγμα στό Χρονικόν
τοῦ Λεοντίου Μαχαιρᾶ (15ος αἰ.) διαβάζουμε: «Φίλωνος, Συνεσίου, καί
Σωσικράτους ἐπισκόπου Καρπασαίων»⁵. Ἦταν διάδοχος τοῦ ἁγίου Φί-
λωνα στόν ἐπισκοπικό θρόνο τῆς Καρπασίας. Ὁ ἴδιος προσπάθησε νά
μυμηθεῖ τή δράση τοῦ πολυτάλαντου ἁγίου Φίλωνα. Δίωξε τίς αἵρέσεις
τῆς ἐποχῆς του καί προστάτευσε τά «λογικά πρόβατά του» ἀπό τούς
«λύκους τούς ἄρπαγες». Προσπάθησε νά ἀπαλλαγεῖ ἡ Καρπασία καί ὁ-
λόκληρο τό νησί ἀπό τῶν «νόθων δογμάτων, καί ... πᾶσαν τῶν αἵρέσε-
ων πλάνην».

Παρέμεινε πάντα μειλίχιος καί πρᾶος. Ἦγινε «κανόνας πίστεως καί
εἰκόνα πραότητος». Πλούτισε «πνευματικῶς τά μυστήρια» καί «τῇ ἀνα-
λάμπει τῶν σεπτῶν πράξεων ἔγινε ὑπόδειγμα χριστιανικῆς ζωῆς «ἐν
λόγῳ καί ἔργῳ» Ἁγίος τοῦ Θεοῦ. Μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ «ἡ καλλονή
τῶν ἱεραρχῶν» ἔγινε καί «τῶν νοσοῦντων ἰατρός θερμότατος», «στῦλος
τῶν Καρπασέων» καί «πρεσβευτής κραταιός»⁶.

Τά θαύματά του, πού διηγούνταν οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς καί δια-

σώζονται μέχρι σήμερα, εἶναι πάμπολλα. «Ἔχει χάριν καί εἰς τήν λοιμικήν ἀσθένειαν, ἤγουν τήν πανούκλαν νά ἐλευθερώνη τό ποίμνιόν του, ὡς φαίνεται»⁷. Ἐπίσης θεραπεύει τά νεφρικά νοσήματα ὅσων καταφεύγουν στήν χάρη του μέ πίστη.

Χιλιάδες ἦταν οἱ κάτοικοι τῆς περιοκῆς πού, στή γιορτή του κυρίως, στίς 26 Μαΐου, κατάφευγαν στήν χάρη του, στήν ἐκκλησία του «τήν θαυμαστήν καί παράδοξην». «Ἐξόχως τόν ἐορτάζουν οἱ ἐντόπιοι χριστιανοί μέ πολλήν εὐλάβειαν, καί ἔχει καί μίαν μεγάλην ἐκκλησίαν μέ τροῦλλον, θαυμαστήν καί παράδοξην, καί ποιεῖ καί θαύματα... ἤξεύρουν πόσον τόν ἀγαπᾷ ὁ Θεός, ἔστωντας ὅπου τόν παρακαλεῖ ἡμέραν καί νύκτα διά τό ποίμνιόν του»⁸.

Ἐπολυτίκιον.

*Καρπασέων τό κλέος καί Κυπρίων ἀγλάϊσμα
καί θαυματουργός ἀνεδείχθης, ἱεράρχα πατήρ ἡμῶν
Συνέσιε· διό τήν χάριν τῶν θαυμάτων ἐξ οὐρανοῦ
ἐδέξω μακάριε, θεραπεύειν τούς νοσοῦντας,
καί τάς ψυχάς τῶν πίστει προσιτρεχόντων σοι.
Δόξα τῷ δεδωκότι σοι ἰσχύν, δόξα τῷ στεφανώσαντι,
δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διά σου πᾶσιν ἰάματα⁹.*

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. Χάκετ, *Ἱστορία*, τ. Β΄, σσ. 92, 209. Σπυριδάκι, «Εἰσαγωγή», σσ. κδ΄-κε΄. Ταουσιάνη, *Ἡ ἐπισκοπή Καρπασίας*, σσ. 110-114. βλ. ἐπίσης Γ. Κάκκουρα, «Ἁ ἅγιος Συνέσιος ἐπίσκοπος Καρπασίας», *Πνευματική Ἐπαλξή* 19 (Μάρτιος - Ἀπρίλιος 1996) σσ. 102-103.

2. Βλ. ἐπίσης *Κύπρια Μηνναῖα*, τ. Ζ΄ (Μαΐος), Λευκωσία 2000, σσ. 197-206.

3. ΚΣ, σ. 45.

4. Γιά τίς βιβλιογραφικές ἀναφορές βλ. Γεώργιου, «Ἡ ἐπισκοπή Καρπασία ἀπό τήν ἵδρυσή της ἕως τά μέσα τοῦ ΙΓ΄ αἰώνα», σσ. 133-138, σημ. 21-3....

5. Λεοντίου Μαχαίρα, *Χρονικόν*, §30, σ. 28.

6. ΚΣ, σσ. 33-51.

7. Στο ἴδιο, σ. 45.

8. Στο ἴδιο, σσ. 44-45.

9. Στο ἴδιο, σσ. 36-37.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΚΚΟΥΡΑΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

ΕΝΑΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΜΥΡΟΒΛΥΤΗΣ ΑΓΙΟΣ

Θεός εἶχε σκεπάσει τό Γέροντα Ἱερώνυμο γιά τή μεγάλη του ἀγάπη, ἀπό ἐδῶ στή γῆ, μέ τή Χάρη Του καί δέν μποροῦσε νά κρυφτῆ, ὅπως ὁ ἥλιος στόν ἀνέφελο οὐρανό. Συχνά ἡ εὐωδία τῆς ἀρετῆς γίνεται αἰσθητή καί ἀπό τίς σωματικές αἰσθήσεις. Καί αὐτή ἡ ἀρετή τοῦ κήπου τῆς ψυχῆς του σάν νά βοοῦσε μέ τούς στίχους τοῦ ᾠσματος τῶν Ἀσμάτων «Ἐξεγέρθητι, Βορρά, καί ἔρχου, νότε διάπνευσον κῆπον μου καί ρευσάτωσαν ἀρώματά μου».

Τό 1938, στήν κηδεῖα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου εἶχαν καλέσει καί τόν Γέροντα. Τόν ἔβαλαν στή σειρά μέ τήν τάξη τῶν ἐγγάμων δίχως νά μιλήσῃ. Πλαίι του ἦταν ἕνας σεβάσμιος κληρικός καί τοῦ εἶπε: «Τί ἔχετε ἐσεῖς οἱ ἀγιορεῖται καί εὐωδιάζετε;» Καί ὁ πατήρ: «Πάψε εὐλογημένε, τί ἔχουμε...». Ἐκεῖνος ἐπέμενε: «Ἦχι, τό αἰσθάνομαι, ἔρχεται ἡ εὐωδία ἀπό ἐσᾶς, κάτι ἔχετε ἐπάνω σας...».

Παρόμοιο γεγονός διηγεῖται πνευματικό του τέκνο ἀπό τό Χαλάνδρι. Εἶχαν πάει γιά λειτουργία στόν Ἅγιο Ἰωάννη τόν Θεολόγο, στοῦ Παπάγου. Καί ἀπό τούς πέντε οἱ τρεῖς τό αἰσθάνθηκαν. Ἦταν σάν ἕνα ἔξοχο μοσχοθυμίαμα. Καί ἡ Λ. Μπαρμπάτσι, ἀπό τήν Ἀθήνα, διηγῆθηκε: «Κάποτε, μετά ἀπό λειτουργία, ἦλθε σπίτι μας γιά ἀγιασμό. Μᾶς λέει: Μόνο ἕνα τέταρτο, μπορῶ νά καθίσω μόνος, νά ξεκουρασθῶ, σᾶς παρακαλῶ... Κάθισε στήν πολυθρόνα τῆς σάλας, κλείσαμε τήν πόρτα καί στήν ὥρα πῆγε ἡ μητέρα. Ὅλο τό δωμάτιο εὐωδίαζε καί ἡ εὐωδία βάσταγε μία ἑβδομάδα».

Ἄλλοι, ἀπό τόν Πειραιᾶ, διγοῦνται, πῶς εἶχαν καλέσει τόν Γέροντα στό σπίτι τους γιά νά ἐξομολογήσῃ ἀσθενῆ. «Ἦλθε ἀπό τό βράδυ καί ἔφυγε τό πρωῒ. Δύο ὥρες μετά τά μεσάνυκτα, αἰσθάνθηκα μία ἀνείπωτη εὐωδία νά ἔρχεται. Σηκώθηκα ἀπό τό κρεβάτι μου. Πάω ἀπό ἴδω, πάω ἀπό ἴκει. Βρῆκα τόν Γέροντα ζύπνιο καί ὄρθιο. Κάθου, κάθου, μοῦ λέει, νά μέ ἡσυχάσῃ, πού θά μέ κατάλαβε. Ὅσο ἀπομακρυνόμουν ἀπό κοντά του τόσο λιγότευε ἡ εὐωδία – κάτι ἀνάμεσα γαρύφαλλο καί

Μωϋσέως Μοναχοῦ, Ἱερώνυμος Σιμωνοπετρίτης, Ὁ Γέρον τῆς «Ἀναλήψεως», ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Σιμωνος Πέτρως Ἅγιον Ὄρος 1982, σσ. 200-203.

τριαντάφυλλο. Παρόμοια εὐωδία αισθάνθηκα στὸν Ἅγιο Νεκτάριο. Τό πρωϊ, πού πῆγα νά πάρω τό φλυτζάνι τοῦ καφέ του, αισθάνθηκα τό ἴδιο ἄρωμα. Τὸν ξανακαλέσαμε σπίτι, μὰ δέν ἦλθε».

Μία κυρία εἶχε ἔλθει ἀπὸ τὴν ἐπαρχία καὶ πῆγε γιὰ πρώτη φορά στὴν Ἐκκλησία νά ἐκκλησιασθῆ. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ὁ Γέροντας ἦταν μέ πυρετό καὶ παρακάλεσε νά μὴν ἐξομολογήσῃ. Ἡ κυρία αὐτὴ ἐπέμενε νά δῆ τὸν Γέροντα. Εἶπαν τὴν ἐπιθυμία της, πὼς δέν θέλει νά ἐξομολογηθῆ, μόνο νά πάρῃ τὴν εὐχή του, καὶ εἶπε νά περάσῃ. Μόλις μπῆκε στοῦ κελί του, γονάτισε κι ἀσπάστηκε τὸ χέρι του λέγοντας: «—Ἦλθα σήμερα τό πρωϊ στὴν ἐκκλησία καὶ μέ πῆρε μία στιγμή ὁ ὕπνος. — Ἄφου ἦσουν κουρασμένη. — Καὶ εἶδα ὅτι τό φωτοστέφανο τοῦ Κυρίου ἔφυγε καὶ πέρασε στοῦ δεξιῦ σου χέρι καὶ γι' αὐτό ἦλθα νά τό ἀσπασθῶ. — Ἦσουν κουρασμένη, εὐλογημένη...», τῆς ξαναεἶπε ὁ εὐλογημένος Γέροντας.

Ἄλλο πνευματικὸ τοῦ τέκνο, γράφει σ' ἐπιστολὴ του: «Ἦταν Σάββατο καὶ εἶχε πάει ἡ μητέρα μου νά βοηθήσῃ νά καθαρίσουν τὴν ἐκκλησία. Σφουγγάριζε καὶ κόντευε νά φτάσῃ στὴν πόρτα τοῦ ναοῦ, ὅταν ἄκουσε τὰ βήματα τοῦ π. Ἱερωνύμου. Μπῆκε στὴν ἐκκλησία εὐρισκόμενος ἐν ἐκστάσει, κυττοῦσε γύρω καὶ ἔλεγε: Ποῦ εὐρίσκομαι ἐδῶ; Δόξα σοι ὁ Θεός! Τό εἶπε τρεῖς φορές καὶ ἔκαμε τὸν σταυρό του, τρεῖς φορές. Ἡ μητέρα, καθὼς ἦταν γονατιστή, τοῦ ἐπιασε τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπε: Ποῦ βρίσκεσθε, καλὲ Γέροντα, στὴν ἐκκλησία βρίσκεσθε. Ἐκεῖνος φαινόταν νά μὴν τὴν ἀκούη καὶ ἐξακολουθοῦσε νά κυττάζῃ τό τέμπλο καὶ νά λέη: Δόξα σοι ὁ Θεός! Καὶ νά κάμῃ τὸν σταυρό του. Βγῆκε ἔξω, κυττοῦσε κάτω, ἐκστατικὸς πάντα, πρὸς τὴν Ἀθήνα, λέγοντας τὰ ἴδια. Κατόπιν γύρισε στοῦ δωμάτιό του καὶ κάθησε ἤρεμος. Ἐμοιαζε νά ἐπέστρεφε ἀπὸ ἕναν ἄλλο κόσμο...».

Ἄλλο πνευματικὸ τοῦ τέκνο, γράφει σὲ τετράδιο ἀναμνήσεών του: «Μία οἰκογένεια, ἐκ Ρωσίας πρόσφυγες, καταδικασμένη ἀπὸ τό ἐκεῖ καθεστῶς, κατέφυγε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγκαταστάθη εἰς Ν. Ἰωνίαν. Ἐν μᾶ τῶν ἡμερῶν ἠσθένησε ὁ πατήρ τῆς οἰκογενείας ἀπὸ ὑψηλὸν πυρετόν. Ἀναλογιζόμενος τὴν πτωχείαν του παρεκάλεσε τὴν Παναγία, τὴν ὁποία εἶχε φέρει μαζί του ἐκ Ρωσίας, νά τὸν βοηθήσῃ νά γίνῃ καλά διὰ νά δυνηθῆ νά ἐργασθῆ καὶ νά συντηρήσῃ τὴν οἰκογένειάν του. Τὴν νύκτα ἠσθάνθη νά τὸν δροσίζῃ μία «λεπτὴ βροχὴ» καὶ φωνάζει τῆς γυναικὸς του νά ἀνάψῃ τό φῶς. Καὶ βλέπουν τὴν εἰκόνα κάθιδρον ἀπὸ μῦρον καὶ ὁ ἀσθενὴς ἔγινε καλά. Ἐφώναξαν τοὺς ἱερεῖς τῆς ἐνορίας τῶν νά ἔλθουν νά τὴν σκουπίσουν καὶ ἐκεῖνοι ἀπήντησαν: Δι' αὐτό τό ἔργο νά πᾶτε εἰς τὴν Ἀνάληψιν νά φωνάζετε τὸν π. Ἱερώνυμον. Πράγματι ἦλθε ἕνας κύριος καὶ ἐδιηγήθη εἰς τὸν Γέροντα τό συμβάν. Ἀνεχώρησαν μαζί καὶ ἐσκούπισε ὁ πατήρ τὴν ἁγίαν εἰκόνα. Τό βράδυ πού ἐπέστρεψε τὰ ἐδιηγεῖτο εἰς τὴν ὁμήγουριν. Κάποιος, ἐν ἀγνοίᾳ του, λέγει: Ἄν ἤμουν

ἐγὼ ἐκεῖ θά ἐφοβόμουν. Ὁ Γέρων εἶπε: Τά θαύματα δέν εἶναι διὰ νά φοβοῦνται οἱ ἄνθρωποι, ἀλλά διὰ νά δοξάζεται ὁ Θεός καί νά τονοῦται ἡ πίστις τῶν χριστιανῶν...

Μετά μικρόν διάστημα, ὅταν ἦσαν μόνοι ὁ Γέρων καί τό πνευματικόν του τέκνον, πού ἐξέφρασε φόβον, τοῦ λέγει ἰδιαίτερος: Θά σᾶς εἰπῶ κάτι, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ζῶ δέν θά τό εἰπῆτε πουθενά. Ἐνα βράδυ ἐπῆγα εἰς τήν ἐκκλησίαν καί κατευθύνθην πρὸς τόν Κύριον, εἶπα, ἄς ἀσπασθῶ τό χέρι ἐκεῖνο πού ἐσταυρώθη δι' ἐμέ... Καί ἀμέσως τό χέρι ἐκεῖνο ἔγινε πραγματικό. Ἡσπάσθην τίν ζῶσαν χεῖραν τοῦ Κυρίου!... Λοιπόν ὅταν βλέπομεν θαύματα νά μή φοβοῦμεθα, ἀλλά νά δοξολογοῦμεν τόν Θεόν».

Λέει ὁ ἄββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σῦρος: «Ἀδύνατον τόν μετά συντριβῆς καί ταπεινώσεως ἄνευ σημείων παρά Θεοῦ ἀφεθῆναι...». Ἀληθινά, ὁ Γέρων τῆς Ἀναλήψεως ἦταν ἕνας σημειοφόρος.

ΟΣΤΙΣ ΣΕ ΡΑΠΙΣΕΙ ΕΠΙ ΤΗΝ ΜΙΑΝ ΠΑΡΕΙΑΝ...

ναφέρει ο π. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος:

Ἕνας νέος Αἰγύπτιος, μερικοί ἀπό τά παιδιά τόν ξέρουν, Νικόλαος, δέν θά πῶ τό ἐπώνυμό του, διότι ἀλλοίμονό του ἄν γυρίσει στήν πατρίδα του. Τό παιδί αὐτό, πλούσιας οἰκογένειας καί ἐπιφανοῦς στήν Αἴγυπτο, ὅταν ἦταν 11 ἐτῶν, τώρα θά εἶναι 35 περίπου, ἔπαιζε μ' ἓνα γειτονόπουλο. Καί σέ κάποια στιγμή τό χαστούκισε τό γειτονόπουλο, 11-12 ἐτῶν. Τό παιδάκι αὐτό, τό γειτονόπουλό του, δέν ἀνταπέδωσε τό χαστούκι, ἀλλά ἔβαλε τό κεφαλάκι του κάτω καί σηκώθηκε νά πάν πρός τό σπίτι του. Τρέχει αὐτός, βουτάει τό μικρό, καί τοῦ λέει: «Ἐλα ἴδω, γιατί δέν μέ κτύπησες καί σύ;». Κι ὁ μικρός — ἦταν Χριστιανικῆς οἰκογένειας παιδί καί, μάλιστα, Ὁρθόδοξης— τοῦ λέει: «Διότι ὁ Χριστός ἔχει πεῖ νά μὴν ἀνταποδίδουμε κακὸ ἀντί κακοῦ». Ὁ ἄλλος μικρός, ὁ Μουσουλμάνος, ρωτᾷ: «Ποίος εἶναι ὁ Χριστός;». Δέν εἶχε ἀκούσει τίποτε. Καί τό μικρό τοῦ εἶπε λίγα λόγια. Λέει: «Πᾶμε στό σπίτι σου· θέλω νά μάθω περισσότερα γι' αὐτό τό Χριστό».

Τόν πῆρε ὁ νεαρός στό σπίτι του καί οἱ γονεῖς του τοῦ εἶπαν τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ ἀρκετά λόγια γιά τό Χριστό. Ξαναπῆγε, ξαναπῆγε, ξαναπῆγε, τοῦ ἔδωσαν καί μιά Ἁγία Γραφή νά διαβάσει. Τήν βλέπει ἡ μάνα του τήν Ἁγία Γραφή καί λέει στόν πατέρα του: «Ὁ γιός μας εἶναι σατανᾶς. Βρῆκε κάτι ἀπό τούς Χριστιανούς καί διαβάζει». «Καί μέ κάνει ὁ πατέρας μου», ἔλεγε ὁ ἴδιος, «γιά τό νοσοκομεῖο. Ἀπό τότε τήν ἔκρυψα σέ κάποια ἀποθήκη». Μέγαρο τό σπίτι τους, ὁ ἀδελφός του πατέρα του, ἦταν ἀρχηγός τοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου τῆς Αἰγύπτου. Ὁ δέ ἄλλος ἀδελφός τοῦ πατέρα του ὁ ἀνώτερος θρησκευτικός ἀρχηγός τῶν Μουσουλμάνων τῆς Αἰγύπτου. Τέτοιας οἰκογενείας παιδί. Τήν εἶχε κρύψει σέ μιά ἀποθήκη καί, ὅταν εὔρισκε καιρό ἐλεύθερο, τήν ἔπαιρνε καί διάβαζε τό Εὐαγγέλιο.

Κάποια μέρα εἶπε στό παιδάκι νά τόν πάν στήν Ὁρθόδοξη ἐκκλησία καί μοῦ ἔλεγε ὁ ἴδιος: «Ὅταν μπῆκα μέσα στήν ἐκκλησία, ἔζησα ἐμπειρία τήν ὁποία δέν μπορῶ νά ἐπαναλάβω. Μόνο τήν αισθάνομαι. Δέν μπορῶ νά τήν περιγράψω. Ἀπό τότε ἔκανα θερμή προσευχή στόν Χριστό καί τοῦ εἶπε: “δύο πράγματα ζητῶ ἀπό σένα, νά μοῦ δώσης τήν εὐκαιρία νά πάω στήν Ἐκκλησία καί νά γίνω Χριστιανός καί δεύτερον

πρίν ἀπ' αὐτό νά φύγη ὁ πατέρας ἀπό τόν κόσμο. Διότι ἄν ὁ πατέρας μου ζῆ καί μάθη ὅτι ἔγινα Χριστιανός, θά μέ σκοτώσῃ. Καί ἐγώ μέν θά εἶμαι μάρτυρας, ἀλλά ὁ πατέρας μου δέν θέλω νά εἶναι παιδοκτόνος. Δέν θέλω νά γίνῃ φονιάς τοῦ παιδιοῦ του».

Καί ὁ πατέρας του, ὅταν τό παιδί ἔφθασε 17-20 ἐτῶν, πέθανε. Καί τό παιδί ἐλεύθερο πλέον ἦλθε στήν Ἑλλάδα. Συνάντησε κάποιο γνωστό μου, ἕνα πνευματικοπαῖδι μου καί τοῦ εἶπε: «Θέλω νά γίνω Χριστιανός». Μοῦ τόν ἔφερε ἐδῶ καί τόν ρώτησα. Λέω: «Παιδί μου», διότι πρώτη φορά τό ἔβλεπα αὐτό τό παιδί, θά ἦταν τότε 19-20 ἐτῶν, «γιατί θέλεις νά γίνῃς Χριστιανός; Τί σ' ἔκανε;» Ἐγώ φανιάσθηκα μήπως ἔχει κάποια κοπέλα Ἑλληνίδα Ὁρθόδοξη ἐρωτευθῆ, ὅπως γίνεται συνήθως καί θέλει νά γίνῃ Χριστιανός γιά νά τελεσθῆ ὁ γάμος. Φυσικά πολύ ἀπεῖχε ἀπό τό νά εἶναι αὐτό τό ἐλατήριο τῆς ἀποφάσεώς του. Μοῦ ἐξήγησε ὅλα αὐτά, τά ὁποῖα σᾶς εἶπα, αὐτό πρέπει νά εἶχε γίνῃ πρίν ἀπό 20 χρόνια, 15, ὅπως σᾶς εἶπα. Πρέπει νά ἦταν γύρω στό '72, κάπου ἐκεῖ, '71 ἴσως. Ἐγινε ἡ κατήχησί του καί τό παιδί τό βαπτίσαμε.

Ἐχει τελειώσει τώρα πανεπιστημιακή σχολή, δέν πάει πλέον στήν πατρίδα του, διότι μοῦ εἶπε ἄν τολμήσω νά πάω στήν πατρίδα μου θά φέρω τό κεφάλι μου στό πιάτο, ὅπως ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος. Γιά μένα πλέον ἡ πατρίδα μου ἔσβησε, οἱ συγγενεῖς μου ἔσβησαν, πατρίδα μου εἶναι ἡ Ἑλλάδα καί συγγενεῖς μου εἶναι οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί Ἕλληνες. Δέν ἔχω πλέον κανένα. Σάν τόν Ἀβραάμ. «Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καί ἐκ τῆς συγγενείας σου καί δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἄν σοι δείξω» (Γεν. 12' 1). Τά ἐγκατέλειψε ὅλα καί τώρα εἶναι στήν Ἑλλάδα χωρίς συγγενεῖς. Ἐχει, βέβαια, συγγενεῖς, ὁ Θεός τοῦ ἔδωσε συγγενεῖς πνευματικούς ἐδῶ καί ζῆ κατά Χριστόν αὐτό τό παιδί μέχρι σήμερα.

Αὐτά ὅλα προῆλθαν ἀπό τό ὅτι τό παιδάκι τό μικρό τό Χριστιανό-πouλο δέν τοῦ ἔδωσε κι αὐτό 1-2 καστούκια. Ἀπ' αὐτή τήν ἱστορία ἀρχίζει ἡ μεταστροφή τοῦ Μουσουλμανόπαιδος αὐτοῦ. Σήμερα εἶναι πολύ συνειδητός Χριστιανός, πολύ ζωντανός καί δέν ἔχει ἀρκεσθῆ στό νά εἶναι ὁ ἴδιος, ἀλλά ἔχει καί ἄλλους Μουσουλμάνους ὁδηγήσει στό Χριστό. Προσπαθεῖ καί κάνει ἱεραποστολή στους Μουσουλμάνους τῆς Ἑλλάδος».

Σάββα Ἰαλεξάνδρου

ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ – ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΤΕΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, στὸν δεῦτερο τόμο τῆς Φιλοκαλίας, σαφῶς ὀρίζει: «Πᾶσα φύσις λογική, εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐστίν». Δηλαδή, κάθε ἄνθρωπος εἶναι καὶ μία ζωντανή, ἀνεπανάληπτη εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ὑπὸ αὐτὴ τὴν ἔννοια, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι.

Σέ ἀνάλογο ὕφος, καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος, γκρεμίζοντας τὰ τεῖχνη τῆς ἀνισότητος, διακηρύττει: «*Ἐκ πολλοῦ διήρτησαι σύ ὡς καγῶ*». Δηλαδή, ἀπὸ πολλὸ ἔγινες ἐσύ, ὅπως καὶ ἐγώ. Ἔτσι, λοιπόν, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι, γιατί μετέχουν ἐξίσου τῆς κοινῆς ἀνθρώπινης φύσης.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀνισότητος, κατὰ τοὺς θεοφόρους Πατέρες, προβάλλει στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων μέ τὸ προπατορικό ἁμάρτημα, τὸ ὁποῖο κατὰ τὸν Ἅγιο Ἰουστίνου Πόποβιτς «*ἦταν ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου νά γίνει Θεός χωρὶς Θεὸ καὶ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ*». Οὐσία τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος ὑπῆρξε ὁ ἐγωισμός, πού ἐκφράστηκε ὡς τάση αὐτόνομης ἰσοθεΐας καὶ ἀδυναμίας συγγνώμης καὶ ἀπέσεισε τὴν ἀγάπη γεννώντας τὴ φιλαυτία, δηλαδή τὸν ἀτομικισμό. Αὐτός, λοιπόν, εἶναι ἡ γενεσιουργὸς αἰτία τοῦ προβλήματος τῆς ἀνισότητος σέ ὅλες τὶς πτυχές της, δηλαδή αὐτός γέννησε τὴν οἰκονομική, κοινωνική καὶ φυλετική ἀνισότητα.

Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, κακίζοντας τὴν κοινωνική ἀνισότητα πού χώριζε τοὺς ἀνθρώπους σέ δούλους καὶ ἀφέντες, καταθέτει: «*Οὐκ ἡ φύσις ἔσχισεν τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀλλ' ἡ δυναστεία πρὸς δουλείαν καὶ κυριότητα*». Δηλαδή, δέν εἶναι ἡ φύση πού δημιούργησε αὐτὴ τὴν κοινωνική ἀνισότητα, ἀλλὰ ἡ προσπάθεια κυριαρχίας τῶν δυνατῶν πάνω στοὺς ἀδυνάτους.

Ἀπὸ τὴ δική του πλευρά, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων, κακίζοντας τὸν θεσμό τῆς δουλείας, ἀναφέρει: «*Τί ἔδωκε ἄνθρωπος καὶ ἠγόρασε τὸν καὶ εἰκόνα Θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν κτισθέντα καὶ τιμηθέντα*;». Δηλαδή, μέ ποῖο δικαίωμα πούλας καὶ ἀγοράζεις ἄνθρωπο πού κτίστηκε κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ;

Ὁ Μέγας Βασίλειος, πάλι, βάλλοντας κατὰ τῆς οἰκονομικῆς ἀνισό-

τητας πού χωρίζει τούς ανθρώπους σέ πλούσιους καί φτωχούς, ἀναφέρει πώς αἰτία τῆς εἶναι ἡ ἀπουσία τῆς ἀρετῆς τῆς ἀγάπης. Θά πεί σχετικὰ μέ αὐτό ὁ ἱερός Πατήρ: «*Ὁ ἀγαπῶν τόν πλησίον αὐτοῦ ὡς ἑαυτόν, οὐδέν περισσότερον τοῦ πλησίον αὐτοῦ κέκτηται*». Δηλαδή, αὐτός πού ἀγαπᾷ πραγματικά τόν πλησίον του δέν ἀνέχεται νά ἔχει περισσότερα ἀπ' ὅ,τι αὐτός. Ἐναφέρει δέ πώς συνήθως ὁ ἄνθρωπος τοῦ πλούτου, πού ἐστιάζει στήν ἀπόκτηση τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἔχει καί φοβερὰ ἐλλείμματα ἀγάπης. Σημειώνει συγκεκριμένα: «*Ὅσον οὖν πλεονάζεις τῷ πλούτῳ, τοσοῦτον ἐλλείπεις τῇ ἀγάπῃ*».

Μέσο ὑπέρβασης τῆς οἰκονομικῆς ἀνισότητος, κατά τόν Ἅγιο, εἶναι ἡ αἴσθησις τῆς κρίσις τοῦ Θεοῦ. Θά ὑπογραμμίσει περί τούτου: «*Τί θά ἀποκριθεῖς λοιπόν στόν Θεό τήν ἡμέρα τῆς Κρίσις; Ἐσύ, πού στολίζεις τούς τοίχους τοῦ σπιτιοῦ σου, καί δέν ἔντυνες ἕναν ἄνθρωπο πού εἶχε ἀνάγκη, ἐσύ, πού στοίβαζες τό χρυσάφι, καί δέν ὑπολόγιζες τόν ἀδελφό σου πού ὑπέφερε ἀπό ἀνέχεια*». Γί' αὐτό καί συστήνει: «*Ἄνθρωπος εἶσαι, ὑπηρετής τοῦ καλοῦ Θεοῦ, καί ὀφείλεις νά διαχειρίζεσαι σωστά τά ἀγαθά γιά χάρη τῶν ἄλλων, καί νά μὴν ἔχεις τήν αἴσθησις ὅτι ὅλα τά ὑλικά ἀγαθά εἶναι μόνο γιά σένα*».

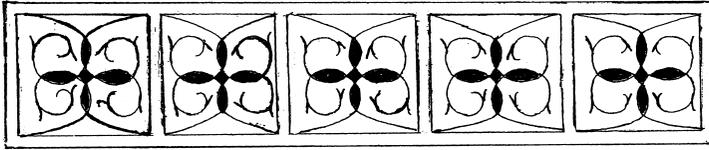
Τέλος, κατά τούς θεοφόρους Πατέρες, ἡ φυλετική ἀνισότητα, πού συμφαινεται μέ τόν ρατσισμό, εἶναι ἀπότοκος τῆς ἀπουσίας τῆς ἀγάπης καί τῆς θεώρησης τοῦ κάθε ἀνθρώπου ὡς εἰκόνας Θεοῦ. Ὁ Ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος, σπιλιτεύοντας τή φυλετική ἀνισότητα, θά ἀναφέρει: «*Ἀπό ἀγάπην ὁ Χριστός ἀνῆλθεν ἐπί τοῦ Σταυροῦ, διὰ νά χαρίσῃ ἐξίσου εἰς ὅλους τήν ἐλπίδα τῆς Ἀναστάσεως*».

Ἡ Μητέρα μας Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, κατά τόν Ἅγιο Κύριλλο Ἱεροσολύμων, ὅπως καταθέτει στό ἔργο του «*Κατηχήσεις*», εἶναι πρόσκληση – πρόκληση σωτηρίας, πού καταρρίπτει τή φυλετική ἀνισότητα. Ἔτσι, λοιπόν, τιμᾷ ἐξίσου ὅλους τούς Ἁγίους, ἀνεξαρτήτως τῆς φυλετικῆς καταγωγῆς τους. Παραδείγματος χάριν, τιμᾷ ἐξίσου τόν Μέγα Βασίλειο, πού ἦταν Ἕλληνας, μέ τόν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κρονστάνδης, πού ἦταν Ρῶσος, καί τόν Ὅσιο Μωσοῦ τόν Αἰθίοπα, πού ἦταν Ἀφρικανός.

Τέλος, κατά τή θεολογία τοῦ Ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, ὁ ἄνθρωπος ὁ κεκαθαμένος ἀπό τά πάθη ἀγνοεῖ τόν φυλετικό ρατσισμό, ἀγαπᾷ καί σέβεται ἐξίσου ὅλους τούς ἀνθρώπους. Ὑπογραμμίζει γιά αὐτό: «*Ὁ ἅγιος καθορᾷ πάντας καθαρῶ ὀφθαλμῶ, καί χαίρει ἐπί ὅλῳ τῷ κόσμῳ, καί πάντας θέλει προσκυνεῖν καί ἀγαπᾷν, Ἕλληνας καί Ἰουδαίους*».

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Θεολόγος

ἸΑθανάσιου Παπαγεωργίου

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΩΝ ΣΟΛΩΝ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ ΤΟΥ ΚΑΜΠΟΥ

βασιλική τῶν Σόλων εἶναι μία ἀπό τῆς μεγαλύτερες καί πῶ σημαντικές βασιλικές τῆς Κύπρου. Στή θέση τῆς βασιλικῆς αὐτῆς φαίνεται ὅτι κτίσθηκε τόν 4ο αἰώνα (;) μία μικρή βασιλική, λείψανα τῆς ὁποίας, κυρίως ψηφιδωτά δάπεδα, βρέθηκαν κάτω ἀπό τά δάπεδα τῆς μεγάλης βασιλικῆς. Ἡ μορφή τῆς πρώτης αὐτῆς βασιλικῆς δέν ἔγινε γνωστή ἀπό τῆς ἀνασκαφικές ἔρευνες πού ἔγιναν μέχρι τό 1974. Ἀντίθετα ἡ μεγάλη βασιλική τῆς ὁποίας τά ἐρείπια (θεμέλια, τοῖχοι, δάπεδα) εἶναι ἐκτεθειμένα, ἔχει ἀνασκαφῆ κατά τό μέγιστο μέρος τῆς, ἀπό τήν Ἀρχαιολογική Ἀποστολή τοῦ Πανεπιστημίου Λαβάλ τῆς πόλης Κεμπέκ τοῦ Καναδά μεταξύ τῶν ἐτῶν 1964 - 1974. Παρέμεινε ἄσκαφο τό δυτικό τμήμα τοῦ αἰθρίου καί μικρά τμήματα τῆς νότιας καί βόρειας στοᾶς τοῦ αἰθρίου.

Ἡ βασιλική εἶναι τρίκλιτη. Τά κλίτη ἐχωρίζοντο μέ 12 λίθινους κίονες ὕψους 6,30μ. καί διαμέτρου 1,05μ. στή βάση καί στήν κορυφή 0,90μ. Εἶχε μήκος 53,76μ. περιλαμβανομένης τῆς ἀψίδας καί πλάτος 30,20μ. ἢ 31,40μ. περιλαμβανομένων τῶν τοίχων. Ἡ βασιλική δέν εἶχε νάρθηκα. Εἶχε ὅμως τειράστιο αἶθριο. Ἡ ἀνατολική στοά τοῦ αἰθρίου φαίνεται ὅτι ἀντικαθιστοῦσε τό νάρθηκα. Τό δάπεδο τοῦ μέσου κλίτους τῆς βασιλικῆς ἐκαλύπτετο ἀρχικά μέ ψηφιδωτά, μέ παραστάσεις ἀπό τή φύση. Ξεχώριζε ἀπό τῆς παραστάσεις αὐτές, ἔμβλημα στό ὁποῖο εἰκονίζετο κύκνος. Εἰκονίζοντο ἐπίσης δελφίνια. Τόν 6ο αἰώνα (;) τό ψηφιδωτό δάπεδο ἐκαλύφθη μέ μαρμαροθετήματα, τά ὁποία λεηλατήθηκαν στό παρελθόν. Γί' αὐτό μόνο τά ἀποτυπώματά τους βρέθηκαν κατά τήν ἀνασκαφή. Κατά τήν ἀνασκαφή ἤλθαν στό φῶς καί ἐπιγραφές. Κατά τήν ἀνασκαφή τοῦ αἰθρίου ἀποκαλύφθηκε μεγάλο τμήμα τῆς κρήνης τοῦ αἰθρίου πάνω σέ ὀρθογώνια ἐξέδρα. Ἡ φιάλη ἢ κρήνη εἶναι ἐξαφωνική μέ ἡμικυκλικές ἀχιβάδες στίς πλευρές ὅπως στήν κρήνη τοῦ αἰθρίου τῆς βασιλικῆς τοῦ Κουρίου. Ἐξαιρετικῆς σημασίας ἀποκάλυψη εἶναι ἡ ἀνεύρεση δύο πλακῶν ἢ μία δυστυχῶς σέ πολλά τεμάχια, μερικά ἀπό τά ὁποία δέν εἶχαν βρεθεῖ μέχρι τό 1974, ἀλλά πιθανότατα ὑπάρχουν στό τμήμα τοῦ αἰθρίου πού δέν ἔχει ἀνασκαφῆ, μέ μία μακρά ἐπιγραφή πού ἀναφέρεται στίς δύο πρώτες ἀραβικές ἐπιδρομές ἐναντίον

ἸΑθανάσιου Παπαγεωργίου, Ἡ χριστιανική τέχνη στό κατεχόμενο ἀπό τόν τουρκικό στρατό τμήμα τῆς Κύπρου, Λευκωσία 2010, σελ. 351-352.

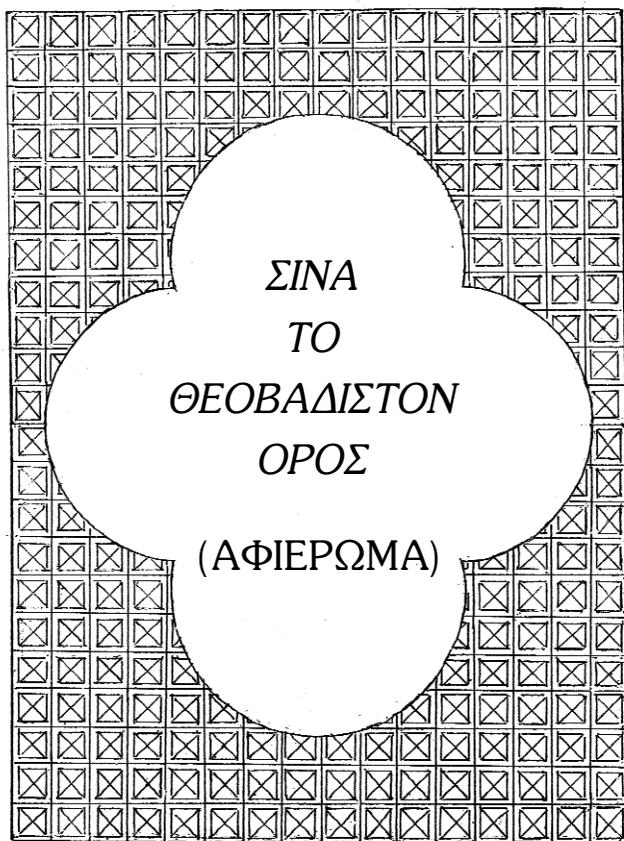
τῆς Κύπρου τό 649 καί τό 653 καί τίς συνέπειες τους τόσο γιά τήν Κύπρο ὅσο καί γιά τήν ἴδια τή βασιλική. Ἡ μακρά αὐτή ἐπιγραφή πού ἐγράφη μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπισκευῆς τῆς βασιλικῆς ἀπό τόν ἐπίσκοπο Σόλων Ἰωάννη τό 655 ἐπιβεβαιώνει ὀρισμένες πληροφορίες πού ἦταν γνωστές ἀπό ἄλλες πηγές, ἀλλά καί δίδει καί σημαντικές πληροφορίες ἀγνωστες ἀπό ἄλλοῦ. Ἐκρίθη σκόπιμο νά δημοσιευθεῖ καί ἐδῶ ἡ ἐπιγραφή αὐτή γιατί οἱ ἐνεπίγραφες πλάκες εἶχαν ἀφεθεῖ στήν ἀποθήκη τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἀποστολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Λαβάλ στους Σόλους καί δέν εἶναι γνωστό τί ἔχουν ἀπογίνει μετά τήν κατάληψη τῆς περιοχῆς ἀπό τά τουρκικά στρατεύματα τόν Αὐγούστο τοῦ 1974. Ἡ ἀποθήκη ἐλεηλατήθη καί ὅσα εὐρήματα ὑπῆρχαν ἐκεῖ ἐξαφανίσθηκαν. Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ ἐπιγραφή αὐτή τῶν Σόλων εἶναι ἡ μοναδική σύγχρονη πηγή γιά τίς δύο πρῶτες ἀραβικές ἐπιδρομές ἐναντίον τῆς Κύπρου. Ὅλες οἱ ἄλλες γραπτές πηγές τόσο οἱ ἐλληνικές ὅσο καί οἱ ἀραβικές εἶναι πολύ μεταγενέστερες.

«Πολλή τοῦ Φιλανθρώπου Θεοῦ ἡ Χριστοῦ(ης) καί ἡ ἄφατος ἀνεξικακία, ἀνεξιχνίαστα δέ τά κρίματα. Μακροθυμεῖ μέν γάρ ἕως καί βούλει(αι) ὡς ἀγαθός παιδεύει δέ πάλιν ὡς φιλόστοργος πατήρ μετ' ἐλέους πρὸς ἐπιστροφὴν ἄγων καί διόρθωσιν οὔτε γάρ ἡ κρίσις ἀνέλκος οὔτε ὁ ἔλεος ἄκριτος. Ἐν χρόνοις τοίνυν ἰνδ' Ζ τοῦ ΤΞΕ Διοκλητιανοῦ ἔτους γέγονεν ἡ ἐξ ἡμετέρων ἀμαρτιῶν κατὰ τῆς νήσου ἐπέλευσις καί ἀναירוῦνται μέν πολλοὶ ἀπάγονται δέ αἰχμάλωτοι χιλιάδες ὡσεὶ ἑκατόν καί εἴκοσι πάλιν δέ τῷ ἐπελθόντι χρόνῳ ἕτεραν ὑπέμεινεν ἐλεινοτέραν ἡ νῆσος ἔφοδον, καθ' ἣν πίπτουσι μέν μαχαίρα πλείους ἢ τό πρότερον καί ἦρθσαν δέ [ἕτεροι χιλιά]δες ὡσεὶ, πενήκοντα [τά...] λα καί πυριάλωτος [γέγονεν ἡ βασιλική σύν ὄλῳ τῷ ἐπισκοπεῖω καί τῷ τό]πῳ τῶν ἁγίων [ἐπίσκοπων καί ἐ]τέροις εὐπρεπέσι [...] καί οἶκος γενένη(ται) καί ἐν ἃ [...] δειν (καί ἐν ἐτ)έροις τόποις τῆς νήσου ὁ ἐπ[άρα]τος γέγονεν[σσει] σνός ἄλλ[ς... τ]ῆ τοῦ Θεοῦ [...] τῆς σπλα[...] εὐδοκία ὥστε καί τήν ἁγίαν καθαιρεθῆ[ναι] τήν [ἐκ]κλησίαν. Διήγειρ[εν εἰς ζῆλ]ον καί προθυμίαν Ἰωάν[ν]ην τ[ὸν] ὄσιον αὐτῆς πρ[ό]εδρον ... καί πολλῇ τῇ [σπ]ουδῇ [...] δισ...οστή τοῦ [...] καί τά πεσόντα αὐτ[ά] οἰκοδομήματα ἀνήγειρεν καί στεγάσας ἐκόσμησεν καί τό ἔργον ἐτελίωσεν εἰς δίξαν τοῦ Π(α)τ(ρός) καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος) ἰνδ. Π τό ΤΟΑ κατὰ Διοκλητιανόν ἔτος».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

J. de Cagnier – Tran Tam Dinh, Soloi, Dix Campagnes de fouilles, *La Basilique*, Sainte Foy 1985, Ἀ. Παπαγεωργίου, Μία σύγχρονη πηγή γιά τίς δύο πρῶτες ἀραβικές ἐπιδρομές κατὰ τῆς Κύπρου, Στασίνοσ, τ. Θ' (1986-1988), Λευκωσία 1999, σ. 167-175, Ἀ. Παπαγεωργίου, Ἡ Ἐπισκοπή τῶν Σόλων, Ἐπετηρίδα Κέντρου Μελετῶν Ἱερᾶς Μονῆς Κύκκου, 5, Λευκωσία 2001, σ. 9-41.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΣΙΝΑ
ΤΟ
ΘΕΟΒΑΔΙΣΤΟΝ
ΟΡΟΣ
(ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

Συμεών Πηγαδουλιώτη
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ς ὄρος τοῦ Θεοῦ, καί ὡς ὄρος Κυρίου χαρακτηρίζεται τό βουνό Σινᾶ στό βιβλίό τῆς Ἐξόδου. Στό ἄγριο, ἀπρόσιτο, ἀπόκοσμο καί ἐντελῶς ἐρημικό αὐτό μέρος ἐπέλεξε ὁ Θεός νά μιλήσει μέ τόν προφήτη Μωϋσῆ στά χρόνια τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὄταν ὁ Προφήτης, κυνηγημένος ἀπό τό Φαραώ, φτάνει στό Σινᾶ, ἐγκαθίσταται ἐκεῖ. Μιά μέρα, ἐνῶ βόσκει τά πρόβατα τοῦ Ἰοθάρ, βλέπει ἓνα ἀπόκοσμο θέαμα· μία βάτος ἔχει ἀρπάξει φωτιά ἀλλά, παρά ταῦτα, δέν καίγεται. Ἐκκλῆσια εἶδε τό γεγονός τῆς φλεγομένης καί μή καιομένης βάτου ὡς προεικόνιση τῆς Θεοτόκου.

Ὁ προφήτης Μωϋσῆς ἐπιστρέφει στήν περιοχή τοῦ Σινᾶ, ἀλλά αὐτή τή φορά ὡς ἀρχηγός λαοῦ. Μετά τή διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας ἀντιμετωπίζει μέ τή θεία ἀρωγή τό δύσκολο καί ἀχάριστο λαό τῶν Ἑβραίων. Προσεύχεται καί γλυκαίνονται τά πικρά ὕδατα τῆς Μερρᾶ καί ξεδιψᾷ ὁ λαός. Ὑψώνει τά χέρια του καί οἱ Ἑβραῖοι κατανικοῦν τόν Ἀμαλήκ. Μέ τίς προσευχές του ὁ Θεός τρέφει τό λαό του μέ τό μάννα καί τά ὀρτύκια γιά 40 χρόνια στήν ἔρημο. Τό πιό βασικό καί κύριο εἶναι ἡ παραχώρηση τοῦ γραπτοῦ νόμου. Ὁ Προφήτης ἀνεβαίνει στό ὄρος Σινᾶ, ὅπου ὁ Θεός μετά ἀπό 40 μέρες τοῦ δίνει τίς Δέκα Ἐντολές. Ὅμως κατεβαίνοντας ἀπό τό ὄρος διαπιστώνει τήν εἰδωλολατρία στήν ὁποία περιέπεσε ὁ ἐκλεκτός λαός, πού λατρεύει τώρα τό χρυσό μοσχάρι. Μέ τή μεσιτεία του γλυτώνει τό λαό ἀπό τή θεία ὀργή καί καθιερώνει τή νομική λατρεία μέ θεία ἐντολή.

Ἐνα ἄλλο σημαντικό πρόσωπο τῆς Π. Διαθήκης πού συνδέεται ἄμεσα μέ τό Σινᾶ εἶναι ὁ πύρινος προφήτης δηλ. ὁ Ἡλίας ὁ Θεσβίτης. Καταδιωγμένος ἀπό τήν Ἰεζάβελ φτάνει μετά ἀπό 40 μέρες πορεία στό ὄρος Σινᾶ. Ἐκεῖ ὁ Θεός τοῦ ἀποκαλύπτεται ὡς αὔρα λεπτή.

Ἦταν ἀπολύτως φυσιολογικό νά σέβονται οἱ χριστιανοί τόν ἅγια-

σμένο αυτό χώρο. Γι' αυτό συναντάμε ήδη από τον γ' αιώνα στο ιερό βουνό, τό ὄρος τοῦ Θεοῦ, χριστιανούς ἀσκητές. Παράλληλα ἡ ἀπόλυτη ἐρημία τῆς περιοχῆς, μακράν τῶν κοσμικῶν θορύβων, ἔλκυαν τοὺς ἀναχωρητές πού κρύβονταν ἀπό τὰ τῆς ματαιότητος καί πολυμόχθου σαρκός ἐν ὄρεσι καί σπηλαίοις καί ταῖς ὄπαῖς τοῦ θεοβάδιστου ὄρους. Κατά τίς ἀρχές τοῦ δ' αἰῶνος ἡ Ἁγία Ἐλένη κτίζει ἐκκλησία στήν περιοχή τῆς ἀκατάφλεκης Βάτου. Οἱ ἀλλεπάλληλες ἐπιδρομές τῶν Σαρακηνῶν ἀναγκάζουν τοὺς μοναχοὺς νά ἀπευθυνθοῦν στόν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό ὁ ὁποῖος κτίζει στόν ἴδιο χώρο καστρομονάστηρο, ὀχυρωμένο μοναστήρι, πού ἀπό τότε ὑπῆρξε τό καταφύγιο τῶν Σιναϊτῶν πατέρων. Ἐνα αἰῶνα ἀργότερα τό Σινᾶ βρέθηκε ὑπό τήν ἀραβική κυριαρχία μετά ἀπό τήν ἐπέλαση τοῦ Ἰσλάμ. Παρά τήν ὑπαρξη τοῦ Ἀχτιναμέ, βάσει τοῦ ὁποῖου ὁ ἰδρυτής τοῦ Ἰσλάμ ἀνέλαβε τή Μονή ὑπό τήν προστασία του, τὰ πράγματα δέν ἦταν πάντα ρόδινα γιά τοὺς Σιναῖτες, πού βρίσκονταν ἀπό τότε στό ἔλεος τῶν μωαμεθανῶν. Παρά ταῦτα τό φῶς τοῦ θεοβάδιστου ὄρους δέν ἔσβησε, ἀλλά συνέχισε νά φωτίζει τοὺς μακράν καί τοὺς ἐγγύς. Οἱ σταυροφόροι δέν ἐνόησαν τοὺς Σιναῖτες καί ἡ ὀθωμανική κυριαρχία, πού ἀκολούθησε ἀπό τό 16ο αἰῶνα μέχρι τό 1906, ἐπέτρεψε στοὺς μοναχοὺς τοῦ Σινᾶ νά συνεχίζουν τήν κατά Θεόν πολιτεία τους. Μετά τοὺς ὀθωμανοὺς τό Σινᾶ ἐτέθη ὑπό τήν κυριαρχία τῆς Αἰγύπτου. Ὅταν ἔγινε ὁ πόλεμος τῶν 6 ἡμερῶν στά 1967, ἡ περιοχή τῆς χερσονήσου τοῦ Σινᾶ ἐτέθη ὑπό τήν κατοχή τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραήλ. Μετά τήν ἀποχώρηση τοῦ Ἰσραήλ ἀπό τό Σινᾶ στά 1982, τό Σινᾶ ἐπανῆλθε στήν κατοχή τῆς Αἰγύπτου, ὑπό τήν ὁποῖαν παραμένει ἄχρι τοῦ νῦν.

Ὁ πραγματικός θησαυρός τοῦ θεοβαδίστου ὄρους δέν εἶναι τὰ πολύτιμα χειρόγραφα, οὔτε οἱ κηρόχυτές του εἰκόνες, ἀλλά οἱ ἁγιασμένοι του ἀσκητές καί οἱ δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρὶν ἀπό αὐτούς, πού ἐκπέμπουν ἀνά τοὺς αἰῶνες ὀσμήν εὐωδίας πνευματικῆς. Ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη προβάλλει ἡ βιβλική μορφή τοῦ προφήτου Μωϋσέως κι ὄλων τῶν δικαίων πού πορεύτηκαν μαζί του κατά τήν ἔξοδο ἀπό τήν Αἴγυπτο, δηλ. τοῦ Ἀαρῶν, τοῦ Φινεές, τῆς Μαρίας, τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ἡ συγκλονιστική παρουσία τοῦ Ἡλιοῦ τοῦ Θεοβίτου πού μετά ἀπό αἰῶνες ἀνέβηκε στό Σινᾶ μέ θεία ἐντολή κι αἰσθάνθηκε τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ, ὡς αὔρα λεπτήν, συμπληρώνει τήν παλαιοδιαθηκική ἀναφορά στό Ὅρος. Πολύ νωρίς οἱ σπηλιές τοῦ ὄρους Σινᾶ ἔγιναν καταφύγιο πλείστων ὄσων ἀναχωρητῶν πού ἀναζητώντας τήν ἀγιότητα λάτρευαν ἐκεῖ τό Θεό ἐν ὀσιότητι καί δικαιοσύνη, νηστεῖαις, ἀγρυπνίαις, προσευχαῖς. Ἀπό τίς ἱστορικές πηγές γνωρίζουμε ὅτι πολλοί ὄσοι πατέρες μαρτύρησαν στά χέρια βαρβαρικῶν φύλων τῆς ἐρήμου, κυρίως κατά τόν 4ο αἰῶνα, ἀξιωθέντες διπλῶν στεφάνων. Στή Μονή τοῦ Σινᾶ ἀλλά καί ὀλόκληρη τή χερσόνησο σέ καθίσματα, σκῆτες κι ἀσκητάρια

άγιασαν ένα πλήθος όσιών πατέρων. Ένδεικτικά αναφέρουμε κατά τον 5ο αιώνα, τον Άγιο Νείλο τον άσκητή, τον διαβόητον ἐπ' ἀρετῇ Άγιον Ίωάννη τον Σιναΐτη, τον συγγραφέα τῆς Κλίμακος πού ἔλαμψε κατά τον 6ο αιώνα στό νοτιό στερέωμα ὡς ἀστήρ πολύφωτος, τον ἐκ Κύπρου ὀρμώμενον Άγιον Ἀναστάσιο τον Σιναΐτην, κραταίον πολέμιο τῶν αίρειζόντων. Θά ἦταν παράλειψη μεγίστη νά μήν αναφερθοῦμε στόν Γρηγόριο τον Σιναΐτην, πού ἀνεδείχθη ἀπλανής διδάσκαλος τῆς νοεράς προσευχῆς στό Ἁγιώνυμο Ὅρος τοῦ Ἄθωνος, στήν Κύπρο καί ἀλλαχοῦ. Στίς μέρες μας ἔζησε γιά ἕνα διάστημα στό θεοβάδιστον ὄρος κι ὁ μέγας γέροντας τῆς ἐποχῆς μας Ἁγιος Παΐσιος ὁ Ἁγιορείτης. Δεκάδες εἶναι οἱ γνωστοί Ἁγιοι τοῦ Σινᾶ πού ἐορτάζονται ἀπᾶς ἀπαντες στή Σύναξιν τῶν Σιναΐτῶν Ἁγίων στίς ἔξι Μαΐου.

Τά τελευταῖα χρόνια ἡ παλαιά Μονή βρέθηκε ἐνώπιον μιᾶς ἄλλης ἀπειλῆς. Ἐκεῖ πού βρισκόταν στά βάθη τῆς ἐρήμου, μακράν τοῦ κόσμου καί τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, μέ τήν ἀνάπτυξη τοῦ τουρισμοῦ ἄρχισε νά δέχεται ἀλλεπάλληλα κύματα προσκυνητῶν καί τουριστῶν ἀπό τά πέρατα τῆς οἰκουμένης. Γιά νά διατηρήσουν τήν ἡσυχία τοῦ ἱεροῦ τόπου οἱ πατέρες ἀναγκάστηκαν νά φτιάξουν καταλύματα γιά τούς προσκυνητές ἔξω ἀπό τά ἰουστινιάνεια τείχη τῆς Μονῆς. Ἀπό τήν ἄλλη, λίγο πιά κάτω ἀπό τή Μονή ἡ αἰγυπτιακή κυβέρνησις ἐπέτρεψε ἀπό τή δεκαετία τοῦ ὀγδόου νά κτιστοῦν πλεῖστα ὅσα καταστήματα, μέ ὅ,τι αὐτό συνεπάγεται γιά τή μοναστική κοινότητα. Καί ἀπό τον ἕνα χρόνο στόν ἄλλο τά караβάνια τῶν τουριστῶν καί προσκυνητῶν πού καταφθάνουν μέ λεωφορεῖα καί ἄλλα ὀχήματα αὐξάνονται καί πληθύνονται μέ γεωμετρική πρόοδο... Κάθε βράδυ μιᾶ ἀτελείωτη σειρά ἀνεβαίνει ὑπομονετικά μέ τά πόδια τό μονοπάτι πού ὀδηγεῖ στήν ἁγία Κορυφή, ἐκεῖ ὅπου ὁ Μωϋσῆς ἔλαβε τίς Δέκα Ἐντολές.

Τούς τελευταίους μῆνες ἔρχονται ἀνησυχητικές πληροφορίες ἀπό τήν περίπυστον Μονή. Αὐτές λένε ὅτι τῆ αἰγυπτιακό κράτος προσπαθεῖ, μέ πρόφαση κάποιες δικαστικές ἀποφάσεις, νά ἀποστερήσει τήν κυριαρχία τῆς Μονῆς καί γενικά ὅλη τήν περιουσία τῆς ἀπό τούς Σιναΐτες πατέρες καί νά μετατρέψει τήν ὅλη περιοχὴ σέ τουριστικό θέρετρο, λόγω τοῦ βιβλικοῦ παρελθόντος τῆς περιοχῆς. Οἱ Σιναΐτες πατέρες ἀγωνίζονται, ὅπως ἔχουν μάθει ἐδῶ καί αἰῶνες, γιά νά διατηρήσουν τά προνόμια τῆς Μονῆς, ὥστε αὐτή νά μπορέσει νά συνεχίσει τήν κατά Θεόν πορεία τῆς καί στήν πονηρὴ ἐποχὴ μας. Ἡ ἐκλογή τοῦ νέου ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ, Φαράν καί Ραΐθῶ κ. Συμεῶν ἐλπίζουμε νά συμβάλει στήν αἴσια ἔκβασις τῆς κατά Θεόν προσπάθειας τῶν Πατέρων καί τῶν ἀπανταχοῦ Ὁρθόδοξων. Ἐλπίζομε κι εὐχόμαστε νά μήν εἶναι ἀληθεῖς οἱ πληροφορίες πού λένε ὅτι πίσω ἀπό τήν παρούσα ἀναταραχὴ κρύβεται χέρι ψευδαδελφῶν...

ΣΥΜΕΩΝ ΠΗΓΑΔΟΥΛΙΩΤΗΣ

Χριστόδουλου Βασιλειάδη

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΥΘΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟ ΟΡΟΣ ΣΙΝΑ

ταν οί Ἰσραηλιτες πέρασαν μέ θαυμαστό τρόπο τήν Ἐρυθρά θάλασσα, ἀνέπεμψαν δοξολογίες στό Θεό, ὁ ὁποῖος τούς ἐλευθέρωσε ἀπό τή δουλεία τῶν Αἰγυπτίων. Ὁ ὕμνος αὐτός ἀποτελεῖ τήν πρώτη ἀπό τίς ὀκτώ ψόδες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὅπως ἀναφέρει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἠγεῖτο ὁ Μωϋσῆς, ἐνῶ τοῦ γυναικείου ἡ Μαριάμ ἢ προφητῆς¹. Ὁ Μέγας Βασίλειος παρομοιάζει τήν Ἐκκλησία μέ τήν Μαριάμ².

Κατόπιν ὁ Μωϋσῆς ἔδωσε διαταγή νά ἀναχωρήσουν γιά τήν ἔρημο Σούρ³. Ἀφοῦ ἔκαναν πορεία τριῶν ἡμερῶν, ἔφθασαν στήν Μερρά⁴ χωρίς νά βροῦν νερό. Ἐκεῖ τά νερά ἦταν ἀλμυρά. Γί' αὐτό τόν λόγο ὁ Μωϋσῆς ἔδωσε ἕνα ἄλλο ὄνομα σέ αὐτό τόν τόπο, τό ὄνομα «Πικρία». Οἱ Ἑβραῖοι ἄρχισαν νά γογγύζουν κατά τοῦ Μωϋσῆ, ρωτώντας τόν «τί θά πιούμε; Τοῦ ἔλεγαν ὅτι θά ἦταν καλύτερα νά εἶχαν πεθάνει στήν Αἴγυπτο, παρά νά πεθάνουν στήν ἔρημο ἀπό τήν πείνα. Ὁ τελευταῖος προσευχήθηκε θερμά καί μέ πίστη στόν Θεό, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδειξε ἕνα ξύλο, τό ὁποῖο μόλις τό ἔβαλε στά πικρά νερά, ἀμέσως αὐτά ἔγιναν εὐγευστα καί πόσιμα⁵. Ἐκεῖ ὁ Θεός ἔδωσε διά μέσου τοῦ Μωϋσέως στούς Ἰσραηλιτες ἐντολές, ἀλλά καί δοκιμασίες. Ἔτσι μέ αὐτό τόν τρόπο θά φανῆ ἡ πίστη καί ἡ ὑπακοή τους πρὸς τόν Θεό.

Οἱ Ἰσραηλιτες ἀνεχώρησαν ἀπό τήν Μερράν καί ἦλθαν στήν ὄαση Αἰλεῖμ τοῦ ὄρους Σινᾶ. Ἐκεῖ ὑπῆρχαν δώδεκα πηγές ὑδάτων καί ἑβδομήντα φοινικιές. Ἐκεῖ κοντά στίς πηγές στρατοπέδευσε οἱ Ἰσραηλιτες.

Κατόπιν ἀνεχώρησαν ἀπό τήν ὄαση Αἰλεῖμ καί ἔφθασαν στήν ἄγωνα ἔρημο Σίν. Πάλιν οἱ Ἑβραῖοι ἄρχισαν νά γογγύζουν κατά τοῦ Μωϋσῆ καί τοῦ Ἀαρών. Ὁ Κύριος ὅμως τούς ἔστειλε τροφή ἀπό τόν οὐρανό, μάννα καί ὄρτύκια⁶.

Ἀπό τήν ἔρημο Σίν οἱ Ἰσραηλιτες μετά ἀπό ἐντολή τοῦ Θεοῦ, κατευθύνθησαν πρὸς τήν Ραφιδείν⁷, ἀφοῦ στάθμευσαν στήν Ραφακά καί Αἰλούς. Πάλιν οἱ Ἰσραηλιτες γογγύζουν κατά τοῦ Μωϋσῆ. Ὁ Θεός πάλιν μακροθυμεῖ καί δίνει ὀδηγία στόν Μωϋσῆ νά κτυπήσῃ ἕνα βράχο μέ

τό ραβδί του⁸. Πράγματι ὁ Μωϋσῆς κτύπησε μέ τό ραβδί του τόν βράχο καί ἀμέσως ἀνέβλυσε νερό γιά ὅλο τόν Ἰσραηλιτικό λαό⁹.

Ἐνῶ ὁ Ἰσραήλ βρισκόταν στήν Ραφιδεῖν, ἐπιτέθηκαν ἐναντίον του οἱ Ἀμαλκίτες. Τότε ὁ Μωϋσῆς ἀνέβηκε σέ ἕνα λόφο, ὅπου ὕψωσε τά χέρια του σέ στάση προσευχῆς. Ἐνόσω ἦταν ὑψωμένα τά χέρια του, νικοῦσαν οἱ Ἰσραηλίτες. Ὅταν κουραζόταν καί κατέβασε τά χέρια του, νικοῦσαν οἱ Ἀμαλκίτες. Ὁ Ἀαρών καί ὁ Ὡρ τό ἀντιλήφθηκαν αὐτό καί ὑποβάσταζαν συνεχῶς τά χέρια τοῦ Μωϋσῆ, μέ ἀποτέλεσμα νά κατατροπωθοῦν οἱ Ἀμαλκίτες.

Ἐπειτα ὁ Μωϋσῆς καί οἱ Ἰσραηλίτες στρατοπέδευαν στήν ἔρημο τοῦ Σινᾶ. Ὁ Ἰοθόρ, πού ἦταν πεθερός τοῦ Μωϋσῆ ἄκουσε νά γίνεται λόγος γιά ὅλα ἐκεῖνα τά θαυμαστά ἔργα, πού ἔκαμε ὁ Κύριος χάριν τοῦ λαοῦ του Ἰσραήλ, τό πῶς δηλαδή ἐλευθέρωσε τούς Ἰσραηλίτες ἀπό τήν Αἴγυπτο. Ὁ πεθερός τοῦ Μωϋσῆ, Ἰοθόρ, πῆρε μαζί του καί τήν γυναῖκα τοῦ Μωϋσῆ, Σεφώρα, τήν ὁποία εἶχε ἀποστείλει ἐν τῷ μεταξύ ὁ Μωϋσῆς στόν πατέρα της. Ἐπῆρε ἀκόμη καί τούς δύο υἱούς της, τόν Γηρσᾶμ, διότι ὅταν γεννιόταν εἶπε ὁ Μωϋσῆς «Ἕμουν προσωρινός κάτοικος σέ ξένη γῆ» καί τόν Ἐλιέζερ, διότι στήν γέννησή του, εἶπε ὁ Μωϋσῆς «Ὁ Θεός τοῦ πατρός μου εἶναι βοηθός μου καί μέ ἔσωσε ἀπό τό ὀπλισμένο χέρι τοῦ Φαραῶ». Βγῆκαν λοιπόν ὁ Ἰοθόρ, ἡ γυναῖκα τοῦ Μωϋσῆ καί τά δύο παιδιά του στήν ἔρημο τοῦ ὄρους Σινᾶ. Ὅταν συναντήθηκαν, ὁ Μωϋσῆς τούς διηγήθηκε ὅλα τά θαυμαστά γεγονότα, τά ὁποία ἔκαμε στόν λαό του ὁ Θεός. Τότε ὁ Ἰοθόρ ἔκανε θυσία στόν Θεό, εὐχαριστώντας τον γιά τό γεγονός ὅτι τούς ἐλύτρωσε ἀπό τούς Αἰγυπτίους.

Τήν ἐπομένη μέρα ὁ Μωϋσῆς, κατόπιν συμβουλῆς τοῦ πεθεροῦ του Ἰοθόρ, ἐπέλεξε ἄνδρες ἰκανούς, μέ φόβο καί εὐλάβεια πρός τόν Θεό, δίκαιους καί ἐνάρετους, οἱ ὁποῖοι μισοῦσαν τήν ὑπερηφάνεια καί τούς ἐγκατέστησε ἐπί τοῦ λαοῦ, ἄλλους ἀρχηγούς χιλίων προσώπων, ἄλλους ἑκατό, ἄλλους πενήντα καί ἄλλους δέκα.

Κατά τήν ἀρχή τοῦ τρίτου μήνα ἀφ' ὅτου οἱ Ἰσραηλίτες ἐβγῆκαν ἀπό τήν Αἴγυπτο, ἐφθασαν στήν βραχώδη ἔρημο τοῦ Σινᾶ¹⁰. Σύμφωνα μέ τήν ἰουδαϊκή παράδοση, ὁ Δεκάλογος παραδόθηκε κατὰ τήν πεντηκοστή μέρα ἀπό τήν ἐξοδο τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπό τήν Αἴγυπτο. Ὁ Θεός καλεῖ ἀπό τό ὄρος τόν Μωϋσῆ καί δι' αὐτοῦ ζητεῖ ἀπό τόν Ἰσραήλ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ περιούσιος λαός του, ὑπακοή στό θέλημά Του. Παράλληλα ὑπόσχεται ὅτι θά κάμῃ τόν Ἰσραήλ περιούσιο καί ἐκλεκτό λαό Του.

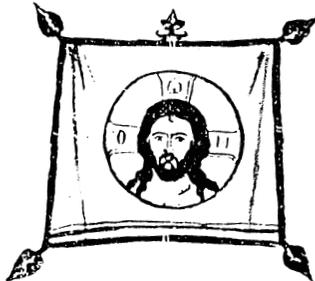
Ὁ νέος Ἰσραήλ τῆς χάριτος εἶναι ἡ Ἐκκλησία, τήν ὁποία ἱδρυσε ὁ Κύριος κατὰ τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Ἐντός τῆς Ἐκκλησίας γίνεται ἡ ἔνωση τῶν πιστῶν μέ τόν Κύριο καί ἔτσι μετέχουν στό βασιλικό

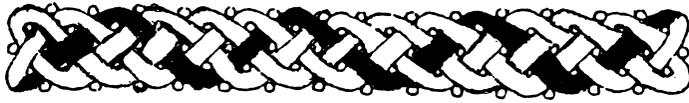
καί ἄρχιερατικό ἀξίωμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γιά νά δοθῇ ὁ νόμος δίδονται ἐντολές ἐξαγνισμού καί καθαρῶν. Ἡ ἐξωτερική καθαρότητα, τήν ὁποία παραγγέλλει ὁ Θεός νά κάνουν οἱ Ἑβραῖοι, προκειμένου νά λάβουν τόν νόμο, εἶναι σύμβολο τῆς ἐσωτερικῆς ἀγνότητας, τήν ὁποία πρέπει νά ἔχη κάποιος προκειμένου νά πλησιάσῃ τόν Θεό.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Ψαλμός ρε'*, PG 55, 662.
2. Μεγάλου Βασιλείου, *ΒΕΠΕΣ*, 57, 186.
3. Ἡ ἔρημος Σούρ εἶναι τό δυτικό τμήμα τῆς Πετραίας Ἀραβίας.
4. Ἡ *Merṣā* ἦταν πιθανῶς ἡ *Ain Hawāra*, ἡ ὁποία ἀπέχει ἀπό τό Σουέζ περίπου ὀγδόντα χιλιόμετρα.
5. Τό ξύλο αὐτό, σύμφωνα μέ τούς πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, προεικονίζει τό ξύλο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Γι' αὐτό καί στίς γιορτές πρὸς τιμὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ διαβάζουμε τό σχετικό ἀνάγνωσμα ἀπὸ τό βιβλίον τῆς Ἑξόδου. Βλ. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, *Περὶ τῆς ἀναθέσεως τῶν πρωτοτόκων*, PG 69, 448 B. Ἰωάννη Δαμασκνοῦ, *Περὶ σταυροῦ, ἐν ᾧ ἔτι καί περὶ πίστεως*, κεφ. ΙΑ, PG 94, 132C - 1133A. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀναφέρει ὅτι ἔχουμε περισσότερους λόγους νά δοξολογοῦμε τόν Κύριο, διότι πίνουμε νερό ὄχι ἀπὸ τήν πέτρα, ἀλλά αἷμα ἀπὸ τήν πλευρά τοῦ σταυροθέντος Κυρίου. Βλ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *ΕΠΕ*, 6, 110. Πρβλ. Γ. Γ. Ψαλτάκη, *Ἡ Παλαιά Διαθήκη μετὰ συντόμου ἐρμηνείας*, τ. Β', Ἑξοδος - Λευϊτικόν, ἐκδ. Ἀδελφότης θεολόγων ὁ Σωτήρ, Ἀθῆναι, Σεπτέμβριος⁵ 1996, σ. 84.
6. Τά ὀρτύκια ἦταν ἀποδημητικά πουλιά, τά ἴδια μέ τά τρυγόνια. Τό μάννα πῆρε τήν ὀνομασία του ἀπὸ τήν ἐρώτηση «*Man hu*», πού σημαίνει, «τί εἶναι τοῦτο;».
7. Ἡ *Rafidīn* πιθανόν νά εἶναι ἡ *Wady Feiran*, ἡ ὁποία ἀπέχει διάστημα πορείας μᾶς ἡμέρας ἀπὸ τό ὄρος Σινᾶ.
8. Βλ. ἐπίσης τά σχόλια τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, PG, 69, 492.
9. Βλ. Παναγιώτη Τρεμπέλα, *Ἐπόμνημα εἰς Α' Κορ.* ἰ' 4.
10. Τό ὄνομα Σινᾶ τό πῆρε ἡ περιοχὴ αὐτή, μᾶλλον λόγῳ τῶν ἀκανθῶδων θάμνων ἀκακίας (ἐβδ. *Seneh*), οἱ ὁποιοὶ καλύπτουν τήν περιοχὴ.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Βασιλείου Χαραλάμπους

ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΜΩΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΙΝΑ

ὕτο τό ὁποῖο ἀναφέρει ἡ Παλαιά Διαθήκη γιά τόν θεόπτη Μωϋσῆ ὅτι, «ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἐνώπιος ἐνώπιω, ὡς εἶ τις λαλήσει πρὸς τόν ἑαυτοῦ φίλον, καί ἀπελύετο εἰς τήν παρεμβολήν» (Ἐξ. λγ' 11), καταδεικνύει τό πόσο μεγάλος ἦταν ὁ προφήτης αὐτός.

Πραγματικά ἐγίνε θεόπτης ὁ προφήτης Μωϋσῆς, τόσο στό ὄρος Σινᾶ, ὅπου ἔλαβε τίς ἐντολές τοῦ Κυρίου, ὅσο καί εἰς τό ὄρος Θαβώρ, ὅπου παρευρέθηκε μετὰ τήν κοίμησή του εἰς τήν Μεταμόρφωση τοῦ Χριστοῦ.

Ἦταν ὁ Χριστός «μετεμορφώθη ἔμπροσθεν» τῶν μαθητῶν του, τοῦ Πέτρου, τοῦ Ἰακώβου καί τοῦ Ἰωάννη, «καί ἔλαμψε τό πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος», «τά δέ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκά ὡς τό φῶς» (Μαθ. 12' 2), ἐφάνη καί ὁ Μωϋσῆς μαζί μέ τόν Ἥλία καί συνομιλοῦσαν μαζί μέ τόν Χριστό.

Ἦπως ἀναφέρει τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, «καί ἰδοῦ ᾤφθησαν αὐτοῖς Μωϋσῆς καί Ἥλιος μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες» (Μαθ. 12' 3). Ὁ προφήτης Μωϋσῆς ἐγίνε μετὰ τήν κοίμησή του καί πάλι θεόπτης.

Ὁ Θεός ἔδωσε ἐντολή στόν Μωϋσῆ νά ἀνεβεῖ στό ὄρος Σινᾶ. Τοῦ εἶπε νά ἀνεβεῖ μαζί μέ τόν Ἀαρών καί Ναδάβ καί Ἀδιούδ καί ἐβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων τοῦ Ἰσραήλ. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τοῦ εἶπε ὁ Θεός νά τόν προσκυνήσουν μακρόθεν.

Στό βιβλίό τῆς Ἐξόδου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναφέρονται μεταξύ ἄλλων τά ἀκόλουθα: «Εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἀνάβηθι πρὸς τόν Κύριον σύ καί Ἀαρών καί Ναδάβ καί Ἀβιούδ καί ἐβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ καί προσκυνήσουσι μακρόθεν τῷ Κυρίῳ» (Ἐξ. κδ' 1).

Εἶπε δέ ὁ Θεός πρὸς τόν Μωϋσῆ, νά πάει αὐτός μόνος πρὸς αὐτόν εἰς τήν κορυφή τοῦ ὄρους Σινᾶ. Ὁ λαός ἔμεινε στίς ὑπάρειες τοῦ ὄρους Σινᾶ. Ἀκολούθως ὁ Μωϋσῆς ἐπῆγε πρὸς τόν λαό τοῦ Ἰσραήλ, καί τοῦ διηγήθηκε τούς λόγους τοῦ Θεοῦ καί τίς ἐντολές Του. «Καί ἐγγιεῖ Μωϋσῆς μόνος πρὸς τόν Θεόν, αὐτοί δέ οὐκ ἐγγιούσιν ὁ δέ λαός οὐ συναβήσεται μετ' αὐτῶν» (Ἐξ. κδ' 2).

Κατέβηκε τότε ὁ Μωϋσῆς ἀπό τό ὄρος Σινᾶ καί πῆγε ἐκεῖ πού κατασκύνησε ὁ λαός τοῦ Ἰσραήλ καί εἶπε ὅσα τοῦ εἶπε ὁ Θεός, καθώς καί

τίς ἐντολές Του. Καί ὁ λαός ὑποσχέθηκε ὑπακοή σέ ὅσα εἶπε ὁ Θεός.

«*Εἰσῆλθε δέ Μωϋσῆς καί διηγήσατο τῷ λαῷ πάντα τά ρήματα τοῦ Θεοῦ καί τά δικαιώματα· ἀπεκρίθη δέ πᾶς ὁ λαός φωνῇ μιᾷ λέγοντες· πάντας τούς λόγους οὓς ἐλάλησε Κύριος, ποιήσομεν καί ἀκουσόμεθα*» (Ἐξ. κδ' 3).

Ἄφου ὁ Μωϋσῆς ἔγραψε ὅλες τίς ἐντολές τοῦ Κυρίου, ἔκτισε θυσιαστήριο στίς ὑπάρειες τοῦ ὄρους Σινᾶ καί ἔβαλε δώδεκα λίθους γιά τίς δώδεκα φυλές τοῦ Ἰσραήλ. «*Καί ἔγραψε Μωϋσῆς πάντα τά ρήματα Κυρίου. Ὁρθρίσας δέ Μωϋσῆς ᾠκοδόμησε θυσιαστήριον ὑπό τό ὄρος καί δώδεκα λίθους εἰς τās δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραήλ*» (Ἐξ. κδ' 4).

«*Καί ἐξαπέστειλε τούς νεανίσκους τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καί ἀνῆνεγκαν ὀλοκαυτώματα καί ἔθυσαν θυσίαν σωτηρίου τῷ Θεῷ μοσχάρια*» (Ἐξ. κδ' 5). Ἔστειλε τότε ὁ Μωϋσῆς νέους Ἰσραηλίτες καί ἔφεραν μοσχάρια, τά ὅποια προσέφεραν ὡς θυσία στόν Θεό γιά τή σωτηρία τους.

Ὁ Μωϋσῆς ὡς ἀληθινός ἠγέτης, εἶχε ὡς πρότιστο μέλημα τή σωτηρία τοῦ λαοῦ του, ὁ ὁποῖος ἐν μέσῳ τῆς αἰγυπτιακῆς αἰχμαλωσίας, ἐγκατέλειπε τήν πίστη στόν ἀληθινό Θεό.

Μετά τήν θυσία ὁ Μωϋσῆς, ἀφου πῆρε τό βιβλίον τῆς Διαθήκης, στό ὁποῖο ἔγραψε τίς ἐντολές, τίς διάβασε στόν λαό καί ὁ λαός εἶπε ὅτι, ὅλα ὅσα διέταξε ὁ Κύριος θά τά πράξουμε καί θά ἀκούσουμε. «*Λαβών τό βιβλίον τῆς διαθήκης ἀνέγνω εἰς τά ὦτα τοῦ λαοῦ, καί εἶπαν πάντα ὅσα ἐλάλησε Κύριος, ποιήσομεν καί ἀκουσόμεθα*» (Ἐξ. κδ' 7).

Καί τότε ὁ Μωϋσῆς ἀφου πῆρε τά δοχεῖα μέ τό αἷμα ράντισε τόν λαό καί εἶπε: «*ἰδοῦ τό αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο Κύριος πρός ὑμᾶς περὶ πάντων τῶν λόγων τούτων*» (Ἐξ. κδ' 8). Προέτρεψε λοιπόν ὁ Μωϋσῆς τήν ἐφαρμογή τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου.

Κατόπιν ἀνέβηκε ὁ Μωϋσῆς στό Σινᾶ μαζί μέ τόν Ἄαρών, τόν Ναδάβ, τόν Ἀβιούδ καί ἑβδομήντα ἀπό τή γερουσία τοῦ Ἰσραήλ. Ἐκεῖ εἶδαν τόν τόπο ὅπου στάθηκε ὁ Θεός τοῦ Ἰσραήλ «*καί τά ὑπό τούς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ ἔργον πλίνθου σαπφείρου καί ὡσερ εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαρότητι*» (Ἐξ. κδ' 10).

Ἐπειτα οἱ ἐπίλεκτοι αὐτοὶ ἄνδρες τοῦ Ἰσραήλ ἔφαγαν «*ἐν τῷ τόπῳ τοῦ Θεοῦ*» (Ἐξ. κδ' 10), ὅπως λέγει ἡ Παλαιά Διαθήκη. Καί ὁ Κύριος εἶπε στόν Μωϋσῆ νά ἀνεβεί γιά νά τοῦ δώσει τίς ἐντολές Του. «*Ἀνάβηθι πρός με εἰς τό ὄρος καί ἴσθι ἐκεῖ καί δώσω σοι τά πυξία τά λίθινα, τόν νόμον καί τās ἐντολάς, ἃς ἔγραψα νομοθεῖσαι αὐτοῖς*» (Ἐξ. κδ' 12).

Τότε ὁ Μωϋσῆς μαζί μέ τόν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἀνέβηκαν στό ὄρος τοῦ Θεοῦ. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι στήν Παλαιά Διαθήκη, τό ὄρος Σινᾶ, καλεῖται «*ὄρος τοῦ Θεοῦ*». Τότε κάλυψε νεφέλη τό ὄρος Σινᾶ. «*Καί κα-*

τέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ» (᾽Εξ. κδ΄ 16), ἀναφέρει χαρακτηριστικά ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καὶ «ἐκάλεσε Κύριος τὸν Μωϋσῆν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἐκ μέσου νεφέλης» (᾽Εξ. κδ΄ 16).

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη περιγράφει τὸ εἶδος τῆς δόξας τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖο εἶδε ὁ Μωϋσῆς, ὡς φλέγον πῦρ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Σινᾶ, τὸ ὁποῖο ἔβλεπαν ὅλοι οἱ Ἰσραηλίτες.

Καὶ ἐκάλεσε ὁ Θεὸς τὸν Μωϋσῆ καὶ «εἰσῆλθε εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῷ ὄρει τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας» (᾽Εξ. κδ΄ 17). Εἶναι ἐκπληκτικὸ τὸ γεγονός πῶς ὁ Κύριος ἐπεξήγησε μέ λεπτομέρεια στὸν Μωϋσῆ, τί νὰ πράξει γιὰ τὸν λαό του καὶ τί ἀναμένει ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἀναφέρει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη γιὰ τὸν θεόπτη Μωϋσῆ. «Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἐνώπιος ἐνωπίῳ, ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον, καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν» (᾽Εξ. λγ΄ 11).

Τὸ «ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἐνώπιος ἐνωπίῳ» καὶ τὸ «ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον», καταδεικνύουν τὸ ποῖος ἦταν ὁ θεόπτης Μωϋσῆς. Φυσικὰ καὶ μόνο ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς «θεόπτης, μεθερμηνεύει ποῖος ἦταν ὁ Μωϋσῆς.

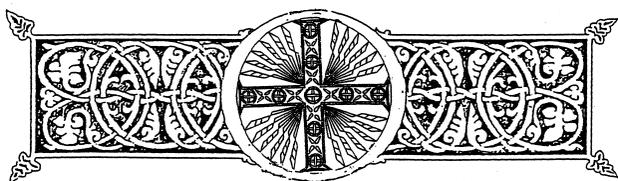
Ἐπίσης ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀναφέρει γιὰ τὸν Μωϋσῆ ὅτι, εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ, «ᾧφθη δέ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐν πυρὶ φλογός ἐκ τοῦ βάλτου, καὶ ὄρᾳ ὅτι ὁ βάλτος καίεται πυρὶ, ὁ δέ βάλτος οὐ κατεκαίετο» (᾽Εξ. γ΄ 2). Ὁ Μωϋσῆς εἶδε τὴν βάτο νὰ φλέγεται καὶ νὰ μὴν κατακαίεται. Αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία ἐρμηνεύσε ὡς προεικόνιση τοῦ ἀειπαρθένου τῆς Θεοτόκου.

Τὸν Θεοτοκίον τὸ ὁποῖο ψάλλουμε εἰς τὸν Ὁρθρον τῆς ἐορτῆς τοῦ προφήτη Μωϋσῆ, καταμαρτυρεῖ τούτη τὴν ἐρμηνεία τῆς Ἐκκλησίας. «Κατέπηξ' ἰδὼν Μωσῆς παράδοξον ἐν πρώτοις θέαμα, βάλτον καὶ φλόγα, ξένην συμπλοκήν, τὸν Θεὸν ἐκ Παρθένου Μητρός, προζωγραφῶσαν ἄφθαρτον, ὃν διαβάς τοὺς χρόνους εἶδε σαρκί».

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Θεολόγος

Δημήτριου Π. Ρίζου

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΛΙΑΣ ΣΤΟ ΣΙΝΑ

ετά τήν βεβιασμένη ἐπιστροφή τοῦ Ἀχαάβ, ὁ ὁποῖος ἔμεινε κατάπληκτος ἀπό τά γεγονότα πού εἶδε νά γίνονται μέ τίς ἐνέργειες τοῦ Ἡλιοῦ, ἔφθασε στό ἀνάκτορό του, ὅπου ἦταν ἡ Ἰεζάβελ. Τονίζομε γιά ἄλλη μία φορά, ὅτι τό ἀγιογραφικό κείμενο εἶναι ἀπαλλαγμένο ἀπό συναισθηματισμούς, καταγράφει τά γεγονότα ὅπως ἔχουν, καί δέν παρασύρει τόν μελετητή νά λάβη θέσι ὑπέρ ἢ κατά. Καθαρή ἡ ἀλήθεια. Λέω, ὅτι ἂν δέν ἦταν ἀγιογραφικό κείμενο σίγουρα θά εἶχαμε εἰκόνα καί περιγραφή τῆς σκηνῆς ἀπό τήν ἐπιστροφή τοῦ Ἀχαάβ. Ὁ βασιλεὺς ἀπουσιάζει ὀλόκληρη ἡμέρα σέ μία κρίσιμη συνάντησι πού προκάλεσε ὁ Ἡλιός. Ἡ Ἰεζάβελ πρέπει νά ζῆ ἀγωνιώδεις στιγμές ἀναμένουσα τό ἀποτέλεσμα τῆς θυσίας. Αὐτά τά στοιχεῖα λείπουν ἀπό τό ἀγιογραφικό κείμενο, διότι παρουσιάζονται τά γεγονότα στεγνά χωρίς συναίσθημα.

Τώρα ὁ βασιλεὺς ἔφθασε στά ἀνάκτορα καί ἀναγγέλλει ὅλα τά γεγονότα πού συνέβησαν. Σημειώνω ὅτι ἀποκαλύπεται ἓνα λεπτό σημεῖο ἀπό τήν σχέσι τῶν βασιλέων. Νομίζω καταλαβαίνετε πώς κυρίαρχη εἶναι ἡ Ἰεζάβελ. «Καί ἀνήγγειλεν Ἀχαάβ τῇ Ἰεζάβελ γυναικί αὐτοῦ πάντα». Φαίνεται ξεκάθαρα ὅτι ὁ βασιλεὺς δίνει ἀναφορά στήν δυναμική βασιλίσσα, σημεῖο ὅτι ἦταν ἀπόλυτα ἐξαρτημένος ἀπό τήν βασιλίσσα καί ἐνεργεῖ ὡς ὑποχείριό της. Ἔτσι ἐξηγεῖται καί τό γεγονός ὅτι ἡ Ἰεζάβελ μπόρεσε νά ἐπιβάλλῃ τήν εἰδωλολατρική θρησκεία της στό βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ, πού μέχρι τότε λάτρευε τόν ἀληθινό Θεό.

Ἀκόμα στήν ἀναφορά του ὁ Ἀχαάβ περιλαμβάνει καί τήν εἶδισι ὅτι ὁ Ἡλιός θανάτωσε τούς προστατευομένους ἀπό τήν βασιλίσσα ἱερεῖς τῆς αἰσχύνῃς.

19,2 Αὐτό τό σημεῖο τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Ἀχαάβ ἐξόργισε τήν Ἰεζάβελ. Δέν κατάλαβε ὅτι ἀντιπαρατίθεται μέ τόν ἀληθινό Θεό. Δέν ἤθελε νά ἀναγνωρίσῃ τόν Θεό πού ὑπηρετεῖ ὁ Ἡλιός καί νομίζει ἀκόμα ὅτι μπορεῖ νά τιμωρήσῃ μέ θάνατο τόν Προφήτη.

Γι' αὐτό μέ ἀνθρώπους της τοῦ στέλνει μήνυμα ἀπειλητικό μεθ' ὄρκου, ὅτι τήν ἐπομένη τήν ἴδια ὥρα θά δώσῃ τέλος στόν Προφήτη, ὅπως

θανατώθηκαν οί ἱερεῖς τῆς. Χρησιμοποιεῖ μάλιστα τήν φρᾶσι: «*Τάδε ποιήσαι ὁ Θεός καί τάδε προσθείη*». Αὐτή τήν φρᾶσι χρησιμοποιοῦσαν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅπως φαίνεται καί στό χωρίο «*Τάδε ποιήσαι μοι Κύριος καί τάδε προσθείη Κύριος*» (Ρουθ. α' 17).

19,3 Τό μήνυμα τῆς Ἰεζάβελ τό πῆρε ὁ Προφήτης, καί ὄλως παραδόξως, αὐτός ὁ τόσο σπουδαῖος ἄνθρωπος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού μέ τό στόμα του, δηλαδή μέ ἓνα λόγο του, ἔκλεισε τόν οὐρανό γιά νά μή βρέξη, πού κράτησε ἀμείωτο τό λάδι καί τό ἀλεύρι τῆς χήρας γιά ὅσο διαρκοῦσε ἡ ἀναβροχιά, πού ἀνέστησε τό νεκρό παιδί τῆς, αὐτός φοβήθηκε ἀπό τήν ἀπειλή τῆς Ἰεζάβελ. Τό ἀπειλητικό μήνυμα τόν ἔκανε νά φοβηθῆ. Σημειώνει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (μεταφρασμένο): «Ἡ οὐρανομήκης ἐκείνη ψυχή, πού καταφρόνησε τήν φοβερή πείνα, πού δέν λογάρισε τόσο τυραννικό βασιλιά, πού ἔκλεισε τόν οὐρανό καί πάλι τόν ἄνοιξε, πού κατέβασε νερό καί ἄλλοτε φωτιά ἀπό τόν οὐρανό, παντοῦ θαρραλέος, φοβήθηκε ἀπό τήν ἀπειλή μιᾶς γυναίκας πού παρανομοῦσε. Σίγουρα τόν γύμνωσε ὁ Θεός ἀπό τήν χάρι του, καί ἀπλῶς φάνηκε ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου». Καί γιά νά σωθῆ, τράπηκε σέ φυγή κατά τήν διάθεσί του, δηλαδή πορεύθηκε, ὅπου αὐτός ἤθελε. Διάλεξε μέρος ὅπου δέν ἔφθανε ἡ ἐξουσία τῆς Ἰεζάβελ, ἦρθε στήν Βηρσαβεέ, πόλι στά νότια τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα πρὸς τήν περιοχὴ Φαράν, ὅπου καί ἄφησε τόν ὑπῆρέτη του, διότι ὁ ἴδιος θά ἀπομακρυνόταν ἀκόμη πιο βαθειά στήν ἔρημο. Διότι ὁ βασιλιάς τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα εἶναι φίλος τοῦ βασιλιά τοῦ Ἰσραήλ, γι' αὐτό ἀπομακρύνεται σέ περιοχὴ ὅπου δέν φθάνει ἡ δικαιοδοσία αὐτῶν τῶν βασιλέων.

19,4 Πραγματικά τόν τράβηξε ἡ ἔρημος καί προχώρησε δρόμο μιᾶς ἡμέρας. Μακρῶς λοιπόν στήν ἔρημο, ὅσο ὁ δρόμος μιᾶς ἡμέρας, δηλαδή 7 ἕως 8 ὥρες. Καί ἐκεῖ ἔπεσε κάτω στήν γῆ, στόν ἀδύνατο ἴσκιο ἑνός φυτοῦ. Τό φυτό στό κείμενο ἀναφέρεται μέ τό ὄνομα «*Ραθμέν*». Στά ἑλληνικά εἶναι γνωστό ὡς «*Ἄρκευθος*», καί ἀνήκει στήν οἰκογένεια τῶν κυπαρισσίδων. Κατάκοπος ὁ Προφήτης, πεσμένος κάτω ζητάει ἀπό τόν Θεό νά τοῦ πάρη τήν ζωή, νά πεθάνη. Καί φαίνεται ὅτι θεωρεῖ πὼς τελείωσε ὁ προορισμός του στήν γῆ. Θέλει νά πεθάνη, νά τοῦ πάρη ὁ Θεός τήν ψυχή. Ἐντάσσει δέ τόν ἑαυτό του στήν σειρά τῶν προφηθέντων πατερικῶν καί προφητικῶν προσώπων. Καί ὅπως ἐκείνοι τελείωσαν τό ἔργο τους στήν γῆ καί κλήθηκαν ἀπό τόν Θεό στόν οὐρανό, τέτοια μεταχείρησι πιστεύει ὅτι δικαιούται καί αὐτός. Θαυμάζω τήν οἰκειότητα πού ἔχει μέ τόν Θεό, καί προφανῶς ζητάει χάρι, πού δέν εἶναι θέμα διαπραγματεύσεων καί συμφωνιῶν.

Θά σχολιάσω τήν περίπτωσι δι' ὀλίγων, καί νομίζω ἀξίζει καί πρέπει νά ἐπιμείνωμε. Πρῶτα θά δικαιολογήσω τόν Προφήτη. Εἶναι κατάκοπος, εἶναι κυνηγημένος - ἐπικηρυγμένος. Εἶναι στενοχωρημένος ἀπό

τήν ἐξέλιξι τῶν γεγονότων, διότι θριάμβευσε μέ τήν θυσία καί βρέθηκε στό ἀπειλητικό στόχαστρο τῆς Ἰεζάβελ, καί θά ἔλεγα ὅτι ζεῖ μέ πεσμένο τό ἠθικό του, σέ σημεῖο νά προτιμᾷ τόν θάνατο ὡς σωτηρία.

Ἔομοις ὑπάρχει καί προηγούμενο παρόμοιο φαινόμενο μέ ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, μέ προφήτη, τόν προφήτη Μωϋσῆ. Κατά τήν πορεία τοῦ λαοῦ στήν ἔρημο πρὸς τήν γῆ τῆς Ἐπαγγελίας ὁ Θεὸς τοὺς ἔτρεφε μέ τό μάννα. Ἀλλά φαίνεται ὅτι ἡ μονότονη διατροφή τοὺς κούρασε καί μέ τρόπο βίαιο ζήτησαν νά τοὺς προμηθεύσῃ ὁ Μωϋσῆς κρέας ἀντὶ τοῦ μάννα. Αὐτὸ ἦταν ἀδύνατο νά γίνῃ. Δέν ἔφερεν ὁ Μωϋσῆς τό μάννα, ὥστε τώρα νά προσφέρῃ κρέας. Διότι αὐτὸ ζητοῦσαν νά γίνῃ. Σημειώνεται στό βιβλίον τῶν Ἀριθμῶν: *«Πόθεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ; ὅτι κλαίουσι ἐπ' ἐμοί, λέγοντες· δός ἡμῖν κρέα, ἵνα φάγωμεν»*. Μεταφέρει τό αἶτημα στόν Θεό, καί συμπληρώνει: *«Οὐ δύνησομαι ἐγὼ μόνος φέρειν τόν λαόν τοῦτον, ὅτι βαρύτερόν μοι ἐστί τό ρῆμα τοῦτο. Εἰ δ' οὕτως σύ ποιεῖς μοι, ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὕρηκα ἔλεος παρά σοί, ἵνα μή ἴδω τήν κάκωσίν μου»* (Ἀριθ. 1α' 13-15).

Τά δύο αὐτά περιστατικά, Μωϋσέως καί Ἡλιοῦ, εἶναι διδακτικά καί γιά τοὺς προφήτες μας καί γιά μᾶς. Εἶναι σπουδαῖο μάθημα γιά μᾶς, νά ξέρουμε ὅτι καί οἱ ἅγιοι δέν ζοῦσαν πάντα σέ κατάστασι ἐνθουσιασμοῦ, εὐφορίας. Τά χαρίσματα δέν εἶναι μόνιμα καί σταθερά στοὺς ἁγίους. Ἔρχονται ὥρες δοκιμασίας καί πειρασμοῦ.

Καί βεβαίως ὑπάρχει λόγος. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος δίνει μία ἐξήγησι καί τήν τονίζω. Γιά τόν φόβο τοῦ ἀτρόμητου Ἡλιοῦ, πού τόν ὀδήγησε σέ φυγή, διακρίνει κάποια πῶσι τοῦ προφήτου, μᾶλλον στόν ἐγωισμό, ὅταν ἔδειξε σκληρή, χωρίς οἰκτιρμούς συμπεριφορά πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες ὡς μεγάλος προφήτης. Σίγουρα ὅσο ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται στή ζωή πάνω στήν γῆ καί ἀγωνίζεται, δοκιμάζεται, ἀλλά δέν πρέπει νά ἀπελπίζεται. Μᾶς τό βεβαιώνει ἡ συνέχεια τῆς δοκιμασίας καί τοῦ Μωϋσέως καί τοῦ Ἡλιοῦ.

«Ἰκανούσθω νῦν»! Μετά ἀπό τόσο θαυμαστή πορεία καί δρᾶσι ὁ Προφήτης λέγει: *Φτάνει πιά, πάρε μου τήν ψυχὴ Κύριε, καλύτερα νά πεθάνω. Ἀποκαωμένος ἔπεσε καί κοιμήθηκε. Στό πῖο κρίσιμο σημεῖο ἔρχεται ἡ ἐνίσχυσις ἀπὸ τόν Κύριο.*

19,5 Μέσα στήν ἀθυμία του ἀποκοιμήθηκε, καί τότε ἔφθασε *«ἡ κραταιά χεὶρ τοῦ Κυρίου»*. Χεὶρ ἀγγελικὴ τόν ἀκουμπάει καί τόν ξυπνάει, ἀλλά καί τόν προτρέπει νά φάῃ. Ὁ Προφήτης εἶναι καί κουρασμένος ἀπὸ τήν ὁδοπορία, ἀλλά καί νηστικός. Δέν ἔχει μαζί του τίποτε γιά νά τόν ἀναπαύσῃ, οὔτε ψωμί οὔτε νερό. Ἔομοις ὁ ἄγγελος πού τόν ξύπνησε τὰ εἶχε ἐτοιμάσει ὅλα.

19,6 Μόλις ξύπνησε ὁ Προφήτης καί ἀνοίξε τὰ μάτια του εἶδε πρὸς

τό μέρος τοῦ κεφαλιοῦ του κριθαρένιο ψωμί καί κανάτι μέ νερό. Τονίζεται ἡ φροντίδα καί εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ γιά τόν ἄνθρωπο του, τό ψωμί βρίσκεται κοντά στό κεφάλι του. Καί ὅπως ἦταν νηστικός σηκώθηκε καί ἔφαγε, ἤπια καί τό νερό.

Μποροῦμε νά ὑποθέσουμε τήν ἱκανοποίησι τοῦ Προφήτου ἀπό αὐτό τό λιτό καί ἀπρόσμενο γεῦμα. Τό βέβαιο πάντως εἶναι ὅτι τώρα γιά μία ἄλλη φορά ἀντιλαμβάνεται τό ἐνδιαφέρον καί τήν φροντίδα τοῦ Θεοῦ γιά τό πρόσωπό του. Τό εἶπαμε καί νωρίτερα ὅτι δέν ὑπάρχει συναίσθημα στήν διήγησι, ὑπάρχει μόνον καταγραφή γεγονότων. Δέν φαίνεται νά ξαφνιάζεται, ἤ νά ἀπορῆ γιά τήν παρουσία δίπλα του τῶν ἀναγκαίων γιά τήν ἐπιβίωσί του. Σάν νά μή συμβαίη δίπλα του ἕνα θαῦμα, χωρίς κανένα σχόλιο ἔφαγε τήν λαγόνα, ἤπια τό νερό, καί ξανακοιμήθηκε βέβαια γιά νά ξεκουρασθῆ. Ἐλλά οὔτε καί φαίνεται νά ρωτᾷ ποιός εἶναι αὐτός πού τόν ξύπνησε καί φρόνισε νά ὑπάρχουν ἡ λαγόνα καί τό νερό. Ὁ Προφήτης εἶναι βέβαιος γιά τή θεία πρόνοια. Πῶς αὐτή ἐκφράζεται καί πραγματοποιεῖται, δέν εἶναι γιά ἔρευνα. Γί' αὐτό καί δέν ρωτᾷ. Ἀπλῶς καί ἀπεριέργως ἀποδέχεται μέ βεβαιότητα τή θεία ἐνέργεια.

19,7 Δέν ξέρομε γιά πόση ὥρα τόν ἄφησε ὁ ἄγγελος νά ξεκουρασθῆ μετά τό λιτό γεῦμα.

Ἐπανερχεται ὅμως καί τόν ξυπνάει ἐκ δευτέρου. Μόνο πού τώρα τοῦ ἐπιμένει νά φάη, διότι τόν περιμένει κόπος πολύς. Τοῦ λέγει ὅτι εἶναι πολύς ὁ δρόμος πού πρέπει νά κάνη. Ὁ ἄγγελος τόν προετοιμάζει γιά καινούργια δρᾶσι, τοῦ ἔχει ἔτοιμη τήν νέα ἀποστολή. Ὁ πρῖν ἀπογοητευμένος προφήτης, πού προτιμοῦσε νά πεθάνη, τώρα μᾶλλον ἀντιλαμβάνεται ὅτι ὁ δρόμος, γιά τόν ὁποῖο ἔκανε λόγο ὁ ἄγγελος, δέν εἶναι μόνο κάποια χιλιόμετρα, ἀλλά μία καινούργια ἀποστολή, τήν ὁποία ἀποδέχεται καί ἀφήνεται στά χέρια τοῦ Θεοῦ.

19,8 Γί' αὐτό καί ὑπακούει πρόθυμα, σηκώνεται τρώγει καί πίνει, καί μέ αὐτήν τήν τροφή ἀντέχει καί βαδίζει σαράντα ἡμέρες καί νύκτες, μέχρι νά φθάσῃ στό ὄρος Χωρήβ. Εἶναι φανερό ὅτι ἡ ἰσχύς γιά τήν σαρανταήμερη πορεία στήν ἔρημο δέν ὀφείλονταν στό λιτό γεῦμα λαγόνας καί νεροῦ, ἀλλά σέ ἐκεῖνον πού τά δημιουργεῖ ὅλα καί ἐνδυναμῶνει τήν ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου μέ τήν παντοκρατορική χάρι του.

Νηστικός πορεύεται γιά σαράντα ἡμέρες καί φθάνει, ὄχι τυχαῖα, ἀλλά μέ σημασία στό ὄρος Χωρήβ. Σέ αὐτό τό ὄρος, πού βρίσκεται στό Σινᾶ, πρῖν ἀπό τόν προφήτη Ἡλία ἀνέβηκε ὁ προφήτης Μωϋσῆς. Πρῶτα ὅμως νήστευσε σαράντα ἡμέρες, διότι ἐπρόκειτο νά συναντήσῃ ἐκεῖ τόν Θεό. Καί ἐκεῖ μετά, στήν κορυφή τοῦ ὄρους, πῆρε τίς Δέκα Ἐντολές. Τήν ἴδια σαρανταήμερη διά νηστείας προετοιμασία κάνει καί ὁ Ἡλίας, διότι πρόκειται νά συναντηθῆ καί αὐτός μέ τόν Θεό.

19,9 Ὁ προσκυνητής τοῦ Σιναίου ὄρους ξεκινάει ἀπό τό μοναστήρι τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης γιά νά φθάσῃ στήν ἁγία Κορυφή. Πρῶτος σταθμός εἶναι τό νερό τοῦ τσαγκάρη, ὅπου θά πάρῃ μιά ἀνάσα μέχρι νά φθάσῃ στήν Παναγία τοῦ Οἰκονόμου, ἕνα μικρό ἐρημοκκλήσι στό μονοπάτι. Μετά θά περάσῃ ἀπό τίς δύο πύλες τοῦ Πνευματικοῦ, καί ἔχει φθάσει στό Χωρήβ. Εἶναι μία τοποθεσία ἀπλωσιᾶς μέ κάποιο κυπαρίσσι, καί ἐκεῖ βρίσκεται τό σπήλαιο πού ἀναφέρεται ἐδῶ, καί τό ὁποῖο ἔγινε κατοικία γιά τόν προφήτη μας. Ἀπό τήν τοποθεσία αὐτή ὁ προσκυνητής, μετά ἀπό πορεία δύσκολη καί κουραστική τριάντα περίπου λεπτῶν, φθάνει στήν ἁγία Κορυφή, τόν τελικό προορισμό.

Δέν θά σᾶς πῶ ὅτι ἔχετε μία εὐκαιρία νά θαυμάσετε ἀπό ψηλά τήν Πειραία Ἀραβία, ἀλλά θά σᾶς κατεβάσω στό σπήλαιο τοῦ Προφήτου. Στενός κῶρος, καθόλου βολικός, ἀπόλυτη μοναξιά, μόνη συντροφιά κάποια ζώϊα τῆς ἐρήμου, καί ψηλά ὁ κατακάθαρος οὐρανός.

Ὁδηγήθηκε ἐδῶ ὁ Προφήτης γιά νά τόν συναντήσῃ ὁ Θεός, καί νά τόν ρωτήσῃ: Γιατί εἶσαι ἐδῶ Ἥλιού; Ὁ Προφήτης θεώρησε ὅτι τό προφητικό ἔργο του τελείωσε. Ὅμως ὅταν ὁ Θεός τοῦ κάνει τό ἐρώτημα, «γιατί εἶσαι ἐδῶ Ἥλιού;», εἶναι σάν νά τοῦ λέγει: Φεύγεις, ἐνῶ ἔχεις ἀκόμα ἔργο νά ἐπιτελέσῃς; Πάντα ὁ Προφήτης ἔχει «ἀνοικτὴ ἀκρόασι» καί περιμένει τήν φωνή τοῦ Κυρίου.

19,10 Ξαφνικός καί σύντομος διάλογος, κάτι σάν δικαιολογία. Ἐνα ἐρώτημα ἀπό τόν Θεό παίρνει ἀπάντησι γεμάτη ἀπελπισία γιά τήν μεγάλη διαφθορά τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

Μέ σκληρές λέξεις περιγράφει ὁ Προφήτης τήν κατάστασι. Φλέγομαι γιά σένα Κύριε καί ὁ κῆλος μου γιά σένα μέ πνίγει, ὅταν βλέπω τήν διαφθορά τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

Ἐγκατέλειψαν ἐσένα καί λατρεύουν ἄλλους θεούς. Γκρέμισαν τά θυσιαστήριά σου καί ἔσφαξαν τούς προφῆτες. Λοιπόν ἐγώ ἔμεινα ὄχι μόνος, ἀλλά μονώτατος! Οἱ ἐχθροί σου μάλιστα ἐπιζητοῦν τόν θάνατό μου.

Ἡ ἀντίληψι ὅτι ἔμεινε μόνος μονώτατος ὁ Προφήτης, κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη Χρυσόστομο, εἶναι τό λάθος του. Αὐτός ὁ ἐγωισμός τόν ὀδήγησε στήν ἀπελπισία καί στήν ἀδικαιολόγητη δειλία πού ἔδειξε ὁ Προφήτης.

Ἐδῶ εἶναι ἡ εὐκαιρία νά τονίσουμε τό λάθος ὅλων τῶν ἀνά τούς αἰῶνες ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἴδια συμπεριφορά ὅλων τῶν διωκτῶν Γκρέμισμα ναῶν καί θανάτωσις τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Μένω μέ τήν ἀπορία: Εἴκοσι αἰῶνες διώκεται ἡ Ἐκκλησία χωρίς ἀποτέλεσμα. Δέν διδάσκονται τίποτε γιά τήν ματαιοπονία τους; Ὅχι!

Διότι κάθε διώκτης ἔχει τήν βεβαιότητα ὅτι αὐτά πού δέν κατάφεραν

οί προηγούμενοι διώκτες, θά τό καταφέρν αὐτός. Παράδειγμα ἡ Οὐκρανία. Ἔζησε γιά ὀγδόντα περίπου χρόνια διωγμό στήν Ἐκκλησία της χωρίς ἀποτέλεσμα. Καί τώρα ἀντί νά δῆ τόν γενικό χαλασμό πού δοκίμαζει ἀπό τόν πόλεμο, κήρυξε διωγμό κατὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας της. Καί βεβαίως στόν διωγμό περιλαμβάνεται ἡ ἀρπαγή τῆς κινήτῆς καί ἀκίνητης ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. Μπορεῖ καί αὐτός νά εἶναι ὁ κύριος στόχος καί λόγος τοῦ διωγμοῦ. Ἄν αὐτό δέν εἶναι παραφροσύνη!

Ὅμως αὐτή ἡ συνάντησις προφήτου καί Θεοῦ δέν εἶναι τό τέλος, ἀλλά τό ἀνοιγμα ἑνός νέου κεφαλαίου στήν δρᾶσι τοῦ Προφήτη. Στήν συνάντησι αὐτή θά δώση ὁ Θεός καί θά πάρη ὁ Προφήτης νέες ἐντολές, πού πρέπει νά φέρν σέ πέρας.

19,11 Πρίν νά ἀναθέσῃ ὁ Κύριος τήν νέα ἀποστολή, θά δώση ἕνα μάθημα στόν Προφήτη, μάθημα, πού θά τό λέγαμε σήμερα μέ τή νέα ὁρολογία, διαδραστικό.

Σᾶς περιέγραφα μέ συντομία τό σπήλαιο, ἀπό τό ὁποῖο καλεῖται ὁ Προφήτης νά βγῆ τήν ἄλλη ἡμέρα καί νά σταθῆ στό ὄρος μπροστά στόν Κύριο. Δέν κουράζομαι νά ἐπαναλαμβάνω τήν ἀλήθεια τῆς Γραφῆς, πού εἶναι γραμμένη χωρίς συναισθηματισμούς. Προαναγγέλλεται συνάντησις μέ τόν Κύριο τόσο ἀπλᾶ καί στεγνά, ἀλλά ἀληθινά. Θά βγῆ ἀπό τό σπήλαιο, ἀλλά σίγουρα θά ἀνεβῆ στήν κορυφή τοῦ ὄρους, ἐκεῖ ὅπου ὁ Μωϋσῆς δέχθηκε τίς Δέκα Ἐντολές. Στάθηκε κατὰ τήν ὑπόδειξι καί περίμενε νά δῆ τόν Κύριο. Θά ἔρθῃ ὁ Κύριος ἀλλά μέ ποιά μορφή, μέ ποιόν τρόπο;

Ξαφνικά θά σπκωθῆ θύελλα μεγάλη, «*πνεῦμα κραταιόν*» πού θά γκρεμίσζῃ βράχους καί θά σχίζῃ πέτρες, θά καταστρέφῃ ὄρη. Καί πράγματι γινόταν αὐτό πού λέμε: Χαλασμός Κυρίου! Ἄέρας ἀσυνήθιστος μέ ἀπίστευτη καί ἀφύσικη δύναμι. Στήν παράξενη καί φοβερή θύελλα δέν ἦταν ὁ Κύριος. Μετά τήν φοβερή θύελλα θά γίνῃ φοβερός σεισμός. Οὔτε στόν σεισμό, πού πάντα προκαλεῖ φόβο, θά εἶναι ὁ Κύριος.

19,12 Μετά τόν σεισμό θά ἐμφανισθῆ δυνατὸ πῦρ βροντερό. Ὁ Κύριος δέν ἦταν οὔτε στό πῦρ. Μετά ἀπό ὅλα αὐτά τά τρία φαινόμενα δυνάμεως, δηλ. τῆς θύελλας, τοῦ σειμοῦ, τῆς φωτιᾶς, φαινόμενα τά ὁποῖα εἶναι δύσκολο, καί μερικές φορές ἕως ἀδύνατο, νά ἀντιμετωπισθοῦν ἀπό τόν ἄνθρωπο, ἀκούσθηκε ὁ συριγμός αὔρας λεπτῆς. Ἐνα τέταρτο φαινόμενο, φαινόμενο ἀπαλότῃτος εὐχαρίστως ἀποδεχόμενο.

Καθηγητῆς μας στό Πανεπιστήμιο ἔκαμε συχνά λόγο γιά τίς ὄψεις τῆς θεότητος, ὡς *mysterium tremendum* καί *mysterium fascinosum*, Μυστήριο τρομερό καί φρικτό, καί μυστήριο γοητευτικό καί ἀπαλό. Στήν περίπτωσι τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ ἔχομε ὠραιότατο συμβολισμό τοῦ Κυ-

ρίου. Ἡ θύελλα, ὁ σεισμός, τὸ πῦρ συμβολίζουν τὸ τραγικὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ, ὅμως ὁ Θεὸς δέν ἐξαντλεῖται σέ αὐτὰ τὰ τρία.

Ἐμφανίζεται καὶ ἡ λεπτή αὔρα, πού συμβολίζει τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι μὲ τρόπο παραστατικὸ διδάσκει ὁ Θεὸς τὸν Προφήτη, καὶ βεβαίως ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πού εἶναι σέ ἀπόγνωσι καὶ ἀποθάρρυνσι ἐξ αἰτίας τοῦ θριάμβου τοῦ κακοῦ. Μᾶς διδάσκει νά σκεπτόμαστε τὴν ἀγάπη καὶ τὸ μακρόθυμο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς ποτέ δέν θέλει τὸν θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ περιμένει τὴν μετάνοιά του καὶ ἐπιστροφή γιὰ νά ζήσει αἰώνια.

Ἐξ ἄλλου στή κορυφή τοῦ Σινᾶ δόθηκε ὁ αὐστηρὸς Νόμος μὲ τὴν συνοδεία ἀστραπῶν καὶ βροντῶν. Τώρα στὸ ἴδιο βουνὸ ἀποκαλύπτεται στὸν Προφήτη, μὲ ἓνα πολὺ πρακτικὸ τρόπο, μὲ τὴν αὔρα τὴν λεπτή, ὁ νόμος τῆς Ἀγάπης. Πρακτικὰ διδάσκει τὸν Προφήτη καὶ τὸν προτρέπει νά μειριάσει τὸν ζῆλο του, τὸν θέλει πιό οἰκτιρμονα, ὡς αὔρα λεπτή.

19,13 Βίωσε ὁ προφήτης μας μία θαυμαστή παρουσία τοῦ μεγαλείου τοῦ Θεοῦ πού τοῦ προκάλεσε τὸν σεβασμὸ, ἀλλὰ καὶ τὸν φόβο. Ἡ ἀνθρώπινη μηδαμνότητα καὶ ἀδυναμία ἀναγνωρίζει τὸ θεῖο μεγαλεῖο καὶ αὐτομάτως δείχνει τὸ σεβασμὸ της, καὶ τὸν δικαιολογημένο φόβο. Δικαιολογημένο διότι γνωρίζει τί ἔκανε ὁ Μωϋσῆς στὴν συνάντησί του μὲ τὸν Θεό, ἐκεῖ στὸ ὄρος Χωρήβ: «*Ἀπέστρεψε δὲ Μωϋσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· εὐλάβειτο γὰρ κατεμβλέπει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ*» (Ἐξ. γ' 6). Ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ εὐλάβεια δέν τολμάει νά κυττάξῃ τὸν Θεό.

Γνωρίζει ἐπίσης ὁ Ἡλιοῦ καὶ ὅσα εἶπε ὁ Θεὸς στὸν Μωϋσῆ. Τοῦ εἶπε: «*Οὐ δύνησῃ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μή ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσειται*» (Ἐξ. λγ' 20). Δέν μπορεῖ νά μὲ δῆ κανένας, διότι δέν μπορεῖ νά ζήσει ἄνθρωπος πού θά δῆ τὸ πρόσωπό μου. Γι' αὐτὸ κάλυψε τὸ πρόσωπό του μὲ τὴν μπλωτή. Τώρα μὲ καλυμμένο τὸ πρόσωπό του στάθηκε κάτω ἀπὸ τὸ σπήλαιο. Καὶ ἄκουσε τὸ ἐρώτημα πού τοῦ ἔκανε ὁ Θεός, γιὰ δευτέρη φορά, καὶ μάλιστα στὸ ἴδιο σημεῖο κάτω ἀπὸ τὸ σπήλαιο στὸ Χωρήβ. Σέ αὐτὸ τὸ ὄρος συνάντησε τὸν Θεό καὶ ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἡλιοῦ.

Τὸ Σιναῖον ὄρος δίκαια λέγεται Θεοβάδιστο. Στὴν συνάντησι τὸν ἐρωτᾷ ὁ Θεός: Γιατί εἶσαι ἐδῶ Ἡλιοῦ; Ὅταν ρωτήθηκε γιὰ πρώτη φορά, δέν ἀπάντησε. Καὶ δέν ἀπάντησε διότι ἀκολούθησαν πολὺ σύντομα οἱ τρεῖς φοβερὲς καταστάσεις, λαίλαπας, σεισμοῦ, πυρός, καὶ ἔγιναν ἡ μία ἀμέσως μετὰ τὴν ἄλλη, πού δέν πρόλαβε νά ἀπαντήσει τότε.

19,14 Τώρα ἔχει τὸν χρόνο νά ἀπαντήσει. Ἡ ἀπάντησις πού δίνει εἶναι γεμάτη ἀπογοήτεσι καὶ πόνο. Εἶναι πλήρης ζήλου καὶ ἐνδιαφέροντος ἡ ψυχὴ μου γιὰ χάρι τοῦ Κυρίου Παντοκράτορος, ἀλλὰ καίγομαι πού οἱ Ἰσραηλιῖτες ἀρνήθηκαν νά ἐφαρμόσουν τὸν νόμον σου. Τό-

ση είναι ἡ ἀποστασία, ὥστε καί τά θυσιαστήρια τά γκρέμισαν, ἀλλά καί τούς ἱερεῖς κατέσφαξαν μέ μαχαίρι. Ἐλλοίμονο, ἔμεινα μόνος, σέ ὑπερθετικό βαθμό, μονώτατος, καί δέν ὑπάρχει κανένας ἄλλος νά εἶναι πιστός σου. Καί ἐπί πλέον θέλουν νά πάρουν καί τήν δική μου ζωή.

Τί ἀπελπισία ἐκφράζει μέ αὐτά τά λόγια!

Ὅσο πιο πολύ ζῆλο ἔχει γιά τόν Θεό, τόσο περισσότερο στενοχωριέται γιά τήν ἀποστασία. Ὅστος ὁ Θεός στόν ἀπογοητευμένο προφήτη δέν δίνει λόγο παρηγορίας, ἀλλά τοῦ ἀναθέτει μία ἄλλη προφητική ἀποστολή. Δέν ἔχει τελειώσει τό ἔργο του. Στήν κραυγή του ὅτι ἔμεινε «μονώτατος», παίρνει ὡς ἀπάντησι τήν ἀνάληψι ἔργου. Καί μόνος θά λειτουργῆς ὡς προφήτης, καί θά ἐφαρμόζης τίς ἐντολές μου.

Χωρίς καμμία ἀντίρρηση θά ἀναλάβῃ τήν ἐκτέλεσι τῆς νέας ἐντολῆς. Ὁ Προφήτης μέσα στό γενικό κλίμα ἀρνήσεως καί ἀπιστίας καί ἀποστασίας, ἔστω καί μονώτατος, θά κάνῃ αὐτό πού τοῦ ἀναθέτει ὁ Θεός.

19,15 Τοῦ εἶπε ὁ Κύριος νά πορευθῆ στήν ἔρημο τῆς Δαμασκου, καί ὅταν φθάσῃ ἐκεῖ νά χρίσῃ τόν Ἀζαήλ βασιλιά τῆς Συρίας. Σημειώνω ὅτι βρισκόμαστε ἀκόμα στόν Χωρήβ, στό ὄρος Σινᾶ, στόν νοτιότερο σημείο τῆς περιοχῆς τοῦ Ἰσραήλ. Ἀπό ἐδῶ θά διασχίσῃ ὅλη τήν χώρα πρὸς Βορρᾶ καί θά φθάσῃ μέχρι τήν Δαμασκό, στήν περιοχῆ τῆς Συρίας, ὅπου θά χρίσῃ βασιλιά τῆς Συρίας τόν Ἀζαήλ. Ὁ Προφήτης, ἄν καί φοβισμένος πού ἐπεδίωξε τήν μόνωσι μακρυά στήν ἔρημο, ἔχει ἐξουσία ἀπό τόν Θεό νά χρίσῃ βασιλεῖς.

19,16 Διότι ἐκτός ἀπό τόν Ἀζαήλ, τόν βασιλιά τῆς Συρίας, παίρνει ἐντολή νά χρίσῃ βασιλιά καί γιά τό κράτος τοῦ Ἰσραήλ. Αὐτός θά εἶναι ὁ Ἰού, ὁ γιός τοῦ Ναμεσσί.

Ἡ τρίτη ἐντολή εἶναι νά χρίσῃ καί προφήτη. Θά ἐπιλέξῃ τόν Ἐλισαί, δηλ. τόν γνωστό μας Ἐλισσαῖο, τόν υἱό τοῦ Σαφάι.

19,17 Ὁ Προφήτης μέ ἐντολή τοῦ Θεοῦ θά χρίσῃ βασιλεῖς καί προφήτη. Ἡ πληροφορία αὐτή φαίνεται νά εἶναι μάλλον ἀδιάφορη, ὅμως ἔχει σημασία γιά τόν Προφήτη. Θά γίνουσι πόλεμοι μεταξύ τῶν βασιλέων μέ τελική ἐπικράτησι τοῦ Ἐλισσαίου. Ὅσοι διασωθοῦν ἀπό τόν στρατό τοῦ Ἀζαήλ, θά θανατωθοῦν ἀπό τόν στρατό τοῦ Ἰού. Καί ὅσοι ἀπομείνουσιν ἀπό τόν Ἰού, θά τιμωρηθοῦν ἀπό τόν Ἐλισσαῖο.

Καί σίγουρα θά πῆτε: Γιατί τόση σφαγή, γιατί τόσοι πόλεμοι; Ἀδελφοί, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι «*πᾶσα παράβασις καί παρακοή ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν*» (Ἐβρ. β' 2). Ἡ μεγάλη ἀποστασία, πού στενοχωρεῖ τόν προφήτη μας, δέν θά μείνῃ ἀτιμώρητη. Πάντα βεβαίως, σέ κάθε ἐποχῆ ἔχομε ἀποστασία καί ἀπομάκρυνσι ἀπό τόν νόμο τοῦ Θεοῦ, καί οἱ πιστοί στενοχωροῦνται καί ἀπογοητεύονται, ἀλλά πρέπει νά ξέρουμε ὅτι καμμία παράβασις καί παρακοή δέν μένει ἀτι-

μώρητη. Αυτό είναι μάθημα για όλους μας. Πρέπει να ξέρουμε ότι δεν μπορούμε να παίζουμε με τον Θεό και τον Νόμο του. Πρόσκαιρα φαίνεται ότι θριαμβεύει το κακό και η αποστασία, όμως τελικά επικρατεί το δίκαιο. Όλοι όσοι αποστατούν και περιφρονούν τον νόμο του Θεού, αργά ή γρήγορα θα δουν την επικράτησι του θεϊκού Νόμου.

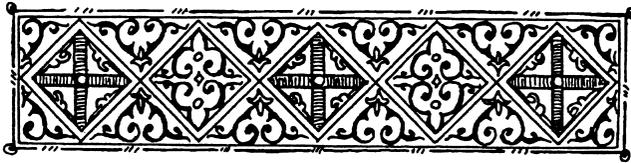
19,18 Καί η πιο μεγάλη έκπληξις για τον Προφήτη είναι η πληροφορία ότι δεν είναι «μονώτατος», αλλά υπάρχουν επτά χιλιάδες άλλοι οι οποίοι δεν αποδέχθηκαν τον Βάαλ, τον θεό της αίσχύνης που έββαλε στανικά η Ίεζάβελ στους Ίσραηλίτες. Ούτε γονάτισαν να προσκυνήσουν στα αγάλματα που έστισε η βασίλισσα, ούτε προσευχήθηκαν σέ αυτά. Τό κείμενο σημειώνει τό «οὐκ ᾤκλασαν γόνυ» καί τό «καί πᾶν στόμα, ὃ οὐ προσεκύνησεν αὐτῷ», δηλαδή η λατρεία γίνεται μέ κίνησι, τό γονάτισμα, καί μέ ὕμνους – προσευχές ὅσα λέγονται μέ τό στόμα.

Αὐτοί παρέμειναν πιστοί στόν ἀληθινό Θεό. Καί πάντα θά ὑπάρχη τό «μικρό ποίμνιο». Καί στίς πιο μεγάλες ἀποστασίες θά ὑπάρχουν οἱ πιστοί στόν ἀληθινό Θεό. Σέ πείσμα τοῦ διαβόλου καί τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων πάντα στό τέλος θά θριαμβεύη ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ

Φιλολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Χαράλαμψη Μ. Μπούσια

ΑΓΙΑ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΙ ΟΡΟΣ ΣΙΝΑ

περίδοξος, παλαίφατος, ιστορική μονή του Σιναίου Ὁρος καυχᾶται καί σεμνύνεται γιά τήν Ἁγία Μεγαλομάρτυρα Αἰκατερίνα, τήν πάνσοφην νύμφη τοῦ Κυρίου μας πού καταντρόπιασε τούς σοφούς τοῦ τότε κόσμου μέ τήν σοφία τῶν λόγων της. Πλήθη προσκυνητῶν καθημερινά ἀνέρχονται σ' αὐτήν ἀπό κάθε γωνιά τοῦ πλανήτη μας, γιά νά ἀντλήσουν ἰσχύ καί δύναμη ἀπό τά χαριτόβρυτα λείψανά της, τά ὁποῖα ὡς πολῦτιμο θησαυρό γιά αἰῶνες τώρα φυλάσσει τό Μοναστήρι τοῦ Σινᾶ.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θαυμάζουν τούς σοφούς τοῦ κόσμου, τούς ρήτορες, τούς διδασκάλους, τούς ἡγέτες τῶν ἐθνῶν. Ἡ σοφία εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ πρὸς τούς ἀνθρώπους, δῶρο τῆς ὄντως Σοφίας πρὸς τά πλάσματά Του. Ἀλλά ποιός πραγματικά εἶναι ὁ σοφός ἄνθρωπος; Μᾶς τό ὑποδεικνύει ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος στήν Ἐπιστολή του λέγοντας: «*Τίς σοφός καί ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; Δειξάτω ἐκ τῆς καλλῆς ἀναστροφῆς τά ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι σοφίας*» (Ἰακ. γ' 13), γιά νά συνεχίσει μέ τή διαπίστωση: «*Ἡ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπεικῆς, εὐπειθῆς, μεστή ἐλέους καί καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος καί ἀνυπόκριτος*» (Ἰακ. γ' 17).

Τύπος καί ἐξεικόνισμα τῆς ἀληθινῆς σοφίας ἀποτελεῖ ἡ Ἁγία Μεγαλομάρτυς Αἰκατερίνα. Τήν σοφία της τήν θαυμάζουν οἱ γενιές τῶν ἀνθρώπων ἀνά τούς αἰῶνες. Δέν τήν θαύμασαν μόνο τότε πού ζοῦσε καί τό μαρτύριό της δέν ἔρριξε στήν λήθη τήν θεϊκή της σοφία. Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνα πέρασε στήν αἰωνιότητα, ἀφοῦ οἱ δίκαιοι, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ «*εἰς τόν αἰῶνα ζῶσι*» (Σοφ. Σολομ. ε' 15). Τήν ἐγκωμιάζουμε ὡς σοφή, ἀφοῦ εἶχε ἀποκτήσει ὅλη τήν γνώση τοῦ κόσμου διαβάζοντας Ἀριστοτέλη, Πλάτωνα, Βιργίλιο, Ὅμηρο, Ἀσκληπιό, Ἱπποκράτη, Γαληνό καί ὅλους τούς ποιητές, ἰατρούς καί φιλοσόφους πού ἐπηρέαζαν τήν σκέψη, τήν ρητορική καί τήν ἐπιστήμη τῆς ἐποχῆς της. Δέν παρέμεινε, ὅμως, μόνο στήν ἀπόκτηση γνώσεως καί ἐπιστήμης, ἀλλά τή γνώση της τήν ἔντυσε μέ τό ἔνδυμα τῆς ἀρετῆς, ἀφοῦ γνώριζε ὅτι «ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται».

Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνα εἶδε τό φῶς τοῦ ἥλιου στήν πόλη τῶν μεγάλων φωστήρων, τῶ σοφῶν διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας, Ἀθανασίου

καί Κυρίλλου, τοῦ πρυτάνεως τοῦ μοναχισμοῦ, Ὁσίου Ἀντωνίου, καί τοῦ ἀπειράριθμου σμίνους τῶν Ὁσίων καί Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας μας, κατά τόν τέταρτο μετά Χριστόν αἰῶνα, τότε πού βασιλευε στά μέρη ἐκεῖνα ὁ ἀσεβής βασιλιάς Μαξέντιος. Τήν χαρακτήριζε ἡ ψυχική εὐγένεια καί ἡ βασιλική καταγωγή, ἀφοῦ ἦταν κόρη τοῦ πρώην βασιλιά Κώνσταντος, ἡ σωματική της ὁμορφιά καί ἡ πνευματική της σοφία. Ἡ μόρφωσή της καί οἱ φιλοσοφικές της ἀνησυχίες τῆς ἐπέτρεψαν νά γνωρίσει τήν ἀληθινή πίστη καί νά μνηστευθεῖ μέ τήν ἐσταυρωμένη Ἀγάπη, τόν οὐράνιο Νυμφίο, Χριστό. Αὐτόν ἔκανε κέντρο τῆς ζωῆς της, ὅταν μέ τρόπο θαυμαστό πληροφορήθηκε γι' αὐτόν ἀπό ἕνα ἐνάρετο Ἀσκητή πού ζοῦσε στήν ἔρημο. Μέ τήν χριστοκεντρική αὐτή πυξίδα βάδισε τό δρόμο τῆς ἀρετῆς, τῆς κατασχύνσεως τῶν ἀπίστων καί τοῦ ἀνδρικοῦ μαρτυρίου, τό ὁποῖο ὑπέμεινε μέ ἀφθαστη γενναιότητα καί στερροψυχία. Ἡ ἀγάπη της πρὸς τό Νυμφίο Χριστό, ἀπό τόν ὁποῖο ἔλαβε καί δακτυλίδι ἀρραβῶνος πνευματικοῦ μέ θαυμαστό τρόπο, τήν ὤθησε στήν ἀπόθηση κάθε κοσμικῆς καί ἐφήμερης ἡδονῆς, κάθε τρυφηλῆς σχέσεως, πού ἡ νεανική ἡλικία δημιουργεῖ στίς νεαρές ὑπάρξεις.

Ἡ Αἰκατερίνα ζοῦσε γιά τόν Χριστό καί θά μπορούσε νά ἐπαναλαμβάνει τό τοῦ Παύλου μέ ὅλες της τίς δυνάμεις: «*Ἐμοί τό ζῆν Χριστός καί τό ἀποθανεῖν κέρδος*» (Φίλιπ. α' 21). Ἔτσι, ὁ διωγμός πού κίνησε κατά τῶν Χριστιανῶν ὁ Μαξιμιανός βρῆκε τήν Αἰκατερίνα ἔτοιμη στίς ἐπάλξεις, νά πολεμήσει γιά τόν ποθινό της Νυμφίο. Οἱ ἀνάληπτοι εἰδωλολάτρες χωρίς διάκριση φύλου, ἡλικίας, ἀξιώματος καί πλοῦτου συνελάμβαναν καί βασάνιζαν πικρά ὅλους τούς Χριστιανούς. Μπροστά, ὅμως, στήν Αἰκατερίνα δειλίασαν. Τούς θάμπωσε ἡ καλλονή της, ἡ γνώση της, ἡ σοφία της, ἡ εὐγένεια τῆς καταγωγῆς καί τῆς ψυχῆς της.

Ὁ ἀσεβής ἔπαρχος προσπάθησε νά ξεπεράσει ὅλα αὐτά τά ἐμπόδια μέ τήν ἐπισιράτευση ὅλων τῶν σοφῶν, ρητόρων καί διδασκάλων τοῦ καιροῦ του. Ἐπιθυμοῦσε νά καταντροπιάσει τήν νεαρή Χριστιανή, πού τεκμηρίωνε μέ ἀπόλυτη ἐπιτυχία τίς ἀπόψεις της καί προσεῖλκυε πολλούς στήν πίστη τοῦ Χριστοῦ. Τό ἀποτέλεσμα, ὅμως, τῆς φιλοσοφικῆς αὐτῆς ἀντιπαράθεσεως τόν ἐξέθεσε ἀνεπανόρθωτα, ἀφοῦ ἡ Αἰκατερίνα κατόρθωσε νά πείσει καί αὐτούς τούς ἀντιπάλους της γιά τήν ὀρθότητα τῶν ἀπόψεών της. Ἦθελε ὁ ἀσεβής τύραννος νά ντροπιάσει τήν πάνσοφη νύμφη τοῦ Χριστοῦ καί ντροπιάστηκε ὁ ἴδιος καί ὅλοι οἱ πιστεύοντες στά ἄψυχα εἰδῶλα. Μετά τό τέλος τῆς συζητήσεως ὅλοι οἱ σοφοί αἰσθάνθηκαν τήν πνευματική τους γύμνια καί πολλοί ἀπ' αὐτούς ζήτησαν νά ἐνδυθοῦν μέ τό χιτῶνα τῆς χριστιανικῆς πίστεως καί ἀλήθειας. Σάν ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστομώσεως «τῶν κομψῶν, τῶν ἀσεβῶν τοῦ Πνεύματος τῆ δυνάμει», ὅπως χαρακτηριστικά ψάλλουμε καί στό Ἀπολυτίκιό της, βαπτίσθηκαν μέ τό αἷμα τούς 150 Ρήτορες, ὁ Στρατηλάτης

Πορφυρίων καί ἡ γυναίκα τοῦ Βασιλέως, ἡ Βασίλισσα καί ὅλοι ἔλαβαν ἀμέσως τό στεφάνι τῆς ἀφθαρσίας.

Τὴν Ἁγία Αἰκατερίνα περίμεναν τότε δεινά κολαστήρια ἀπὸ τὸν ντροπιασμένο ἑπαρχο. Τὴν ἐκλείσαν στὴν φυλακή, τὴν ράβδισαν μέ βούνευρα, τὴν κατατύπησαν σέ ξύλινο περιστρεφόμενο τροχό μέ ὀξύτατες σιδερένιες λάμες καί σέ ἡλικία μόλις δεκαοκτώ ἐτῶν ἀποκεφάλισαν τὴν γενναία παρθένο καί Μάρτυρα.

Τό τίμιο λείψανό τῆς Ἄγγελιο Κυρίου τό μετέφεραν σέ μιά δυσπρόσιτη κορυφή τοῦ ὄρους Σινᾶ, ὅπου τό περιφρουροῦσαν, ὅπως ἦταν ἀκέραιο καί ἀλώβητο γιά διακόσια χρόνια. Ὅταν κτίστηκε τό περίφημο μοναστήρι τοῦ Σινᾶ στὴν Ἁγία Βάτο μεταφέρθηκε ἐκεῖ καί τό χαριτόβρυτο λείψανο τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης· ἐκεῖ παραμένει μέχρι σήμερα, γιά νά εὐλογεῖ, νά ἀγιάζει, νά ἐνισχύει, νά θεραπεύει καί νά προστατεύει τοὺς ἐρημίτες, τοὺς μοναχοὺς, ἀλλὰ καί κάθε εὐσεβῆ πού σπεύδει στὴν χάρη τῆς καί ἐπικαλεῖται τό πανάγιο ὄνομά τῆς.

Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ

Μέγας Ἑγμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίας

Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εύθυμιου

Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΙΝΑ

Ἅγιος Ἰωάννης ἔζησε τόν ἕκτο μ.Χ. αἰώνα. Γεννήθηκε στήν Παλαιστίνη καί διακρίνετα ὡς μία ἀπό τίς μεγαλύτερες ἀσκητικές φυσιογνωμίες ὅλων τῶν ἐποχῶν. Κοιμήθηκε στίς 30 Μαρτίου τό 603 μ.Χ. σέ ἕνα ἀσκητήριο τῆς μονῆς Σινᾶ, σέ ἡλικία περίπου ὀγδόντα ἐτῶν.

Ἵνομάζεται Σιναΐτης, ἀλλά καί Ἰωάννης τῆς «Κλίμακος». Τήν προσηγορία Σιναΐτης ἔλαβε ἀπό τό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ, στό ὁποῖο εἶχε ἐγκαταβίῳσει καί τοῦ ὁποίου ἐχρημάτισε καί ἡγούμενος. Ἰωάννης δέ «τῆς Κλίμακος» ὀνομάζεται ἐπειδή τό μοναδικό βιβλίον πού συνέγραψε φέρει τόν τίτλον «Κλίμαξ», δηλαδή σκάλα. Περιγράφει μέ κλιμακωτό τρόπο, μία σκάλα ἀρετῶν ἡ ὁποία ὀδηγεῖ ἀπό τά χαμηλά στά ὑψηλά, ἀπό τά πρῶτα στάδια τῆς πνευματικῆς ζωῆς στά ὑψηλότερα καί τελειότερα.

Σέ ἡλικία 16 ἐτῶν, ὁ Ὅσιος, καί ἀφοῦ σπούδασε τήν «ἐγκύκλιον καί ἐξωτερικήν σοφίαν», ὅπως λέγει ὁ ἴδιος, φεύγει γιά τό ὄρος Σινᾶ, ὅπου ἔζησε μέ μεγάλη ἀσκησιή καί ὑποταγή κοντά σέ ἐμπειρότατο γέροντα. Μετά ἀπό τρία χρόνια σέ ἡλικία 19 ἐτῶν, ὁ νέος ἀσκητής φεύγει ἀπό τή μονή Σινᾶ καί πηγαίνει στήν ἔρημο σέ τόπον πού λεγόταν «Θωλᾶς» —ἀπέιχε δύο ὄρες πορεία ἀπό τήν Μονή— γιά νά ἀκολουθήσει τό στάδιο τῆς «ἡσυχίας». Ὁ θεῖος ἔρωτας πού φλογίζει τήν καρδιά του, δέν ἀφήνει τίποτα νά μπεῖ ἀνάμεσα σέ αὐτόν καί τόν «ἡγαπημένον τῆς ψυχῆς του, τόν Κύριον». Θέλει νά εἶναι μόνος του σέ μία σχισμή ἐνός βράχου μεταξύ οὐρανοῦ καί γῆς. Νά σκέπτεται, νά συλλογίζεται, νά προσεύχεται, νά συνομιλεῖ, νά δίνεται μοναδικά καί ὀλοκληρωτικά στό «ἀκρότατον ἐφείον» (δηλ. τό πλέον ἐπιθυμητό πράγμα στόν κόσμον) στόν Θεόν. Ὁ ὀσιος Ἰωάννης δέν εἶναι διδάσκαλος τῶν ἀρετῶν μόνο μέ τό σύγγραμμά του, τήν «Κλίμακα», ἀλλά μάς διδάσκει ἐξ ἴσου καί μέ τόν βίον του. Ἀπομονώνεται στήν ἔρημον κατόπιν ὑπακοῆς καί ὄχι ἐξ «ἰδίου θελήματος», ἀφοῦ πρῶτα συγκατένευσε πρὸς τοῦτο καί ὁ μακαριστός γέροντάς του Μαρτύριος.

Παρέμεινε δέ ταπεινός σέ ὅλη τήν ἀγία ζωή του, ὅσο κι ἂν ἡ πύρινη προσευχή καί τά θαύματά του ἔγιναν γνωστά σέ πολλούς, παρόλον πού ἐκεῖνος μόνάζε, ζώντας ζωή ἐρημίτη.

Εἶχαν προηγηθεῖ θεῖα σημεῖα, τουτέστι προορατικές ἀποκαλύψεις ἀπό ἄλλους ἁγίους ἀσκητές, πού κατεδείκνυαν ὅτι ὁ φιλακόλουθος «παιδαριογέροντας» Ἰωάννης ἐπρόκειτο νά διαπρέψει στήν ἀγιότητα καί νά διατελέσει στό μέλλον ἡγούμενος τοῦ Σινᾶ. Ἄλλωστε ἀπό ἐφηβικῆς ἡλικίας ὁ Ἰωάννης ἔκαμε πλήρη ὑπακοή στίς μοναχικές ὁδηγίες, ἀρνούμενος τό «ἴδιον θέλημα», τό ὁποῖον στήν ἀσκητική γραμματεία θεωρεῖται πηγή πνευματικῶν καί σωματικῶν κινδύνων καί ἀπομάκρυνση ἀπό τή Χάρη τοῦ Θεοῦ. Προορατικά, οἱ ἅγιοι γέροντες Ἰββᾶς Στρατήγιος καί Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης διέγνωσαν τήν θεῖα πρόοδο τοῦ νεαροῦ μοναχοῦ Ἰωάννη καί ὁ πρῶτος τόν ὀνόμασε «μέγα ἀστέρα», ἐνῶ ὁ δεύτερος ἀποκάλυψε, ὅτι αὐτός ὁ νεότατος μοναχός, θά ἀναλάβει τήν ἡγουμενία τῆς Μονῆς. Σέ ἄλλη περίπτωση, ὁ μέγας καί θαυματουργός γέροντας Ἰωάννης ὁ Σαββαΐτης, συναντώντας γιά πρώτη φορά τόν γέροντα Μαρτύριο, —πού ἦταν ὁ γέροντας τοῦ Ἰωάννη— μαζί μέ τόν ὑποτακτικό του τόν Ἰωάννη, τόν μετέπειτα ὄσιο συγγραφέα τῆς «Κλίμακος» στόν μέν πρῶτο τόν γέροντα Μαρτύριο, δέν ἀνταποκρίθηκε μέ ἰδιαιτέρο τρόπο ἐνῶ στόν δεύτερο, τόν Ἰωάννη, ἔπλυσε τά πόδια καί φίλησε τά χέρια ἀνακοινώνοντας ὅτι ἀντέστρεψε τή σειρά γιατί ἔπραξε ὡς νά δέχθηκε ἡγούμενο.

Ἔτσι πέρασε ὁ Ἅγ. Ἰωάννης σαράντα ὀλόκληρα χρόνια στήν ἔρημο.

Ἡ ἀπάντηση στήν προφανῆ ἀπορία τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου, πῶς μπορεῖ νά ζήσει ἕνας ἄνθρωπος τόσα πολλά χρόνια ἐντελῶς μόνος καί χωρίς ὑλικές ἀνέσεις μᾶς τήν δίνει ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος: «ὅταν ὁ ἄνθρωπος γευθεῖ λίγο τά “οὐράνια”, εὐκολα καταφρονεῖ τά “ἐπίγεια”». Λέγει χαρακτηριστικά ὁ Ἅγιος Ἰωάννης «Ἰησοῦ μνήμη ἐνωθήτω τῇ πνοῇ σου καί τότε γνώσει ἡσυχίας ὠφέλειαν». Ὅταν δηλαδή κατορθώσεις νά ἐνώσεις μέ τήν ἀναπνοή σου καί μέ τήν ὑπαρξή σου τό πρόσωπο καί τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καί ἐνωθεῖς μαζί Του βαθιά καί σφικτά, τότε θά καταλάβεις τί πάει νά πεῖ ἡσυχία καί ἐρημία καί ἀποχώρηση ἀπό τόν κόσμο. Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστό σέ αὐτές τίς ἐκλεκτές ψυχές καί τό μαρτυρεῖ καί ὁ ἴδιος ὁ Ὅσιος, καθ’ ὅλη τήν διάρκεια τοῦ σκληροῦ μονήρους βίου, «ὁ Θεός οὐκ ἁμάρτυρον ἑαυτόν ποιεῖ», δηλ. ὁ Θεός φανερώνει τήν παρουσία του καί τήν εὐαρέσκειά του μέ διάφορους τρόπους. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί πού ζοῦν τήν μακαρία μόνωση, συνήθως ἔχουν θεοπτικές ἐμπειρίες καί ἀποκαλύψεις, πού δύσκολα μπορεῖ νά καταλάβει καί νά γευθεῖ ὁ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου.

Ἐτρωγε πολύ λίγο καί κοιμόταν ἐπίσης λίγο, τόσο ὅσο νά μή βλάψει τόν νοῦ του ἀπό τήν ὑπερβολική ἀγρυπνία. Ἐφθασε σέ μεγάλα ὕψη ἀγιότητος καί ἀρετῆς καί ἀξιώθηκε μεγάλων «ἐμπειριῶν καί χαρισμάτων». Εἶχε καί τό χάρισμα τῆς θαυματουργίας. Τό προορατικό του χάρι-

σμα φάνηκε καί όταν ἔσωσε ἀπό βέβαιο θάνατο τόν ὑποτακτικό του Μωϋσῆ, ὁ ὁποῖος κοιμόταν κάτω ἀπό ἕνα τεράστιο βράχο. Ὁ Ἅγ. Ἰωάννης προεῖδε τήν πώση τοῦ βράχου εὐρισκόμενος στό κελί του καί φάνηκε καθ' ὕπνον στό μαθητή του, τόν ζύπνησε καί τόν προέτρεψε νά φύγει γιά νά γλυτώσει τόν κίνδυνο. Ὁ βράχος ἔπεσε ἀλλά ὁ μαθητής μέ τήν θαυμαστή ἐπέμβαση τοῦ Ἁγίου σώθηκε ἀπό βέβαιο θάνατο.

Οἱ μοναχοί τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Σινᾶ, ἐκτιμώντας τήν σοφία καί τήν ἀγιότητά του, τόν ἐξέλεξαν ἡγούμενο. Μετά ἀπό πολλές παρακλήσεις καί πιέσεις κατόρθωσαν νά τόν πείσουν νά ἔλθει κοντά τους, ὡς ἡγούμενός τους καί νά παραμείνει στήν περιώνυμη μονή τοῦ Σινᾶ ὡς ἡγούμενος ἐπί δύο περίπου χρόνια.

Ὡς ἡγούμενος ὑπῆρξε πατέρας, θεραπευτής καί ἰκανός ἐξομολόγος γιά τούς μοναχούς, τούς ὁποῖους καθοδηγοῦσε πρὸς τήν ἀπλανῆ γνώση τῆς Ἁγίας Τριάδος καί ἐνστάλαζε στίς ψυχές τους τά θεῖα νάματα. Τό θαυματουργικό του χάρισμα δέν τόν ἐγκατέλειψε, ἀλλά ὡς ἀκόλουθος τοῦ μοναδικοῦ ἱατροῦ ψυχῶν καί σωμάτων, Θεανθρώπου Ἰησοῦ, γιάτρευε ψυχικές καί σωματικές νόσους. Σέ μεγάλη ἡλικία ἀναχώρησε ἀπό τή μονή τοῦ Σινᾶ καί περιορίστηκε καί πάλι στό ἔρημικό κελί τῆς ἡσυχίας του, ἐνῶ ἄφησε ἀντικαταστάτη του στήν διαποίμανση τῶν μοναχῶν τόν ἀδελφό καί συμμοναστή του Γεώργιο. Ἡ ἔρημος εἶχε κερδίσει ὀριστικά τήν καρδιά του καί τόν εἶλκυε δυνατά. Ἐκεῖ συνέχισε νά γεωργεῖ τό «ἄγονον τῆς ἐρήμου» μέ τήν ἀκατάπαυστη «πηγή τῶν δακρύων του» καί μέ τήν χάρη τοῦ Θεοῦ.

Ἄφησε ὅμως μιά ἀνεκτίμητη πνευματική κληρονομιά, πού εἶναι τό σύγγραμμά του ἢ «Κλίμαξ». Ἄλλά καί αὐτή ἡ συγγραφή τοῦ ἔργου ἦταν καρπός ὑπακοῆς. Διότι ὅταν ὁ ὁσῖος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης ἦταν ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ Σινᾶ ἔλαβε ἐπιστολή ἀπό τόν Ἰωάννη, ἡγούμενο τῆς ἐν Ραίθῳ μονῆς, πού τοῦ ζητοῦσε νά τοῦ ἀποστείλει πνευματικές συμβουλές καί ἀσκητικές νουθεσίες. Τό σύγγραμμα πού ὁ ὁσῖος Σιναΐτης ἀπέστειλε, ἦταν τό καταστάλαγμα τῆς ἐμπειρίας του, οἱ «Πνευματικές Πλάκες» ὅπως ὀνομάστηκαν, ἀλλά καί τό ἀπόσταγμα τῆς Ὁρθόδοξης ἀσκητικῆς διδασκαλίας καί ὀνομάστηκε «Κλίμαξ Θείας Ἀνόδου» καί εἶναι ὁ θεῖος ὁδοδείκτης τῶν μοναχῶν, ἀλλά καί γενικά τῶν χριστιανῶν στήν πορεία πρὸς τόν ὄντως Ὄντα.

Τό βιβλίο περιέχει τριάντα κεφάλαια «Λόγους», οἱ ὁποῖοι κατευθύνουν καί περιγράφουν τήν πορεία κλιμακωτά ἀπό τά «κάτω» πρὸς τά «ἄνω», ἀπό τά «χοϊκά» πρὸς τά ἐπουράνια. Ὅλα δέ εἶναι διαβαθμισμένα ὡς σέ σκάλα ἀνόδου (ἐξ οὗ καί ἡ ὀνομασία τοῦ βιβλίου «Κλίμαξ»), πού ὁδηγεῖ στήν ἀγιότητα καί τή θέωση τούς πιστούς.

Τά τριάντα αὐτά κεφάλαια, τά σκαλοπάτια τῆς νοτιῆς κλίμακας, ξεκινοῦν μέ τήν «ἀποταγή τοῦ δικοῦ μας θελήματος», τήν «μετάνοια» ὡς

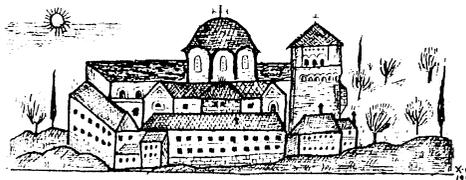
διαρκή κατάσταση χριστιανικής ζωής, τή «μνήμη θανάτου» πού κρατᾷ τόν ἄνθρωπο σέ ἐγρήγορη καί τόν ἀποτρέπει ἀπό τήν πτώση. Προχωροῦν στήν «ὑπακοή» ὡς ἀπαράβατο κανόνα τοῦ μοναχοῦ (καί ὄχι μόνο), στό «χαροποιό ἢ ἀναστάσιμο πένθος» (τήν λύπη δηλαδή γιά τίς ἀποτυχίες μας, ἀλλά καί τήν χαρά γιά τήν ἀνάστασή μας) καί φθάνουν στήν «ἀοργησία» καί «πραότητα» πού πρέπει νά μᾶς χαρακτηρίζουν.

Ὁ ἱερός διδάσκαλος ἀναφερόμενος στόν ἀγώνα τῶν ἀρετῶν ἀπευθύνεται σέ μοναχούς, καί κυρίως σέ ὑποτακτικούς, ὅπως ὁ ἴδιος ἀναφέρει, ἀλλά ὁ λόγος του ἔχει νά προσφέρει μεγίστη ὠφέλεια καί σέ κάθε συνειδητό καί ἀγωνιζόμενο Χριστιανό. Εἶναι ἀδύνατον ὅμως νά ἀναλύσουμε στό παρόν, τόν ἀγώνα τῶν ἀρετῶν, ὅπως μᾶς τόν παρουσιάζει ὁ Ὅσιος στό ἔργο του. Θά διατυπώσουμε μόνο ὀρισμένες γενικές παρατηρήσεις, αὐτές πού θά μπορούσε νά κάνει ὁ ἀναγνώστης τῆς «Κλίμακος».

Εἶναι χαρακτηριστικός ὁ ἀκροτελεύτιος λόγος τοῦ πατρός: *«Κλίμακα ἀναβάσεως πεπελέκηκα· ἕκαστος δέ λοιπόν βλέπετω ἐν ποίᾳ βαθμίδι ἔστηκεν»*. Δηλαδή μᾶς λέγει «πελέκησα, χάραξα μιά σκάλα ἀναβάσεως, ὁ καθένας ἄς δεῖ σέ ποιοῦ σκαλοπάτι στέκεται» (Λόγος ΚΖ’).

Σχετικά μέ τόν ἀναίσθητο γράφει: «Μόλις χορτάσει μέ φαγητό μετανοεῖ, καί ὕστερα ἀπό λίγο τρώγει καί χορταίνει περισσότερο. Μακαρίζει τή σιωπή καί τήν ἐγκωμιάζει μέ πολυλογία. διδάσκει περί πραότητος καί πολλές φορές ὀργίζεται τήν ὥρα τῆς διδασκαλίας. Ἐπαινεῖ καί δοξάζει τούς ἐλεήμονες, ἀλλά ὑβρίζει τούς φτωχοῦς» (Λόγος ΙΖ’). Γι’ αὐτό καλεῖ σέ νηφάλιο καί συνεχῆ ἀγώνα, τόν κάθε Χριστιανό ἐναντίον τῶν παθῶν, δίδοντάς μας τήν Κλίμακά του ὡς πρότυπο γιά τήν ἀνάβασή μας, ἀπό τήν γῆ στόν Οὐρανό. Εἶθε ὁ μέγας πατήρ ἡμῶν Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ὁ Σιναΐτης νά μᾶς χειραγωγεῖ στούς ἀγῶνες μας μέ στόχο τίς ἅγιες ἀρετές, ὥστε νά οἰκοδομήσουμε καί ἐμεῖς μέ τήν βοήθειά του τήν δική μας κλίμακα καί ἀκολουθώντας τόν σοφό διδάσκαλο, νά ἀνεβοῦμε τά σκαλοπάτια τῆς πνευματικῆς πορείας πρὸς τήν αἰώνια βασιλεία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀμήν.

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

Ἄνδρᾶ Κυριακοῦ

ΑΓΙΟΙ ΤΟΥ ΣΙΝΑ

ς «ὄρος... ζοφῶδες καί καπνῶδες» περιγράφεται τό ὄρος Σινᾶ ἢ Χωρήβ. Στήν Πεντάτευχο τά τέσσερά της βιβλία δηλ. Ἔξοδος, Λευιτικόν, Ἀριθμοί καί Δευτερονόμιον μιλάνε ἐκτενωῶς γι' αὐτό. Τό βορεινό τμήμα τῆς χερσονήσου τοῦ Σινᾶ εἶναι ὡς ἐπί τό πλεῖστον ἀμμῶδες ἐνῶ στό νότιό της μέρος ξεπροβάλλουν ὄρη ὑψηλά, ἄγρια κι ἀπότομα, ὄλο βράχια.

Οἱ ὁάσεις σπανίζουν κι οἱ πηγές νεροῦ εἶναι δυσεύρετες. Σ' αὐτό τό ἀπαράκλητο μέρος, ὅπου τή μέρα ψήνει ὁ ἥλιος τό ψωμί καί τή νύκτα ξεπαγιάζει ἀπό τό κρύο, ἔζησαν διά μέσου τῶν αἰῶνων ἀναρίθμητοι χριστιανοί ἀσκητές μέ φτώχεια πολλή, νηστεία, ἀγρυπνία καί προσευχή. Αὐτοί ἔφτασαν ἐκεῖ ἀπό διάφορες χριστιανικές χώρες καί ἀγίασαν τό κῶρο αὐτό μέ τήν κατά Θεόν πολιτεία τους. Τό ἀγιολόγιο τοῦ Σινᾶ περιλαμβάνει ὀνόματα γνωστά κι ἄγνωστα, ἀλλά καί ἀποκαλύπτει παλαίσματα ἀσκητικά, πού ὅταν τά διαβάσει κανεῖς, ὅπως ἔλεγε ὁ Φώτης Κόντογλου, τρέμει καί σωπαίνει.

Κατά τήν Ἔξοδο τῶν Ἑβραίων ἀπό τήν Αἴγυπτο λάμπρυνε ὡς γνωστόν τό Σινᾶ μέ τήν παρουσία του ὁ θεόπτης προφήτης Μωυσῆς. Σ' αὐτόν ἐφανίστηκε ὁ Θεός στήν φλεγόμενη καί μή καιόμενη βᾶτο κι ἀργότερα ἀπό τήν κορυφή τοῦ Χωρήβ τοῦ παρέδωσε τό γραπτό νόμο, τίς Δέκα ἐντολές. Ἄλλοι δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού ἔκαναν αἰσθητή τήν παρουσία τους στό θεοβάδιστον Ὅρος εἶναι ὁ Ἄαρών, ἀδελφός τοῦ Μωυσέως, ὁ υἱός του Ἐλεάζαρ, ὁ Φινεές υἱός τοῦ Ἐλεάζαρ, ἡ ἀδελφή τοῦ Μωυσέως Μαριάμ, ἀλλά καί ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ. Ἐνα σημαῖνον πρόσωπο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού σχετίζεται ἄμεσα μέ τό κῶρο αὐτό εἶναι ὁ διφρηλάτης Ἥλιος, ὁ πύρινος προφήτης. Αὐτός ἔφτασε στό Σινᾶ καί μίλησε μέ τόν Θεό πού παρουσιάστηκε ὡς «φωνή αὔρας λεπτῆς» (Γ' Βασ. ιθ' 12).

Τό ὄρος Σινᾶ συνδέθηκε μέ τή μεγαλομάρτυρα Αἰκατερίνη (25 Νοεμβρίου) πού μαρτύρησε στήν Ἀλεξάνδρεια τά χρόνια τοῦ Μαξιμίμου. Τό λείψανο τῆς Ἁγίας μεταφέρθηκε ἀμέσως μετά τό μαρτύριό της στό Σινᾶ ἀπό ἀγγέλους, στήν κορυφή ὕψους 2062 μέτρων πού φέρει τό ὄνομά της. Τό λείψανό της σήμερα βρίσκεται ἀποθησαυρισμένο στό καθολικό τῆς Μονῆς, πού φέρει τό ὄνομά της.

Πολύ νωρίς ἐμφανίστηκαν στό Σινᾶ χριστιανοί ἀναχωρητές κι ἐρημίτες λόγω τοῦ ἐρημικοῦ του χαρακτῆρος, λόγω τοῦ ὅτι βρισκόταν μακρά τῶν θορύβων τοῦ κόσμου, ἀλλά ἐπίσης λόγω τῆς σύνδεσής του μέ σπουδαῖα βιβλικά πρόσωπα καί γεγονότα. Ἦδη ἀπό τόν δ΄ αἰῶνα ἡ Ἁγία Ἐλένη κτίζει στό κῶρο, ὅπου ὁ θεόπτης Μωσῆς εἶδε τήν φλεγόμενην καί μή καιομένην Βάτον, ἐκκλησία γιά τούς Σιναῖτες πατέρες. Αὐτός ὁ κῶρος τῆς ἀσκήσεως βάρφτηκε νωρίς ἀπό τά μαρτυρικά αἵματα τῶν Σιναῖτῶν πατέρων πού βραβεύτηκαν θεόθεν μέ διπλούς στεφάνους. Τήν ἐποχή τοῦ Διοκλητιανοῦ γύρω στά 300μ.Χ., ὅταν ἦταν πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ὁ Ἅγιος Πέτρος, Σαρακηνοί πού κατοικοῦσαν στήν περιοχή τοῦ Σινᾶ κατέσφαξαν Σιναῖτες πατέρες. Στά τέλη τοῦ 4ου αἰῶνος (στά 373 μ.Χ.) οἱ Βλέμμυες, βαρβαρικός λαός τῆς περιοχῆς, ἐπέδραμαν στήν περιοχή καί παρέδωσαν στό θάνατο Σιναῖτες πατέρες. Μερικά ἀπό τά ὀνόματα τῶν ματύρων αὐτῶν εἶναι: Ἰσαάκ, Ἱερεμίας, Θεόδουλος πρεσβύτερος, Ἡσαΐας, Ἡλίας, Εὐσέβιος ὁ ἐν Θολᾷ, Δόμνος, Σάββας, Ὑπάτιος, Μάρκος, Μακάριος καί Ἰωάννης. Δύο ἐξ αὐτῶν ὁ Σάββας καί ὁ Ἡσαΐας διασώθηκαν καί κήδευσαν τούς μάρτυρες. Ἡ μνήμη ὅλων αὐτῶν τῶν ὀσιοματύρων τιμᾶται στίς 14 Ἰανουαρίου, ἐνῶ προηγουμένως τιμῶνταν στίς 28 Δεκεμβρίου. Τήν ἴδια μέρα πού μαρτύρησαν οἱ Σιναῖτες ἀσκητές, στήν περιοχή τῆς Ραῖθουῦς ἐπέδραμαν 300 Βλέμμυες μέ φονικές διαθέσεις. Οἱ 33 πατέρες τῆς ἐρήμου τῆς Ραῖθουῦς, ἐκ τῶν ὁποίων τά σωζόμενα ὀνόματα εἶναι Ἰωσήφ, Γελάσιος, Βενιαμίν, κλείστηκαν στήν ἐκκλησία, ὅπου ὁ προϊστάμενος Παῦλος, πού καταγόταν ἀπό τίς Πάτρες, τούς ἐνίσχυσε ὥστε νά ὑπομείνουν τό μαρτύριο καί νά συγχωρέσουν τούς φονιάδες τους. Οἱ Βλέμμυες ἔσπασαν τίς πόρτες κι ἐπέδραμαν στό ναό ὅπου ἀποτελείωσαν τούς μάρτυρες ἐν φόνῳ μαχαίρας. Γιά τό μαρτύριο τῶν ἐν Ραῖθῷ ἀναιρεθέντων μᾶς μιλοῦν ὁ Ἅγιος Νεῖλος ὁ Ἀσκητής, ὁ μοναχός Ἀμμώνιος, ἀλλά καί ὁ Ἅγιος Ἀναστάσιος ὁ Σιναῖτης, πού ἔζησε τόν 7ο αἰῶνα. Οἱ Ἅγιοι αὐτοί ἐορτάζουν ἐπίσης στίς 14 Ἰανουαρίου. Κατά τόν Σωφρόνιο Εὐστρατιάδην τό μαρτύριο ἐπεσυνέβη στίς 22 Δεκεμβρίου.

Τόν δ΄ αἰῶνα μεταξύ τῶν ὀσίων πατέρων συναντᾶμε τόν Δουλᾶ (375) προεστῶτα τοῦ Σινᾶ, ἀλλά καί τόν ὀσιο Σιλουανό (18 Ἰανουαρίου). Κατά τόν ε΄ αἰῶνα κλείισε τόν σιναῖτικό μοναχισμό ὁ Ἅγιος Νεῖλος ὁ Ἀσκητής (12 Νοεμβρίου), πού εἶχε διατελέσει ἔπαρχος Κωνσταντινουπόλεως, καί ὁ υἱός του Θεόδουλος (14 Ἰανουαρίου).

Κατά τήν Τετάρτη τῆς Διακαινησίμου τιμῶνται πλεῖστοι ὄσιοι Σιναῖτες Ἅγιοι, πού ἔζησαν σέ διάφορες ἐποχές. Ἀναφέρουμε μερικά ὀνόματα: Δανιήλ Φαρανίτης (5ος αἰῶνας), Μαρτύριος Σιναῖτης (ὁ γέροντας τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τῆς Κλίμακος), Γεώργιος Γαδημήτης ὁ ἐν Σινᾷ, Μάρκος, Κικιλιανός ἠγούμενος Ραῖθουῦς, Ἰωάννης Σαββαίτης ὁ ἐν

Σινᾶ, Ἐναστάσιος Σιναΐτης ὁ γράψας τὰς «Διηγήσεις», Ματῶς ἀββᾶς Ραΐθου, Νισθερωὸς ὁ ἐν Ραΐθῳ, Ξὸς ὁ Θηβαῖος ὁ Σιναΐτης, Ὁρέντιος Σιναΐτης, Παῦλος ἡγούμενος Ραΐθου, Πέτρος Πιονίτης ὁ ἐν Ραΐθῳ, Ἐπιφάνιος ὁ Ἐγκλειστος, Ἐλισσαῖος ὁ Ἀρμένιος ὁ ἐν τῇ ἁγίᾳ Κορυφῇ, Γεώργιος Φαρανίτης ὁ ὑπὸ δίψης τελειωθείς, Γεώργιος Βυζάντιος, Ἀνδρέας ἀββᾶς Ραΐθου, Ἐναστάσιος Ραΐθου, Στέφανος Μαλαχᾶ, Στέφανος ὁ Κυπριώτης (7ος αἰώνας), Στέφανος ἐρημίτης ὁ ἐν τῇ Κλίμακι, Ἀνόνημος γυμνίτης ἐκ Φαράν, Φιλόθεος ἡγούμενος Σινᾶ (9ος αἰώνας), Ἰωάννης ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ μάρτυς (1091), Νίκανδρος (1631), Ἰγνάτιος ἱερομόναχος, μάρτυς (1632), Σεραπίων ὁ ἐκ Δαμασκοῦ (17ος αἰώνας), Σέργιος ὁ ἀναχωρητής (17ος αἰώνας).

Δέν μπορούμε νά παραβλέψουμε τό γεγονός ὅτι ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανὸς μετὰ ἀπὸ παράκληση τῶν πατέρων κτίζει γύρω στὰ 557μ.Χ. μεγαλοπρεπῆ ἐκκλησία, (καθολικόν) τὴν ὁποία περιέβαλε μέ ἰσχυρὸ τεῖχος, γιὰ νά προφυλάσσει τοὺς μοναχοὺς ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν. Ἀρχιτέκτονας τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ φρουρίου ἦταν ὁ Στέφανος ὁ Αἰλίσσιος ἀπὸ τό σημερινὸ Ἐϊλάι.

Ὡς φωτεινὸ μετέωρο κατηύγασε τὴ σιναΐτικὴ ἔρημο κατὰ τὸν 6ο αἰῶνα ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης. Αὐτὸς ὁ ἐπίγειος ἄγγελος ἔφτασε στὸ Σινᾶ σὲ νεαρὴ ἡλικία τὴν ἐποχὴ πού βασιλεύει ὁ Ἰουστίνος Β΄ (565-578) κι ἔζησε στὴν ἀπαράκλητη ἔρημο τῆς κοιλάδας τοῦ Θεοῦ, δύο ὥρες ἀπὸ τὴ μονὴ τοῦ Σινᾶ, κάτω ἀπὸ ἓνα τεράστιο βράχο γιὰ σαράντα ὀλόκληρα χρόνια. Τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἀνεδείχθη ἡγούμενος Σινᾶ. Μετὰ ἀπὸ παράκληση τοῦ Ἰωάννη, ἡγουμένου τῆς Ραΐθου, ἔγραψε τό περίωνμο ἔργο «Πλάκες πνευματικαί» πού ἀποτελεῖ ἀποστάλαγμα τῆς αὐθεντικῆς πνευματικῆς του ἐμπειρίας. Τό ἔργο αὐτό πού μᾶς εἶναι γνωστὸ ὡς «Κλίμαξ», ἀποτελεῖ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων πνευματικὸ ἐντρύφημα τῶν ἀπανταχοῦ μοναχῶν κι ὄχι μόνο. Στὴν «Κλίμακα» ἀναφέρεται κάποιος μοναχὸς ὀνόματι Ἀκάκιος παράδειγμα ὑπακοῆς σὲ γέροντα πού τὸν ἔβριζε καὶ τὸν ἔτυπε γιὰ 9 χρόνια σὲ κάποια μονὴ τῆς Μ. Ἀσίας. Ἡ μνήμη του τελεῖται στὶς 26 Νοεμβρίου.

Κατὰ τὸν 7ο αἰῶνα ἔζησε ὁ Ἅγιος Ἐναστάσιος ὁ Σιναΐτης (21 Ἀπριλίου) δεινὸς πολέμιος τῆς αἰρέσεως τῶν μονοφυσιτῶν στὴν Αἴγυπτο, Συρία καὶ Παλαιστίνη. Ὁ Ἅγιος, πού καταγόταν ἀπὸ τὴν Κύπρο, ἔγραψε ἔργα κατὰ τῶν αἰρετικῶν. Λόγω τῶν πολλῶν του ἀρετῶν ἀνεδείχθη ἡγούμενος τοῦ Σινᾶ. Θά ἦταν παράλειψη, μεγάλη νά μὴν ἀναφέρουμε τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Σιναΐτη. Αὐτὸς καταγόταν ἀπὸ τὴ Μ. Ἀσία κι ἔζησε μετὰ τοῦ 1255-1347. Ὑπῆρξε λαμπρὸς διδάσκαλος τῆς νοερᾶς προσευχῆς στὸ Σινᾶ, τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ ἀλλαχοῦ.

Στὴ συνέχεια σημειώνουμε τὴν παρουσία τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ (6ος αἰ-

ώνας, 5 Ἰανουαρίου), τοῦ Ὁσίου Ψώου μαθητοῦ τοῦ Μωϋσέως τοῦ Φαρανίτου, Γεωργίου ἡγουμένου Σινᾶ ἀυταδέλφου τοῦ Ἰωάννου τῆς Κλίμακος (11 Μαρτίου), Ἡσυχίου τοῦ σιωπηλοῦ τοῦ ἐν Χωρήβ (3 Ὀκτωβρίου), Ἡσυχίου ἡγουμένου Σινᾶ (29 Μαρτίου), Συμεῶν τοῦ ἀσκητοῦ (26 Ἰανουαρίου), Συμεῶν τοῦ ἐν Σινᾶ (1035, 25 Ἰουνίου), Συμεῶν τοῦ πενταγλώσσου (1 Μαΐου), Δαμασκνοῦ τοῦ νεομάρτυρος (1632, 6 Φεβρουαρίου), Μελετίου τοῦ νεομάρτυρος (1735, 8 Ἀπριλίου).

Κατά τόν 20ο αἰῶνα ἔλαμψε στό Σινᾶ ὡς πυρσός ὁ ἐν ἀγίοις πατήρ ἡμῶν Παΐσιος ὁ Ἁγιορείτης (12 Ἰουλίου). Ὁ Ἅγιος πῆγε στό Σινᾶ γύρω στά 1962. Καί ἀρχάς ἔμενε στή Μονή κι ἀργότερα στό ἀσκητήριο τῶν Ἁγίων Γαλακτίωνος καί Ἐπιστήμης. Μετά ἀπό δύο χρόνια ἀναγκάστηκε λόγω προβλημάτων υγείας νά ἐγκαταλείψει τήν προσφιλή του ἔρημο καί νά ἐπιστρέψει στήν Ἑλλάδα.

Τελικά δέν γνωρίζουμε πόσοι εἶναι ἀκριβῶς οἱ ἐν Σινᾶ Ἅγιοι. Κύριος οἶδε. Ἡ Ἐκκλησία γιορτάζει τή Σύναξη πάντων τῶν ἐν Σινᾶ Ἁγίων τήν ἕκτη Μαΐου. Οἱ προσευχές τους νά μᾶς ἐνισχύουν στούς δύσκολους καιρούς μας.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΪΣΙΟΥ ΣΤΟ ΣΙΝΑ

Μετάβαση στο Σινᾶ

κ. Σταῦρος Μπαλτογιάννης, ζωγράφος – συντηρητής, κάτοικος Ἀθηνῶν, ἀναφέρει: «Τό Φθινόπωρο τοῦ 1962 ξεκίνησα κατόπιν προσκλήσεως γιά τό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ, προκειμένου νά ἐργασθῶ στήν συντήρηση τῶν εἰκόνων του.

»Στό Κάιρο, στό μετόχι τῆς Μονῆς, ἕνα μεσημέρι κατά τήν ὥρα τοῦ μεσημεριανοῦ φαγητοῦ γνώρισα τόν μοναχό Παῖσιο, πού ἐπρόκειτο ἐπίσης νά μετακινηθῆ πρός τό Σινᾶ. Ἦταν ἐξαιρετικά ἀδύνατος, ἐξαιρετικά λιγόφαγος καί ἔμενε συνήθως ἀμίλητος. Ἕνας ἐπίμονος βήκας μαρτυροῦσε πρόβλημα ὑγείας.

»Περιμένοντας νά διευθετηθῆ ἡ μετακίνηση καί τῶν δύο μας πρός τήν Μονή, παραμείναμε στό Κάιρο μιά περίπου ἑβδομάδα. Αὐτές τίς ἡμέρες εἶχα τήν εὐκαιρία νά διαπιστώσω ὅτι ὁ π. Παῖσιος ἀπέφευγε συστηματικά τό φαγητό πού μᾶς προσέφεραν, καί ὅταν ἔτρωγε, ἦταν γιατί αισθανόταν ὅτι ἔπρεπε νά ὑπακούη. Ἀπό τότε καί ὅσο τόν ἔζησα ἀργότερα στό Μοναστήρι, κατάλαβα ὅτι ἀνάμεσα στίς μοναχικές ἀρετές του ἦταν καί ἡ ἀληθινή καί συνειδητή ὑπακοή.

»Όταν τακτοποιήθηκαν τά σχετικά μέ τήν ἀναχώρησή μας, φορτώσαμε τίς ἀποσκευές μας στό ταξί καί ξεκινήσαμε. Θυμᾶμαι τόν Παῖσιο νά μένη ἀμίλητος στήν γωνία του μέσα στό αὐτοκίνητο, σέ ὅλη τήν διαδρομή μας μέχρι τό Σουέζ. Ἐκεῖ, τόσο ἐγώ ὅσο καί ἕνας ἀκόμη συνεπιβάτης μας, ψωνίσαμε κάποια πράγματα καί κυρίως τροφίμα. Στήν μικρή παραμονή μας στό Σουέζ, πού χρησίμευσε καί ὡς ἀνάπαυλα τοῦ ταξιδιοῦ, χρειάστηκε νά φᾶμε κάτι. Στήν πρόσκλησή μας νά συμμετάσχη καί ὁ Παῖσιος δέν βρήκαμε καμμιά ἀνταπόκριση. Ὁ ἴδιος περιωρίστηκε ἀπλᾶ νά ξεδιψᾷ βρέχοντας τά κείλη του μέ τόν ἐλάχιστο κυμό ἀπό τό μικρό αἰγυπτιακό λεμόνι πού ἔφερε μαζί του καί πού ἀποτελοῦσε τήν μόνη προμήθειά του ἀπό τροφίμα.

»Διανυκτερεύσαμε τό βράδυ στήν Φαράν καί τό πρωῖ ξεκινήσαμε γιά τό Σινᾶ. Φθάσαμε ἀργά τό μεσημέρι. Ὁ Παῖσιος ὀδηγήθηκε γρήγορα

στό Κελλί του και ἐγώ ἔμεινα μέ τόν συνάδελφο Τάσο Μαργαριτώφ πού μέ περίμενε γιά νά συνεργαστοῦμε στό πρόγραμμα τῆς συντήρησης τῶν εἰκόνων. Γρήγορα μάθαμε ὅτι ὁ Παῖσιος μπαίνοντας στό Κελλί του ἀπομάκρυνε ἀμέσως τό στρώμα ἀπό τό κρεββάτι του και ἔβγαλε τήν ἠλεκτρική λάμπα πού φώτιζε τόν χώρο. Ἡ λιτότητα, τό ἀσκητικό ἦθος, ἡ ἀθωότητα τοῦ ἀνθρώπου και ἡ ἀπόλυτη ἀφοσίωση στόν Θεό δέν ἄρρησαν νά φανοῦν ἐκεῖ. Φρόντιζε σιωπηλά νά συμμετέχῃ στίς κοινοβιακές ὑποχρεώσεις του και γρήγορα ἀποτελέσε χρήσιμο και ἀποτελεσματικό μέλος τῆς Μονῆς.

»Γρήγορα ἐπίσης ἔγιναν γνωστές και ἄλλες ἱκανότητες και γνώσεις του, ὅπως ἡ ἐπιτηδειότητά του στήν ἐπεξεργασία και τίς ἐφαρμογές τοῦ ξύλου. Τό τελευταῖο μᾶς ἔδωσε και τήν ἰδέα νά ζητήσουμε ἀπό τήν Μονή νά μᾶς βοηθήσῃ ὁ νέος μοναχός στίς ξυλουργικές ἐργασίες, πού κατά κανόνα προκύπτουν στήν συντήρηση τῶν εἰκόνων.

»Ἐργάστηκε ἰδιαίτερα και μέ ἐπιτυχία στήν κατασκευή δεύτερου ξύλινου φορέα, στόν ὁποῖο τοποθετήθηκε ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ¹, πού ἀπό παλιά φθορά ἦταν χωρισμένη σέ δύο σανίδες. Ἐντεχνα και μέ εὐρηματικότητα κατασκεύασε ἕνα δεύτερο ξύλινο ὑπόστρωμα μέ σκυφτό χώρο στίς ἀρχικές διαστάσεις τῆς εἰκόνας, μέσα στό ὁποῖο τά δύο μέρη τῆς εἰκόνας τοποθετήθηκαν ἔνθετα, ἀφήνοντας μεταξύ τους τό κενό πού εἶχαμε ὑπολογίσει ὅτι δημιουργήθηκε ἐκεῖ, και τό ὁποῖο, ὅπως συχνά συμβαίνει, θά συμπλήρωνε ἡ ματιά τοῦ προσκυνητοῦ. Ἔτσι ὁ Παῖσιος ἔμεινε δουλεύοντας κοντά μας και ἀντιμετωπίζοντας μέ προσοχή και εὐθύνη τίς ξυλουργικές ἀνάγκες τῶν ἐργασιῶν συντηρήσεως. Ὅλο αὐτό τό διάστημα ἐργαζόταν σιωπηλά και ἀποδοτικά, ἀποπνέοντας παράλληλα κοσμιότητα και ἀγιωσύνη. Ἡ ἀποχή του ἀπό τό κανονικό γεῦμα τοῦ μεσημεριοῦ, ἡ ἐντυπωσιακή ἀδυναμία και ὁ ἐπίμονος βήχας του, μᾶς ἔκανε νά ἀνησυχοῦμε γιά τήν ὑγεία του και συχνά προσπαθοῦσαμε νά τόν ἀποτρέψουμε ἀπό τήν τόσο αὐστηρή ἀσκητική του. Δέν θά ξεχάσω ποτέ τήν φωτισμένη ὄψη του, ὅταν κάποια φορά ὑποχρεώθηκε νά ἀπαντήσῃ σέ παρόμοιες νουθεσίες μου. «Σταῦρε», εἶπε «αὐτά ἄφησέ τα γιά μᾶς τούς μοναχοῦς».

»Μείναμε στήν Μονή σαράντα περίπου ἡμέρες και ὁ Παῖσιος ἔμεινε πάντοτε ὁ ἴδιος. Ἀθῶος, ἀφάνταστα πνευματικός, σκεπτόμενος και ἴσως προσευχόμενος κατά τίς ὥρες τῆς σιωπηλῆς ἐνασχόλησής του μέ τήν δουλειά πού ἔπρεπε τότε νά προσφέρῃ. Τήν τελευταία ἡμέρα και μετά τήν ὥρα τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ ἔφυγα μέ τήν βεβαιότητα ὅτι ἄφηνα πίσω μου τόν Ἅγιο.

»Σέ ἀραιά χρονικά διαστήματα μάθαινα γιά τόν Παῖσιο, ὅτι ὅλο και περισσότερο γινόταν αὐστηρότερος μέ τόν ἑαυτό του. Ὅχι πολύ ἀργότερα ἀπό τήν ἡμέρα τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ μας, ὅπως τό περίμενα, ἔμαθα

ὅτι ὁ Παῖσιος ἀναχώρησε μακρὰ ἀπὸ τὴν Μονὴ σὲ βράχο τοῦ Θεοβάδιστου Ὑρους καὶ ζοῦσε ἐκεῖ ἐντελῶς ἀσκητικά κατεβαίνοντας κάποιες ἡμέρες στὴν Μονή».

Λύει τὴν ἀνομβρία

Ὅταν πρωτοπῆγε στοῦ Σινᾶ εἶχε μεγάλη ἀνομβρία. Σὲ φυσιολογικές συνθῆκες στὴν περιοχὴ αὐτὴ βρέχει πολὺ ἀραιά. Τὴν χρονιά ἐκείνη ἦταν ἰδιαίτερα αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψη νεροῦ. Ἐνα караβάνι ἐτοιμάσθηκε γιὰ νὰ πάν νὰ κουβαλήσῃ νερὸ ἀπὸ μακρὰ. Ὁ Γέροντας τοὺς εἶπε: «Περιμένετε, μὴν πάτε ἀπόψε». Τὴν νύχτα ἔκανε προσευχὴ καὶ ἔβρεξε πολὺ.

Μακαρία ἐρημικὴ ζωὴ

Ὁ Γέροντας ζήτησε εὐλογία νὰ μείνῃ μόνος στὴν ἔρημο. Ἐγκαταστάθηκε στοῦ ἀσκητήριου τῶν ἁγίων Γαλακτίωνος καὶ Ἐπιστήμης, πού ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ Ἐκκλησάκι καὶ ἓνα πολὺ μικρὸ συνεχόμενο Κελλάκι. Βρίσκεται σὲ ὠραία θέσιον σὲ ὕψωμα, ἀπέναντι ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἁγία Κορυφή, καὶ ἀπέχει λιγώτερο ἀπὸ μίαν ὥραν ἀπὸ τὸ Μοναστήριον.

Διακόσια μέτρα πρὸ πάνω βρίσκεται ἡ σπηλιά τοῦ ἁγίου Γαλακτίωνος καὶ λίγο πρὸ πίσω εἶναι ἡ Σκήτη πού ἔμενε ἡ Ἁγία Ἐπιστήμη μετὰ τῶν ἄλλων ἀσκήτριων. Ἁγία μέρη, εὐλογημένα. Παρ' ὅλη τὴν ἀυχμηρότητα τοῦς, ἐμπνέουν αὐτὰ τὰ βράχια. Ἐκεῖ ψηλὰ λοιπόν, σάν ἀετός, ἔστησε ὁ Γέροντας τὴν φωλιά του, ἔκανε μᾶλλον τὴν πολεμίστρα τοῦ ὁ ἀετός τοῦ πνεύματος.

Πολὺ κοντὰ, «ὡσεὶ λίθου βολήν», στοῦ ἀσκητήριου εἶχε μίαν μικρὴ πηγούλα. Μάζευε τὸ 24ωρο δυό-τρία κιλά νερὸ. Ἐλεγε ὁ Γέροντας: «Πήγαινα με ἓνα τενεκάκι νὰ πάρω νερὸ, γιὰ νὰ κάνω τσαῖ ἢ νὰ βρέξω λίγο τὸ μέτωπο, λέγοντας τοὺς Χαιρετισμούς με εὐγνωμοσύνη καὶ τὰ μάτια μου πλημμύριζαν ἀπὸ δάκρυα. “Θεέ μου”, ἔλεγα, “λίγο νερὸ νὰ πίνω· δὲν θέλω τίποτε ἄλλο”. Τόσο πολὺτιμο ἦταν αὐτὸ τὸ λιγιστὸ νεράκι γι' αὐτόν πού ἤθελε νὰ ζήσει ἐκεῖ στὴν ἔρημο. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ὁ Γέροντας τὸ μοιραζόταν μετὰ τὰ ἄγρια ζῶα καὶ τὰ διψασμένα πουλιά τῆς ἐρήμου.

— Γέροντα, πῶς ζούσατε στοῦ Σινᾶ; τὸν ρώτησε κάποιος.

Ἀπάντησε: «Ἡ τροφή μου ἦταν τσαῖ με παξιμάδι πού τὸ ἔκανα μόνος μου. Ἐκανα πέτουρα (λεπτὰ φύλλα ζύμης) καὶ τὰ ξέρανα στὸν ἥλιο. Γίνονταν τόσο σκληρά, πού ἔσπασαν σάν τζάμι. Καμμιά φορά ἔβραζα καὶ ρύζι στουμπισμένο μέσα σὲ ἓνα κονσερβοκούτι. Αὐτὸ ἦταν καὶ μπρῖκι καὶ κατσαρόλα καὶ πιάτο καὶ ποτήρι. Αὐτὸ τὸ κονσερβοκούτι καὶ ἓνα κουτάλι λίγο πρὸ μικρὸ ἀπὸ τῆς σούπας ἦταν ὅλο τὸ νοικοκυριό μου.

» Ἀκόμη, εἶχα μιά φανέλλα, πού τήν φοροῦσα τή νύχτα γιά νά ἀντιμετωπίζω τό κρύο. Ἔπινα καί ἕνα τσαΐ μαῦρο, γιά νά μέ βοηθᾶ στήν ἀγρυπνία, καί ἔβαζα καί μιά κουταλιά ζάχαρη παραπάνω, πού ἀντιστοιχοῦσε μέ ἄλλη μιά φανέλλα. (Δηλαδή οἱ θερμίδες πού τοῦ ἔδινε ἡ παραπανήσια ζάχαρη ἦταν σάν νά φοροῦσε ἀκόμη μιά φανέλλα). Εἶχα καί μιά ἀλλαξιά χοντρά ροῦχα, γιατί τή νύχτα ἔκανε πολύ κρύο. Δέν εἶχα οὔτε φανάρι, οὔτε φακό, παρά μόνο ἕναν ἀναπτήρα, γιά νά βλέπω λίγο στό σκοτάδι, ὅταν βάδιζα σέ κανένα πέτρινο μονοπάτι μέ σκαλοπάτια. Τόν χρειάζομαι ἐπίσης γιά νά ἀνάβω καμμιά φορά φωτιά μέ φρύγανα, γιά νά κάνω κανένα ζεστό. Εἶχα καί λίγες τσακμακόπετρες καί ἕνα μπουκαλάκι πετρέλαιο πολύ μικρό γιά τόν ἀναπτήρα. Τίποτε ἄλλο.

» Μιά φορά φύτεψα καί μιά ρίζα ντομάτα, ἀλλά μετά μέ πείραξε ὁ λογισμός μου καί τήν ξεριζίζωσα, γιά νά μήν προκαλῶ τούς Βεδουΐνους. Μοῦ φαινόταν ἀταίριαστο, οἱ φτωχοί Βεδουΐνοι νά μήν ἔχουν ντομάτες, καί ἐγώ πού ἤμουν καλόγηρος νά ἔχω, ἔστω καί μιά ρίζα.

» Τήν ἡμέρα ἔλεγα τήν εὐχή καί ἔκανα ἐργόχειρο. Εὐχή καί ἐργόχειρο. Αὐτό ἦταν τό τυπικό μου. Τή νύχτα ἔκανα μερικές ὥρες μετάνοιες, χωρίς νά τίς μετῶ. Ἀκολουθία δέν διάβαζα, τήν ἔκανα μέ κομποσκοίνα.

» Γιά νά μή μέ ἐνοχλοῦν οἱ περίεργοι, ἔκανα μέ λαδομπογιά πράσινη νεκροκεφαλές (σῆμα κινδύνου) στά βράχια. Μιά φορά ἕνας τουρίστας Γερμανός θέλησε νά ἀνεβῆ ἐπάνω. Νόμισε ὅτι εἶναι ναρκοπέδιο, ἀλλά ἐπειδή φαίνεται ἤξερε ἀπό τέτοια, πρόσεχε πού πατοῦσε καί κατώθωσε νά φθάσῃ μέχρι ἐπάνω. Ἐγώ τόν παρακολουθοῦσε ἀπό ψηλά. Τόν ἄφησα νά πλησιάσῃ, μετά μπῆκα στή σπηλιά τοῦ ἁγίου Γαλακτίωνος καί ἔρριξα ἕνα δεμάτι ἀγκάθια στήν εἴσοδο. Ἐψαξε, ἀλλά δέν μπόρεσε νά μέ βρῆ καί γύρισε πίσω».

Ἐπλοποίησε πολύ τήν ζωή του καί ἐπιδόθηκε στήν ἀσκήση μέ ὅλες του τίς δυνάμεις, χωρίς περισπασμούς. «Ἡ ἔρημος ἐρημώνει τά πάθη. Ὄταν τήν σεβασθῆς καί προσαρμοσθῆς πρὸς τήν ἔρημο, σοῦ δίνει νά αἰσθανθῆς τήν παρηγορία της», ἔλεγε ἀργότερα ὁ Γέροντας μέ νοσταλγία, ἐκφράζοντας μέ λίγες λέξεις τήν ἐμπειρία του ἀπό τήν Σιναΐτική ἔρημο.

Ἀγαποῦσε ὁ Γέροντας νά ἐπισκέπεται τόπους, ὅπου ἔζησαν ἀσκητές. Θαύμαζε τά μικρά ἀσκητικά σπήλαια. Ἄλλοῦ σωζόταν μιά μικρή στερνούλα, σέ ἄλλα φαινόταν μαυρισμένος ὁ βράχος ἀπό τήν φωτιά πού ἄναβαν κάπου - κάπου γιά νά μαγειρεύουν.

Τόν ἐνέπνεαν καί τόν συγκινοῦσαν αὐτά τά ἀσκητήρια. Ἐπισκέφθηκε καί τό ἀσκητήριο τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ἀρσελαΐτου. Εἶναι μιά πανέρημος κατάλληλη γιά ἀναχωρητές. Τήν Μεγάλη Σαρακοστή τήν

πέρασε στο άσκητήριο του αγίου Στεφάνου, πού αναφέρει και η Κλίμακα², κάτω από την αγία Κορυφή, με μεγάλη νηστεία, σχεδόν άσιτία. Είχε εκεί μόνο ένα τενεκεδάκι, για να βγάλει νερό από το πηγάδι πού υπήρχε πιο κάτω, στον προφήτη Ήλία.

Είχε τυπικό να μη φοράει παπούτσια. Είχαν σχιστή οι φτέρνες του και έτρεχαν αίμα. Τά παπούτσια τά είχε στο ντορβά και τά φορούσε μόνο όταν κατέβαινε στο Μοναστήρι ή συναντούσε κάποιον στον δρόμο. Για όποιον γνωρίζει τις συνθήκες της ερήμου, είναι πολύ όδυνηρό να βαδίζει κανείς ξυπόλυτος πάνω στα βράχια ή στην άμμο. Την ημέρα καινε τόσο πολύ, πού οι Βεδουΐνοι βάζουν αυγά στην άμμο και γίνονται μελάτα, ενώ τη νύχτα είναι τόσο κρύα τά βράχια, σάν να πατά κανείς πάνω σε πάγο.

Στο Μοναστήρι κατέβαινε κάθε Κυριακή ή κάθε δεκαπέντε ημέρες. Βοηθούσε στην ακολουθία και κοινωνούσε. Είχε ένα μικρό Κελλάκι, πολύ απομονωμένο στον πύργο, εκεί πού άλλοτε φυλάκιζαν τους εξοριστούς στο Σινά. Συμμετείχε στις παγκοινιές της Μονής, σε ξυλουργικές εργασίες και στο κλάδεμα των έλιων. Παρά ταυτα δεν επιβάρυνε τό Μοναστήρι. Τά τρόφιμα πού μοίραζαν σε όλους τους πατέρες, δεν τά έπαιρνε. ΄Ακόμη και κάποια μικρή ευλογία (χρηματικό ποσό), πού δικαιούνταν όλοι οι Σιναΐτες, δεν την έλάμβανε.

Μερικοί από τους πατέρες τον συμβουλευόνταν και ώφελούνταν από την πείρα και την διάκρισή του. Είχε και έναν ύποτακτικό, τον δόκιμο Ευθύμιο Σκληρή, μετέπειτα π. ΄Αθανάσιο Σταυρονικητιανό, πού έμμενε μέν μέσα στο Μοναστήρι, αλλά τον κατεύθυνε πνευματικά ο ίδιος.

΄Αλλά και ο τότε αρχιεπίσκοπος Σιναΐου Πορφύριος, αγαθός και ταπεινός ιεράρχης, τον είχε σε ευλάβεια και έλάμβανε υπ' όψιν όσα του πρότεινε ο Γέροντας για την επάνδρωση του Σινά.

«Αισθάνθηκα την θεία Κοινωνία...»

Στην αρχή, όταν πήγε στο Σινά, αποφάσισε να ανεβή στο άσκητήριο και να καθίσει δυό βδομάδες χωρίς να κατέβη στο Μοναστήρι. ΄Ενημέρωσε τους πατέρες για να μην ανησυχούν. Του λέγει ο π. Σωφρόνιος:

— Θ' αντέξεις, Γέροντα, εκεί πάνω;

— Θά προσπαθήσω, θά παρακαλέσω τον Θεό ν' αντέξω.

΄Αργότερα διηγήθηκε: «Τό τί τράβηξα εκεί πάνω μέ τον πειρασμό δεκαπέντε μέρες, δεν λέγεται· δεν μπορείς να φαντασθής! Αισθανόμουν σάν να ήμουν καρφωμένος πάνω στον Σταυρό. Μετά, τη δεύτερη Κυριακή, κατέβηκα στο Μοναστήρι να λειτουργηθώ. ΄Όταν κοινωνήσα

αίσθάνθηκα τί θεία Κοινωνία σάν γλυκό κρέας. Ήταν Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ».

Ἦνισχυμένος ἀπό αὐτό τό σημείο καί βλέποντας ἀπό τήν Μονή τό ἀσκητήριο, εἶπε στόν διάβολο:

— Ἄμα θέλῃς, ἔλα τώρα, νά πολεμήσουμε.

«*Ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ πειραζόμενος...*»

Κάποια ἡμέρα ἔκανε ἐργόχειρο λέγοντας τήν εὐχή καθισμένος σέ ἕνα βράχο, ἐνῶ ἀπό κάτω ὑπῆρχε βαθύς γκρεμός. Παρουσιάζεται ὁ διάβολος καί τοῦ λέγει:

— Πήδα κάτω, Παῖσιε· σοῦ ὑπόσχομαι, δέν θά πάθεις τίποτε.

Ἦ Γέροντας συνέχισε ἀτάραχος τήν εὐχή καί τό ἐργόχειρό του. Δέν ἔδωσε σημασία στόν διάβολο. Ἦ πειρασμός συνέχισε νά τόν παρακινῆ νά πηδήσῃ στόν γκρεμό ἐπαναλαμβάνοντας τήν ἴδια ὑπόσχεση. Αὐτό κράτησε μιάμιση ὥρα περίπου.

Στό τέλος παίρνει μιά πέτρα καί τήν ρίχνει στόν γκρεμό λέγοντας στόν διάβολο:

— Ἄντε νά σοῦ ἀναπαύσω τόν λογισμό σου.

Ἦ διάβολος, ἀφοῦ ἀπέτυχε νά τόν ρίξῃ στόν γκρεμό, τοῦ λέγει δῆθεν μέ θαυμασμό:

— Τέτοια ἀπάντηση οὔτε ὁ Χριστός δέν μοῦ ἔδωσε. Ἦσύ καλύτερα ἀπάντησες.

— Ἦ Χριστός εἶναι Θεός. Δέν εἶναι σάν καί μένα τόν караγκιόζη. «ἮΥπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ».

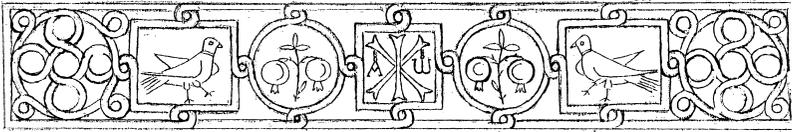
Καί ἔτσι, μέ τήν ἐνοικοῦσα θεία χάρι, ἀπέφυγε τόν πρῶτο πειρασμό νά πηδήσῃ στόν γκρεμό, νά τσακισθῆ στά βράχια· ἀκόμη ἀπέφυγε καί τόν βαθύτερο γκρεμό τῆς ὑπερηφανείας, νά δεχθῆ τόν ἔπαινο τοῦ διαβόλου, θεωρώντας τόν ἑαυτό του ἀνώτερο ἀπό τόν Χριστό.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

1. Πρόκειται γιά τήν πολύτιμη κομνηνία εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ Παντοκράτορος, πού δημοσιεύεται στόν γνωστό κατάλογο τῶν εἰκόνων τοῦ Σινᾶ ἀπό τούς Γ. καί Μ. Σωτηρίου μέ ἀριθμό πίνακος 68.

2. Κλιμαξ Ζ', ν'.

Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΣΙΝΑ.
ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟ ΜΕΧΡΙ ΤΑ ΤΕΛΗ
ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΟΚΡΑΤΙΑΣ

Η

ιστορία τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης στό Σινᾶ, τῆς μονῆς πού ἔχει μοναδική θέση στό χριστιανικό καί παγκόσμιο πολιτιστικό τοπίο, ἐκτείνεται ἀδιάλειπτα ἀπό τόν 6ο αἰῶνα ἕως καί τούς ὕστερους ὀθωμανικούς χρόνους. Στό διάστημα αὐτό ἡ Μονή λειτουργεῖ ὡς φρούριο τῆς πίστεως, ἐργαστήρι γραμμάτων καί τεχνῶν, ἀλλά καί κόμβος διαπολιτισμικῶν ἀνταλλαγῶν ἀνάμεσα στήν ἑλληνική, καί ἀργότερα, σλαβωρωσική ὀρθόδοξη παράδοση. Ὁ ἱστορικός Προκόπιος Καισαρείας ἀναφέρεται στόν Ἰουστινιανό ὅτι ἱδρυσε μιά ἐκκλησία πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου καί ἔχτισε ἓνα φρούριο (τεῖχος) γιά νά προστατεύσει τήν περιοχή ἀπό τίς εἰσβολές τῶν Σαρακηνῶν. Ὡστόσο, σύμφωνα μέ τόν Εὐτύχιο Ἀλεξανδρείας, οἱ μοναχοί ζήτησαν ἀπό τόν Αὐτοκράτορα νά τοὺς χτίσει ἓνα ὀχυρωμένο μοναστήρι, καθὼς ἀπειλοῦνταν ἀπό τοὺς «Ἰσμαηλίτες - Ἀραβες».

Ἡ Ἱερά Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης στό Θεοβάδιστο Ὅρος Σινᾶ θεωρεῖται τό παλαιότερο χριστιανικό μοναστήρι στόν κόσμο μέ συνεχῆ λειτουργία. Ἡ Ἱερά Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης ἰδρύθηκε τόν 6ο αἰῶνα ἀπό τόν Βυζαντινό αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό καί τή σύζυγό του, αὐγούστα Θεοδώρα. Τά κτίρια ἀνεγέρθηκαν μεταξύ 548 καί 565. Στούς πρόποδες τοῦ Ὄρους Σινᾶ. Τό Μοναστήρι χτίστηκε στό σημεῖο ὅπου, σύμφωνα μέ τή Βίβλο, ὁ Μωϋσῆς εἶδε τή φλεγόμενη βάτο. Ἡ βάτος βρίσκεται σήμερα ἐντός τῆς Μονῆς. Ἡ συλλογή εἰκόνων περιλαμβάνει πολύ πρῶιμες εἰκόνες, ὅπως τόν Χριστό Παντοκράτορα, πού δημιουργήθηκαν μέ τήν ἐγκαυστική τεχνική τῆς ὕστερης ἀρχαιότητας κατά τήν ἐποχή του Ἰουστινιανοῦ ἢ τῶν διαδόχων του. Στό πρῶτο μισό τοῦ 7ου αἰῶνα ἔζησε στή Μονή ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, ὁ ὁποῖος ἔγραψε τό ἀσκητικό ἔργο «Κλίμαξ τοῦ παραδείσου».

Τό Μεγάλο Σχίσμα τοῦ 1054 δέν ἄγγιξε τήν Μονή Σινᾶ. Τόν 13ο αἰῶνα, Λατίνοι μοναχοί ἐγκαταστάθηκαν στό Μοναστήρι. Κατά τήν ἐποχή τῶν Σταυροφοριῶν, τό Σινᾶ, μακριά ἀπό τά μέτωπα, παραμένει ἀσφαλές καταφύγιο καί οὐδέτερος τόπος συνάντησης. Ἡ φήμη τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ὡς σοφῆς μάρτυρος ἐνισχύει τήν ἀπήχηση τῆς

Μονῆς στή Λατινική Δύση, ἐνῶ οἱ ὀρθόδοξες σχέσεις μέ τά Πατριαρχεῖα καί τούς ἡγεμόνες τῆς Ἐκκλησίας παραμένουν ζωτικές. Τά δίκτυα δωρεῶν καί μετοχῶν ἐπεκτείνονται ἕως τήν Κύπρο, τήν Κρήτη καί τήν νησιά τοῦ Αἰγαίου. Ἀπό τά τέλη τοῦ 10ου αἰῶνα, ἐμφανίζονται οἱ παλαιότερες ἀναφορές γιά τήν παρουσία λειψάνων τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης στή Μονή. Ἡ ἀλλαγὴ ὀνομασίας ἀπό «Μονή τῆς Παναγίας» σέ «Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης» συνέβη ἀργότερα, κατά τήν ἐποχὴ τῶν Σταυροφοριῶν, λόγῳ τῆς ἀκμῆς τῆς τιμῆς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.

Ἡ μαμελουκικὴ ἐπικράτηση στήν Αἴγυπτο ἐπιβάλλει νέους δημοσιονομικούς ὅρους, ἀλλὰ ἡ Μονή διατηρεῖ ἰδιαίτερα προνόμια χάρη στήν προβολή της ὡς θεσμοῦ ἀρχαιοτάτου καί «ἀφέλιμου» γιά τήν προσέλκυση προσκυνητῶν. Μέ τήν ὀθωμανικὴ κατάκτηση, τά προνόμια ἐπικυρώνονται μέ φερμάνια: φοροαπαλλαγές, δικαίωμα ἐλευθερίας διακίνησης καί προστασίας τῆς περιουσίας. Παρά τίς κατά τόπους πιέσεις ἢ κατ' ἴδιαν ἐκβιάσεις ἀπὸ ἀσταθεῖς τοπικὲς ἀρχές, ἡ διοίκηση τῆς Μονῆς μέ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Σινᾶ, Φαράν καί Ραιθῶ ἐξασφαλίζει μιὰ «ἰσορροπία τῆς ἐρήμου»: συνθῆκες μέ τούς Βεδουίνους, ἔμμισθους φύλακες, ἀνταποδοτικὲς ὑπηρεσίες, ὕδρευση, πού κρατοῦν τήν ἱερά κοιτίδα ἀπρόσβλητη. Κατά τήν ἐποχὴ τῶν Μαμελούκων, οἱ σχέσεις ἦταν γενικὰ καλές, ἂν καί ὑπῆρξαν καί περίοδοι βίας. Τό 1401, ὁ στρατός τῶν Μαμελούκων κατέλαβε καί λεηλάτησε τή Μονή, δολοφονώντας τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Σινᾶ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναχῶν μειώθηκε δραστικά, ἀπὸ ἀρκετὲς ἑκατοντάδες γύρω στό 1350 σέ μερικὲς δεκάδες γύρω στό 1450. Ἡ ἀπειλή ἀπὸ τούς Βεδουίνους ἦταν ἓνα ἐπαναλαμβανόμενο μοτίβο αὐτὴ τὴν περίοδο.

Μετά τήν ἀραβικὴ ἐπέκταση, ἡ Μονή προσαρμόζεται σέ νέο διοικητικὸ περιβάλλον. Ἐμφανίζεται τὸ λεγόμενο «Σιγίλλιο» ἢ «Ἀχτιναμέ» τοῦ Μωάμεθ, κείμενο πού ὑπόσχειται προστασία στοὺς μοναχοὺς ἢ ἱστορικὴ του ἀθεντικότητα ἔχει συζητηθεῖ ἐκτενῶς, ὅμως ὡς παράδοση ἀποτύπωσε τὸ καθεστῶς ἀνοχῆς καί τήν πρακτικὴ τῶν συμφιλιώσεων μέ τίς βεδουινικὲς φυλές, ἡ διαμάχη δικαιοδοσίας μεταξὺ Ἀλεξάνδρειας καί Ἱεροσολύμων ἐπιλύθηκε σέ σύνοδο στήν Κωνσταντινούπολη τό 1575, μέ τὸν Ἐπίσκοπο Σινᾶ νά ἀνυψώνεται σέ αὐτόνομο ἀρχιεπίσκοπο. Ἐκτοτε, ἡ Σιναϊτικὴ Ἀδελφότητα τὸν ἐκλέγει, ἀλλὰ ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων τὸν χειροτονεῖ. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶχε τήν ἔδρα του στὸν οἰκισμὸ Τζουβάνια τοῦ Καΐρου, ἐπισκεπτόμενος τή Μονή μόνο περιστασιακά. Στὶς ἀρχές τοῦ 16ου αἰῶνα, ἡ ἐπιστολὴ Προστασίας (Ἀχτιναμέ) τοῦ Μωάμεθ ἐπιβεβαιώθηκε ἐπὶ Σουλτάνου Σελίμ Α', γεγονὸς πού καταδεικνύει τὴ νομικὴ ἀνασφάλεια τῶν Χριστιανῶν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Μετά τήν ἰσλαμικὴ κατάκτηση τό 640, ἡ Μονὴ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Μωάμεθ «ἰδιόγραφη ὑποχρέωση» ἢ Διαθήκη (Ἀχτιναμέ), ἐπι-

κυρωμένη μέ τό ἀποτύπωμα τῆς παλάμης του, πού περιγράφει τά δικαιώματα τῶν χριστιανῶν. Αὐτό τό ἔγγραφο φυλάσσεται μέχρι σήμερα.

Ἐκ τῶν μέσων τῆς ὀθωμανικῆς περιόδου ἡ Μονή ἀναπτύσσει ἐκτενές δίκτιο μετοχιῶν στόν ἑλληνορθόδοξο κῶρο: Κρήτη, Ρόδο, Πάτμο, Κύπρος, ἀλλά καί σέ ἡγεμονίες τῆς Βλαχομολδαβίας. Τά μετόχια συγκεντρώνουν εἰσοδήματα, συντηροῦν σπουδαστές καί ἐργαστήρια ἀντιγραφῆς, καί ἀποστέλλουν ἐφόδια στήν ἔρημο. Τήν ἴδια περίοδο συνεχίζεται ἀδιάπτωτα ἡ παραγωγή καί συντήρηση χειρογράφων ἀναδεικνύονται σιναίτες λόγιοι καί ἀντιγραφεῖς πού λειτουργοῦν ὡς σύνδεσμοι ἀνάμεσα σέ Κωνσταντινούπολη, Ἀλεξάνδρεια, Δαμασκός καί τά Βαλκάνια. Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Σινᾶ, ἀκριβῶς χάρη στήν ἀπομόνωση καί τήν εὐλαβική ἐπιμέλεια, διασώζει ἀνεπανάληπτο σῶμα βιβλικῶν, λειτουργικῶν καί πατερικῶν κωδίκων.

Στούς δύο τελευταίους αἰῶνες τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, ἡ Μονή βαδίζει ἀνάμεσα σέ προκλήσεις καί ἀνανεώσεις – ἐπικαιροποιήσεις φερμανικῶν καί νομικῶν θεμάτων. Σημειώνεται αὐξηση ἐπισκέψεων εὐρωπαίων περιηγητῶν καί λογίων, πού καταγράφουν ἀρχιτεκτονικές λεπτομέρειες, εἰκόνες καί ἐπιγραφές, φέρνοντας τό Σινᾶ στό ἐπίκεντρο τοῦ φιλομαθοῦς εὐρωπαϊκοῦ ἐνδιαφέροντος. Στό πλαίσιο αὐτό ἐντάσσεται καί ἡ ἀνάδειξη παλαιότερων βιβλικῶν μαρτυριῶν πού θά συγκινήσουν τή βιβλική κριτική. Παρά τήν πολιτική ρευστότητα καί τίς μετέπειτα ἀνακατατάξεις, ἡ Μονή διατηρεῖ ὑψηλό κύρος στόν νεοπαγῆ ἑλληνισμό. Εὐεργέτες ἀπό νησιωτικές καί παροικιακές κοινότητες ἐνισχύουν οἰκονομικά τό Σινᾶ, ἐνῶ σιναίτες μοναχοί δροῦν ὡς πνευματικοί καθοδηγητές καί σύνδεσμοι μέ τήν Κωνσταντινούπολη καί τήν Ἀλεξάνδρεια.

Ἐκ τῶν Ἰουστινιανῶν ἕως τά τέλη τῆς Τουρκοκρατίας, ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη Σινᾶ συγκεντρώνει μοναδικά χαρακτηριστικά. Τά ἰσχυρά τείχη καί ἡ γεωγραφική ἀπομόνωση λειτούργησαν ὡς κιβωτός γιά χειρόγραφα, εἰκόνες καί λειτουργικά κειμήλια ἀνεκτίμητης ἀξίας. Μετά ἀπό καταστροφές στά τείχη τῆς Μονῆς λόγω πλημμυρῶν τό 1798, ὁ Γάλλος ἀρχιστράτηγος Ζάν – Μπατίστ Κλεμπέρ ἔστειλε οἰκοδόμους ἀπό τό Κάιρο γιά ἐπισκευές τό 1801. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντίνος Βυζάντιος διαπραγματεύτηκε ἕνα διάταγμα πού ἔθετε τή Μονή ὑπό τήν εἰδική προστασία τοῦ Ναπολέοντα. Κατά τόν 19ο αἰῶνα, ἡ Μονή ἔγινε ἐρευνητικός προορισμός. Τό 1859, ὁ Κωνσταντίνος Τίσειντορφ μετέφερε τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ Σιναίτικου Κώδικα (μιά χειρόγραφη Βίβλος στά ἑλληνικά, πού χρονολογεῖται πάνω ἀπό 1600 χρόνια πρὶν) στήν Ἁγία Πειτρούπολη, ἕνα γεγονός πού «ἄλλαξε ριζικά τήν ἀντίληψη» γιά τή Μονή στό δυτικό ἀκαδημαϊκό κοινό. Ὁ κώδικας δέν ἐπεστράφη ποτέ. Ἡ συμβίωση ἑλληνικῶν καί ἀραβικῶν (καί ἄλλων γλωσσῶν) καλλιέργησε ἕνα μοναδικό διαπολιτισμικό περιβάλλον, ὅπου ἡ ὀρθόδοξη θεο-

λογία συνομιλεῖ μέ τήν ἀνατολική γραμματεία. Μετόχια, προνόμια και σχέσεις μέ τοπικές φυλές και ἰσχυρούς προστάτες ἐξασφάλισαν διοικητική συνέχεια και οικονομική βιωσιμότητα, ἀκόμη και σέ περιόδους ἀναταραχῆς.

Ἔτσι, ὅταν ὁ 19ος αἰῶνας ἀνοίγει τόν δρόμο πρὸς τίς μεγάλες ἀλλαγές στήν Ἀνατολική Μεσόγειο, ἡ Ἱερά Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης εἶναι ἤδη ἓνα ἀκλόνητο ἔρεισμα πίστεως, λόγου και τέχνης. Ἐχοντας διανύσει αἰῶνες ἀπό δοκιμασίες και θαυμαστή ἀντοχή, εἰσερχόμενη στή νεοτερικότητα δέν χρειάζεται νά ἀναζητήσει καινούρια ταυτότητα ἔχει ἤδη διαμορφώσει μία ζῶσα παράδοση πού γεφυρώνει Ἀνατολή και Δύση, μοναχισμό και λόγιο πολιτισμό. Ὡς φάρος μέσα στήν ἔρημο, ἡ Μονή συνεχίζει νά φωτίζει ὄχι μόνο τόν ὀρθόδοξο κόσμο, ἀλλά και τήν παγκόσμια ἀναζήτηση τοῦ ἱεροῦ, προσφέροντας μαρτυρία ἀδιάκοπης παρουσίας και πνευματικῆς συνέχειας μέσα στό ρεῦμα τῆς ἱστορίας.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ

Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

Δρ Θ., D.M., Ὁμότιμος Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Κωνσταντίνου Κυριακίδη

ΤΟ ΟΡΟΣ ΣΙΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ

Ὁ Ὅρος Σινᾶ, τό «Θεοβάδιστον Ὅρος» τῆς χριστιανικῆς παράδοσης, ἀποτελεῖ ἕναν τόπο ὑψίστης πνευματικῆς σημασίας γιά τίς τρεῖς μονοθεϊστικές θρησκείες. Στούς πρόποδες του, στή χερσόνησο τῆς Αἰγύπτου, βρίσκεται ἡ Ἱερά Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἕνα μοναδικό μνημεῖο πού ἰδρύθηκε τόν 6ο αἰώνα. Σύμφωνα μέ ἱστορικές μαρτυρίες, ἡ ἀνέγερση τῆς Μονῆς στό σημεῖο τῆς Φλεγόμενης Βάτου πραγματοποιήθηκε μεταξύ 527 καί 565 μ.Χ., ἐπί αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ Α΄. Ἡ Μονή, ἡ ὁποία θεωρεῖται μία ἀπό τίς παλαιότερες χριστιανικές μονές στόν κόσμον μέ ἀδιάλειπτη λειτουργία, βρέθηκε ἱστορικά στό ἐπίκεντρο τῶν μεγάλων γεωπολιτικῶν ἀλλαγῶν.

Ἡ περίοδος τῶν Σταυροφοριῶν (11ος-13ος αἰ.) ἄλλαξε δραματικά τό τοπίο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, φέρνοντας τή Δυτική Εὐρώπην σέ ἄμεση ἐπαφή, ἀλλά καί σύγκρουση, μέ τήν Ἀνατολή. Ἐάν καί τό Σινᾶ βρισκόταν ἐκτός τῶν βασικῶν πεδίων μαχῶν (ὅπως ἡ Ἱερουσαλήμ καί ἡ Ἀντιόχεια), ἡ Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης λειτούργησε ὡς κρῖκος σύνδεσης, ὡς πνευματικός φάρος καί ὡς ἕνα μοναδικό παράδειγμα διαθρησκευτικῆς συνύπαρξης ἐν μέσῳ πολέμου. Ἡ ἐξέταση τῆς σχέσης μεταξύ τοῦ Ὁρους Σινᾶ καί τῶν Σταυροφοριῶν ἀναδεικνύει τήν ἰκανότητα τοῦ ἱεροῦ χώρου νά ἐπιβιώνει, διατηρώντας τήν ταυτότητά του χάρη στή διπλωματική εὐφυΐα καί τήν παγκόσμια θρησκευτική του ἀκτινοβολία.

Πρῖν ἀπό τήν ἔναρξη τῶν Σταυροφοριῶν, ἡ Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης εἶχε ἤδη ἐξασφαλίσει ἕνα ἰσχυρό πλέγμα προστασίας πού ἔπαιξε καθοριστικό ρόλο στήν ἀδιάλειπτη πορεία της. Μετά τήν ἀραβική κατάκτηση τῆς Αἰγύπτου τόν 7ο αἰώνα, οἱ μοναχοί ἐξασφάλισαν τούς λεγόμενους «Ἀχτναμέδες» (διατάγματα προστασίας) ἀπό τούς μουσουλμάνους ἡγεμόνες. Ἡ παράδοση μάλιστα ἀναφέρει τήν ὑπαρξη ἑνός διατάγματος ἀπό τόν ἴδιο τόν Μωάμεθ, τό ὁποῖο, ἀνεξαρτήτως τῆς ἱστορικῆς του ἀκρίβειας, καταδεικνύει τήν πολιτική ἀναγνώριση τοῦ καθεστώτος τῆς Μονῆς ὡς «Ναοῦ τῶν Ἀνθρώπων τῆς Βίβλου» (Dhimmi). Ἡ ἱστορία τοῦ διατάγματος (Ἀχτναμέ) τοῦ Μωάμεθ πού προστατεύει τή Μονή εἶναι μία ἰσχυρή παράδοση, ἄν καί τό ἔγγραφο πού σώζεται σήμερα εἶναι μεταγενέστερο ἀντίγραφο, πού πιστοποιεῖ τήν πολιτική ἀναγνώριση. Αὐτή ἡ ἀναγνώριση ἐξασφάλιζε τή θρησκευτική ἐλευθερία καί τήν προστασία τῶν μοναχῶν μέ ἀντάλλαγμα τήν πληρωμή ἑνός φόρου.

Ἔτσι, ὅταν οἱ σταυροφόροι ἔφτασαν στήν Ἀνατολή στά τέλη τοῦ 11ου αἰώνα, ἡ Μονή βρισκόταν ἤδη ὑπό τήν πολιτική κυριαρχία μου-

σουλμανικῶν δυνάμεων (Φατιμίδες, ἀργότερα Ἰαγουβίδες), ἀλλὰ διατηροῦσε τὴν Ἑλληνορθόδοξη διοίκηση καὶ πνευματικότητά της.

Ἡ ἵδρυση τῶν Σταυροφορικῶν κρατῶν στὴν Παλαιστίνη αὐξήσε κατακόρυφα τὴ ροή Δυτικῶν προσκυνητῶν πρὸς τοὺς Ἱερούς Τόπους. Τό Ὅρος Σινᾶ, ἂν καὶ ἀπομακρυσμένο, θεωροῦνταν μία ἀπὸ τὶς κορυφαῖες στάσεις στοῦ «Ἱερό Προσκύνημα». Οἱ Σταυροφόροι καὶ οἱ Δυτικοὶ προσκυνητὲς πού ἐπισκέπτονταν τὴ Μονὴ τὴ βίωσαν ὡς ἕναν ἱερό θύλακα τῆς Χριστιανοσύνης, πού ἐπιβίωνε θαυματουργικά στὴν καρδιά τῆς ἐρήμου. Καὶ ἡ παρουσία τους εἶχε δύο βασικὲς συνέπειες:

- Οἱ μοναχοὶ τοῦ Σινᾶ ἀναγκάστηκαν νὰ ἐπιδείξουν ἀξιοσημεῖωτη διπλωματικὴ εὐφυΐα. Ἐνῶ διατηροῦσαν τοὺς δεσμούς τους μέ τό Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων καὶ τὴν Ὁρθοδοξία, ὑποδέχονταν μέ σεβασμό τοὺς Λατίνους προσκυνητὲς. Χαρακτηριστικό εἶναι τό γεγονός τῆς ὑπαρξης Λατινικοῦ Παρεκκλησίου ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς Μονῆς κατὰ τὴν περίοδο τῆς κυριαρχίας τῶν Σταυροφόρων στὴν περιοχή. Σήμερα βέβαια δέν λειτουργεῖ ἀλλὰ ἡ ὑπαρξή του, μαρτυρεῖ τὴν ἀνοχή καὶ τὴν προσαρμοστικότητα τῆς Μονῆς ἀπέναντι στοὺς Καθολικούς προσκυνητὲς κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Σταυροφορικῶν κρατῶν. Αὐτό δέν σήμαινε ἀλλαγὴ δόγματος, ἀλλὰ μίᾶ πραγματιστικὴ κίνηση γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς προστασίας ἀπὸ τὶς Δυτικὲς δυνάμεις.
- Τό πιό σημαντικό, ἴσως, ἀποτέλεσμα τῶν Σταυροφοριῶν ἦταν ἡ παγκοσμιοποίησις τῆς τιμῆς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης. Ἡ Μονή, ἡ ὁποία ἀρχικὰ ἦταν ἀφιερωμένη στὴν Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτῆρος, ἔλαβε τό ὄνομα τῆς Μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς ὁποίας τὰ λείψανα φυλάσσονται ἐκεῖ. Σύμφωνα μέ ἱστορικούς (π.χ., Kurt Weitzmann, K. A. C. Creswell), ἡ ἀλλαγὴ ὀνόματος τῆς Μονῆς συσχετίζεται ἀπὸ ἱστορικούς μέ τὴν κορύφωσις τῆς τιμῆς τῆς Ἁγίας στὴ Δύση κατὰ τὴ μεσαιωνικὴ περίοδο. Οἱ Σταυροφόροι, ἐπιστρέφοντας στὴν Εὐρώπη, μετέφεραν τὴν ἱστορία καὶ τὰ λείψανα τῆς Ἁγίας, καθιστώντας τὴν μία ἀπὸ τοὺς πιό δημοφιλεῖς Ἁγίους τοῦ Μεσαίωνα στὴ Δύση. Ἔτσι, ἡ Λατινικὴ Δύση διαδραμάτισε καθοριστικὸ ρόλο στὴν ὀνομασία καὶ τὴ διεθνή φήμη τῆς Μονῆς, ἡ ὁποία ἐπισήμως ἄρχισε νὰ ἀναφέρεται ὡς «Μονὴ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης» εὐρέως ἀπὸ τὸν 14ο αἰῶνα.

Βέβαια ἐδῶ ἀξίζει νὰ ἀναφέρουμε τὴν ἀντίθετη συμπεριφορὰ τῶν Σταυροφόρων σὲ σχέση μέ τὴν Κωνσταντινούπολη. Ἐνῶ ἡ Τέταρτη Σταυροφορία (1204) κατέληξε στὴν ἄλωση καὶ τὴ βίαιη λεηλασία τῆς Ὁρθόδοξης Κωνσταντινούπολης, ἡ συμπεριφορὰ τῶν Σταυροφόρων ἀπέναντι στὴν Ὁρθόδοξη μονὴ τοῦ Σινᾶ ἦταν διαμετρικὰ ἀντίθετη. Δέν ὑπάρχουν ἱστορικὲς ἀναφορὲς γιὰ λεηλασία, καταστροφὴ ἢ βιαιοπρα-

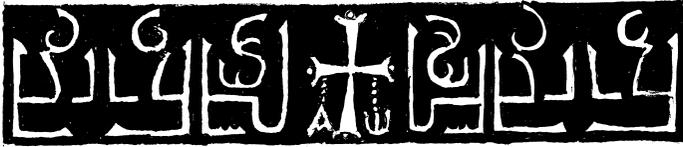
γίες από τούς Σταυροφόρους στη Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης. Ἡ θεμελιώδης διαφορὰ ὀφείλεται στὸν σκοπὸ τῆς ἐπίσκεψης καὶ τὴ γεωπολιτικὴ θέση τῆς Μονῆς.

- Οἱ Σταυροφόροι πλησίασαν τὸ Σινᾶ ὡς εὐλαβεῖς προσκυνητὲς σέ ἓναν τόπο ἀδιαμφισβήτητης ἱερότητας (τὸ Ὕρος τοῦ Μωϋσῆ), ἐνῶ τὴν Κωνσταντινούπολη ἀντιμέτωπισαν ὡς πολιτικὸ καὶ σχισματικὸ ἀντίπαλο μέ τεράστιο πλοῦτο.
- Τὸ Σινᾶ ἦταν ὑπὸ μουσουλμανικὴ κυριαρχία. Μιά ἐπίθεση σέ ἓναν τόσο ἱερό τόπο, τὸν ὁποῖο προστάτευαν οἱ Σουλτάνοι (βάσει τῶν Ἀχταμέδων), θά ἦταν πολιτικὰ ἀβέβαιη καὶ θρησκευτικὰ ἀντιπαραγωγικὴ γιὰ τούς Δυτικούς, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦσαν νά ἐδραιώσουν τὴν παρουσία τους στὴν Ἀνατολή.

Ἔτσι, ἡ Μονή, ὡς οὐδέτερος, ἱερός θύλακας στὴν ἔρημο, κέρδισε σεβασμὸ ἀπὸ ὅλες τὶς ἀντιμαχόμενες πλευρές, ἐπιβεβαιώνοντας τὴ μοναδικὴ τῆς θέση. Ἀλλὰ καὶ ἡ στρατηγικὴ ἐπιβίωση τῆς Μονῆς κατὰ τούς αἰῶνες τῶν συγκρούσεων, συμπεριλαμβανομένης τῆς περιόδου τῶν Σταυροφοριῶν, ἦταν ἡ διατήρηση τῆς πολιτιστικῆς καὶ θρησκευτικῆς τῆς οὐδετερότητας. Αὐτὸ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ὄχι μόνον τὴν ἐπιβίωσή της, ἀλλὰ καὶ τὴ διατήρησή της Βιβλιοθήκης της, ἡ ὁποία φιλοξενεῖ χιλιάδες χειρόγραφα καὶ ἀποτελεῖ τὴ δεύτερη σημαντικότερη συλλογὴ, μετὰ τὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Βατικανοῦ, σέ ἀριθμὸ παλαιῶν κωδίκων. Ἡ Μονή λειτούργησε ὡς κωνευτήρι πολιτισμῶν. Οἱ μοναχοὶ τοῦ Σινᾶ, ἐνῶ διατηροῦσαν τὴν ἑλληνικὴ τους ταυτότητα, ἔρχονταν σέ ἐπαφὴ μέ Ἀραβες, Βεδουίνους, Βυζαντινοὺς καὶ Λατίνους. Αὐτὴ ἡ ἀλληλεπίδραση ἀποτυπώθηκε στὴν τέχνη καὶ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Μονῆς, καθὼς καὶ στὰ χειρόγραφα της.

Τὸ Ὕρος Σινᾶ καὶ ἡ Ἱερά Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης ἀποτελοῦν ἓνα ἀπὸ τὰ πλεόν ἐντυπωσιακὰ παραδείγματα τῆς διαχρονικῆς συνύπαρξης στὴν ἱστορία. Ἡ περίοδος τῶν Σταυροφοριῶν, ἀντὶ νά ἀποτελέσει ἀπειλή, ἀνέδειξε τὴν παγκόσμια ἐμβέλεια τοῦ ἱεροῦ τόπου, φέρνοντας τὸν Ὀρθόδοξο μοναχισμό σέ ἄμεση, ἀν καὶ εἰρηνικὴ, ἐπαφὴ μέ τὴ Δυτικὴ Χριστιανοσύνη. Ἡ ἐπιβίωση τῆς Μονῆς δέν ἦταν τυχαία. Ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς ἔξυπνης διπλωματίας πού τὴν προστάτεψε ταυτόχρονα ἀπὸ τούς μουσουλμάνους Σουλτάνους καὶ ἀπὸ τὶς πιθανές ἐπεμβάσεις τῶν Σταυροφόρων. Σήμερα, ἡ Μονή παραμένει ἓνα σύμβολο ἀνθεκτικότητας τῆς ἑλληνικῆς πνευματικῆς κληρονομιάς καὶ ἓνας ζωντανὸς μάρτυρας τοῦ πῶς ἡ πίστη καὶ ὁ πολιτισμὸς μποροῦν νά ὑπερβοῦν τὶς γεωπολιτικὲς συγκρούσεις, λειτουργώντας ὡς φάρος εἰρήνης σέ μία ἱστορικὰ ταραγμένη περιοχὴ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Δημήτριου Ἐμμ. Καλομοιράκη

Ο ΑΧΤΝΑΜΕΣ ΚΑΙ Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ ΟΥΝΕΣΚΟ ΩΣ ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ Ι.Μ. ΣΙΝΑ

1. Συνοπτικά περί τόν Ἀχτναμέ τοῦ Σινᾶ πρὸς χαλίφες καὶ ὅλα τὰ κράτη καὶ τοὺς πιστοὺς τοῦ Ἰσλάμ.

Ἀχτναμές εἶναι ἓνα γράμμα πού, κατά τοὺς μωαμεθανούς, ὁ Θεὸς ὑπαγόρευσε στὸν προφήτη τοῦ Ἰσλάμ Μωάμεθ, ὅπου περιέχει τὸ θέλημά του μέ ἰσχύ ἕως συντέλειας τοῦ κόσμου καὶ Διαθήκη του ὅπως καὶ ὑπόσχεση τοῦ Μωάμεθ πρὸς τοὺς Σιναΐτες Πατέρες μέ ἐκ Θεοῦ ἐντολές προστασίας καὶ χρέος ἐκ μέρους ὅλων τῶν πιστῶν καὶ ἡγετῶν τοῦ Ἰσλάμ.

Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ διατυπώνεται σέ μία προνομιακὴ σειρά ἐντολῶν προστασίας τῆς διαβίωσης τῶν χριστιανῶν Σιναϊτῶν στους δικούς τους χώρους, καὶ πρὸς τὴν δική τους ἱεραρχία, ὅπως καὶ πρὸς ὅλους τοὺς προσκυνητές τῆς Μονῆς, κατ' ἐπέκταση δέ καὶ ὅλων τῶν χριστιανῶν.

Μετά τὸν θάνατο τοῦ Μωάμεθ τίς ἐντολές τοῦ Σιναϊτικοῦ Ἀχτναμέ ἐξειδίκευσαν δύο ἀπὸ τοὺς ἄμεσους διαδόχους του χαλίφες (Rashidun Caliphis), ὁ Ὁμάρ Κατάμπ (Umar Ibn al-Khattab) ὅταν κατέλαβε τὰ Ἱεροσόλυμα (637 μ.Χ.), καὶ ὁ Μωαβία (Muawiyah) στή Δαμασκὸ πρὶν τὸ τέλος τῆς ζωῆς του (680μ.Χ.) ὅταν ἐπικύρωσε τίς ἐντολές τοῦ Ἀχτναμέ γιὰ ἰσχύ σέ ὅλη τὴν ἐπικράτεια τῶν Ὁμευάδων, ὅπου τότε πλέον ἐκτός τῶν Ἱεροσολύμων ὑπάγονταν καὶ τὰ πατριαρχεῖα Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας.

Διαδοχικῶς ἔκτοτε ὅλοι οἱ ἀπὸ Μωάμεθ χαλίφες μνημόνευαν τὸ Ἀχτναμέ σέ κάθε ἐκλογή νέου Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ ἕως τὸ 1904, ὅταν ὁ Ἀμπτούλ Χαμίτ Β΄ ὡς τελευταῖος Ὀθωμανὸς χαλίφης, σύμφωνα μέ ἀπόφαση τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ἐπικύρωσε τὴν ἐκλογή τοῦ Πορφυρίου Β΄ ὡς Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ.

2. Συνοπτικά περί τὴν ἀπόφαση τῆς Οὐνέσκο γιὰ τὴν Ἱερά Μονή Σινᾶ καὶ πρὸς ὅλα τὰ κράτη τοῦ Ὀργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Πρὸ τοῦ 2002, τὸ αἰγυπτιακὸ κράτος προσέφυγε στό Διεθνὲς δίκαιο τῆς Οὐνέσκο εισηγούμενο τὴν ἔνταξη τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Θεοβαδίσ-

στου Όρους Σινᾶ, Ἁγίας Αἰκατερίνης, στόν κατάλογο τῶν προστατευόμενων μνημείων τῆς διεθνούς ἀρχιτεκτονικῆς κληρονομιάς.

Στίς συζητήσεις πού βασίσθηκε ἡ σχετική ἔνταξη, ἀναγνωρίσθηκε ἡ σπάνια ἰδιαιτερότητα τῆς ὑπερχιλιετοῦς Ἑλληνορθόδοξης διαβίωσης τῶν Σιναιτῶν Πατέρων, ταυτοχρόνως δέ ἀναγνωρίσθηκε ἡ ἱστορική ἰδιοκτησία τῆς Μονῆς τους σέ ἀκίνητα καί κινητά τῆς μνημεῖα (κειμήλια) πού σπάνια χρησιμοποιεῖ ἡ Οὐνέσκο στίς κηρύξεις της.

Μπορεῖ ἡ κήρυξη τῆς Οὐνέσκο νά ἀναφέρεται στό συγκρότημα πού στά μέσα τοῦ 6ου μ.Χ. αἰῶνος ἀνήγειρε ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός γιά νά περιφρουρήσει τήν προσευχή τῶν Μοναχῶν, ὅμως ἡ παρουσία τους στό Νότιο Σινᾶ ἱστορικῶς τεκμηριώνεται ὅτι ἄρχισε τουλάχιστον ἀπό τήν ἔναρξη τοῦ 3ου μ.Χ. αἰῶνος, γεγονός πού σημαίνει ὅτι ἡ πνευματική χρήση τῶν Σιναιτικῶν χώρων στίς ἡμέρες μας πορευέται στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνος διαβιώσεως.

Ἀκόμη καί σήμερα ἐκτός τῶν ὁρίων τοῦ Ἰουστινιάνειου φρουρίου, ὑπάρχουν ἐν χρήσει παλαιότερα σημαντικά κτίσματα/ναοί ἢ καί συγκροτήματα ὅπως τοῦ Πύργου τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα.

Τοιοτοτρόπως γίνεται ἐμφανές ὅτι τά ἀπό τήν Οὐνέσκο ἀναγνωριζόμενα ἰδιοκτησιακά δικαιώματα τῆς Μονῆς πιστοποιοῦν δικαιώματα καί σέ χρησιμοποιούμενους σήμερα χώρους ἀπό τήν Μονή ἐκτός τῶν ὁρίων τῆς κηρύξεώς της, ὅπως γιά παράδειγμα τῶν Μετοχιῶν τῆς Φαράν καί τῆς Ραῖθουῶς.

Ἐδῶ ἀξίζει νά σημειωθεῖ καθώς οἱ Σιναιῖτες Πατέρες συνεχίζουν τόν 19ο αἰῶνα τοῦ βίου τῆς Μονῆς Σινᾶ ἐν σχέσει πρός τήν πρό Ἰουστινιάνεια περίοδο τοῦ βίου τῆς προσευχῆς τους περί τήν Ἁγία Βάτο ἢ τά τότε διάσπαρτα μετόχια τους στό Νότιο Σινᾶ, ἐπί ἑκατονταετίες συνυπῆρξαν μέ τούς ἔκτοτε ἐν λειτουργία μεταφαραωνικούς ναούς τῆς Αἰγύπτου, τό Σεραπεῖο καί τήν Βιβλιοθήκη τῆς Ἀλεξανδρείας ὅπως ἀκόμη τήν λειτουργία τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων στήν ἀρχαία Ὀλυμπία, τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων τῆς Ἀττικῆς, τῶν ἀρχαίων φιλοσοφικῶν σχολῶν τῆς Ἀθήνας καί τῆς Ἀγορᾶς της μέ τό Ὁδεῖο τοῦ Ἀγρίππα καί τό Ἡρώδειο, ὅπως καί τῶν Μαντείων τῶν Δελφῶν καί τῆς Δωδώνης ἀκόμη δέ καί τό Ἱερό τοῦ Ὀλυμπίου Διός στό Δίον.

3. *Ἡ τεκμηρίωση τῆς ἱστορικῆς αὐθεντικότητας τοῦ Σιναιτικῆς Ἀχτιναμέ.*

Ὁ καθηγητής συγκριτικῆς θρησκείολογίας Ἰμπραήμ Ζεΐν στό Χαλιφικό Πανεπιστήμιο Ἰσλαμικῶν σπουδῶν τῆς Ντόχα τοῦ Κατάρ, τό 2013, μέ τήν συνημμένη του δημοσίευση τεκμηρίωσε ἐπιστημονικά τέσσερις κύριες παραμέτρους:

α) Τό γεγονός τῆς συναντήσεως τοῦ Μωάμεθ μέ τούς Σιναιῖτες στήν

Μεδίνα μετά τήν μάχην τοῦ Μπάντρ τῆς 25ης Μαρτίου τοῦ 623 μ.Χ. Πρό τοῦ τέλους τοῦ 1ου ἔτους τῆς Ἑγείρας, γεγονός τό ὅποιο τεκμηριώνεται καί ἀπό τήν ἡμερομηνία τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Ἀχτναμέ ὅπου ἀναγράφεται ἡ χρονολόγησί του ἀμέσως μετά τήν πρωτοχρονιά τοῦ 2ου ἔτους τῆς Ἑγείρας / ἀρχές τοῦ Ἰουνίου τοῦ 623μ.Χ.

β') Ἐπικύρωσε τήν δική μου συνημμένη μελέτη τοῦ 2019 «The Puzzle of Sinai Testament of The Prophet Muhammad» σχετική μέ τόν ἐντοπισμό μικρογραφίας περίπου τό 1310 μ.Χ. ὅπου ἀπεικονίζεται τό γεγονός τῆς συναντήσεως τοῦ Μωάμεθ μέ τούς Σιναΐτες περί τόν Μάιο τοῦ 623 μ.Χ. πού κοσμεῖ τό σιϊτικό Μογγόλο-Περσικό χειρόγραφο «Compendium of Chronicles/Jami al-Tawarikh» τοῦ Rashid al-Din Falullah Hammadani (1247-1317 μ.Χ.) πού ὑπάρχει στό περίφημο χειρόγραφο OR.MS.20 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου (fol 43v). Ἐδῶ ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρει τό γεγονός ὅτι αὐτόσυιο τό περιεχόμενο τῆς Μογγόλο-Περσικῆς μικρογραφίας ἐντοπίζεται ἀναγραμμένο 367 ἔτη ἀργότερα ὅταν καθ' ὅμοιο τρόπο ἀφηγήθηκε ὁ ἀπό Σιναίου Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νεκτάριος στήν Ἐπιτομή τῆς Ἱεροκοσμικῆς τοῦ Ἱστορίας (1677).

γ') Διεπίστωσε ὅτι γλῶσσα τοῦ κείμενο τοῦ Ἀχτναμέ (τόσο στήν ἐκτεταμένη μορφή του, ὅσο καί τήν συνοπτική τοῦ 16ου αἰῶνος) περιέχει βιβλική ὀρολογία ἀντίστοιχη μέ ἐκείνη τῶν πρώτων σωζομένων ἀραβικῶν μεταφράσεων τῆς Βίβλου τοῦ 10ου μ.Χ. αἰῶνος πού φυλάσσονται στό Σινᾶ.

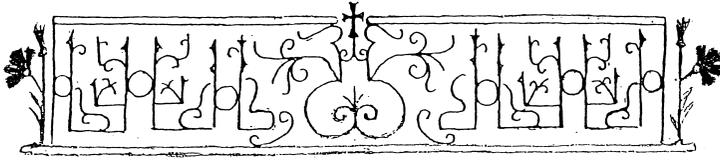
δ') Ἀνέτρεψε διέξοδικῶς κάθε νεώτερη ἀμφισβήτηση τῆς αὐθεντικότητας καί ἱστορικότητας τοῦ Ἀχτναμέ, τόσο μέ βάση Ἰσλαμικές ὅσο καί Ἑλληνικές ἱστορικές μαρτυρίες, τό πλεῖστον σωζόμενες στήν Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς Σινᾶ.

ε') Κατά τήν τελευταία δεκαετία τεκμηριώσεις περί τόν Ἀχτναμέ ἐκτός ἀπό ἀρκετά δημοσιεύματα τοῦ καθηγητή Ἰμπραήμ Ζεΐν καί τοῦ συνεργάτη του Ἀχμεντ ἔλ Οὐακίλ, γιά τήν ἱστορικότητα τοῦ Σιναΐτικοῦ Ἀχτναμέ καί τῶν ὑπολοίπων συγγενῶν διαθηκῶν ἀσχολεῖται μέ σειρά μεγάλων δημοσιευμάτων καί ὁ μουσουλμάνος Καθηγητής J. A. Morrow ἀπό τόν Καναδά.

ΠΗΓΗ: romfea.gr

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΜΜ. ΚΑΛΟΜΟΙΡΑΚΗΣ

Διάκονου Ἀνδρέα Ματέι

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ῬΟΥΜΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΜΕ ΤΟ ΣΙΝΑ

Εἰσαγωγή: Οἱ ἀρχαῖες Βλαχικὲς ρίζες στὸ Σινά

Ἡ σχέση μεταξύ τῶν Ῥουμανικῶν Χωρῶν καί τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ Ὄρους Σινᾶ ἔχουν ρίζες πού ἐκτείνονται πολύ βαθύτερα ἀπὸ τὴ δημιουργία τῶν μεσαιωνικῶν ἡγεμονιῶν, φθάνοντας μέχρι τὸν 6ο αἰῶνα μ.Χ. καί τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ. Ὁ ἱστορικός Προκόπιος σημειώνει ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνήγειρε ἓνα στρατιωτικὸ φρούριο στὴν περιοχὴ γιὰ τὴν προστασίαν τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τὴς ἐπιδρομῆς τῶν Σαρακηνῶν¹. Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Εὐτύχιος (933-930), στὰ Χρονικά του, προσφέρει μίαν λεπτομερέστερη ἱστορία τῆς κατασκευῆς τῆς Μονῆς, ἀναφέροντας ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς ἔστειλε «δούλους τῆς Ῥώμης, μαζί μέ τὴς συζύγους καί τὰ τέκνα τους» γιὰ νά ἐγκατασταθοῦν κοντά στὴ Μονή καί νά προστατεύουν τοὺς μοναχοὺς.

Πολυάριθμοι μεταγενέστεροι ταξιδιωτὲς καί ἱστορικοὶ ἐπιβεβαίωσαν καί διευκρίνισαν τὴν καταγωγή αὐτῶν τῶν φρουρῶν. Ὁ ταξιδιώτης John Lewis Burckhardt, τὸ 1816, κατέγραψε ὅτι οἱ δούλοι πού ἔστειλε ὁ Ἰουστινιανὸς προέρχονταν ἀπὸ τὴς ἀκτῆς τῆς Μαύρης Θάλασσας καί ὀνομάζονταν Djebalye (οἱ ἄνθρωποι τῶν βουνῶν). Οἱ ἴδιοι ὁμολογοῦσαν ὅτι προέρχονταν ἀπὸ χριστιανούς δούλους, καί οἱ Βεδουῖνοι τοὺς ἀποκαλοῦσαν «γιούς τῶν Χριστιανῶν». Παντρεύονταν μεταξύ τους καί καθιστοῦσαν μίαν ἰδιαίτερη κοινότητα ἀπὸ 120 ἔνοπλους ἀνθρώπους².

Ὁ Ἀμερικανὸς καθηγητὴς E. H. Palmer ἐνίσχυσε αὐτὴ τὴ θεωρία, σημειώνοντας ὅτι ἡ φυλὴ αὐτὴ «λέγεται ὅτι εἶναι εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς, προερχόμενη ἀπὸ μίαν ἀποικία Βλάχων δούλων, πού ἐγκαταστάθηκαν ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸ γιὰ νά φρουροῦν τὴ Μονή. Οἱ ἴδιοι πιστεύουν ὅτι προῆλθαν ἀπὸ μίαν χώρα πού ὀνομάζεται Llah»³.

Ὁ Edward Robinson, τὸ 1841, παρουσίασε τὴ μαρτυρία τοῦ τότε ἡγουμένου τῆς Μονῆς, ὁ ὁποῖος δήλωσε: «Ὁ Ἰουστινιανὸς, χτίζοντας τὴ μονὴ ἔστειλε διακόνους Βλάχους αἰχμαλώτους... Μέ τὸν καιρὸ, οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν τῶν ὑποτελῶν ἔγιναν μουσουλμάνοι». Ὁ ἡγούμενος

άνεφερε ότι η τελευταία Χριστιανή ανάμεσά τους πέθανε γύρω στο 1801, (ένω ο Burckhardt την τοποθετεί στο 1750)⁴. Όμοίως, ο Ταγματάρχης C. S. Jarvis στο βιβλίο του Yesterday and To-day in Sinai, αναφέρεται στη φυλή Gebeliya ως απογόνους Βλάχων δούλων, αναφέροντας ότι την εποχή του (άρχες του 20ου αι.) απέμεναν περίπου 400. Άν και μετά την Έγίρα⁵ αναγκάστηκαν να άσπαστούν τό Ίσλάμ, η θρησκεία τους παρέμενε «άσφαής», μέ χριστιανικές ρίζες, και θεωρούσαν τούς μοναχούς ως κυρίους τους⁶. Τέλος, η άρχαία παρουσία Βλάχων επιβεβαιώνεται και από την ιστορικό Λίνα Έκενσταϊν, η όποία κάνει λόγο για 400 Βλάχους και Αιγύπτιους δούλους πού απέστειλε ό αυτοκράτορας Ίουστινιανός⁷.

Οί πρώτες δωρεές και η έναρξη στήριξης (14ος – 15ος αιώνας)

Ή επίσημη, τεκμηριωμένη σχέση μεταξύ των Ρουμανικών Ήγεμονιών (Βλαχίας και Μολδαβίας) και του Σινά ξεκινά παράλληλα μέ τή γενικότερη στήριξη των όρθοδόξων κέντρων της Άνατολής. Ήδη από τόν 14ο αιώνα, όί Ρουμανικές Χώρες ύποστήριζαν σταθερά τίς μονές του Άγιου Όρους. Ίδιαίτερα μετά την πώση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, όί ήγεμόνες των Παραδουνάβιων Ήγεμονιών, άπολαμβάνοντας μία σχετική άυτονομία έντός της Όθωμανικής αυτοκρατορίας, άναδείχθηκαν σέ προστάτες του Έλληνισμού και της Όρθόδοξης Χριστιανοσύνης.

Όπως βοήθησαν τό Άγιον Όρος, έτσι στήριξαν και τή μονή της Άγίας Αικατερίνης στο Σινά. Ή παλαιότερη καταγεγραμμένη μαρτυρία αúτης της σχέσης χρονολογείται στίς 15 Σεπτεμβρίου 1497. Τότε, ό ήγεμόνας της Βλαχίας, Ράντου ό Μέγας (Radu cel Mare), πρόσφερε στη Μονή μία έτήσια χορηγία 5.000 άσπρων (άσημένιων νομισμάτων)⁸. Αúτες όί δωρεές δέν ήταν μεμονωμένες πράξεις, αλλά επιβεβαιώνονταν και συνεχίζονταν από τούς διαδόχους, έγκαθιδρύοντας μία παράδοση ήγεμονικής προστασίας.

Ή ενίσχυση των δεσμών τόν 16ο αιώνα και η άρχή των άφιρώσεων

Ό 16ος αιώνας ύπήρξε περίοδος σημαντικής σύσφιξης των σχέσεων. Ένα άξιοσημείωτο γεγονός πού καταδεικνύει την προσωπική σχέση ήταν η παρουσία, τό 1533, του Ίωακείμ του Βλάχου (Ioachim Valahul) ως ήγουμένου της Μονής Σινά.

Οί ήγεμόνες άρχισαν να συμβάλλουν όχι μόνο μέ χρήματα, αλλά και μέ κτιριακά έργα έντός της ίδιας της Μονής. Ό ήγεμόνας της Βλαχίας, Άλέξανδρος Β΄ Μίρτσεα (1568–1577), μαζί μέ τή σύζυγό του Αικατερίνη, άνήγειραν στο Σινά ένα παρεκκλήσι άφιρωμένο στον Άγιο Ίω-

άννη τόν Βαπτιστή⁹. Μία ἐπιγραφή σέ θυμιατό τοῦ παρεκκλησίου τό 1569 ἀποκαλύπτει ὅτι ἡ Κυρία Ῥουζάνδρα Λαπουσνεάνου (Doamna Ruxandra Lăpușneanu) δώρισε τό σκεῦος σέ αὐτό ἀκριβῶς τό παρεκκλήσι, ὑποδηλώνοντας ὅτι ὁ ναός ὑπῆρχε ἤδη ἐκείνη τήν ἡμερομηνία¹⁰.

Πρός τά τέλη τοῦ 16ου αἰώνα, ξεκίνησε τό φαινόμενο τῶν «ἀφιερώσεων» (închinări) ῥουμανικῶν μοναστηριῶν καί σκηπῶν (μαζί μέ τίς περιουσίες τους, τά κτήματά τους, ἀκόμη καί τούς δούλους πού ἐργάζονταν ἐκεῖ) σέ μονές τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἀλλά καί στή μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ Σινᾶ. Αὐτή ἡ ἀφιέρωση σήμαινε ὅτι ἡ συγκεκριμένη ῥουμανική περιουσία ἀφαιρεῖτο ἀπό τήν πνευματική δικαιοδοσία τοῦ τοπικοῦ ἱεράρχη καί ὑπαγόταν ἀπευθείας στήν ἐξουσία τοῦ Σινᾶ.

Παραδείγματα τέτοιων ἀφιερώσεων πρός τό Σινᾶ ἀπό τόν 16ο αἰώνα περιλαμβάνουν:

- Στή Μολδαβία ἡ μονή τοῦ βογιάρου Μπαλικά (hatmanul Balica), μετέπειτα γνωστή ὡς μονή Frumoasa, δηλ. ὁμορφη (τῶν Ἁγίων Ἀρχαγγέλων)¹¹.
- Ἐπίσης στή Μολδαβία, ἡ ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς στό Ἰάσιο.
- Στό Βουκουρέστι, ἡ μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, κτισμένη στό δεύτερο μισό τοῦ 16ου αἰώνα. Ἡ ἐκκλησία πυρπολήθηκε ἀπό τά στρατεύματα τοῦ Γαβριήλ Μπάτορου τό 1611, ἀνακατασκευάστηκε καί ἔπειτα, ἐξαιτίας κάποιων σεισμῶν καί ἴσως καί τῆς ἀμελείας, καταστράφηκε ὀλοσχερῶς τό 1850. Στήν ἴδια θέση κτίστηκε (1852) ἡ σημερινή ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ἡ ὁποία βρίσκεται ἐντός τοῦ χώρου τῆς Ὁρθόδοξης Θεολογικῆς Σχολῆς Βουκουρεστίου. Δέν λειτούργησε πλέον ὡς μονή ἀλλά ὡς ἐνοριακός ναός.

Ἀλλά οἱ ἀφιερώσεις γίνονταν ἀπό τούς βοεβόδες ὑπό κάποιες προϋποθέσεις, ὅπως ἡ τίμια διαχείριση καί φροντίδα γιά τή συγκεκριμένη μονή, ἡ συνεχῆς μνημόνευση τῆς οἰκογένειας τοῦ βοεβόδα στήν ἀγία Προσκομιδή κ.ἄ. Δυστυχῶς αὐτές οἱ προϋποθέσεις πολλές φορές δέν τηροῦνταν, μέ ἀποτέλεσμα οἱ διάφορες ἀφιερωμένες μονές νά παρακμάσουν ἔως καταστροφῆς ἢ ἀκόμη νά ἀκυρωθοῦν συγκεκριμένες προσφορές πρός τό Ἁγιον Ὁρος ἢ ἄλλους ἁγίους τόπους καί νά ἐπανέλθουν στή ρουμανική δικαιοδοσία¹².

Ἐκτός ἀπό τίς ἀφιερώσεις μονῶν, συνεχίστηκαν καί οἱ δωρεές γῆς. Τό 1593, ὁ ἠγεμόνας Ἄρον ὁ Τύραννος (Aron Vadă Tiranul) παραχώρησε στή μονή Σινᾶ τήν πλήρη κυριότητα ἑνός ὀλόκληρου χωριοῦ, τοῦ Τουρτουλέστι (Turtulești)¹³. Παράλληλα, ἡ μονή Σινᾶ ἀπέκτησε πολῦτιμα χειρόγραφα καί κειμήλια ἀπό τίς Ῥουμανικές Χῶρες, ὅπως ἓνα Εὐαγγέλιο στά ἑλληνικά ἀπό τόν Ἀλέξανδρο Β΄ Μίρτσεα καί ἓνα

ἄλλο, ἐπίσης στά ἑλληνικά, πού προσφέρθηκε ἀπό τόν Ἱερεμία Μοβί-
λα τό 1598, μεταξύ πολλῶν ἄλλων ἀντικειμένων πού φέρουν ρουμανι-
κές ἐπιγραφές¹⁴.

Ἡ περίοδος ἀκμῆς (17ος – 18ος αἰώνας)

Κατά τόν 17ο καί 19ο αἰώνα, οἱ σχέσεις ἔφθασαν στό ἀπόγειό τους,
μέ τίς ἀφιερώσεις νά πολλαπλασιάζονται. Στίς ἤδη ἀφιερωμένες μονές
προστέθηκαν τόν 17ο αἰώνα ἡ μονή Mărgineni¹⁵ στήν Πράχοβα, ἡ
μονή Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στό Ῥίμνικου Σαράτ καί ἡ μονή Adam
στό Φάλτιου, καθώς καί ἡ Ἁγία Παρασκευή στό Ἰάσιο, κτίτορας τῆς
ὁποίας ἦταν κάποιος Σαμψών.

Οἱ ἡγεμόνες τῆς ἐποχῆς ἐπεδείκνυαν ἐξαιρετικό ζῆλο. Ὁ Ἅγιος ἡ-
γεμόνας Κωνσταντῖνος Μπρανκοβεάνου (Constantin Brâncoveanu),
μαζί μέ τόν θεῖο του, σπαθάριο Μιχαήλ Καντακουζηνό, ἀνήγειραν τήν
προαναφερθεῖσα μονή στό Ῥίμνικου Σαράτ (Κοίμηση τῆς Θεοτόκου)
καί τήν ἀφιέρωσαν στό Ὕρος Σινᾶ. Ὁ ἴδιος ὁ Μιχαήλ Καντακουζηνός,
μετά ἀπό προσκύνημά του στό Σινᾶ, ἔκτισε τήν περίφημη μονή Σινάια
(Sinaia) στά ὄρη Bucegi (1690–1695), δίνοντάς της τό ὄνομα αὐτό πρὸς
τιμὴν τοῦ Σινᾶ καί ἀφιερώνοντάς την ἐπίσης στή μονή τῆς Ἁγίας
Αἰκατερίνης¹⁶. Ἡ σύνδεση τοῦ Μπρανκοβεάνου μέ τή Μονή ἦταν τόσο
ἰσχυρή, πού στίς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰώνα, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ Πορ-
φύριος ἔδειξε στόν Ῥουμάνο λόγιο καί προσκυνητή Μάρκο Μπέζα
(Marcu Beza), ἕνα πορτρέτο τοῦ ἡγεμόνα, χρονολογημένο τό 1696,
πού φυλασσόταν στή Μονή στή σειρά μέ τά πορτρέτα τῶν ἡγουμένων
τῆς Μονῆς¹⁷. Πάνω στό πορτρέτο ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή:

Constantinus Brankovan
Supremus Valachiae Transalpiniae
Princeps Aetis 42
As Dni 1696

Καταγράφηκαν ἐπίσης σημαντικά προσκυνήματα Ῥουμάνων εὐγε-
νῶν. Τό 1682, ἡ Ἑλενα (Ilince), σύζυγος τοῦ Κωνσταντῖνου Καντα-
κουζηνοῦ, ταξίδεψε στήν Ἱερουσαλήμ καί τό Σινᾶ μαζί μέ τόν γιό της,
σπαθάριο Μιχαήλ, καί τήν κόρη της Στάνκα. Ἐκεῖ συνάντησαν τόν
πρώην Μητροπολίτη Οὐγγροβλαχίας Βαρλαάμ (1672–1679), ὁ ὁποῖος
εἶχε καταφύγει στους Ἁγίους Τόπους μετά τήν ἀπώλεια τοῦ θρόνου
του¹⁸.

Τά ἀρχεῖα τοῦ Σινᾶ φιλοξενοῦν σήμερα ἕνα πλούσιο ὄγκο ρουμα-
νικῶν ἐγγράφων. Ἔχουν ἐντοπιστεῖ 61 ἡγεμονικά ἔγγραφα καί ρου-
μανικές ἐπιγραφές, ἐκ τῶν ὁποίων τά 33 ἐκδόθηκαν ἀπευθείας ἀπό

ῥουμάνους ἡγεμόνες¹⁹. Αὐτά τὰ χρυσόβουλα περιγράφουν κυρίως τὴν ἴδρυση καὶ τὴ διαχείριση τῶν μετοχιῶν στὶς ῥουμανικὲς Χῶρες, καθὼς καὶ τὴ διασφάλιση οἰκοδομικῆς ὑποστήριξης καὶ φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν. Παραθέτουμε ἐνδεικτικά:

- 1 Δεκεμβρίου 1610: Διάταγμα τοῦ Κωνσταντίνου Μοβίλα (Constantin Movila), μέ τό ὅποιο ἡ ἐκκλησία τῆς ῥΑγίας Παρασκευῆς στό Ἰάσιο ἀνακηρύσσεται μετόχι τῆς μονῆς Σινᾶ²⁰.
- 18 Σεπτεμβρίου 1720: Ἐγγραφο μέ τό ὅποιο ὁ πρίγκιπας Νικόλαος Μαυροκορδάτος ἀνακηρύσσει τὴ μονή Mărgineni στή Βλαχία ὡς ἐξάρτημα (μετόχι) τοῦ Σινᾶ²¹.

Κατά τόν 18ο αἰώνα, καταγράφεται ἐπίσης μία σημαντική δωρεά ἀπό τόν Κωνσταντῖνο Βόντα Ντούκα (Constantin Vodă Duca)²². Ἡ ἀλληλογραφία στά ἀρχεῖα εἶναι ἐκτενής, ὅπως αἱ ἐπιστολές τοῦ Χατζηκυριάκη τῆς Βούργλας (Ἐπιτρόπου τοῦ Σινᾶ), πού ἀναφέρονται στή δράση του στή Βλαχία καὶ τὴ Μολδαβία. Μία ἐπιστολή τοῦ 1708 ἀπό τόν ἡγούμενο τῆς ῥΑγίας Αἰκατερίνης Βουκουρεστίου, Ἱερομόναχο Φιλόθεο, ἀναφέρει ἀκόμη καὶ τόν ῥΑγιο ῥΑνθιμο τόν Ἰβηρα (Antim Ivireanul), Μητροπολίτη Βλαχίας καὶ δύο λόγιους ῥΕλληνας, τόν Γεώργιο Μαγιώτα καὶ τόν Μάρκο Πορφυρόπουλο²³.

Ἐπίσης πρέπει νά ἀναφέρουμε καὶ μερικές φυσιογνωμίες πού ἀκόμη περισσότερο μαρτυροῦν τὴν ῥουμανο-σιναιτική σχέση. Ὁ Φιλάρετος Μιχαλίτζης, ῥΕλληνας ἀπό τὴ Ζάκυνθο, φαίνεται ὅτι μόνασε στό Σινᾶ. ῥΑργότερα ἔγινε ἡγούμενος τῆς ἀφιερωμένης στό Σινᾶ, μονῆς ῥΑγίας Αἰκατερίνης στό Βουκουρέστι, στή συνέχεια Ἐπίσκοπος Μπουζάου καί, τέλος Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας²⁴. Τόν Φιλάρετο στό Μπουζάου διαδέχθηκε ἕνας ἄλλος ῥΕλληνας, ὁ ῥΑνθιμος, ἀπό τὴ μονή Margineni (ἐπίσης ἀφιερωμένη στό Σινᾶ). Ὅταν ὁ ῥΑνθιμος αὐτός ἀναγκάστηκε νά παραιτηθεῖ μετὰ ἀπό κατηγορίες μῆς συνόδου στό Βουκουρέστι (ὑπό τόν Μητροπολίτη Φιλάρετο), ἀποσύρθηκε καὶ πέρασε τό ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς του στή μονή Σινᾶ²⁵.

Ἡ δήμευση (Secularizarea) τοῦ 1863

Οἱ στενοὶ αὐτοὶ δεσμοί, πού διατηρήθηκαν γιά αἰῶνες, διακόπηκαν βίαια τόν 19ο αἰώνα μέ τὴν πράξη τῆς ἐθνικοποίησης ἢ δήμευσης τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ἀπό τόν ἡγεμόνα ῥΑλέξανδρο Ἰωάννη Κούζα (Alexandru Ioan Cuza).

Ἔως τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰώνα, τὰ ἀφιερωμένα μοναστήρια (ὄχι μόνο στό Σινᾶ, ἀλλὰ καὶ στόν Πανάγιο Τάφο, τό ῥΑγιον ῥΟρος κ.λπ.) κατεῖχαν ἕνα τεράστιο μέρος τῆς γῆς τῶν ῥουμανικῶν Ἡγεμονιῶν. Μία στατιστική τοῦ 1855 δείχνει ὅτι μόνο στή Μολδαβία, τό Σινᾶ κατεῖχε 12

μεγάλες ιδιοκτησίες. Μία άλλη στατιστική του 1848, επίσης από τη Μολδαβία, δείχνει ότι οι Ἱερατοὶ Τόπου συνολικά κατείχαν 146 κτήματα, 62 μύλους, 22 ἰχθυοτροφεία καὶ 166 πανδοχεῖα, ἐκτός ἀπὸ πολλά καταστήματα²⁶.

Στὶς 13/25 Δεκεμβρίου 1863, ἡ κυβέρνησις τοῦ Κούζα παρουσίασε στὴ Βουλὴ τὸ νομοσχέδιο, τὸ ὁποῖο ἐγκρίθηκε μὲ 93 ψήφους ὑπὲρ καὶ μόλις 3 κατά. Τὸ ἄρθρο 1 τοῦ νόμου ἦταν σαφές: «Ὅλες οἱ μοναστηριακές περιουσίες στὴ Ῥουμανία εἶναι καὶ παραμένουν περιουσίες τοῦ Κράτους». Ὁ νόμος περιλάμβανε ὄχι μόνο τὶς ἀφιερωμένες μονές, ἀλλὰ καὶ τὶς μὴ ἀφιερωμένες.

Ὁ νόμος προέβλεπε ἀποζημίωση ὕψους 82 ἑκατομμυρίων Ῥουμανικῶν λῆι πρὸς τοὺς Ἱερατοὺς Τόπους (ἀπὸ τὴν ὁποία ἀφαιροῦνταν 31 ἑκατομμύρια ὡς χρέη πρὸς τὸ κράτος). Παράλληλα, τὸ ἄρθρο 6 ὑποχρέωνε τοὺς Ἑλλήνες ἡγουμένους νὰ παραδώσουν στὸ Ῥουμανικὸ κράτος ὅλα τὰ ἀντικείμενα ἀξίας, τὰ βιβλία καὶ τὰ ἱστορικά ἔγγραφα τῶν μονῶν πού διοικοῦσαν.

Ἡ πράξις αὐτὴ προκάλεσε σφοδρὴ διεθνή ἀντίδρασι. Ὁ Μέγας Βεζύρης Φουάντ Πασᾶς ἀπέστειλε ἐπιστολὴν στὸν Κούζα κηρύσσοντας τὸν νόμο ἄκυρο. Οἱ γενικοὶ πρόξενοι τῆς Ῥωσίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Πρωσίας διαμαρτυρήθηκαν ἔντονα. Μόνο ἡ Γαλλία ὑποστήριξε διπλωματικά τὴ Ῥουμανία.

Μία διάσκεψις τῶν πρεσβευτῶν τῶν ἑπτὰ Ἑγγυητριῶν Δυνάμεων συνήλθε στὴν Κωνσταντινούπολη (Ἰανουάριος - Μάιος 1864) γιὰ νὰ καθορίσει τὶς ἀποζημιώσεις. Οἱ Ἑλλήνες μοναχοί, ὥστόσο, προσπάθησαν νὰ ἐμποδίσουν τὴ διαδικασίαν, ἀρνούμενοι νὰ παρουσιάσουν τοὺς τίτλους ἰδιοκτησίας τῶν περιουσιῶν πού ἰσχυρίζονταν ὅτι τοὺς ἀνήκαν. Ἡ Ῥουμανικὴ κυβέρνησις αὐξήσασκε τὴν προσφορὰ τῆς στᾶ 102 ἑκατομμύρια, καὶ στὴ συνέχεια στᾶ 150 ἑκατομμύρια λῆι. Ἀλλὰ οἱ μοναχοί, μὲ τὴν ὑποστήριξι τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ῥωσίας, ἀρνήθηκαν, ἀπαιτώντας 200 ἑκατομμύρια. Τελικά, οἱ ξένες δυνάμεις ἔπαυσαν νὰ παρεμβαίνουν καὶ ἡ Ῥουμανικὴ κυβέρνησις θεώρησε τὸ ζήτημα λήξαν.

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, περίπου τὸ ἕνα τέταρτο (25,26%) τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας πέρασε στὴν κατοχὴ τοῦ κράτους, τερματίζοντας ἀπότομα μίαν σχέσιον αἰῶνων οἰκονομικῆς, πνευματικῆς καὶ πολιτιστικῆς ὑποστήριξης μεταξὺ τῶν Ῥουμανικῶν Χωρῶν καὶ τῆς μονῆς τοῦ Σινᾶ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. «ἐς δὲ τοῦ ὄρους τὸν πρόποδα καὶ φρούριον ὀχυρώτατον ὁ βασιλεὺς οὗτος ὠκοδομήσατο, φυλακτικόν τε στρατιωτῶν ἀξιολογώτατον κατεστήσατο, ὡς μὴ ἐνθένδε Σαρακηνοὶ βάρβαροι ἔχοιεν ἄτε τῆς χώρας ἐρήμου οὐσης, ἥπερ μοι εἶρηται, ἐσβάλλειν ὡς λαθραϊότατα ἐς τὰ ἐπὶ Παλαιστίνης χωρία» Προκοπίου Καισαρέως, *Περὶ κτισμάτων Λόγος Ε΄*, 8.

2. John Lewis Burckhardt, *Travels in Syria and the Holy Land*, London, 1822, σσ. 562-564.
3. «The Jibaliyah tribe, who are recognised as the serfs of the convent. This tribe is said to be of European origin and to have descended from the colony of Wallachian and Egyptian slaves, placed there by Justinian to protect the monks. They themselves have a tradition that they came from a country called “K’lah;” and their features, differing somewhat from the ordinary Bedawi type, would seem to favour the supposition» (E. H. Palmer, *The Desert of the Exodus. Journeys on foot in the wilderness of the forty years wanderings*, Deighton, Bell, and Co., Cambridge/London, 1871, σ. 74.
4. Edward Robinson, *Biblical Researches in Palestine, Mount Sinai and Arabia Petrae*, vol, 1, Crocker & Brewster, Boston, 1841, σ. 200.
5. Ἡ Ἑγίρα (ἀραβιστί *Hijra*), πού σημαίνει «ἀποδημία» ἢ «μετανάστευση», ἀναφέρεται στή φυγή τοῦ Μωάμεθ καί τῶν πρώτων ὁπαδῶν του ἀπό τή Μέκκα στή Μεδίνα τό ἔτος 622μ.Χ. Τό γεγονός αὐτό θεωρεῖται θεμελιῶδες γιά τό Ἰσλάμ, καθώς σηματοδοτεῖ τήν ἴδρυση τῆς πρώτης μουσουλμανικῆς κοινότητος καί ἀποτελεῖ τήν ἀφετηρία τοῦ ἰσλαμικοῦ ἡμερολογίου.
6. Major C. S. Jarvis (Governor of Sinai), *Yesterday and To-day in Sinai*, Houghton Mifflin Company, Boston and New York, 1932, σ. 229.
7. «The Gebelieh, the so-called serfs of the convent, who are held to be the lineal descendants of the four hundred Wallachian and Egyptian slaves whom the emperor settled in the peninsula» (Lina Eckenstein, *A. History of Sinai*, Society for promoting Christian knowledge, London, 1921, σσ. 189-190.
8. Preot. prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 1ος τόμος, Editura IBMBOR, Βουκουρέστι, 1980, σ. 413.
9. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 1..., σ. 602.
10. Andrian Marinescu, “Romanian items and testimonies, currently held in the archives of St. Catherine, Mount Sinai Monastery”, στό Emilian Popescu. Tudor Teoteoi καί Mihai Ovidiu Cățoi (ἐκδότες), *Études byzantines et post-byzantines VI*, Ἑκδ. Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, Βουκουρέστι, 2011, σ. 448.
11. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 1..., σσ. 551-552.
12. Ὁ ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας, Ματέι Μπασαράμπ (Matei Basarab, 1632-1654), ἀντιδρώντας στίς καταχρήσεις καί στήν αὐξανόμενη ἑλληνική οἰκονομική ἐπιρροή, προέβη σέ μία ριζική ἐνέργεια. Τήν περίοδο 1638-1640 «ἀνακάλεσε» (dezâchinat) 22 μονές, μέ τήν αἰτία ὅτι οἱ ἀφιερώσεις τους εἶχαν βασιστεῖ σέ πλαστά χρυσόβουλα. Ἡ ἀπόφασί του, ἡ ὁποία ἀπαγόρευε ἐπίσης μελλοντικές ἀφιερώσεις, ἐπικυρώθηκε ἀπό τόν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Παρθένιο τό 1641. Παρ’ ὅλα αὐτά, ὁ Ματέι Μπασαράμπ δέν ὑπῆρξε πολέμιος τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καί συνέχισε νά ἐνισχύει τό Ἅγιον Ὄρος, ἐπιδιώκοντας ἀπλῶς τόν ἔλεγχο τοῦ φαινομένου τῶν ἀφιερώσεων. Γιά περισσότερες πληροφορίες βλ. Pr. Dr. Ioan Moldoveanu, *Contribuții la istoria relațiilor Țărilor Române cu Muntele Athos (1650-1863): în imitămpinarea a 1045 de ani de la fondarea Muntei Athos (693-2008)*, Editura IBMBOR, Βουκουρέστι, 2002, σσ. 32-34.
13. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 1..., σ. 603. Στή σημερινή Δημοκρατία τῆς Μολδαβίας.
14. Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 1..., σ. 603.
15. Ἡ πράξη ἀφιέρωσης ἔγινε στίς 18 Σεπτεμβρίου 1720 ἀπό τόν Νικόλαο Μαυροκορδάτο.
16. Preot. prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 2ος τόμος, Editura IBMBOR, Βουκουρέστι, 1981, σ. 221.

17. Marcu Beza, “Urme Românești la Muntele Sinai și Manastirea Sf. Sava”, στο *Boabe de grâu*, 10 (1932), σ. 458.
18. Preot. prof. Dr. Mircea Pacurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 2..., σσ. 272-273.
19. Adrian Marinescu, “Romanian items and testimonies, currently held in the archives of St. Catherine, Mount Sinai Monastery”, στο Emilian Poperscu, Tudor Teoteoi και Mihai Ovidiu Cățoi (ἐκδότες), *Études byzantines et post-byzantines VI*, Ἐκδ. Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας Βουκουρέστι, 2011, σσ. 468-469.
20. Andrian Marinescu, “Romanian items and testimonies...”, σ. 468.
21. Andrian Marinescu, “Romanian items and testimonies...”, σ. 474.
22. Nicolae Iorga, “Legături Românești cu Muntele Sinai. Observații la comunicarea d-lui M. Beza”, στο *Academia Română*, seria III, tom. XIII, Βουκουρέστι, 1933, σσ. 343-345.
23. Andrian Marinescu, “Romanian items and testimonies...”, σ. 472.
24. Preot prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 2..., σ. 403.
25. Preot prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 2..., σσ. 440-441.
26. Preot prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 3ος τόμος, Editura IBMBOR, Βουκουρέστι, 1981, σσ. 119-121.

Διάκονος ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΤΕΪ

Δημήτριου Χ. Καππαῖ

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΟΥ ΣΙΝΑ

Ὁ ὄρος Σινᾶ ἀποτελεῖ ἓνα ἑλληνορθόδοξο Μοναστικό Κέντρο μέ ἀδιάκοπη πνευματική ζωή δεκαοκτώ αἰώνων. Ἡ ἱστορική καί γνωστή σέ ὅλο τόν κόσμο Μονή τοῦ ὄρους Σινᾶ, ἡ Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, ὅπως εἶναι εὐρύτερα γνωστή, οἰκοδομήθηκε τόν 6ο αἰώνα, τήν ἐποχή τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ Α΄, παρόλο πού ἡ ἀσκητική ζωή στήν ἔρημο γύρω ἀπό τό ὄρος Χωρήβ ἄρχισε τόν 3ο αἰώνα. Εἶναι γι' αὐτό πού θεωρεῖται ὡς ἡ παλαιότερη χριστιανική μονή στόν κόσμο. Ἐκτοτε τό μοναστήρι αὐτό συνεχίζει τήν μοναστική του πορεία ἀδιάκοπα μέχρι καί σήμερα.

Ἡ Μονή κτίστηκε στους πρόποδες τοῦ Ὄρους Χωρήβ, στήν κορυφή τοῦ ὁποίου παρέλαβε ὁ Μωϋσῆς ἀπό τόν Θεό τίς Δέκα Ἐντολές. Στό ἐσωτερικό τῶν τειχῶν τῆς Μονῆς, βρίσκονται ἡ φλεγόμενη Βάτος καί τό πηγάδι τοῦ Μωϋσῆ. Τό Καθολικό τῆς Μονῆς τό ὁποῖο εἶναι ἀφιερωμένο στή Θεοτόκο, εἶναι ἓνα πρῶμο Βυζαντινό κτίσμα πολύ καλά διατηρημένο. Στό Μοναστήρι βρίσκεται ἡ περίφημη βιβλιοθήκη τοῦ Σινᾶ, μιά ἀπό τίς σπουδαιότερες βιβλιοθήκες τοῦ κόσμου, στήν ὁποία φυλάσσονται πάπυροι, χειρόγραφα, ἔντυπα καί ἔγγραφα διαφόρων γλωσσῶν. Ἀνάμεσα στους θησαυρούς αὐτούς συγκαταριθμεῖται καί ὁ περίφημος Σιναϊτικός Κώδικας τοῦ 4ου αἰώνα καί ἄλλα σπουδαῖα κειμήλια.

Μεταξύ τῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς ξεχωρίζουν οἱ σπάνιες φορητές εἰκόνες τοῦ 6ου καί 7ου αἰώνα μέ τίς μορφές τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας μας. Ἡ συλλογή τῶν φορητῶν εἰκόνων, πού θησαυρίζονται στό μέρος αὐτό, εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀριθμητικά ἀλλά καί ἡ σημαντικότερη σέ ὅλο τόν κόσμο.

Τό Μοναστήρι ἦταν τμήμα τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων στήν ἐπισκοπή Φαράν. Τόν 7ο αἰώνα ὁ ἐπίσκοπος Φαράν ἔπασσε στήν αἵρεση τοῦ μονοθελητισμοῦ τό 681μ.Χ. μέ ἀποτέλεσμα νά καθαιρεθεῖ καί ἡ ἔδρα του νά μεταφερθεῖ στό μοναστήρι τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ Σινᾶ. Ἐτσι, ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἔγινε ὁ ἐπίσκοπος Φαράν. Ἀργότερα, ὅλοι οἱ χριστιανοί τῆς χερσονήσου τοῦ Σινᾶ περιῆλθαν στή δικαιοδοσία τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς.

Στό τρίτο μισό τοῦ 16ου αἰώνα τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως παραχώρησε στό Μοναστήρι αὐτόνομο καθεστῶς. Ἡ ἱερά Μονή τοῦ ὄρους Σινᾶ μαζί μέ τή χερσόνησο τοῦ Σινᾶ ἀποτελοῦν τήν Ἀρχιεπισκοπή Σινᾶ, Φαράν καί Ραϊθῶ. Ἐτσι, ἡ Μονή τοῦ Σινᾶ κατέχει τό μοναδικό προνόμιο στήν Ὀρθόδοξη Χριστιανοσύνη νά εἶναι πνευματι-

κῶς «ἀδούλωτος, ἀσύδοτος, ἀκαταπάπτος, πάντα καί παντός ἐλευθέρα».

Ἡ Μονή διοικεῖται σύμφωνα μέ τίς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν καί τοπικῶν Συνόδων καί τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν, ἀλλά καί ἀπό τή Γενική Συνέλευση τῆς Σιναιτικῆς Ἀδελφότητας καί τίν ἱερά τῶν Πατέρων Σύναξη, προεδρεύοντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ καί δέν ὑπάγεται σέ κανένα Πατριαρχεῖο ἢ Σύνοδο. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Μονῆς ἔχει τή θέση τοῦ ἡγουμένου καί ἀσκεῖ τά ἀρχιερατικά τοῦ καθήκοντα κατά τή θεία Λατρεία. Ὁ ἡγούμενος καί Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Μονῆς ἐκλέγεται ἀπό τή Γενική Συνέλευση τῆς Σιναιτικῆς Ἀδελφότητας καί χειροτονεῖται Ἀρχιερέας ἀπό τόν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων, τόν ὁποῖο καί μνημονεῖ ὅταν ἱερουργεῖ.

Ἡ ἐπικράτεια τῆς Μονῆς ἀποτελεῖται ἀπό τό μοναστήρι τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης καί τά πολλά μετόχια πού βρίσκονται σέ ὅλη τή χερσόνησο τοῦ Σινᾶ στήν Αἴγυπτο. Κατά τήν ἀπουσία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, τή θέση τοῦ ἡγουμένου στό Μοναστήρι ἀναλαμβάνει ἕνας ἀπό τούς πατέρες τῆς Μονῆς, πού ἔχει τόν τίτλο τοῦ Δικαίου.

Γιά ἱστορικούς λόγους νά ἀναφέρουμε ὅτι στή Μονή τοῦ Σινᾶ διαμένουν εἴκοσι περίπου μοναχοί, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν τή μοναστική κοινότητα.

Ἐδῶ καί δύο αἰῶνες ἡ Μονή συνεργάζεται ἁρμονικά μέ τό αἰγυπτιακό κράτος ἐπιλύοντας τά διάφορα προβλήματα πού παρουσιάζονται κατά καιροῦς. Ἡ συνεργασία περιλαμβάνει θέματα αὐτοδιοίκησης, θέματα ἀρχαιολογικοῦ ἐνδιαφέροντος, πολιτιστικά καί οἰκολογικά ζητήματα, καθώς καί τό θέμα τῆς διαβίωσης τῶν Βεδουϊνῶν κατοίκων τοῦ Σινᾶ. Ἐπικρατεῖ πνεῦμα ἐμπιστοσύνης καί εἰλικρίνειας μεταξύ τῶν ἀρχῶν τῆς περιοχῆς καί τῆς διοίκησης τῆς Μονῆς, ἡ ὁποία διατηρεῖ τήν ἀρχαιοπαράδοτη τάξη καί παράδοση τῶν δεκαοκτώ αἰῶνων ζωῆς τῆς.

Πρέπει νά ἀναφερθεῖ ὅτι τά τελευταῖα χρόνια παρατηρεῖται μιά μαζική εἰσροή τουριστῶν στήν περιοχή, ἡ ὁποία δυσκολεῖ τόν αὐθεντικό μοναστικό τρόπο ζωῆς. Ὁ πληθυσμός στήν περιοχή αὐξήθηκε σημαντικά μετά τήν ἐπιστροφή τῆς περιοχῆς στήν Αἴγυπτο τό 1982.

Ἡ Μονή τοῦ Σινᾶ ἐδῶ καί 22 χρόνια βρίσκεται μαζί μέ ὅλα τά κινητά καί ἀκίνητα μνημεῖα τῆς στό Διεθνή κατάλογο τῶν Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικῆς κληρονομιάς τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ.

Ἡ Μονή συνεχίζει ἀπόσκοπα τή διακονία τῆς μέσα στόν χρόνο. ἀποτελεῖ σημεῖο ἀναφορᾶς τόσο γιά τούς Χριστιανούς ὅσο καί γιά τούς πιστούς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καί τοῦ Ἰσλάμ. Ἄνθρωποι ἀπλοί, ἀλλά καί μεγάλες προσωπικότητες, ἐπισκέπτονται κατά καιροῦς τό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ, γιά νά γνωρίσουν τούς ἀνεκτίμητους θησαυρούς πού φυλάσσονται, ἀλλά καί πάρα πολλοί ἐπιστήμονες, γιά νά ἐργαστοῦν καί νά μελετήσουν Κώδικες καί σπάνια χειρόγραφα, τά ὁποῖα εἶναι μοναδικά στόν

κόσμο.

Λόγω τῆς μεγάλης ἐπισκεψιμότητας τόσων ἀνθρώπων, ἡ Μονὴ διαθέτει ξενώνα καὶ νοσοκομεῖο γιὰ τὸν ντόπιο πληθυσμό, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἐπισκέπτες. Ἐκ τῆς 1860 στή δικαιοδοσία τῆς ὑπάγεται σχολεῖο στό Κάιρο. Πέρα ἀπὸ αὐτά, τὸ μοναστήρι τοῦ Σινᾶ ἔχει πολλές ἐξαρτώμενες ἐκκλησίες καὶ μοναστήρια σέ διάφορες χώρας. Ἀνάμεσα σ' αὐτές εἶναι καὶ ἡ Κύπρος, ἡ Ἑλλάδα, ὁ Λίβανος, καθὼς ἐπίσης καὶ στίς πόλεις Κωνσταντινούπολη καὶ Ἀλεξάνδρεια. Συγκεκριμένα, στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχουν ἑννέα Σιναιτικὰ μοναστήρια καὶ τρία στὴν Κύπρο.

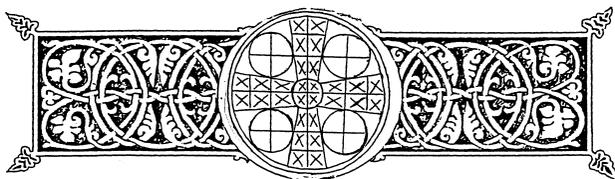
Μία ἀπὸ τίς πιὸ σημαντικές προσωπικότητες τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ ὑπῆρξε ἀναμφίβολα ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ὁ ὁποῖος ἔγραψε τὸ περίφημο ἀσκητικὸ σύγγραμμα «Κλίμαξ» ἢ πιὸ ὀρθὰ «Ἡ Κλίμαξ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Σιναΐτου». Τὸ σπουδαιότατο αὐτὸ ἔργο περιγράφει τὴν πνευματικὴ πορεία καὶ ἄνοδο τοῦ μοναχοῦ. Ἄλλη προσωπικότητα τοῦ Σινᾶ εἶναι καὶ ὁ Ἅγιος Ἀναστάσιος ὁ Σιναΐτης ὁ ὁποῖος ἔζησε στὴ Μονὴ στὰ τέλη τοῦ 7ου ἀρχῆς τοῦ 8ου αἰώνα. Στὴ Μονὴ ἔζησε γιὰ δύο χρόνια (1962-1964) καὶ ὁ Ἅγιος Παΐσιος ὁ Ἀγιορείτης.

Μία ἀπὸ τίς τελευταῖες περιπέτειες πού ἔζησε ἡ Μονὴ ἦταν καὶ ἡ δημοσιοποίηση στὸν τύπο δικαστικῆς ἀπόφασης σχετικὰ μὲ τὴ περιορισία τῆς Μονῆς. Τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν τῆς Αἰγύπτου διέψευσε τὰ δημοσιεύματα τοῦ Τύπου ὅτι τὸ Μοναστήρι θά ἀπαλλοτριωνόταν καὶ θά μετατρέποταν σέ μουσεῖο. Τόνισε μάλιστα ὅτι ἡ ἑλληνορθόδοξη μοναστικὴ κοινότητα διατηρεῖ τὸ δικαίωμα χρήσης του καὶ τὸ αὐτόνομο καθεστῶς τοῦ μοναστηριοῦ παραμένει προστατευμένο.

Στίς 23 Δεκεμβρίου τοῦ 1973 ἐκλέγεται ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ὁρους Σινᾶ, Φαράν καὶ Ραϊθῶ, ὁ κ. Δαμιανός. Μετὰ ἀπὸ 52 χρόνια ποιμαντορίας, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Δαμιανός ὑπέβαλε τὴν παραίτησή του στίς 12 Σεπτεμβρίου 2025, μετὰ τὴν ἔκπτωσή του ἀπὸ τὴ θέση τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ὁμόφωνη ἀπόφαση τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, στίς 8 Σεπτεμβρίου 2025.

Νέος ἡγούμενος τῆς Μονῆς ἐξελέγη ὁμόφωνα ἀπὸ τὴ Σιναιτικὴ Ἀδελφότητα στίς 14 Σεπτεμβρίου 2025 ὁ Ἀρχιμανδρίτης Συμεὼν (Παπαδόπουλος). Ἡ χειροτονία του ὡς νέου Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ, Φαράν καὶ Ραϊθῶ πραγματοποιήθηκε τὴν Κυριακὴ 9 Ὀκτωβρίου 2025 ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεόφιλο Γ' στὸν Πανίερο Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως στὰ Ἱεροσόλυμα στὴν παρουσία πολλῶν ἀρχιερέων καὶ ἄλλων κληρικῶν. Τὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνηση ἐκπροσώπησε ὁ Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου
ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΙΝΑ

Ἱερά Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ Θεοβαδίστου Ὀρους Σινᾶ, θεωρεῖται ὡς ἡ παλαιότερη χριστιανική μονή στὸν κόσμο. Εἶναι κτισμένη στὶς παρυφές τοῦ ὄρους Σινᾶ, στά νότια τῆς ὁμώνυμης χερσονήσου τῆς Αἰγύπτου καί ἀπό τό 2002 ἡ Μονή ἀποτελεῖ Μνημεῖο Παγκόσμιας Κληρονομιάς τῆς UNESCO.

Ἡ μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης ἔχει κτισεῖ στούς πρόποδες τοῦ Ὀρους Σινᾶ, πού μᾶς θυμίζει τόν προφήτη Μωϋσῆ καί τίς πλάκες τῆς Διαθήκης. Ὁ χώρος συνδέεται ἐπίσης μέ τήν περίφημη Φλεγόμενη Βάτο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού ἀποτελεῖ τύπον τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Τό Καθολικό τῆς Μονῆς.

Ἡ θέση τοῦ πρώτου ναοῦ, τοῦ λεγόμενου «Καθολικοῦ» τῆς Μονῆς κατὰ τήν μοναστική ὁρολογία, ἐπιλέγηκε μέ βάση τήν φλεγόμενη βάτο πού μπορεί νά ἀντικρύσει κάποιος καί σήμερα, εἰσερχόμενος στήν Ἁγία Μονή.

Τό Καθολικό κτίστηκε μπροστά ἀπό τή Βάτο, πρὸς τά δυτικά, ἐνῶ δύο παρεκκλήσια-παστοφόρια (τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου καί τῶν Ἁγίων Πατέρων) πλαισιώνουν τήν Βάτο ἐκατέρωθεν καί ἔχουν ἔξοδο πρὸς αὐτήν.

Σύμφωνα μέ τήν ζωντανή παράδοση ἀλλά καί ἱστορικές πηγές ὁ ναός αὐτός ἀφιερώθηκε στήν Μεταμόρφωση τοῦ Σωτῆρος, πού ἀπεικονίζεται στό περίφημο ψηφιδωτό τῆς κόγχης τοῦ Ἱεροῦ Βήματος. Ἰδιαίτερη τιμή στήν Μονή ἀπολάμβανε ἐξ ἀρχῆς καί ὁ προφήτης Μωϋσῆς. Τό καθολικό ἀποτελεῖ μιά κλασσική ἰουστινιάνεια τρίκλιτη Βασιλική, διαστάσεων 40x19,20 μέτρων, κτισμένη ὅπως καί τό τεῖχος πού περιτριγυρίζει τήν Μονή, ἀπό πελεκημένους ὀγκόλιθους τοπικοῦ γρανίτη. Ἡ ἐκκλησία ἀποτελεῖ σήμερα ἓνα ἀπό τά ἐλάχιστα παλαιοχριστιανικά κτίρια σέ ὅλο τόν κόσμο πού διασώθηκαν ἀκέραια.

Κατά μῆκος τοῦ καθολικοῦ, στήν βόρεια καί νότια του πλευρά, ἐκτεί-

νονται στενόμακροι πλευρικοί χώροι, πού καταλήγουν στά δυτικά σέ χαμηλούς πύργους, κάτι πού χαρακτηρίζει γενικότερα τίς ἐκκλησίες τῆς Συρίας. Τό βορειοανατολικό διαμέρισμα ἦταν ἀρχικά «ἐλαιοδοχεῖο» καί τό ἀντίστοιχο νότιο, πιθανότατα ἀποτελοῦσε σκευοφυλάκιο. Τά ὑπόλοιπα δρομικά διαμερίσματα, διαιρέθηκαν ἀργότερα σέ παρεκκλήσια, τρία σέ κάθε πλευρά.

Χαρακτηριστικές εἶναι οἱ κτιορικές ἐπιγραφές πού διατηροῦνται πάνω στίς δοκούς τῆς στέγης. Ἐπί αὐτές βγαίνει τό συμπέρασμα ὅτι ὁ ναός καί ἡ Μονή κτίστηκε μετά τόν θάνατο τῆς βασίλισσας Θεοδώρας, ζῶντος ὡστόσο τοῦ βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, μεταξύ τῶν ἐτῶν 548 καί 565 μ.Χ. «† ΥΠΕΡ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ ΗΜΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ», «† ΥΠΕΡ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΓΕΝΑΜΕΝΗΣ ΗΜΩΝ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ ΘΕΟΔΩΡΑΣ».

Σώζεται ἐπίσης ἐπιγραφή πού ἀποτελεῖ δέηση τοῦ ἀρχιτέκτονα τῆς Μονῆς Στέφανου Ἰλίου καί τῆς οἰκογένειάς του.

Οἱ κιονοστοιχίες.

Ἰδιαίτερη ἐντύπωση προκαλοῦν στό ἐσωτερικό τοῦ ναοῦ οἱ δύο κιονοστοιχίες πού διαχωρίζουν τόν ναό σέ τρία κλίτη. Κάθε κιονοστοιχία ἀποτελεῖται ἀπό ἕξι μονόλιθους κίονες ἀπό γρανίτη. Κάθε κίονας ἐπιστεγάζεται ἀπό κιονόκρανο, ἐπίσης ἀπό γρανίτη καί κάθε κιονόκρανο ἀντιπροσωπεύει καί ἓνα διαφορετικό ἀρχιτεκτονικό ρυθμό. Στό σύνολό τους φέρουν φυτικό διάκοσμο, διανθισμένο ἀπό Σταυρούς, Ἄμνους καί καρπούς τοῦ παραδείσου. Ἐπιπρόσθετα, οἱ δώδεκα κίονες φέρουν ἀπό μιά εἰκόνα μέ τούς ἁγίους κάθε μνός καί ἐντός εἰδικῆς θήκης, πού εἶναι σφραγισμένη μέ τό σημεῖο τοῦ Σταυροῦ, ἔχουν ἐναποτεθεῖ ἱερά λείψανα ἁγίων τοῦ μνός αὐτοῦ. Κατά τήν διάρκεια τοῦ κάθε μήνα, μιά κανδήλα καίει ἐνώπιον τῆς ἀντίστοιχης εἰκόνας.

Τό τέμπλο καί οἱ προσθῆκες στό ναό.

Τό μεγαλόπρεπο ξυλόγλυπτο τέμπλο, κατασκευάστηκε στήν Κρήτη, στό σιναϊτικό Μετόχι τοῦ Χάνδακα τό 1612 καί ἀγιογραφήθηκε ἀπό τόν Σιναΐτη ἱερομόναχο Ἱερεμία Παλλαδά. Τόν ναό καί τήν ἰουστινιάνεια μονή γενικότερα κοσμοῦν ἀφιερῶματα μεγάλων καί γνωστῶν βασιλέων ὄλων τῶν ἐθνῶν.

Στό ναό παρατηροῦνται ἐπίσης μεταγενέστερες προσθῆκες τοῦ 17ου καί 18ου αἰῶνος, ὅπως εἶναι ὁ ἐσωτερικός διάκοσμος τοῦ Ἱεροῦ Βήματος καί τῆς ὀροφῆς τοῦ ναοῦ. Σέ σχέση μέ τήν στέγη ἔχει τοποθετηθεῖ ἐπιπρόσθετα μιά ὀριζόντια «φατνωματική» ὀροφή, πού κάλυψε ἐσωτερικά τήν ἀρχική στέγη. Ἡ προσθήκη αὐτή μᾶς στερεῖ τήν δυνατότητα

νά ἀπολαύσουμε τήν ἀρχαιοπρεπή καί ἰδιαίτερα ἐπιμελημένη ἰουστινιάνεια στέγη τοῦ ναοῦ. Ἡ στέγη αὐτή περιγράφεται μέ ἰδιαίτερο θαυμασμό ἀπό τόν Νεκτάριο (1677) ἀφοῦ ἡ κατασκευή της προέβλεπε ἐξ ἀρχῆς νά παραμείνει ἐμφανής καί ὄχι νά καλυφθεῖ μέ ἄλλη.

Τό δάπεδο τοῦ ναοῦ.

Κατά τόν 18ο αἰώνα, ὁ ὀνομαστός Σκευοφύλακας τῆς Μονῆς καί σπουδαῖος λιθουργός Προκόπιος Καισαρεύς, δημιούργησε ἐξαιρετικά ἔργα τέχνης πού κόσμησαν ἐπιπλέον τόν ναό. Δική του εἶναι ἡ διακόσμηση τοῦ βόρειου καί νότιου τμήματος τοῦ δαπέδου τοῦ κυρίως ναοῦ καί τοῦ νάρθηκα, ἡ λαξευτή λάρνακα τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης μέ τό κιβώριο, ὁ ἄμβωνας, τό προσκυνητάρι, τό Ἄρτοφόριο καί περίτεχνη φιάλη τοῦ Ἁγιασμοῦ.

Ἡ εἴσοδος τοῦ κυρίως ναοῦ φέρει τήν ἀρχική ξυλόγλυπτη τετράφυλλη θύρα τοῦ βου αἰῶνος, πού εἶναι κατασκευασμένη ἀπό κέδρο τοῦ Λιβάνου.

Τό κωδωνοστάσιο τοῦ ναοῦ, πού διακρίνεται ἀπό τό ἐξωτερικό τῆς Μονῆς, ἀποτελεῖται ἀπό τρία περίστυλα ἐπίπεδα. Εἶναι πυργόσχημο, σπάνιας τεχνοτροπίας καί κτίστηκε τό ἔτος 1871 μέ δαπάνη τοῦ Σκευοφύλακα τῆς Μονῆς ἀρχιμανδρίτη Γρηγορίου.

Μετόχια καί Καθίσματα.

Γιά σκοπούς ἀπομόνωσης καί ἄσκησης ἔχουν δημιουργηθεῖ κτιριακές ἐγκαταστάσεις σχεδόν σέ ὅλη τήν ἔκταση τοῦ ὄρεινου Σινᾶ, ἀλλά καί σέ πῶς μακρινές περιοχές καί χῶρες.

Τά συγκροτήματα αὐτά, μπορεῖ νά εἶναι ἀπό μικρά ἀσκητήρια καί μονύδρια γύρω ἀπό τή Μονή, πού ὀνομάζονται συνήθως «Καθίσματα», μέχρι καί μεγάλες κτιριακές ἐγκαταστάσεις μακριά ἀπό τήν Μονή καί σέ μακρινές χῶρες, πού ὀνομάζονται «Μετόχια». Τά μετόχια ἦταν συνήθως δωρεές ἡγεμόνων ἢ καί ἄλλων πιστῶν, γιά νά διαμένουν Σιναῖτες μοναχοί καί ἔχουν τόν χαρακτήρα μικρῆς μονῆς.

Τέτοια Μετόχια βρίσκονται σήμερα σέ λειτουργία σέ διάφορα κράτη ὅπως ἡ Ἑλλάδα, ἡ Κύπρος, ὁ Λίβανος καί ἄλλου, ἐνῶ παλαιότερα εἶχαν παρουσία καί εὐρύτερα σέ χῶρες ἀπό τήν Γαλλία ὡς τήν Ρωσία καί τήν Ἰνδία.

Ἄσκητήρια σώζονται διάσπαρτα στήν ὄροσειρά τοῦ Σινᾶ, τά πῶς πολλά ἐρειπωμένα, στά ὄρη Χωρήβ, Ἁγίας Ἐπιστήμης, Ἀββᾶ Μακαρίου, στίς κοιλάδες Τάλα, Θολάς, Τζιμπάλ καί στήν περιοχή μέχρι τήν Ραῖθῶ, ἐνῶ κάποια ἀπ' αὐτά διαρρητοῦνται ζωντανά ἀπό τήν ἀρχαιότητα ὡς σήμερα.

Ἡ Ραϊθώ.

Στήν παραθαλάσσια αὐτή πόλη πού συνδέεται ἱστορικά μέ τήν Παλαιά Διαθήκη, ὅπου ὁ κειμώνας εἶναι ἥπιος, διέμεναν πλῆθος ἐρημιτῶν, σέ λαξευτά σπήλαια ἢ καλύβες, τουλάχιστον ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 4ου αἰώνα. Τίς Κυριακές συναθροίζονταν στήν μεγάλη Λαύρα γιά νά τελέσουν τήν Θεία Λειτουργία καί νά ἀκούσουν πνευματικό λόγο ἀπό τόν ἡγούμενο. Ὁ Ὁσίου Ἰωάννης συνέταξε τό περίφημό του ἔργο «Κλίμαξ», κατά παράκληση τοῦ ἡγουμένου τῆς Λαύρας στά τέλη τοῦ 6ου αἰώνος.

Στήν Ραϊθώ (πρωτεύουσα τοῦ Νοτίου Σινᾶ), δεσπόζει σήμερα τό ἱστορικό Σιναϊτικό Μετόχι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Διαθέτει μεγάλο φοινικώνα στόν ὁποῖο παράγονταν οἱ κουρμάδες τῆς χρονιάς, πού ἀποτελοῦσε τήν παραδοσιακή τροφή τῶν μοναχῶν.

Ἡ Φαράν.

Πρόκειται γιά μιά ὄαση μακριά ἀπό τήν σκληρή ἔρημο, πού διάλεξαν νά κατοικήσουν οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου τοῦ Σινᾶ. Σύμφωνα μέ ἱστορικές πηγές οἱ κάτοικοι τῆς Φαράν κατά τόν 4ο αἰ. προσχώρησαν σύσσωμοι στόν Χριστιανισμό, ἐνῶ ἀργότερα ἡ Φαράν τιμήθηκε μέ ἐπισκοπική ἔδρα. Γύρω ἀπό τό γυναικεῖο ἡσυχαστήριό τῆς Φαράν (ἀφιερωμένο στόν προφήτη Μωϋσῆ), οἱ ἀνασκαφές ἔχουν φέρεи στό φῶς τμήμα τῆς παλαιοχριστιανικῆς πόλης καί ἐρείπια ἑπτὰ ναῶν πού χρονολογοῦνται ἀπό τόν 5ο ἕως τόν 7ο αἰώνα.

Πρωτοπρεσβύτερος **ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ**
Ἐφημέριος Κυπερούνας

Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Βασ. Σχοινᾶ

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΣΙΝΑ

μονή Σινᾶ ἀρχιτεκτονικά δέν ἔχει τήν αἴγλη ἄλλων μνημείων τῆς ἴδιας ἐποχῆς (π.χ. Ἁγία Σοφία Κωνσταντινουπόλεως, Ραβέννα, κτλ.). Ὡστόσο, ἡ ἀρχιτεκτονική της ἔχει μεγάλη σημασία γιά δύο κυρίως λόγους: πρῶτον, ἐπειδή λόγω τῆς ἀπομακρυσμένης τῆς θέσης διατηρήθηκε σέ πολύ καλή κατάσταση καί μέ αὐτόν τόν τρόπο, παρά τίς μεταβολές ἀνά τούς αἰῶνες, σήμερα μᾶς προσφέρει πλοῦτο τεχνικῶν, οἰκοδομικῶν καί καλλιτεχνικῶν στοιχείων καί, δεύτερον, ἐπειδή ἀποτελεῖ ἓνα σημαντικό μνημεῖο πού καταδεικνύει τήν αὐτοκρατορική βούληση καί πολιτική τῆς ἀκμαίας ἰουστινιάνειας περιόδου.

Ἡ ἀρχιτεκτονική τῆς Μονῆς μπορεῖ νά ξεξεταστῆ σέ δύο μέρη. Τό πρῶτο μέρος ἀφορᾶ τό κτηριακό σύνολο καί τό δεύτερο ἀφορᾶ τό καθολικό τῆς Μονῆς τό ὁποῖο εἶναι οὕτως ἢ ἄλλως τό σημαντικότερο ἀρχιτεκτονικό στοιχεῖο τοῦ συνόλου.

Ἡ Μονή μοιάζει μέ ἓνα φρούριο καί ὄχι ἀναίτια. Ὁ σκοπός ἦταν νά κτιστῆ μέν ἓνα μοναστήρι γιά τούς ἤδη κατοικοῦντες ἐκεῖ ἐρημίτες, ἀλλά παράλληλα καί ἓνα ὄχυρό πού θά ἐξασφαλίζει τήν ἐπιβίωση τῶν ἐρημιτῶν ἀπό ἐπιδρομές Ἀράβων νομάδων καί κατ' ἐπέκταση τήν παρουσία τῆς αὐτοκρατορίας σέ αὐτό τό ἀκριτικό καί ἐρημικό μέρος. Ἐδῶ διαφαίνεται ἡ βούληση τοῦ Ἰουστινιανοῦ νά ἰσχυροποιήσει μέ μεγάλα ἐπαρχιακά ἔργα τίς ἀκριτικές ἐπαρχίες τῆς Αὐτοκρατορίας, γεγονός πού διαπιστώνεται καί σέ ἄλλες κτήσεις του ὅπως στήν Ραβέννα καί στήν Βαλκανική. Στό κῶρο, ἐξάλλου, προϋπῆρχε ὄχυρωματικός πύργος πού σήμερα στέκει ἀκόμα μέ μετατροπές βέβαια καί ἡ οἰκοδόμηση τοῦ ὁποίου ἀποδίδεται στήν Ἁγία Ἐλένη γιά τήν προστασία τοῦ προσκυνηματος καί τῶν ἐρημιτῶν. Σύμφωνα, λοιπόν, μέ τούς ἱστορικούς Προκόπιο καί πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Εὐτύχιο, οἱ ἐρημίτες παρακάλεσαν μέ πρεσβεία τους τόν Αὐτοκράτορα γιά τήν ἀνέγερση μονῆς καί ἐκεῖνος χωρίς καθυστέρηση ἀνέθεσε σέ ἀρχιτέκτονα μέ τήν συνδρομή στρατιωτῶν νά προχωρήσουν στήν οἰκοδόμηση. Ἀπό τήν ἐποχή αὐτή διασώζεται τό καθολικό τῆς Μονῆς καί ὁ ὄχυρωματικός περίβολος.

Ἡ Μονή στήν οὐσία εἶναι ἓνα τετράγωνο ὄχυρό μέ τέσσερις πύργους στίς γωνίες του τό ὁποῖο περιτειχίζει τόν ἱερό τόπο τῆς Φλεγόμενης Βάτου. Ὁ βορειοδυτικός πύργος, πού εἶναι ἐλαφρά μεγαλύτερος, πρέπει νά χρησίμευε ὡς παρατηρητήριο. Ἡ κύρια πύλη, πού εἶναι σήμερα κτισμένη, βρίσκεται στό δυτικό τεῖχος καί ἔχει ἀπό ἐπάνω τῆς τήν

λεγόμενα ζεματίστρα πού ἀπαντᾶται καί σέ ἄλλα ὄχυρά μοναστήρια. Δίπλα στήν κύρια πύλη ὑπάρχει ἡ σημερινή πύλη μικρότερη σέ μέγεθος μέ κυλινδρικό θόλο. Σέ πολλά σημεία τῶν τειχῶν ὑπάρχουν στενά ἐπιμήκη ἀνοίγματα πλάτους περίπου 60 ἐκ. πού χρησίμευαν ὡς παράθυρα γιά τά ἐσωτερικά κτήρια. Ἐνα μεγάλο μέρος τῶν βορειοδυτικῶν τειχῶν ἐπανακατασκευάστηκε κατά τήν ναπολεόντεια περίοδο. Ἐπίσης, στήν μέση τοῦ ἀνατολικοῦ τείχους ὑπάρχει ἕνας στενός πύργος πού χρησίμευε κατά πᾶσα πιθανότητα ὡς κῶρος ἀποχωρητηρίων.

Στό ἐσωτερικό τοῦ περιβόλου, ἐκτός τῶν περιμετρικῶν κτηρίων πού ἐφάπτονται στό τεῖχη, διατάσσονται μέ ἄναρχο τρόπο πολλά κτήρια διαφόρων χρήσεων ἀφήνοντας ἀναλογικά πολύ μικρούς ὑπαίθριους χώρους. Ἡ ἄναρχη καί πυκνή διάταξη τῶν οἰκοδομημάτων αὐτῶν ὀφείλεται τόσο στόν διαγώνιο ὡς πρὸς τήν τετράγωνη κάτοψη τῆς Μονῆς προσανατολισμό τοῦ Καθολικοῦ ὅσο καί στίς κτηριολογικές ἀνάγκες πού ἔπρεπε νά χωρέσουν ἐντός τῶν τειχῶν. Σχεδόν ὅλα τά κτήρια ἀποτελοῦν ἀνακατασκευές σέ θέσεις παλαιότερων κτηρίων. Μάρτυρες τῶν παλαιότερων κτηρίων εἶναι μικρά τμήματα τῶν ὑπαρχόντων κατασκευῶν πού δείχνουν πῶς, πιθανόν, —ἐκτός ἀπό τήν βόρεια πλευρά ὅπου τό καθολικό βρίσκεται πολύ κοντά στό τεῖχος— ὑπῆρχαν περιμετρικά τοῦ περιβόλου στοές μέ ἐξῶστες καθῶς καί κλίμακες, μία ἀνά πλευρά, πού ὀδηγοῦσαν ἐπάνω στό περιμετρικό τεῖχος. Σήμερα, ἡ διάταξη τῶν κτηρίων διαμορφώνεται ὡς ἑξῆς:

- στό νότιο τεῖχος ἐφάπτεται πολυώροφο κτήριο μέ τοξωτούς ἐξῶστες καί κορυφή στήν μέση μέ θόλο πού περιλαμβάνει κελιά καί τίς βιβλιοθήκες τῆς Μονῆς,
- στό δυτικό τεῖχος ἐπάνω ἀπό τήν πύλη τῆς Μονῆς ἐφάπτεται ἄλλο ἕνα ἐπίμηκες κτήριο μέ ξενῶνες ἐπισκεπτῶν καί κελιά μοναχῶν,
- στό βόρειο τεῖχος βρίσκεται τό σκευοφυλάκιο τῆς Μονῆς,
- στό ἀνατολικό τεῖχος βρίσκονται κτήρια μέ κελιά τῶν μοναχῶν (τά λεγόμενα «πατερικά»), μαγειρεῖο καί τράπεζα,
- ἐντός τοῦ περιβόλου βρίσκονται ἀνάμεσα στό καθολικό καί στό νότιο τεῖχος οἰκοδομήματα πού περιλαμβάνουν παρεκκλήσια, καθῶς καί τά ἀρχιεπισκοπικά δώματα. Στό μέρος αὐτό βρίσκεται καί ὁ «Πύργος τῆς Ἁγίας Ἐλένης», ὁ ὄχυρωματικός πύργος πού προὑπῆρχε στόν κῶρο τῆς Μονῆς, ὅπως ἀναφέρθηκε παραπάνω. Βορειοδυτικά τοῦ καθολικοῦ βρίσκεται τό Φρέαρ τοῦ προφήτου Μωϋσέως, τό οἰκονομεῖο καί τό ἀρχονταρῖκι. Δυτικά τοῦ καθολικοῦ ὑπάρχει, ἐπίσης, ἡ παλαιά τράπεζα τῆς Μονῆς τήν ὁποία μετέτρεψαν οἱ πατέρες σέ ἰαμί προκειμένου νά ἐξευμενίσουν ἕναν χαλίφη πού ἐρχόταν μέ σκοπό νά καταστρέψει τήν Μονή. Δίπλα ἀκριβῶς ἔκτισαν καί μιναρέ.

- Τέλος, πρέπει νά ἀναφερθεῖ πὼς σέ πολλά σημεῖα τοῦ κτηριακοῦ συνόλου, ἀκόμα καί μέσα στὰ τεῖχνη, ἀπαντῶνται σήμερα πολλά παρεκκλήσια.

Τὸ καθολικὸ τῆς Μονῆς βρίσκεται πολὺ κοντὰ στοῦ βόρειο τεῖχος καὶ εἶναι μία σχετικὰ μικρὴ ξυλόστεγη τρίκλιτη βασιλική με πλευρικά παρεκκλήσια καὶ ἄλλους χώρους μορφῆς παστοφορίων. Ὁ ναὸς εἶναι ἀκριβῶς προσανατολισμένος καὶ εἶναι ἐμφανὴς ὁ σκοπὸς τοῦ ἀρχιτέκτονα τὸ ἱερό νά ἐφάπτεται με τὸν κῶρο τῆς Φλεγομένης Βάτου. Εἶναι κατασκευασμένος ἀπὸ τετράγωνους γρανιτένιους λίθους, ὅπως ἄλλωστε εἶναι καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ σωζομένου τεῖχους τῆς Μονῆς. Στὸ ναὸ ἔχει προστεθεῖ σέ μεταγενέστερη φάση νάρθηκας. Ἔτσι μεταξύ νάρθηκα καὶ ναοῦ βρίσκεται ἔκκεντρα τοῦ συμμετρικοῦ ἄξονα τῆς κάτοψης ἡ ἀρχικὴ μοναδικὴ εἴσοδος στὴν ὁποία σώζεται ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ περίτεχνη ξύλινη τετράφυλλη πτυσσόμενη θύρα με κάθε ἓνα φύλλο νά ἔχει φατώματα με παραστάσεις ζώων καὶ φυτῶν.

Ὁ κυρίως ναὸς ἔχει δύο κιονοστοιχίες ἀπὸ ἕξι κίονες με διαφορετικὰ κιονόκρανα ὁ καθένας. Δυτικὰ ἡ κιονοστοιχία καταλήγει σέ δύο ἡμιστύλια ἐνῶ ἀνατολικά, στὴν κόγχη, σέ δύο πεσσούς. Οἱ κίονες συνδέονται με τόξα στὴν κορυφὴ τῶν ὁποίων διατάσσονται μικρὰ παράθυρα. Οἱ ἐγκάρσιες δοκοὶ τῆς ὀροφῆς σώζονται ἐπίσης στὴν ἀρχικὴ τους μορφή καὶ εἶναι ἐπενδεδυμένες με διακοσμημένες σανίδες. Μάλιστα στὴ δυτικὴ καὶ στίς δύο μεσαῖες δοκοὺς σώζονται σέ ἐπιγραφές τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχιτέκτονα τοῦ οἰκοδομήματος, Στέφανος ὁ Ἀιλήσιος (Ναβαταῖος στὴν καταγωγή), καθὼς καὶ τὸ ὅτι ὁ ναὸς κτίστηκε ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸ μετὰ τὸν θάνατο τῆς Θεοδώρας. Ἐνῶ ἡ κεντρικὴ ὀροφή εἶναι δίρριχτη οἱ δύο πλαϊνές εἶναι ἐπίπεδες. Τὰ κλίτη φωτίζονται με δίλοβα παράθυρα. Τὸ δάπεδο τοῦ ἱεροῦ βήματος ὑψώνεται κατὰ τρία σκαλοπάτια. Σήμερα ὑπάρχει τέμπλο ἐνῶ παλαιότερα τὸ ἱερό περιεβάλλετο ἀπὸ μαρμάρينو κιγλίδωμα ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀκόμα σώζονται δύο θωράκια. Μπροστὰ στὴν ἀψίδα τοῦ ἱεροῦ βρίσκεται ἡ Ἁγία Τράπεζα ἐνῶ δεξιὰ αὐτῆς ἡ λάρνακα με τὰ ἱερά λείψανα τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης. Ἡ κόγχη ἔχει ἡμικυκλικὸ μαρμάρينو σύνθρονο στὴν βάση, συνεχίζει με ὀρθομαρμάρωση καὶ ἓνα δίλοβο παράθυρο καὶ καταλήγει στὸν ἡμισφαιρικὸ θόλο με τὸ περίφημο ψηφιδωτὸ τῆς Μεταμορφώσεως. Ἐδῶ νά σημειώσουμε πὼς ἀρχικὰ ἡ Μονὴ πρέπει νά ἦταν ἀφιερωμένη στὴν Παναγία τῆς Βάτου ὥστόσο τὸ περίφημο ψηφιδωτὸ πού καλύπτει τὴν ἀψίδα μαρτυρεῖ πὼς ὁ ναὸς ἀφιερώθηκε σέ αὐτὴν τὴν Ἑορτή. Ἡ τιμὴ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης καθιερώθηκε πολὺ ἀργότερα πιθανότατα κατὰ τὸν 14ο αἰῶνα.

Τὰ πλευρικά παρεκκλήσια ἦταν κατὰ πᾶσα πιθανότητα ἐπεκτάσεις τοῦ ναοῦ ὅπως διαπιστώνεται ἀπὸ τίς τοιχοδομίες, τὰ χρονικὰ μεταγενέστερα ἀνοίγματα τῶν θυρῶν πρὸς αὐτὰ καθὼς καὶ τὴν διαφορά ὕψους στοῦ δάπεδο. Ἴσως παλαιότερα νά ἐξυπηρετοῦσαν ὡς κῶροι γιὰ νά κα-

ταλύουν οί προσκυνητές, σήμερα όμως εἶναι παρεκκλήσια καί παστοφόρια. Στό νότιο κλίτος συναντῶνται ἀπό δυτικά πρὸς ἀνατολικά τὰ παρεκκλήσια τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων (μέ πύργο ἀπὸ πάνω), τοῦ Ἁγίου Συμεῶνος τοῦ Στυλίου, τῶν Ἁγίων Ἰωακείμ καί Ἄννης, τό σκευοφυλάκιο τοῦ ναοῦ καί, τέλος, ἕνας τετράγωνος χώρος πού εἶναι παστοφόριο καί παράλληλα παρεκκλήσιο τῶν ἐν Σινᾷ καί Ραῖθῶ ἀναιρεθέντων πατέρων. Στό βόρειο κλίτος συναντῶνται ἀπό δυτικά πρὸς ἀνατολικά τὰ παρεκκλήσια τῆς Ἁγίας Μαρίας (μέ πύργο ἀπὸ πάνω), τῶν Ἁγίων Κωνταντίνου καί Ἐλένης, τοῦ Ἁγίου Ἀντύπα, τό διακονικό τοῦ ναοῦ καί τέλος ἕνα παστοφόριο, συμμετρικό μέ τό νότιο, πού εἶναι συγχρόνως παρεκκλήσιο ἀφιερωμένο στόν Ἅγιο Ἰάκωβο τόν Νεότερο. Τά δύο παστοφόρια φέρουν θόλους ὡς στέγαση. Τέλος, ὀπισθεν τῆς ἀψίδος καί ἀνάμεσα στά δύο παστοφόρια κτίστηκε πιθανότατα λίγο—μεταγενέστερα σέ χαμηλότερο ὑψομετρικά ἐπίπεδο παρεκκλήσιο ἀφιερωμένο στήν Ἁγία Βάτο. Ἔχει εἰσόδους μία ἀπὸ τό νότιο παστοφόριο καί δύο ἀπὸ τό βόρειο. Στήν ἀψίδα του εἶναι τοποθετημένη σέ βάθρο ἡ Ἁγία Τράπεζα τῆς Φλεγομένης Βάτου καί οἱ τοῖχοι του καλύπτονται ἀπὸ δαμασκηνά κεραμικά καί φορητές εἰκόνες.

Ἡ μονή Σινᾷ, ὅπως ἀναφέρθηκε παραπάνω, δέν εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μείζονος σημασίας ἀρχιτεκτονικά ἔργα. Τά τείχη καί ἡ τρίκλιτη βασιλική δέν εἶναι ἀπὸ τὰ λαμπρά παραδείγματα μνημείων τῆς ἰουστινιάνειας περιόδου. Φαίνεται πὼς αὐτό ὀφείλεται στό ὅτι βρίσκεται σέ ἀπομακρυσμένο σημεῖο δυσπρόσιτο γιά μεταφορές πολυτίμων πρώτων ὑλῶν. Ὅμως, ἡ ἐξαιρετική διατήρησή της, πού ὀφείλεται ἀκριβῶς σέ αὐτό τό γεγονός, τήν καθιστᾷ μοναδικό τεκμήριο μίας περιόδου κατά τήν ὁποία ἕνας αὐτοκράτορας ὀραματίστηκε πὼς ἕνα μεγάλης κλίμακας οἰκοδομικό πρόγραμμα μέ μνημεῖα, κυρίως θρησκευτικά, στίς ἐπαρχίες του θά ἐδραίωνε τήν παρουσία καί τήν ἰσχὺ τοῦ τεράστιου κράτους του.

ΠΗΓΕΣ

Richard Krautheimer, Παλαιοχριστιανική καί Βυζαντινὴ Ἀρχιτεκτονική, ἐκδ. ΜΙΕΤ, Ἀθήνα 2006.

Χαράλαμπος Θ. Μπούρας, *Ἱστορία τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς*, Τόμος Β΄, ἐκδ. Μέλισσα, Ἀθήνα 2001.

Σινᾷ, Οἱ Θεσαυροὶ τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, Συλλογικό ἔργο, ἐκδ. Ἐκδοτική Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2006.

Corinna Rossi, *Μονὴ Ἁγίας Αἰκατερίνης*, ἐκδ. Καρακώτσου, Ἀθήνα 2006.

Θερμές εὐχαριστίες στόν φίλο καί γνώστη τῆς Μονῆς Ἰωάννη Τερζάκη γιά τίς πολύτιμες πληροφορίες του.

Πρωτοπρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣ. ΣΧΟΙΝΑΣ
Ἀρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ MSc

Φώπιου Σχοινᾶ
ΟΙ ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΙΝΑ

Η

Μονή τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ Σινᾶ εἶναι ἡ ἀρχαιότερη ἐν λειτουργία μονή τῆς Ὁρθοδοξίας¹. Ἰδρύθηκε τὸν 6ο αἰῶνα ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανό καὶ ἔκτοτε ἀποτελεῖ ζωντανή μοναστική ὄντοτητα μέχρι σήμερα. Δηλαδή 16 αἰῶνες ἀδιάκοπης ζωῆς καὶ λειτουργίας. Ἐπίσης διαθέτει τὴν πλουσιότερη καὶ ἀντιπροσωπευτικότερη συλλογή Βυζαντινῶν εἰκόνων, ὀρισμένες ἀπὸ τίς ὁποῖες εἶναι πρῶιμότατες καὶ χρονολογοῦνται ἤδη ἀπὸ τὸν 6ο αἰῶνα μ.Χ. Ὅπως ἔχει γραφεῖ, «δέν ὑπάρχει καμμία ἄλλη συλλογή εἰκόνων ἐκτός Σινᾶ, πού νά ἐπιτρέπει τή μελέτη τους χωρὶς διακοπή ἀπὸ τὸν 6ο αἰ. ὡς σήμερα»². Ἡ ἰδιομορφία αὐτή καὶ συνάμα τό μοναδικό αὐτό «προνόμιο» τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ ὀφείλεται πρῶτον ὅτι εἶναι τό ἀρχαιότερο χριστιανικό μοναστήρι σέ ἀδιάκοπη λειτουργία ἀπὸ τὸν 6ο αἰῶνα, καὶ δεύτερον ὅτι περιέχει καὶ εἰκόνες τῆς προεικονομαχικῆς περιόδου. Πολύ συνέβαλε καὶ τό ξηρό κλίμα τῆς ἐρήμου στή διατήρηση τῶν παλαιωτάτων εἰκόνων. Ἐπίσης σημαντική εἶναι ἡ συμβολή τοῦ γεγονότος ὅτι ἀπὸ τό 633 μ.Χ., ἄρα καθ' ὅλη τὴν εἰκονομαχική περίοδο βρίσκεται ἐκτός τῶν συνόρων τῆς Βυζαντινῆς/Ρωμαϊκῆς ἐπικράτειας. Ὑπάρχουν ἀντιπροσωπευτικά δείγματα εἰκόνων ἀπὸ ὅλες τίς βυζαντινές καὶ μεταβυζαντινές περιόδους· καὶ ἀπὸ τὴν πρῶιμη Βυζαντινή τέχνη, τὴν προεικονοκλασική περίοδο, ὅπως ἤδη ἔχουμε πεῖ, τὴν μεσοβυζαντινή τέχνη, τὴν ὑστεροβυζαντινή, τὴν παλαιολόγεια ἐποχή, τὴν μεταβυζαντινή καὶ ἀδιάκοπα μέχρι τή σημερινή ἐποχή.

Κατὰ τὸν καθηγητή Ἀθανάσιο Παλιούρα «μεγαλύτερη ἱστορική καὶ καλλιτεχνική ἀξία ἔχουν οἱ λεγόμενες κηρόχυτες ἢ ἐγκαυστικές εἰκόνες»³. Ἡ ἐγκαυστική τεχνική ἐχρησιμοποιεῖτο ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ ἦταν ἐν χρήσει μέχρι τὸν 7ο μ.Χ. αἰ. Οἱ εἰκόνες αὐτές ἀνήκουν στήν πρῶιμη, προεικονομαχική περίοδο καὶ ὀρισμένες ἀπὸ αὐτές φέρουν ἀξιοσημεῖωτη ὁμοιότητα μετὰ τὰ νεκρικά πορτραῖτα τοῦ Φαγιούμ. Ὅθεν θά περριορισθοῦμε σ' αὐτές.

Ἀπὸ τὴν πρῶιμη περίοδο ἡ διασημότερη εἰκόνα εἶναι τοῦ Χριστοῦ-Παντοκράτορος. Χρονολογεῖται στό πρῶτο ἥμισυ τοῦ 6ου αἰ. καὶ ἀποτελεῖ λαμπρό δείγμα τῆς πρῶιμης Βυζαντινῆς τέχνης καὶ ταυτόχρονα τό

κρίκο μεταξύ Ἑλληνοιστικῆς καί Χριστιανικῆς τέχνης. Ἐπίσης χαρακτηριστική εἶναι ἡ συγγένεια μέ τά Φαγιούμ. Ἄκόμη ἡ εἰκόνα αὐτή ἀποτελεῖ εἰκαστική ἀποτύπωση τοῦ δόγματος τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος περί τῆς μιᾶς ὑποστάσεως/προσώπου καί τῶν δύο φύσεων, θείας καί ἀνθρωπίνης, τοῦ Χριστοῦ. Περί αὐτῆς τῆς εἰκόνας ὁ ἀρχαιολόγος Σταῦρος Μουντουφάρης ἔχει γράψει τά ἑξῆς ἀξιοσημείωτα: «Ἐχει χαρακτηριστεῖ —καί ὄχι ἄδικα— ὡς ἡ ὠραιότερη εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ὅμως τό σπάνιο αὐτό ἔργο τέχνης πού βρίσκεται στή Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης στό ὄρος Σινᾶ εἶναι πολλά περισσότερα. Βρίσκεται στό “σύνορο” μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς καί τῆς πρώιμης Βυζαντινῆς τέχνης τόσο ἀπό ἄποψη τεχνικῆς ὅσο καί τεχνοτροπίας... Ἡ εἰκόνα πού ἀποτελεῖ ἓνα ἀνεκτίμητης ἀξίας κειμήλιο ἀποτελεῖ μία ἀπό τίς ἐγκαυστικές πού ὑπάρχουν στό μοναστήρι καί γεφυρώνουν τήν Ἑλληνοιστική, ζωντανή ἀκόμα κατά τή διάρκεια τῆς Ρωμαιοκρατίας, τέχνη μέ τή Χριστιανική ἀποτελώντας παράλληλα τό χαμένο κρίκο τῆς κλασικῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς ἀπό τήν ὁποία ἔχουν διασωθεῖ λιγοστά δείγματα ἀλλά πάμπολλες “ἀναμνήσεις”. Ἀνάμεσά τους ἐκεῖνη ἀπό τήν Ἀλεξανδρινή τέχνη τῆς Ἑλληνοιστικῆς ἐποχῆς διάσημη λόγω τῶν πορτρέτων Φαγιούμ, τῶν νεκρικῶν πού τοποθετοῦνταν σάν μάσκες στίς μούμιες εὐπωρων Αἰγυπτίων διατηρώντας μάλιστα σέ ἀρκετές περιπτώσεις τά Ἑλληνικά ὀνόματα τῶν νεκρῶν... Ἐκτός ἀπό τήν ἐγκαυστική τεχνική, τίς μνήμες ἀπό τά νεκρικά πορτρέτα Φαγιούμ μπορεῖ εὐκόλα νά τίς διακρίνει κανεῖς στήν ρεαλιστική ἀπεικόνιση τοῦ Χριστοῦ ἀλλά καί τήν ἀπόδοση τῆς θεϊκῆς του φύσης, ὅπου εἶναι συγκλονιστική ἡ διπλή ἰδιότητα τοῦ Ἰησοῦ, ὡς αὐστηροῦ κριτῆ καί ὡς φιλόανθρωπου χάρις στήν σκόπιμη ἀσυμμετρία τῶν ματιῶν καί τήν ἐκφραστικότητα πού δημιουργοῦν μαζί μέ τά φρύδια καί τίς διαφορετικές φωτισκίσεις στά δύο μέρη τοῦ προσώπου.... Οἱ ἐγκαυστικές τοῦ Σινᾶ, μέ κορυφαία ἐκεῖνη τοῦ Παντοκράτορα, ἀποτελοῦν τίς πιό σημαντικές φορητές εἰκόνες αὐτῆς τῆς τεχνικῆς καί τίς ἀρχαιότερες πού ἀνοίγουν τό δρόμο γιά τά εἰκονογραφικά μοτίβα πού θά καθιερωθοῦν στό ἀποκορύφωμα τῆς Βυζαντινῆς τέχνης»⁴.

Ἐπίσης ὁ καθηγητής Γ. Γαλάβαρης γράφει χαρακτηριστικά γιά τήν εἰκόνα αὐτή: «Προϊόν τῆς πρωτεύουσας τοῦ Βυζαντίου, ἡ εἰκόνα αὐτή εἶναι ἔργο μεγάλου καλλιτέχνη. Τό βλέμμα τοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι κερφωμένο σ’ ἓνα σημεῖο, ἀλλά ἀπομακρυσμένο ἀπό τήν πραγματικότητα, φαίνεται νά θεᾶται ὅ,τι εἶναι πέρα ἀπό τό χρόνο. Μέ τόν τρόπο αὐτόν ὁ καλλιτέχνης ἐκφράζει τή Θεία φύση τοῦ Χριστοῦ. Οἱ νατουραλιστικές ὅμως λεπτομέρειες, ὅπως τά ὑψωμένα φρύδια, ἀναφέρονται στήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Θεανδρικοῦ προσώπου. Ὁ Χριστός-Παντοκράτωρ παριστάνεται ὡς Θεάνθρωπος, σύμφωνα μέ τό δόγμα τῆς Χαλκηδόνος»⁵.

Ἄκόμη ἔχει γραφεῖ γιά τή φημισμένη αὐτή εἰκόνα ὅτι «ἡ μοναδική

οπτική αὐτοῦ τοῦ ἔργο εἶναι τὸ γεγονός ὅτι οἱ δύο πλευρές τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ἐκφράζουν διαφορετικά συναισθήματα: στήν πλευρά ἀπό τήν ὁποία κρατάει τὸ Εὐαγγέλιο τὰ χαρακτηριστικά εἶναι σκληρά καί βλοσυρά, ἀντιπροσωπεύοντας τόν Χριστό ὡς Κριτὴ πού βλέπει τὰ πάντα, ἐνῶ ἡ ἔκφραση στήν πλευρά μέ τὸ χέρι πού εὐλογεῖ εἶναι ἤρεμη καί γαλήνια, ἀντιπροσωπεύοντας τόν Χριστό στό ρόλο τοῦ Λυτρωτῆ»⁶.

Ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Πέτρου χρονολογεῖται τόν 6ο αἰ. καί θεωρεῖται μεγάλης καλλιτεχνικῆς ἀξίας. Ἔχει γραφεῖ περὶ αὐτῆς ἀπό τόν καθ. Ἰ. Αἰ. Παλιούρα: «Ὁ Ἅγιος Πέτρος μέ ὀρθάνοικτα μεγάλα μάτια, κοντά ψαρά μαλλιά, μικρό λευκό γυριστό γένι, κρατᾷ στό ἄριστερό του χέρι σταυρό καί στό δεξί τρία κλειδιά. Ἡ ἐκτέλεση τοῦ προσώπου ἀκολουθεῖ τήν παράδοση τῆς Ἀλεξανδρινῆς τέχνης τῶν ἐγκαυστικῶν προσωπογραφιῶν τοῦ Fayoum. Τό κεφάλι του περιβάλλεται ἀπό μεγάλο χρυσό φωτοστέφανο»⁷. Ἐπίσης ὁ καθηγητής Γ. Γαλάβαρης γράφει περὶ αὐτῆς καί τὰ ἑξῆς: «ἡ ποικιλία τῆς πινελιάς, τὸ χρωματιστό τρεμόσβημα τῶν ἐπιφανειῶν καί οἱ ἀπαλές ἀποχρώσεις τοῦ κόκκινου στήν ἀπόδοση τῆς σάρκας, ἐλκύουν τὸ βλέμμα τοῦ θεατῆ πρὸς τὸ ἤρεμο πρόσωπο τοῦ ἀποστόλου, τὸ ὁποῖο ὅμως ταυτόχρονα φανερώνει καί ἐσωτερικὴ ἔνταση»⁸.

Ἄλλη ἀριστοτεχνικὴ εἰκόνα τῆς περιόδου εἶναι ἡ ἔνθρονη Θεοτόκος ἀνάμεσα σέ Ἁγίους καί Ἀγγέλους. Παριστάνει τήν Θεοτόκο ἔνθρονη, νά κρατᾷ στά γόνατά της τόν Χριστό καί νά περιβάλλεται ἀπό στρατιωτικούς ἁγίους, στά δεξιά ἀπό τόν ἅγιο Θεόδωρο τόν Στρατηλάτη καί τόν ἅγιο Γεώργιο στά ἄριστερά. Περί τῆς εἰκόνας αὐτῆς ὁ καθ. Ἰ. Αἰ. Παλιούρας γράφει: «Γενικά στήν εἰκόνα συναντῶνται ὁ ἱερατικός χαρακτήρας τῆς τέχνης μέ τὸ βαθύ θεολογικὸ περιεχόμενο. Συμβολίζει τὸ μυστήριό τῆς ἐνανθρώπισης τοῦ Χριστοῦ καί τὴ δόξα τῆς Θεοτόκου. Ἔτσι μόνο μπορούμε νά δικαιολογήσουμε τήν ἔνταση τῶν φυσιογνωμιῶν, τὴ σοβαρότητα τῶν προσώπων τῶν ἁγίων πού συμπαρίστανται στή δόξα τῆς μητέρας τοῦ Χριστοῦ, τήν ἐκπληκτικὴ προσήλωση στή φυσιογνωμία τῶν ἀγγέλων, πού “θεῶνται” τὸ μυστήριό τῆς ἐνσάρκωσης. Ἡ εἰκόνα κυριαρχεῖται ἀπὸ τὴ σχηματικὴ αὐστηρότητα καί τόν ἱερατικὸ χαρακτήρα τῆς μνημειώδους τέχνης τῆς Ἰουστινιάνειας περιόδου. Ἀποπνέει ἀκόμη τὴ λάμψη τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς, ἰδιαίτερα στά ἐνδύματα τῶν ἁγίων καί δείχνει ὀλοκάθαρα τὴ συνέχεια τῆς ἑλληνοβυζαντινῆς παράδοσης στὰ πρόσωπα τῶν ἀρχαγγέλων. Γι’ αὐτὸ οἱ κυριότεροι μελετητές (Weitzmann, Kitzinger) χρονολογοῦν τὸ ἀριστούργημα αὐτὸ στήν ἐποχὴ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί τὸ ἀποδίδουν σέ αὐτοκρατορικὸ ἐργαστήριο τῆς Κωνσταντινουπόλεως»⁹.

Μία ἄλλη περίφημη ἐγκαυστικὴ εἰκόνα τοῦ πρῶτου 7ου αἰῶνα εἶναι ὁ Χριστός-Παντοκράτωρ-Ἐμμανουήλ. Πρόκειται γιὰ ἄλλο εἰκονογραφικὸ τύπο τοῦ Χριστοῦ πού τόν εἰκονίζει ἔνθρονο μέ λευκά μαλλιά καί

λευκό γένειο, τὰ πόδια του νά κάθονται στή γῆ καί νά περιβάλλεται ἀπό τέσσερα χερουβείμ, ἀπό τὰ ὁποῖα μόνο τό ἕνα, ἐπάνω ἀριστερά ἔχει διασωθεῖ. Γράφει σχετικά μ' αὐτήν ὁ καθηγητής Γ. Γαλάβαρης: «Κατά τήν ἐπιγραφή ὁ Χριστός εἰκονίζεται ὡς Ἑ(μμ)ανουήλ, δηλαδή ὡς ὁ ἔνσαρκος Λόγος τοῦ Θεοῦ. Στήν Παλαιοχριστιανική καί Βυζαντινή τέχνη, ὅμως, αὐτός ὁ εἰκονογραφικός τύπος τοῦ Χριστοῦ ἔχει τή μορφή ὁμορφου νέου, χωρίς γένεια, πού μοιάζει μέ ἀρχαῖο ἥρωα. Ἡ ἀλλαγὴ στήν εἰκόνα ἐκφράζει πλούσιες δογματικές ἰδέες. Στήν οὐσία, ἡ εἰκόνα παρουσιάζει τρεῖς ἐκφάνσεις τοῦ Χριστοῦ. Ἡ λευκή κόμη ἀναφέρεται στόν Παλαιό τῶν Ἡμερῶν, ἡ στάση στόν Χριστό Παντοκράτορα καί ἡ προσωνομία στήν αἰώνια νεότητα τοῦ Κυρίου, στόν ἔνσαρκο Λόγο, Τό ὁμοούσιο τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ ὑπονοεῖται. Ἡ δόξα, πού βαστάζεται ἀπό τὰ χερουβείμ, συνδέεται μέ τὰ ὄραματα τοῦ Ἡσαΐα καί τοῦ Ἰεζεκιήλ, πού συνέθεσαν τό δόγμα τῆς δόξας τοῦ Κυρίου»¹⁰. Ὁ καθ. Ἀθανάσιος Παλιούρας γράφει σημαντικά γι' αὐτήν: «Συνοπτικά μπορούμε νά πούμε ὅτι στήν εἰκόνα αὐτή ἔχουμε συγχρόνως τρεῖς “δηλώσεις” τοῦ Χριστοῦ: α') τοῦ “Παλαιοῦ τῶν Ἡμερῶν” (ὁ Χριστός στήν αἰωνιότητα, δηλώνεται μέ τὰ λευκά μαλλιά καί γένεια), β') τοῦ “Χριστοῦ - Παντοκράτορα” (ὁ Χριστός πού εὐλογεῖ καί κρατᾷ τό Εὐαγγέλιο, γ') τοῦ “Ἑμμανουήλ” (ὁ ἔνσαρκωμένος Λόγος τοῦ Θεοῦ, δηλώνεται μέ τήν ἐπιγραφή: ὁ Ἑμμανουήλ)»¹¹.

Μία χαρακτηριστική, ἐγκαυστική τεχνική, εἰκόνα τοῦ 7ου αἰ. περιστάνει τούς Τρεῖς Παιδας ἐκ Καμίνω, ὄρθιους μέσα σέ κόκκινες φλόγες. Εἰκονίζεται στό πλάι ἕνας ἄγγελος, πιθανότατα ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ, μέ μακρὸ σκῆπτρο, πού ἀπολήγει σέ σταυρό, δηλώνοντας μέ αὐτό τόν τρόπο, ὅτι ἡ δύναμη τοῦ Σταυροῦ ἔσωσε τούς τρεῖς παιδας. Ὅπως ἔχει γραφεῖ ἀπό τόν καθ. Γ. Γαλάβαρη «Τό θέμα αὐτό, τὰ πρωιμότερα παραδείγματα τοῦ ὁποίου βρίσκονται στίς ρωμαϊκές κατακόμβες, ἦταν ἕνα ἀπό τὰ πιό ἀγαπητά στήν Παλαιοχριστιανική τέχνη. Τόνιζε τό σωτηριολογικό νόημα αὐτῆς τῆς τέχνης, ὡς παράδειγμα τῆς θείας λύτρωσης ἀπό τήν κάμινο καί ἀπό τὰ χέρια τοῦ κακοῦ βασιλιᾶ. Ἀργότερα τό θέμα ἔλαβε καί ἕνα ἄλλο νόημα. Σύμφωνα μέ τὰ λειτουργικά κείμενα, οἱ Τρεῖς Παιδες προεἰκόνιζαν τήν Ἁγία Τριάδα καί τήν ἐνσάρκωση τοῦ Χριστοῦ»¹².

Ἄλλη ἐγκαυστική φορητή εἰκόνα τοῦ 7ου αἰῶνα εἶναι ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ μέ διάφορες σχετικές παραστάσεις. Ἡ εἰκόνα αὐτή εἶναι λαϊκῆς θρησκευτικῆς τέχνης.

Κατά τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνα ἀποσπᾶσθηκαν τεχνέντως τέσσερις ἐγκαυστικές εἰκόνες ἀπό τό Σινᾶ καί μεταφέρθηκαν στή Ρωσία καί ἀπό τότε ἐκτίθενται στό Μουσεῖο τοῦ Κιέβου. Οἱ εἰκόνες αὐτές εἶναι, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ἡ Παναγία μέ τό Θεῖο Βρέφος, οἱ Ἅγιοι

Σέργιος καί Βάκκος καί ὁ Ἅγιος Πλάτων καί ἄγνωστη μάρτυς¹³.

Πέρα ἀπό τίς ἐγκαυστικές ἢ κηρόχυτες προεικονομαχικές εἰκόνες, ὑπάρχουν εἰκόνες καί τῶν μετέπειτα περιόδων ὡς σήμερα. Οἱ εἰκόνες πού φυλάσσονται στό Καθολικό, στήν πινακοθήκη, τό Σκευοφυλάκιο, στά κελλιά καί σέ ἄλλους χώρους τῆς Μονῆς εἶναι περισσότερες ἀπό 2000 καί εἶναι μικρές ἢ μεγάλες μοναδικῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας ἢ ἀπλοϊκῆς τέχνης¹⁴. Εἶναι εἰκόνες ἀπό τόν 7ο, 8ο αἰῶνα ὡς τόν 19ο, τῆς βυζαντινῆς, ὑστεροβυζαντινῆς – Παλαιολόγειας καί μεταβυζαντινῆς ἐποχῆς. Οἱ περισσότερες εἰκόνες δημιουργήθηκαν μεταξύ τοῦ 10ου καί 15ου αἰῶνα¹⁵, καί χαρακτηρίζονται ἀπό τήν στροφή πρὸς τήν κλασσική ἀντίληψη, τήν λεπτότητα τοῦ σχεδίου καί τήν πλαστικότητα τῶν μορφῶν¹⁶. Ὁ διαθέσιμος χώρος δέν ἐπιτρέπει περαιτέρω ἀνάλυσή τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. *Σινᾶ, Οἱ θησαυροί τῆς Μονῆς*, Κ. Μανάφης, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2006, σελ. 22.
2. *Σινᾶ, Οἱ θησαυροί τῆς Μονῆς*, Γ. Γαλάβαρης, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2006, σελ. 92.
3. *Ἱερά Μονή Σινᾶ*, Ἀθανάσιος Παλιούρας, ἔκδοση Ἱερά Μονή Σινᾶ, Ἀθήνα 1985, σελ. 20.
- 4.
5. *Σινᾶ, Οἱ θησαυροί τῆς Μονῆς*, Γ. Γαλάβαρης, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2006, σελ. 93.
6. *Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης*, ἐκδόσεις Καρακωτσόγλου, Ἀθήνα κ.κ., σελ. 104.
7. *Ἱερά Μονή Σινᾶ*, Ἀθανάσιος Παλιούρας, ἔκδοση Ἱερά Μονή Σινᾶ, Ἀθήνα 1985, σελ. 21.
8. *Σινᾶ, Οἱ θησαυροί τῆς Μονῆς*, Γ. Γαλάβαρης, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2006, σελ. 94.
9. *Ἱερά Μονή Σινᾶ*, Ἀθανάσιος Παλιούρας, ἔκδοση Ἱερά Μονή Σινᾶ, Ἀθήνα 1985, σελ. 21-22.
10. *Σινᾶ, Οἱ θησαυροί τῆς Μονῆς*, Γ. Γαλάβαρης, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2006, σελ. 93.
11. *Ἱερά Μονή Σινᾶ*, Ἀθανάσιος Παλιούρας, ἔκδοση Ἱερά Μονή Σινᾶ, Ἀθήνα 1985, σελ. 24.
12. *Σινᾶ, Οἱ θησαυροί τῆς Μονῆς*, Γ. Γαλάβαρης, Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν, Ἀθήνα 2006, σελ. 95.
13. *Ἱερά Μονή Σινᾶ*, Ἀθανάσιος Παλιούρας, ἔκδοση Ἱερά Μονή Σινᾶ, Ἀθήνα 1985, σελ. 24-25.
14. *Ἱερά Μονή Σινᾶ, ὁ.π.*, σελ. 20.
15. *Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης*, ἐκδόσεις Καρακωτσόγλου, Ἀθήνα κ.κ., σελ. 104.
16. *Ἱερά Μονή Σινᾶ*, Ἀθανάσιος Παλιούρας, ἔκδοση Ἱερά Μονή Σινᾶ, Ἀθήνα 1985, σελ. 25.

ΦΩΤΙΟΣ ΣΧΟΙΝΑΣ
Διδάκτωρ Φιλοσοφίας

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωὴλ Νικολάου

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΙΝΑ

Ὁ ὄρος Σινᾶ ἀποτελεῖ ἓνα ἑλληνορθόδοξο Μοναστικό Κέντρο μέ συνεχῆ παρουσία καί ἐξέλιξη ἀπό τόν 3ο αἰῶνα μέχρι σήμερα, μέ ἀδιάκοπη πνευματική ζωή δεκαοκτώ αἰῶνων.

Ὁ ἀρχαιότερος τόπος ὀργανωμένου Μοναχισμοῦ τῆς Χριστιανοσύνης, ἱερός τόπος πού σέβονται ὅλες οἱ θρησκείες. Ὅχι μόνο τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀλλά καί τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καί τοῦ Ἰσλάμ. Φάρος πνευματικός καί θεματοφύλακας τοῦ Μοναχισμοῦ καί τῆς Ὁρθοδοξίας.

Στούς πρόποδες τοῦ ὄρους Χωρήβ, στήν κορυφή τοῦ ὁποίου ὁ προφήτης Μωϋσῆς παρέλαβε ἀπό τό Θεό τίς πλάκες τοῦ Νόμου μέ τίς Δέκα ἐντολές καί ὀνομάζεται γι' αὐτό «Θεοβάδιστο ὄρος», ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός ἔκτισε τόν 6ο αἰῶνα τήν Ἱερά Μονή τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης, ἓνα θεόρατο καστρομονάστηρο, πού θεωρεῖται ἡ παλαιότερη χριστιανική Μονή στόν κόσμο καί ἀπό τό 2003 συγκαταλέγεται στά Μνημεῖα τῆς Παγκόσμιας Πολιτιστικῆς Κληρονομιάς τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ.

Ἐντός τῶν τειχῶν τῆς περιέκλεισε δύο σημαντικούς τόπους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τήν Ἀκατάφλεκτη Βάτο καί τό πηγάδι τοῦ Μωϋσῆ, καί τήν ἀφιέρωσε στήν Ἀγία Αἰκατερίνη διότι τό ἱερό λείψανο τῆς μεταφέρθηκε θαυματουργικά ἐκεῖ ἀπό ἀγγέλους μετά τό μαρτυρικό τέλος καί τόν ἀποκεφαλισμό τῆς.

Ἡ Μονή καθιέρωσε ἀνά τούς αἰῶνες ἓνα πνεῦμα ἐμπιστοσύνης καί εἰλικρινείας κατά τή συνεργασία τῆς μέ τίς διάφορες ἀρχές πού ἔχουν διοικήσει τήν περιοχή τοῦ Σινᾶ, οἱ ὁποῖες μέ τή σειρά τους σέβονταν πάντοτε τήν πνευματική τῆς ἀκτινοβολία καί ἐπικύρωναν τήν ἀρχαιοπαράδοτη τάξη καί παράδοσή τῆς.

Ὁ ἰδρυτής τοῦ Ἰσλάμ Μωάμεθ, οἱ Ἀραβες καλῖφες, οἱ Τοῦρκοι σουλτάνοι καί μεγάλοι Εὐρωπαῖοι ἡγέτες ὅπως ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης ἔθεσαν τήν Μονή ὑπό τήν προστασία τους, διαφυλάσσοντάς τιν ἀλώβητη ἀπό σοβαρές καταστροφές καί λεηλασίες σέ ὅλη τήν μακρόχρονη ἱστορία τῆς.

Μεταξύ τῶν κειμηλίων τῆς Μονῆς, ξεχωρίζει ὅποσδήποτε ἡ συλλο-

γή τῶν φορητῶν εἰκόνων, περισσότερες ἀπό 2.000 εἰκόνες, ἡ πλουσιότερη ἀριθμητικά καί σημαντικότερη παγκοσμίως. Τό Σινᾶ τυγχάνει ἕνας ἀπό τούς ἐλαχίστους τόπους ὅπου σώζονται εἰκόνες τοῦ 6ου καί 7ου αἰῶνος, ἀπαράμιλλης ὁμορφιάς καί τεχνικῆς, μάλιστα δέ οἱ παλαιότερες σωζόμενες τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παναγίας.

Ἡ Μονή τοῦ ὄρους Σινᾶ καίτοι ἀπομακρυσμένη στήν πιά δυσπρόσιτη ἔρημο διαθέτει σήμερα μιᾶ ἀπό τίς ἀρχαιότερες μέ συνεχῆ ζωή καί ἀξιολογότερες Βιβλιοθήκες τοῦ κόσμου σέ παπύρους, χειρόγραφα, ἔντυπα καί ἔγγραφα διαφόρων γλωσσῶν.

Μεταξύ τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων διακρίνεται ὁ περίφημος «Σιναϊτικός Κώδιξ» (Codex Sinaiticus) τῆς Ἁγίας Γραφῆς τοῦ 4ου αἰῶνα, τοῦ ὁποῦ τό κυρίως σῶμα βρίσκεται στή Βρετανική Βιβλιοθήκη καί τά ἑκατόν περίπου χειρόγραφα γραμμένα στήν μεγαλογράμματη γραφή (7ος-11ος αἰ.). Τήν συλλογή τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων διακρίνει τετοια ποικιλία γραφῶν, ὥστε εἶναι δυνατόν μόνον μέ τά σιναϊτικά χειρόγραφα νά παρακολουθήσουμε τήν διαδρομή καί ἐξέλιξη τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς ἀπό τόν 4ο αἰ. μέχρι τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφίας καί ἀργότερα.

Τό ἰδιάζον τῆς Σιναϊτικῆς Βιβλιοθήκης εἶναι ὅπωςδήποτε ὁ ἐπιβλητικός ἀριθμός τῶν 5.000 χειρογράφων κωδίκων, ἀλλά ἐπίσης καί οἱ διάφοροι τύποι γραφῆς, κυρίως τῶν ἑλληνικῶν, ἀλλά καί τῶν ξενόγλωσσων χειρογράφων, καθῶς καί ἡ μοναδική ποικιλία τῶν γλωσσῶν πού ἀντιπροσωπεύουν ἑλληνικά, ἀραβικά, συριακά, γεωργιανά, σλαβικά, μερικά ἀρμενικά, λατινικά, περσικά, πολωνικά, αἰθιοπικά, κοπτικά. Ὅλα ἐκφράζουν τίς περιπέτειες τῆς Μονῆς κατά τόν μακραίωνα βίο της, καθῶς καί τήν πολύμορφη πνευματική δραστηριότητά της σέ ἄλλα ἔθνη, ὅπου ἡ Μονή διατηροῦσε ἀκμάζοντα Μετόχια.

Παρά τίς κατά καιρούς ἐπιδρομές καί καταστροφές, ἡ Βιβλιοθήκη διατηρεῖ τόν πολύτιμο θησαυρό της, τά χειρόγραφα καί κάθε εἶδους βιβλία τεκμήρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς Ὁρθοδοξίας καί ἐν γένει τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἀπό τούς ἀρχαιότερους (10ος αἰ.) πλήρεις κώδικες τῆς Μονῆς εἶναι τῆς Κλίμακος τοῦ ὀσίου Ἰωάννη τοῦ Σιναΐτου, τῆς Χριστιανικῆς Τοπογραφίας τοῦ Κοσμᾶ τοῦ Ἰνδικοπλεύστου, τό βιβλίον τοῦ Ἰώβ ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη, ὁ Ἀντιαιρετικός ὁδηγός τοῦ Ἁγίου Ἀναστασίου, τό Εὐαγγελιστάριο ἢ Εὐαγγέλιον τοῦ Χωρήβ πρεσβυτέρου Εὐσταθίου καί τά ἔργα τῶν νηπικῶν ἁγίων Ἡσυχίου καί Φιλοθέου, πού θεωροῦνται θεμελιώδη στήν ἡσυχαστική ζωή καί τήν νοερά προσευχή καί συμπεριελήφθησαν στή συλλογή Φιλοκαλία.

Ἡ βιβλιοθήκη τῶν ἐντύπων τῆς Μονῆς διακρίνεται γιά τήν παλαιό-

τητα, τό πλήθος καί τήν ποικιλία τῶν ἐντύπων της. Τό παλαιό τμήμα τῶν ἐντύπων περιλαμβάνει περισσότερους ἀπό 8000 τόμους, οἱ ὁποῖοι καλύπτουν ἀντιπροσωπευτικά ὅλη τήν πνευματική παραγωγή τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπό τούς ἀρχαίους χρόνους μέχρι σήμερα. Διασώζει ἔτσι τήν χριστιανική σοφία μαζί μέ τήν θύραθεν ἐπιστήμη καί παιδεία ὡς ἀναπόσπαστο κομμάτι τοῦ σιναϊτικοῦ μοναστικοῦ βίου, ἀποδεικνύοντας τήν εὐρύτητα πνεύματος τῶν Σιναϊτῶν μοναχῶν. Θαυμάζει κανεῖς τίς ποικίλες ἐκδόσεις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, τά πολυάριθμα λειτουργικά βιβλία, τά λεξικά, τά ἐγχειρίδια Γραμματικῆς, πολλές ἐκδόσεις τῆς Ἐγκυκλοπαιδείας Φιλολογικῆς τοῦ Ἰωάννου Πατούσα καί ὅσα ἄλλα ἀπό ὅλο τό φάσμα τῶν ἐπιστημῶν, καθώς ἐπίσης καί ἔργα ξενόγλωσσης λογοτεχνίας, ὅπως τίς κωμωδίες τοῦ Μολιέρου.

Ἐπίσης τήν πρώτη καί μνημειώδη ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου στήν ἑλληνική σέ 8 τόμους (1612).

Στά ἀρχέτυπα (ἐκδόσεις 15ου αἰ.) συγκαταλέγονται μερικές ἀπό τίς πλέον λαμπρές ἱστορικές ἐκδόσεις, ὅπως ἡ α΄ ἐκδοση τοῦ Ὀμήρου (1488), ἡ α΄ ἐκδοση τῶν κωμωδιῶν τοῦ Ἀριστοφάνους (1498), τό Μέγα Ἐτυμολογικό Λεξικό τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης (1499), τά Σχόλια στίς Κατηγορίες τοῦ Ἀριστοτέλους (1499), τό Λεξικό τοῦ Σουΐδα κ.ἄ. Ἀπό τά παλαίτυπα (ἐκδόσεις 16ου αἰ.) —προερχόμενα ἀπό τό περίφημο τυπογραφεῖο τοῦ Ἄλδου Μανουτίου καί ἀπό τά τυπογραφεῖα τῆς Φλωρεντίας, τῆς Ρώμης, τοῦ Λουγδούνου (Leyden), τῶν Παρισίων, τῆς Βασιλείας κλπ.— διακρίνεται σειρά τῶν μεγάλων ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, ὅπως τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Δημοσθένους, καθώς καί ἐκδόσεις τῆς Βίβλου. Στίς ἀναγεγραμμένες ἐνθυμήσεις παρελαύνουν ὀνόματα ἐπιφανῶν λογίων ἢ διακεκριμένων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν τῆς περιόδου τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, στούς ὁποίους εἶχαν ἀνατεθεῖ εὐθύνες ἐθναρχικές ἢ ἐκπροσωπήσεως τῶν ὑπολοίπων ὀρθοδόξων λαῶν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

Τό κατατεθειμένο στήν Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς Ἀρχεῖο εἶναι πλουσιώτατο καί περιέχει ἔγγραφα καταγεγραμμένα σέ κώδικες, λυτά ἔγγραφα, ἐπιστολές κ.ἄ. σέ ποικιλία γλωσσῶν, προερχόμενα ἀπό τήν Μονή, τά Μετόχια της, ἐκκλησιαστικούς καί κοσμικούς ἄρχοντες διαφόρων χωρῶν. Τά ἑλληνικά ἔγγραφα χρονολογοῦνται ἀπό τόν 15ο αἰ. καί ἐξῆς.

Πλουσιώτατο εἶναι τό Ἀρχεῖο καί σέ ἔγγραφα ἀραβικά —πού εἶναι καί τά παλαιότερα— καί τουρκικά. Πρόκειται γιά προνομιακά ἔγγραφα σχετικά μέ τήν προστασία τῆς Μονῆς καί τῶν Μοναχῶν, τήν ἀσφαλῆ διακίνηση τῶν προσκυνητῶν, τήν περιφρούρηση καί οἰκονομική ἀνεξαρτησία τῆς Μονῆς καί τῶν Μετοχιῶν της, τήν εὐνοϊκή της μεταχείρι-

ση από τό νομικό καί φορολογικό καθεστώς τοῦ Ἰσλάμ. Ξεχωρίζουν ὀπωσδήποτε τά πολλαπλᾶ ἀντίγραφα τοῦ «Ἀχτιναμέ» τοῦ Μωάμεθ, με-
ταξύ τῶν ὁποίων καί τό ἐπικυρωθέν ἀπό τόν Σουλτᾶνο Σελίμ Α΄, ὁ ὁ-
ποῖος ὅταν τό 1517 κατέλαβε τήν Αἴγυπτο παρέλαβε καί τό πρωτότυπο
πρός φύλαξιν στό θησαυροφυλάκιο τῶν ἀνακτόρων τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως.

Τό μεγαλύτερο ὅμως μέρος τοῦ ἀρχείου προέρχεται ἀπό τά πολυά-
ριθμα Σιναϊτικά Μειόχια ἀνά τόν κόσμον καί περιέχει πλῆθος ποικίλων
πληροφοριῶν καί εἰδήσεων, καταγεγραμμένες στήν ἀλληλογραφία μέ
τήν κεντρική Μονή. Τό ἀρχεῖο, τέλος, εἶναι σημαντικό καί πολύτιμο γιά
τήν ἱστορία τῆς Μονῆς καί τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, τήν κατοχύρωση τῆς
πλήρους αὐτονομίας της ἐξ ἀπόψεως ἐκκλησιαστικῆς, τά ἐκκλησιαστικά
πράγματα ἐν γένει, τούς θεσμούς καί τίς παραδόσεις τῶν κατοίκων καί
τήν ἐκάστοτε πολιτική ἐξουσία πού στό πέρασμα τῶν αἰῶνων ἤλεγχε
τήν περιοχή.

Ἡ περίφημη Βιβλιοθήκη τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης στό Ἅ-
γιο καί Θεοβάδιστο ὄρος Σινᾶ εἶναι μία ἀπό τίς σημαντικότερες Βι-
βλιοθηκῆς τοῦ κόσμου. Σ' αὐτήν φυλάσσονται πολυτιμότερα καί μονα-
δικά χειρόγραφα καί ἔντυπα. Εἶναι ἓνας ἀνεκτίμητος θησαυρός.

Ἄρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

δή: Τά τέσσερα Εὐαγγέλια (Κατά Ματθαῖον, Μάρκον, Λουκᾶν, Ἰωάννην) Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, Ἐπιστολές τοῦ Παύλου, Καθολικές Ἐπιστολές καί τήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη.

Τέλος ὁ κώδικας περιέχει ἄλλα χριστιανικά κείμενα, ὅπως τήν Ἐπιστολή Βαρνάβα καί μέρος τοῦ ἔργου Ὁ Ποιμὴν τοῦ Ἑρμᾶ.

Ἡ ἱστορία τοῦ Σιναΐτικου Κώδικα γέμει περιπετειῶν. Πρώτη γραπτή ἀναφορά τοῦ Σιναΐτικου Κώδικα βρίσκεται στό ἡμερολόγιο ἑνός Ἰταλοῦ ἐπισκέπτη τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τό 1761. Σέ αὐτό ὁ φυσιοδίφης Vitaliano Donati ἀνέφερε ὅτι εἶδε στό μοναστήρι «μιά Βίβλο πού ἀποτελεῖται ἀπό φύλλα ὁμορφῆς, μεγάλης, λεπτῆς καί τετράγωνης περγαμνῆς, γραμμένα σέ στρογγυλή καί ὁμορφῆ γραφή».

Κυρίως ὅμως οἱ περιπέτειες τοῦ κώδικα ἀρχίζουν μέ τόν Κωνσταντίν φόν Τίσεντορφ πού μετέφερε 43 φύλλα τοῦ κώδικα στή Λειψία τῆς Γερμανίας. Μετά τό 1844 ἀρκετοί ἐπισκέπτες τῆς Μονῆς ἀναφέρονται στόν κώδικα. Σύμφωνα μέ τή δική του ἀφήγηση, ὁ Ρῶσος Ἀρχιμανδρίτης Πορφύριος Οὐσπένσκι ἐξέτασε 347 φύλλα τοῦ κώδικα κατά τήν ἐπίσκεψή του τό 1845. Τά φύλλα πού εἶδε περιελάμβαναν τά 86 πού εἶδε, ἀλλά δέν ἀφαρέθηκαν ἀπό τόν Tischendorf τό 1844. Κατά τή διάρκεια τῆς ἴδιας ἐπίσκεψης ὁ Οὐσπένσκι ἀπέκτησε τρία θραύσματα δύο σελίδων τοῦ κώδικα, τά ὁποῖα προηγουμένως ἀποτελοῦσαν μέρος τῶν βιβλιοδεσιῶν τῆς Μονῆς. Μαζί μέ ἄλλα χειρόγραφα καί ἀντικείμενα πού εἶχε ἀποκτήσει ἀπό τά ἐκτεταμένα ταξίδια του στή Μέση Ἀνατολή, αὐτά τά θραύσματα μεταφέρθηκαν στή Ρωσία ἀπό τόν Οὐσπένσκι. Στή συνέχεια, τό 1883, ἀποκτήθηκαν ἀπό τήν Αὐτοκρατορική Βιβλιοθήκη τῆς Ἁγίας Πετρούπολης. Μιά δεύτερη ἐπίσκεψη τοῦ Τίσεντορφ στή μονή ἀντιμετωπίστηκε μέ ἐπιφύλαξη ἀπό τοὺς μοναχοὺς, τρίτη ἐπίσκεψή του ἔγινε τό 1859, ὑπό τήν προστασία τοῦ Τσάρου Ἀλεξάνδρου Β΄ τῆς Ρωσίας. Λίγο πρὶν ἀναχωρήσει ἀπογοητευμένος, ἕνας οἰκονόμος τῆς μονῆς του ἔδειξε ἕνα χειρόγραφο πού φύλαγε στό κελί του. Μετά τή Ρωσική Ἐπανάσταση, τό 1933, ἡ Σοβιετική Ἐνωση τόν πούλησε στό Βρετανικό Μουσεῖο. Τό 1975, κατά τή διάρκεια ἐργασιῶν ἀποκατάστασης σέ ἕνα παρεκκλήσι τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ ἀνακαλύφθηκαν 12 ἄγνωστα φύλλα καί θραύσματα ἀπό τό χαμένο τμήμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τοῦ Σιναΐτικου Κώδικα.

Ἔτσι, ὁ Σιναΐτικὸς Κώδικας σήμερα παραμένει διαμελισμένος σέ τέσσερα μέρη: στή Βρετανική Βιβλιοθήκη στό Λονδίνο, τό μεγαλύτερο μέρος (347 φύλλα), δεύτερον στήν Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη στή Λειψία, τά πρῶτα 43 φύλλα πού πῆρε ὁ Τίσεντορφ, τρίτον στήν Ἱερά Μονή Ἁγίας Αἰκατερίνης στό Σινᾶ, τά φύλλα πού ἀνακαλύφθηκαν τό 1975 καί τέλος, στήν Ἐθνική Βιβλιοθήκη τῆς Ρωσίας στήν Ἁγία Πετρούπολη, μερικά θραύσματα.

Ὁ Σιναιτικὸς Κώδικας εἶναι ἓνα ἀριστούργημα τῆς πρώτης βιβλιοδεσίας καὶ καλλιγραφίας. Ἡ κατασκευὴ του, τὸν 4ο αἰῶνα μ.Χ., ἀπαίτησε πανάκριβα ὑλικά καὶ ἐξειδικευμένη τεχνική. Τὸ κύριο ὑλικό του εἶναι περγαμνὴ, δηλαδή εἰδικά ἐπεξεργασμένα δέρματα ζώων. Οἱ εἰδικοί ἐκτιμοῦν ὅτι χρησιμοποιήθηκαν δέρματα ἀπὸ περίπου 360 ζῶα, κυρίως μοσχάρια καὶ πρόβατα. Τὸ κείμενο εἶναι γραμμένο στὴν ἑλληνικὴ μεγαλογράμματη γραφή. Ἡ διάταξη τοῦ κειμένου εἶναι σὲ τέσσερις στήλες ἀνά σελίδα (μὲ ἀφαίρεση τὰ ποιητικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πού ἔχουν δύο στήλες). Τὸ κείμενο εἶναι γραμμένο σὲ συνεχῆ γραφή scriptio continua, δηλαδή χωρὶς κενὰ ἀνάμεσα στὶς λέξεις. Ἡ ἀνάλυση τῆς γραφῆς ἔχει δεῖξει ὅτι στὸν κώδικα ἐργάστηκαν τοὐλάχιστον τέσσερις διαφορετικοὶ γραφεῖς. Ἐπιπλέον, πάνω στοῦ ἀρχικοῦ κείμενο ὑπάρχουν χιλιάδες διορθώσεις πού ἔγιναν ἀπὸ διάφορους διορθωτὲς σὲ διαφορετικὲς περιόδους, ἀπὸ τὸν 4ο ἕως καὶ τὸν 12ο αἰῶνα.

Ἡ ἀξία τοῦ Σιναιτικοῦ Κώδικα εἶναι μεγάλη. Εἶναι ἓνα θεμελιῶδες ἔργο γιὰ τὴν κριτικὴ μελέτη τοῦ κειμένου τῆς Ἁγίας Γραφῆς πού συνέβαλε στοῦ νά ἔχουμε τὰ θεῖα αὐτὰ κείμενα ὅσο πιὸ ἀκριβῆ, πού νά πλησιάζουν στὴν πρωτότυπη μορφή τους.

Ἄκρως βοηθητικὴ στὴ μελέτη τοῦ κώδικα εἶναι ἡ διεθνὴς συνεργασία καὶ ἡ σύγχρονη τεχνολογία. Τὸ πρόγραμμα Codex Sinaiticus στοχεύει στὴν καλύτερη κατανόηση τοῦ κειμένου τοῦ Κώδικα καὶ τῶν ἐπακόλουθων διορθώσεων. Αὐτὸ ὄχι μόνο βοηθᾷ στὴν κατανόηση τοῦ χειρογράφου ἀλλὰ φανερώνει καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιγράφηκαν, διαβάστηκαν καὶ χρησιμοποιήθηκαν τὰ κείμενα τῆς Βίβλου. Χάρη στὴ διεθνή συνεργασία, ὁλόκληρος ὁ Σιναιτικὸς Κώδικας ἔχει ψηφιοποιηθεῖ καὶ εἶναι διαθέσιμος στοῦ διαδίκτυο (codexsinaiticus.org) ἐπιτρέποντας σὲ ἔρευνητὲς καὶ στοῦ εὐρὺ κοινό νά μελετήσουν τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν ἱστορία του μὲ τὶς ἀτέλειωτες περιπέτειες, λίγες ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀναφέρθηκαν στοῦ κείμενο αὐτό.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
Φιλόλογος

Χριστάκη Εύσταθίου

ΣΙΝΑΪΤΙΚΑ ΜΕΤΟΧΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σιναϊτικός Μοναχισμός (ὅπως καί ὁ Ὁρθόδοξος γενικότερα) ἀναπτύχθηκε ἀρχικά ὡς ἀπόλυτος ἀναχωρητισμός (μοναχός μόνος σέ καλύβα/σπήλαιο) ἢ ὡς μικρές ἀδελφότητες (δύο ἢ περισσότεροι μοναχοί μέ πνευματικό καθοδηγητή). Ἐκείνη καί ἡ Ἱερά Μονή τοῦ Ὁρους Σινᾶ ξεκίνησε ὡς ὀχυρωμένο κάστρο καί ἐξελίχθηκε σέ κοινόβιο σέ κατοπινό

στάδιο.

Ὁ ἀρχικός τρόπος ζωῆς, ὅπως διαμορφωνόταν στήν πορεία, ἐξηγεῖ τήν ὑπαρξη πληθώρας ἀσκητηρίων καί μονυδρίων σέ ὅλο τό ὄρεινό Σινᾶ (ἔχουν ἐντοπιστεῖ πάνω ἀπό 500), πολλά ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι ἐρειπωμένα, ἀλλά μερικά λειτουργοῦν ἀκόμα, καί ὀνομάζονται Καθίσματα καί Μετόχια.

Στή συνέχεια θά γίνει ἀναφορά γιά τά πιά ζακουστά Σιναϊτικά Μετόχια στήν Ἑλλάδα.

ΤΟ ΜΕΤΟΧΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ (ΠΛΑΚΑ):

Τό Μετόχι αὐτό, ἄν καί δέν εἶναι πάντα τό πιά γνωστό ὡς πρὸς τήν ὀνομασία του (οἱ Ἀθηναῖοι γνωρίζουν κυρίως τόν ναό του), ἀποτελεῖ τό διοικητικό καί πνευματικό κέντρο τῆς Σιναϊτικῆς παρουσίας στήν Ἑλλάδα. Τό κέντρο τοῦ Μετοχίου στήν Ἀθήνα εἶναι ὁ ἱστορικός Ναός τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης στήν περιοχή τῆς Πλάκας, ὁ ὁποῖος χρονολογεῖται τουλάχιστον ἀπό τόν 11ο ἢ 12ο αἰώνα. Βρίσκεται στήν καρδιά τῆς παλιᾶς Ἀθήνας καί εἶναι ἀπό τοὺς ἀρχαιότερους ναούς της. Πιστεύεται ὅτι χτίστηκε πάνω στά ἐρείπια ἀρχαίου ναοῦ τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος. Ἡ περιοχή γύρω ἀπό τόν ναό (Μητρόπολη, Πλάκα) ἀποτελοῦσε παλαιότερα μεγάλη ἔκταση ἰδιοκτησίας τοῦ Μετοχίου, τό ὁποῖο συνέβαλε σημαντικά στήν οἰκονομική ἐνίσχυση τῆς Μονῆς. Ἀρχιτεκτονικά εἶναι ἕνας σύνθετος, τετρακίονιος σταυροειδής ἐγγεγραμμένος ναός, πού ἔχει ὑποστεῖ μεταγενέστερες προσθήκες καί μετατροπές. Παρά τή μεγάλη τουριστική κίνηση, διατηρεῖ τόν χαρακτήρα του ὡς κῶρος λατρείας καί πνευματικῆς σύνδεσης μέ τό Σινᾶ. Τό Μετόχι τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης στήν Ἀθήνα εἶναι, λοιπόν, ἡ «πύλη» τοῦ Σινᾶ στήν Ἑλλάδα. Ἐξα-

σφαλίζει τή νόμιμη, πνευματική καί ύλική ύποστήριξη τῆς κεντρικῆς Μονῆς, διατηρώντας ζωντανή τήν ἱστορική σύνδεση.

ΤΟ ΜΕΤΟΧΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ ΣΤΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

(ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ):

Ἀποτελεῖ ἓνα ἀπό τά πιό ἱστορικά καί σημαντικά Σιναϊτικά Μετόχια στήν ἑλληνική ἐπικράτεια. Ἡ Κρήτη, λόγω τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσης καί τῆς μακραιώνης σχέσης τῆς μέ τό Σινᾶ, ἀποτελέσσε ἀνέκαθεν στρατηγικό σημεῖο γιά τή διοίκηση καί τήν οἰκονομική ἐνίσχυση τῆς Μονῆς. Ἡ παρουσία τοῦ Σινᾶ στήν Κρήτη εἶναι ἀρχαιότατη, ἀλλά ὁ Ἅγιος Ματθαῖος ἀναδείχθηκε σέ διοικητικό κέντρο ὅλων τῶν Σιναϊτικῶν κτημάτων καί μονυδρίων στό νησί, ἰδίως κατά τήν περίοδο τῆς Ἐνετοκρατίας καί τῆς Ὀθωμανικῆς κατοχῆς. Βρίσκεται στόν ἱστορικό πυρήνα τοῦ Ἡρακλείου. Ἀρχικά, τό Μετόχι ἦταν πιθανῶς μιά μικρή ἐκκλησία. Σταδιακά, ὅμως, ἀναπτύχθηκε σέ ἓνα ἰσχυρό μοναστηριακό συγκρότημα μέ κελιά, ἀποθήκες, χώρους διοίκησης καί παραγωγῆς, καθώς διαχειριζόταν τή μεγάλη ἀγροτική περιουσία τοῦ Σινᾶ στό νησί. Κατά τή διάρκεια τῆς Ἐνετοκρατίας, οἱ Βενετοί σεβάστηκαν τήν ἰδιοκτησία τοῦ Σινᾶ, ἀναγνωρίζοντας τήν αὐτονομία του. Τό Μετόχι τότε διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο ὡς θρησκευτικό καί πολιτιστικό κέντρο γιά τόν Ὀρθόδοξο πληθυσμό τοῦ Χάνδακα. Ἡ κομβική σημασία τοῦ Μετοχίου ἀναδείχθηκε πλήρως κατά τήν Ὀθωμανική περίοδο, ὅταν ἡ Κρήτη βρισκόταν ὑπό σκληρή κατοχή. Λόγω τοῦ εἰδικοῦ καθεστώτος προστασίας (τοῦ Ἄχτιναμέ) πού ἀπολάμβανε ἡ Ἱερά Μονή τοῦ Σινᾶ, τό Μετόχι λειτουργοῦσε συχνά ὡς καταφύγιο καί «ἄβατο» γιά τούς διωκόμενους Χριστιανούς, προσφέροντάς τους προστασία ἀπό τίς αὐθαιρεσίες τῶν Ὀθωμανῶν. Ὁ ναός καί ὁ περίβολός του ἔγιναν τόπος ἐνταφιασμοῦ γιά θύματα σφαγῶν καί ἐπαναστάσεων, καθιστώντας τόν Ἅγιο Ματθαῖο σύμβολο τῆς Κρητικῆς ἀντίστασης καί τῆς ἐθνικῆς μνήμης. Οἱ Σιναῖτες μοναχοί πού διέμεναν στό Μετόχι διατήρησαν ζωντανή τήν Ὀρθόδοξη πίστη καί τήν ἑλληνική συνείδηση. Τό Μετόχι τοῦ Ἁγίου Ματθαίου, μαζί μέ ἄλλα Μετόχια τοῦ Σινᾶ στήν Κρήτη, φιλοξένησε σπουδαίους λόγιους, ἱεράρχες καί καλλιτέχνες, συμβάλλοντας στή διατήρηση καί ἀνάπτυξη τῆς Κρητικῆς Σχολῆς στή ζωγραφική. Σήμερα, ὁ Ἅγιος Ματθαῖος συνεχίζει νά λειτουργεῖ ὡς ἐνεργό Σιναϊτικό Μετόχι καί ναός. Διατηρεῖ τήν ἀμεση πνευματική καί διοικητική σύνδεση μέ τήν Ἱερά Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης. Ὁ ναός εἶναι ἀνοικτός γιά τή λατρεία, διατηρώντας τό μοναστηριακό τυπικό καί τήν πνευματικότητα τοῦ Σινᾶ. Τό Μετόχι ἔχει ἀναγνωρισθεῖ ὡς ἱστορικό μνημεῖο καί γίνονται προσπάθειες γιά τήν ἀνάδειξη τῶν κειμηλίων καί τῶν ἀρχιτεκτονικῶν του στοιχείων, ὥστε νά τονισθεῖ ἡ τεράστια πολιτιστική καί ἱστορική του ἀ-

ξία για τό Ἡράκλειο καί τήν Κρήτη γενικότερα.

ΧΑΜΕΝΟ ΜΕΤΟΧΙ: ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ

(ΛΥΚΟΥΡΣΙ, ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ):

Τό Μετόχι αὐτό ἀποτελεῖ τυπικό παράδειγμα τοῦ τρόπου μέ τόν ὁποῖο ἡ Σιναΐτικὴ περιουσία διασπάρθηκε σέ κρίσιμες, ἀλλά καί ἀπομακρυσμένες περιοχές, καί πῶς αὐτὴ χάθηκε κατὰ τὴ σύσταση τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους. Τό Μετόχι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Προδρόμου βρισκόταν στήν περιοχὴ τῆς Θεσπρωτίας, κοντά στά χωριά Λυκούρσι καί Μπεχαρέ, «παρά τήν Ἀχερουσίαν». Ἡ Μονή τοῦ Σινᾶ διατηροῦσε Μετόχια στήν εὐρύτερη περιοχὴ τοῦ Φαναρίου Θεσπρωτίας τουλάχιστον ἀπό τό 1630, ἀποδεικνύοντας τὴ μακραίωνη παρουσία της. Ὅπως ὅλα τὰ Μετόχια, ἐξυπηρετοῦσε τόν σκοπό τῆς πνευματικῆς βοήθειας τῶν πιστῶν σέ μιά περιοχὴ πού βρισκόταν ὑπό τήν Ὀθωμανικὴ κυριαρχία. Ἡ τύχη τοῦ Μετοχίου τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Προδρόμου, ὅπως καί ἄλλων Σιναϊτικῶν κτημάτων στήν περιοχὴ (π.χ. τῶν Ἁγίων Τριῶν Παίδων στήν Πάργα), συνδέεται ἄμεσα μέ τήν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821 καί τίς ἐπακόλουθες πολιτικές του νεοσύστατου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Μετά τήν ἀπελευθέρωση, τό ἑλληνικὸ κράτος ἐφάρμοσε νομοθεσία γιά τὴ διαχείριση τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας. Πολλὰ κτήματα πού ἀνῆκαν σέ μονές πού βρισκόνταν ἐκτός τῆς ἐπικράτειας (ὅπως τό Σινᾶ, τό ὁποῖο παρέμενε στήν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία) θεωρήθηκαν ὡς «ξένα» καί σταδιακά κατασχέθηκαν ἢ περιῆλθαν στή διαχείριση τοῦ κράτους. Οἱ προσπάθειες τοῦ Σινᾶ νά διατηρήσει τήν περιουσία του μέσω νομικῶν διεκδικήσεων ἦταν συχνά δύσκολες ἢ μάταιες, μέ ἀποτέλεσμα τὴν ἀπώλεια τῶν κτηματικῶν τίτλων καί, τελικά τήν ἐγκατάλειψη τῶν φυσικῶν ἐγκαταστάσεων. Ἄν καί ὁ ναός τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Προδρόμου στόν Ἀχέροντα καί ἡ περιουσία του δεν λειτουργοῦν πλέον ὡς ἐνεργὰ Σιναϊτικά Μετόχια, ἡ ἱστορία τους ἀποκαλύπτει δύο κρίσιμα σημεῖα:

- Τό Εὐρος τῆς Διασπορᾶς: Ἡ παρουσία τοῦ Σινᾶ σέ περιοχές ὅπως ἡ Θεσπρωτία, ἡ ὁποία γεωγραφικά εἶναι ἀπομακρυσμένη ἀπό τήν Αἴγυπτο, δείχνει πόσο ἐκτεταμένο καί ἰσχυρό ἦταν τό δίκτυο τῆς Μονῆς.
- Οἱ Μεταβολές: Δείχνει πῶς τὰ πολιτικά γεγονότα (ὁ σχηματισμός ἐθνικῶν κρατῶν) ἐπῆρσαν δραματικά τόν οικονομικό στόχο τῆς δημιουργίας τῶν Μετοχιῶν, ὀδηγώντας στήν κατάρρευση ἑνός μεγάλου μέρους τοῦ δικτύου.

ΤΟ ΜΕΤΟΧΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ:

Τό Μετόχι αὐτό ἀποτελεῖ μιά σημαντικὴ πνευματικὴ παρουσία τοῦ

Σινᾶ στή Θεσσαλία καί λειτουργεῖ ὡς σημεῖο ἀναφοράς γιά τούς πιστούς τῆς περιοχῆς. Βρίσκεται στήν περιοχή τῆς Καλαμπάκας στή Θεσσαλία, στήν καρδιά τῆς Ἑλλάδας, ὄχι μακριά ἀπό τά Μετέωρα, μιά περιοχή μέ ἔντονη μοναχική παράδοση. Ὅπως ὅλα τά Μετόχια, ἔχει ὡς πρωταρχικό σκοπό τήν πνευματική βοήθεια καί τή μεταλαμπάδευση τοῦ μοναχικοῦ πνεύματος τοῦ Σινᾶ στήν τοπική κοινωνία. Ἡ παρουσία του λειτουργεῖ ὡς γέφυρα μεταξύ τῆς ἡρωικῆς μοναστικῆς ζωῆς τοῦ Σινᾶ καί τοῦ σύγχρονου κόσμου. Ὁ ναός καί οἱ ἐγκαταστάσεις ἀνήκουν στήν Ἱερά Μονή τοῦ Ὁρους Σινᾶ καί συντηροῦνται μέσω τοῦ ΝΠΔΔ τῆς Μονῆς στήν Ἑλλάδα. Σέ ἀντίθεση μέ τά μεγάλα ἀστικά Μετόχια (Ἀθήνα, Ἡράκλειο) πού ἔχουν ἰσχυρό διοικητικό ρόλο, τό Μετόχι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἐστιάζει περισσότερο στήν λατρευτική καί πνευματική του ἀποστολή. Φιλοξενεῖ Συναῖτες μοναχοῦς ἢ μοναχοῦς πού ἔχουν τήν εὐλογία τῆς Συνάξεως τῆς Μονῆς γιά νά διαμένουν ἐκεῖ, διατηρώντας τό μοναχικό τυπικό. Συμβάλλει στήν οἰκονομική ἐνίσχυση τῆς κεντρικῆς Μονῆς, ἐν μέρει μέσω τῶν προσφορῶν τῶν πιστῶν, ἀλλά κυρίως μέσω τῆς διαχείρισης καί ἀξιοποίησης τῆς τοπικῆς κτηματικῆς περιουσίας πού τό συνοδεύει. Ἡ ὕπαρξή του στήν κεντρική Ἑλλάδα ἐνισχύει τήν διάδοση τῆς φήμης καί τῆς ἱστορίας τοῦ Σινᾶ, προσελκύνοντας πιστούς καί προσκυνητές πού ἐνδιαφέρονται γιά τήν παράδοση τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης. Τό Μετόχι τῆς Καλαμπάκας ἀποδεικνύει ὅτι τό Σινᾶ διατηρεῖ ζωντανές τίς ρίζες του σέ ὅλο τόν ἐλληνικό κῶρο, ὑπηρετώντας τούς τρεῖς βασικούς στόχους τῆς Μετοχιακῆς λειτουργίας.

ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ
Θεολόγος, Ἐκπαιδευτικός

Παναγιώτη Τοκκαρή

ΜΕΤΟΧΙΑ ΤΟΥ ΣΙΝΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Οι σχέσεις της Κύπρου με την Ἱερά Μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ Σινᾶ ἔχουν τίς ἀπαρχές τους στοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς λειτουργίας τῆς Μονῆς, ὅταν ἀρκετοὶ Κύπριοι ἐντάχθηκαν στὴν ἀδελφότητά της καὶ μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους ἢ τὰ συγγράμματά τους ἔδωσαν ἔργο διαχρονικῆς ἀξίας. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ χρόνου, ἀνάμεσα στὴν Κύπρο καὶ στὸ Σινᾶ, δημιουργήθηκε ἓνα πολὺπλευρο πλέγμα σχέσεων, πού εἶχε ἰσχυρές προεκτάσεις, ἰδίως στοὺς τομεῖς τῆς τέχνης καὶ τῆς γεωκτησίας. Ξεχωριστὸ ρόλο στὸν τομέα αὐτὸ διαδραμάτισαν τὰ μετόχια, πού εἶχε ἡ Μονή τοῦ Σινᾶ στὴν Κύπρο, τουλάχιστον ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς Λατινοκρατίας (1191-1571).

Ἀνάμεσα στὰ μετόχια αὐτά, σύμφωνα μὲ πληροφορίες ἀπὸ ἔγγραφο σὲ σιναιτικὸ κώδικα τοῦ 14ου ἢ 15ου αἰῶνα, περιλαμβάνεται καὶ τὸ μοναστήρι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς στὸ χωριὸ Βασιλεία¹. Ἀπὸ ἄλλες πηγές γνωρίζουμε γιὰ τὴν ὕπαρξη, τὴν ἴδια περίοδο, καὶ ἐνὸς δευτέρου μετοχίου τοῦ Σινᾶ στὴν Κύπρο, αὐτοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Πυργώτη στὸ Χά Ποτάμι. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κτημοσύνη τοῦ Σινᾶ στὴν Κύπρο μαρτυροῦν ἐπίσης βουੱλλα τοῦ Πάπα Ὀνώριου Γ΄ τοῦ 1217, μὲ τὴν ὁποία ἀπευθύνεται στὸν Ἐπίσκοπο Σινᾶ Συμεὼν καὶ τὸν διαβεβαιῶνει ὅτι ἀναλαμβάνει ὑπὸ τὴ προστασία του τὴν περιουσία τοῦ Σινᾶ, καθὼς καὶ ἐπιστολές τοῦ Πάπα Ἰωάννη ΚΒ΄ (1316-1334) πρὸς τὸν βασιλιά τῆς Κύπρου Οὔγο Δ΄ (1324-1359) καὶ πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους, πού εἶχε τὸ Βατικανὸ στὸ Νησί, μὲ τίς ὁποῖες ζητεῖ ἀπὸ τὸν μὲν πρῶτο νὰ προστατεύει τὰ σιναιτικὰ κτήματα, ἀπὸ δὲ τοὺς δευτέρους νὰ παραδώσουν στὴ Μονή τοῦ Σινᾶ τὴν ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου, πού βρισκόταν στὴν πόλη τῆς Ἀμμοχώστου².

Ἡ κατάκτηση τῆς Κύπρου ἀπὸ τοὺς Ὀθωμανοὺς τὸ 1571, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα Κύπρος καὶ Σινᾶ νὰ βρεθοῦν κάτω ἀπὸ κοινὴ κεντρικὴ διοίκηση, αὐτὴν τῶν κατακτητῶν καὶ νὰ συνεχίσουν τὴν ἱστορικὴ τους πορεία μέσα στὰ ἴδια κοινωνικοοικονομικὰ πλαίσια. Ἐν τῷ μεταξύ τὰ σουλτανικὰ βεράτια καὶ τὰ προνόμια, πού παραχωρήθηκαν στὴ Μονή, τῆς ἐπέτρεψαν νὰ διατηρήσει τὴν κτημοσύνη της καὶ νὰ ἀποκρούσει ὀριστικά τὴν ἀπειλή τῆς οικονομικῆς κατάρρευσης. Ἀπὸ σιναιτικὸ κώ-

δικα τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας πληροφοροῦμαστε ὅτι λειτουργοῦσαν τότε στήν Κύπρο τέσσερα μετόχια τοῦ Σινᾶ, αὐτά τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, στή Βασιλεία, τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Πυργώτη στό Χά Ποτάμι, τοῦ Ἁγίου Ὁρέστη στή Χρυσοχοῦ καί τῆς Ἐλεούσας στό Ριζοκάρπασο. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου τά μετόχια αὐτά ἐξελίχθηκαν σέ γεωργοκτηνοτροφικά κέντρα καί σέ κανάλια σύνδεσης μέ τό Σινᾶ³.

Πιό ἀξιόλογο ἀπό τά μετόχια αὐτά ἦταν ἡ Ἁγία Παρασκευή στή Βασιλεία. Ἀπό σχετική ἐπιγραφή, πού ὑπῆρχε στό μετόχιο, γνωρίζουμε ὅτι ὁ ναός του κτίστηκε τό 1518 ἀπό τόν Ἄνδρέα Μαυρέσιο Καβαλλάρη, πιθανόν σέ κῶρο ὅπου παλαιότερα ὑπῆρχε προγενέστερος ναός. Σύμφωνα μέ τοπική παράδοση ἡ κτηματική περιουσία του ὀφειλόταν σέ δωρεά Ἑλληνίδας ὀρθόδοξης ἀρχόντισσας, συζύγου εὐγενοῦς Βενετοῦ. Τήν περιουσία τοῦ Μοναστηριοῦ περιγράφει λεπτομερῶς καί χειρόγραφο πού εὑρίσκεται στό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ (σιναιτικὸς κώδικας 2197). Πρόσφατα (1960 κ.ἔ.) μεγάλο μέρος τῶν κτημάτων τοῦ μοναστηριοῦ αὐτοῦ συνέχιζαν νά διεκδικοῦν δικαστικῶς κάτοικοι τῶν κοντινῶν χωριῶν Βασιλείας καί Λαπήθου, ὑποστηρίζοντας ὅτι τά κτήματα περιῆλθαν αὐθαίρετα στό Μοναστήρι κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας.

Τό μοναστήρι τῆς Ἐλεούσας, πού ἀναφέρει ὁ ἀρχιμανδρίτης Κυπριανός ὅτι ἀνῆκε ἐπίσης στό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ, ἦταν μετόχι στήν Καρπασία (κοντά στό κεφαλοχώρι Ριζοκάρπασον) μέ ναό ἀφιερωμένο στήν Παναγία Ἐλεούσα. Τά ἄλλα μοναστηριακά κτίρια δέν σώζονται. Τό μετόχι αὐτό ἀγοράστηκε μετά τό 1960 ἀπό τό μοναστήρι τοῦ Ἀποστόλου Ἄνδρέα. Στή Λευκωσία ὑπάρχει ἐπίσης ἐκκλησία τῶν Σιναιτῶν, ἀφιερωμένη στήν Ἁγία Αἰκατερίνη τοῦ Σινᾶ.

Πέραν ὅμως ἀπο τά πιό πάνω, καί μερικά ἄλλα τοπωνύμια ὑποδηλώνουν ὅτι κάποτε οἱ περιοχές τους ἐσχετίζοντο μέ τό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ. Γιά παράδειγμα κορυφή τοῦ Πενταδακτύλου (περί τά 5χλμ. νοτιοδυτικά τῆς Καντάρας) φέρει τήν ὀνομασία Σινᾶ Ὅρος. Στήν ἴδια περιοχή, κοντά στό χωριό Φλαμούδι, μιά δεύτερη κορυφή φέρει τό ἴδιο ὄνομα: Σινᾶ Ὅρος. Ἐπίσης ἀπαντοῦμε καί τοπωνύμια Σιναιτικά: ἓνα στήν ἐπαρχία Λευκωσία (περιοχή χωριοῦ Λύμπια) καί δυό στήν ἐπαρχία Λεμεσοῦ (περιοχές χωριῶν Βουνί καί Ποταμιοῦ). Ἀκόμη, τοπωνύμιο Σιννόρος ἀπαντᾶται στόν Ἅγιο Ἡλία Καρπασίας καί στό Νέο Χωριό τῆς Πάφου⁴.

Λόγω ὑπάρξεως τῶν διαφόρων μετοχιῶν τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σινᾶ στήν Κύπρο (ἀπό τή βυζαντινὴ περίοδο) ὑπῆρχαν ἄμεσες ἐπαφές. Ἀπό τή μιά τό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ ἀπέστειλλε στήν Κύπρο μοναχοὺς πού διοικοῦσαν καί διαχειρίζονταν τά μετόχια στά διάφορα μέρη τοῦ Νησιοῦ, κι ἀπό τήν ἄλλη μέσω τῶν μετοχιῶν αὐτῶν Κύπριοι μετέβαιναν

στό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ, ἀκολουθώντας τή μοναστική ζωή⁵.

Στά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἀναφέρεται ἐπανελημμένα παρουσία κι ἀνωτάτων ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματούκων τοῦ Σινᾶ στήν Κύπρο. Ἐναφερόμαστε γιά παράδειγμα τόν ἀρχιεπίσκοπο Σιναίου Κωνστάντιο πού βρισκόταν στήν Κύπρο τό 1766. Ὁ συγκεκριμένος ἱεράρχης ἔγραψε κι ἕνα κείμενο γιά τήν Κύπρο μέ τίτλο Κυπρίας Χαρίεσσα καί Ἐπίτομος (πρωτοδημοσιεύθηκε τό 1819, στό τέλος τοῦ ἔργου τοῦ Ἐφραίμ τοῦ Ἀθηναίου γνωστοῦ μέ τόν τίτλο Περιγραφή... τῆς Μονῆς Κύκκου). Ἐλλά κι ὁ Ἐφραίμ ὁ Ἀθηναῖος ἔδρασε στήν Κύπρο ἀφοῦ προηγουμένως ἔζησε γιά λίγο καί στό Σινᾶ⁶.

Ἐνας ἄλλος ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου Κωνστάντιος βρισκόταν ἐπίσης στήν Κύπρο τό 1810, ὅταν δημιουργήθηκε σοβαρό πρόβλημα στήν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου μέ τήν ἐξορία τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χρῦσανθου καί τήν παράτυπη ἀναρρίχηση στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο τοῦ Νησιοῦ τοῦ Κυπριανοῦ (τοῦ μετέπειτα ἔθνομάρτυρα). Ὁ Σιναίου Κωνστάντιος, ὁ ὁποῖος ἐκλήθη νά χειροτονήσει τόν Κυπριανό ὡς ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου, ἐπεσήμανε τήν παρανομία κι ἀρνήθηκε νά ἀναμειχθεῖ σ' αὐτήν⁷.

Σέ ἐκκλησιαστικούς κώδικες τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας ἀνευρίσκουμε ἐπίσης σημειωμένες χρηματικές εἰσφορές τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σινᾶ (προφανῶς μέσω τῶν μετοχιῶν του στήν Κύπρο) ὑπέρ τῆς προώθησης καί ἐνίσχυσης τῆς ἑλληνικῆς ἐκπαίδευσης στό Νησί.

Ἡ ἀρχιεπισκοπή τοῦ Σινᾶ καταργήθηκε τό 1547 μέ ἀπόφαση τῶν Ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, ὅταν καθαιρέθηκε ὁ τότε ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ Μακάριος, ὁ ὁποῖος ἦταν Κύπριος. Ἡ καθαίρεσή του ἔγινε «διά τό ἀκατάστατον καί ἀλλοπρόσαλλον αὐτοῦ». Ἀργότερα, τό 1575, σύνοδος πού πραγματοποιήθηκε στήν Κωνσταντινούπολη ἐπανίδρυσε τήν ἀρχιεπισκοπή Σινᾶ. Στή σχετική σύνοδο τοῦ 1575 πῆρε μέρος καί κυπριακή ἐκκλησιαστική ἀντιπροσωπεία μ' ἐπί κεφαλῆς τόν τότε ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου Τιμόθεο, ὁ ὁποῖος καί προσυπέγραψε τήν πράξη ἐπανίδρυσης τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σινᾶ⁸.

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1821, διαπράχθηκαν ἐκτεταμένες σφαγές Ἑλλήνων ἀπό τούς Τούρκους στήν Κύπρο. Μεταξύ ἐκείνων πού ἐκτελέστηκαν ἐν ψυχρῷ στίς 10 τοῦ μηνός ἦσαν καί οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Σινᾶ στήν Κύπρο (ἦσαν δύο, τῶν ὁποίων τά ὀνόματα δέν διασώθηκαν).

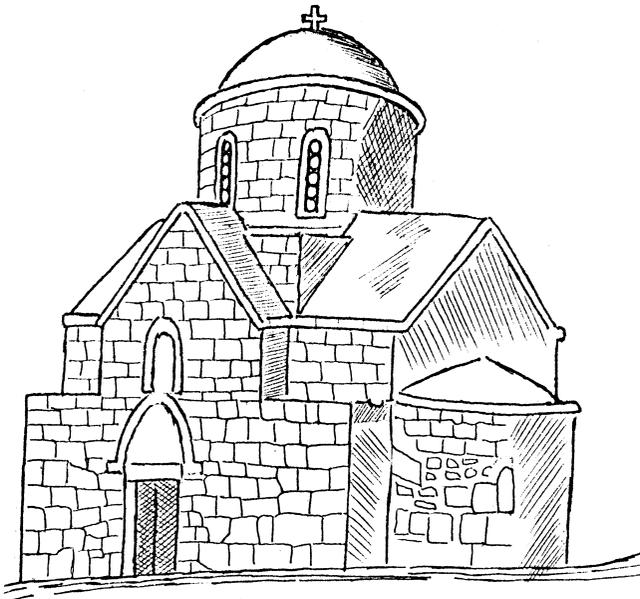
Σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ἤ καί Κυπρίων ἱεραρχῶν καί ἄλλων κληρικῶν μέ τό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ ἤ καί μέ μετόχιά του ἐκτός Κύπρου (ιδίως τό μετόχιο στήν Κωνσταντινούπολη), ἀναφέρονται πολλές κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας. Γιά παράδειγμα, σημειώνουμε ὅτι ὁ Κύπριος ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντιος Σπυρίδων ὁ ὁποῖος διέφυγε

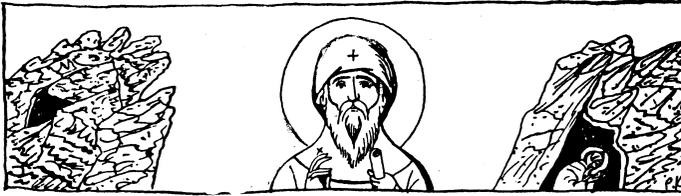
στή Δύση μετά τīs σφαγές τοῦ 1821, ἀργότερα πῆγε στήν Κωνσταντινούπολη ὅπου βρῆκε ἄσυλο στό ἐκεῖ μετόχι τοῦ Σινᾶ, ὅπου πέθανε τό 1859. Αὐτό τό ἀναφέρει σέ γράμμα του ἕνας ἄλλος Κύπριος ἀξιωματικός τοῦ Σινᾶ, ὁ Θεοδόσιος ὁ Σιναΐτης⁹.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κέντρο Μελετῶν Ἱερᾶς Μονῆς Κύκου, *Τά μετόχια τοῦ Σινᾶ στήν Κύπρο*, Κωστή Κοκκινόφτα.
2. Ὡ.π.
- 3.
4. Κέντρο Μελετῶν Ἱερᾶς Μονῆς Κύκου, *Τά μετόχια τοῦ Σινᾶ στήν Κύπρο*, Κωστή Κοκκινόφτα.
5. Μεγάλη Κυπριακή Ἐγκυκλοπαίδεια.
6. Ὡ.π.
7. Μεγάλη Κυπριακή Ἐγκυκλοπαίδεια.
8. Ὡ.π.
9. Ὡ.π.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΚΚΑΡΗΣ
Θεολόγος

Τάσου Μικαλά

ΣΙΝΑ, ΕΝΑ ΟΡΘΟΔΟΞΟ «ΚΑΣΤΡΟ» ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ

πατήρ Γιουβενάλιος στάθηκε νά πάρει ανάσα. Μέ τόν δεξιό του άγκώνα σκούπισε τόν ιδρώτα άπό τό μέτωπο καί μέ τ' άριστερό του τό χέρι ξεκρέμασε τό παγούρι άπό τόν ώμο του γιά νά πιεί λίγο νερό. Τοῦτο έδω τό νερό εἶναι πραγματική εὐλογία μέσα στήν έρημο τοῦ Σινά, γιατί έρχεται νά δώσει στόν άνθρωπο αὐτό πού ἡ καυτή άμμος, ἡ λαύρα κι ἡ ξεραίλα άδυνατοῦν νά τοῦ δώσουν, δηλαδή τό μετασχηματισμό τῆς άσβεστης δίψας σέ δρόσο μέ τήν ένθάρρυνση γιά τή συνέχιση τῆς πορείας ώς τήν κορφή τοῦ Χωρήβ, όπου ὁ Μωϋσῆς πῆρε τίς έντολές άπό τόν Θεό.

Αὐτή τήν πορεία, δυό ώρες άπό τό Μοναστήρι ώς τήν κορφή, ὁ π. Γιουβενάλιος, παρ' ὅλα τά ὀγδόνα χρόνια πού φέρνει στή ράχη του, τήν επαναλαμβάνει σχεδόν καθημερινά. Κάθε φορά πού κάποια ομάδα προσκυνητῶν θά εκδηλώσει τήν επιθυμία ν' ανέβει ώς τήν κορφή, ὁ Ρουμάνος καλόγερος παρακινεῖ κι ένθαρρύνει μιά τέτοια άπόπειρα, άναλαμβάνοντας ὁ ἴδιος νά ὀδηγήσει τούς ξένους στό βιβλικό ὄρος μέσα άπό τήν πετρώδη κι έντυπωσιακή συνάμα κοιλάδα τοῦ Ἑλ-Ντεῖρ.

Βεδουῖνοι: Οἱ μουσουλμάνοι «καλόγεροι»

Σαλαάμ Ἀλέϊκομ! Σαλαάμ Ἀλέϊκομ! (Ἡ εἰρήνη νά ἔναι μαζί σου). Εἶναι τό καλωσόρισμα πού αὐθόρμητα μᾶς επιφυλάσσουν οἱ Βεδουῖνοι στήν εἴσοδο τοῦ Μοναστηριοῦ, ένῶ σπεύδουν ανταγωνιστικά ποίός θά μᾶς πρωτοπάρει τίς βαλίτσες γιά νά μᾶς μετριάσει τήν κούραση.

Τοῦτη δῶ ἡ φυλή τῶν Γκυμπαλία μέ άρχηγό τῆς τό Μωχάμετ Μούρ-δι Ἀμπουλχέμ εἶναι έλληνικῆς καταγωγῆς. Εἶναι μιά φυλή άπόλυτα ὑφασμένη μ' ὅλες εκείνες τίς ιδιότητες, τίς άρετές, τίς άδυναμίες, τίς ελλείψεις καί τά χαρίσματα πού προσδιορίζουν τόν Ἑλληνα. Μπορεῖ τά έλληνικά τῶν Γκυμπαλία νά ἔναι σπασμένα, ὅμως ἡ ἰδιοσυγκρασία τους σ' ὅλες τίς λεπτομέρειές τῆς άποτελεῖ έπιβεβαίωση τῆς ἱστορικῆς τους παράδοσης, σύμφωνα μέ τήν ὁποία οἱ προπάτορές τους εἶχαν ελθεῖ έδῶ

ἀπ' τόν Πόντο ὕστερα ἀπό ἐντολή τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ γιά νά ὑπηρετοῦν καί νά φυλάνε τό Μοναστήρι.

Τά περισσότερα ἀπό τά διακονήματα τῆς Μονῆς καί κυρίως ἐκεῖνα πού δέν ἔχουν σχέση μέ τόν λατρευτικό χώρο, τά διαχειρίζονται ἀποκλειστικά Βεδουῖνοι. Ἀπό τό ζύμμα καί τό ψήσιμο τοῦ ψωμοῦ, ὡς τό σκούπισμα, τό μαγεῖρεμα, τίς μεταφορές καί τή φροντίδα τῶν κήπων, παντοῦ οἱ Βεδουῖνοι προσφέρουν μέ μιά συνέπεια ἐντιμότητα τίς ὑπηρεσίες τους, δείχνοντας ἔτσι τήν ἀπεριόριστη ἀφοσίωσή τους στό Μοναστήρι πού τό ἔχουν ταυτίσει μέ τόν ἴδιο τόν ἑαυτό τους καί τό ὁποῖο ἐπηρεάζει σημαντικά τή ζωή τους.

Κι ὅλα αὐτά δίχως τήν ἐπίδιωξη κέρδους! Μοναδική τους ἐνθάρρυνση ἢ ἐξασφάλιση τῆς εὐλογίας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἢ ὁ καλός λόγος κάποιου ἀπ' τούς Πατέρες. Μιά προσφορά «ἄνευ ὄρων», μιά μακρόχρονη διακονική λειτουργία πού ἐνεργεῖ σάν ὑπογράμμιση τῆς γνωστῆς ἀποψης ὅτι ἄν δέν ὑπῆρχαν οἱ Βεδουῖνοι, ποίος ξέρει ἄν σήμερα θά ὑπῆρχε καί τό Σινᾶ...

Νησίδα ἄσκησης καί ἀνάνηψης

Τό Μοναστήρι εἶναι χτισμένο 1570 μέτρα πάνω ἀπό τή θάλασσα, μέσα σέ μιά κοιλάδα πού σχεδόν μονότονα περιβάλλεται ἀπό τά βουνά Σαφσάφα, Μούσα (τοῦ Μωϋσῆ), Κατερίν καί Μονέκα.

Ἀδάμαστο ἀπ' τό χρόνο, ἀνέπαφο ἀπ' τίς ἐπιδρομές τῶν Βεδουῖνων καί τῶν Κουρσάρων, ἀπρόσβλητο ἀπό τίς συνεχεῖς διαμάχες καί τούς πολέμους ἀνάμεσα σέ Αἰγύπτιους καί Ἰσραηλίτες, χτισμένο πάνω στήν ἀμμώδη τήν ἔρημο, ἀλλά θεμελιωμένο πάνω στήν πέτρα πού εἶναι ὁ Χριστός, τό μοναστήρι τοῦ Σινᾶ δίνει καί σήμερα τήν ἐντύπωση ἑνός αὐτοτελοῦς κόσμου. Ἐνός κόσμου πού μέσα στή μακράωνη ἱστορία του λειτούργησε δημιουργικά γιά τή συνέχιση τῆς ὀρθόδοξης παράδοσης μέσα στόν μουσουλμανικό χώρο κι ἔγινε ὁ ἴδιος νησίδα ἀνάνηψης μέσα σ' ἕναν ὠκεανό θρησκευτικοῦ σκοταδισμοῦ καί ψευδολατρίας. Ἐδῶ, μέσα σέ τούτη τήν ἔρημο, γεννήθηκε ὁ μοναχισμός, ἐδῶ ὀρθόδοξοι ἀναχωρητές ἀναδείχθηκαν Ἅγιοι, σέ τούτο τό κῶμα, πού σήμερα ἐπιβλητικά προβάλλει τό μεγαλῶνυμο ὀρθόδοξο «κάστρο», Ἕλληνες ἐρημίτες μέ τή νηστεία, τήν προσευχή καί τόν ζῆλο τους βίωσαν μέ συνέπεια τήν Ὀρθοδοξία καί ἔγιναν ἡ μαγιά τοῦ ὀρθόδοξου μοναχισμοῦ, τό στήριγμα καί ἡ ἐλπίδα τοῦ κόσμου.

Ἀπό τό 300 μ.Χ. συνανταί κανεῖς στό Σινᾶ ὀρθόδοξους καλόγηρους. Δέν ἦταν πολλοί, ὅμως μπόρεσαν νά ἀνοίξουν τίς πόρτες τοῦ μέλλοντος γιά τόν ὀρθόδοξο μοναχισμό, σέ τούτη ἐδῶ τήν περιοχή.

Στά 324 μ.Χ. ἡ μητέρα τοῦ αὐτοκράτορα Κωνσταντίνου, ἡ Ἁγία Ἐ-

λένη, ἔχτισε στό Σινᾶ μιά μικρή ἐκκλησία ἐκεῖ ἀκριβῶς πού ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός, ὁ κτίτορας τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἔβαλε τό 550 τά θεμέλια γιά τήν ἀνέγερση τοῦ μεγάλου μοναστηριοῦ κι ἐγκατέστησε στήν περιοχὴ στρατιῶτες ἀπό τήν Ἀλεξάνδρεια καί τόν Πόντο γιά νά τό προστατεύουν.

Ἀρχικά, τό Μοναστήρι καί ὁ ναός γιόρταζαν τῆς Παναγίας καί τῆς Μεταμορφώσεως. Τό ὄνομα Ἁγία Αἰκατερίνη τό πήρε ἀργότερα ἀπό μιά χριστιανή κοπέλα πού βρῆκε στήν Ἀλεξάνδρεια μαρτυρικό θάνατο. Τό Μεσαίωνα μεταφέρθηκαν ἐδῶ τά λείψανα τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης καί ἀπό τότε τό Μοναστήρι ἐπίσημα φέρει τό ὄνομά της. Ἀπό τόν ἔβ-δομο μέχρι καί τόν δέκατο ὄγδοο αἰῶνα οἱ μοναχοί ἐκδιώχτηκαν πολλές φορές, ἐνῶ ἡ ἔναρξη τῆς ἰσλαμικῆς ἐποχῆς θεωρήθηκε αὐτονόητη ἀφορμή γιά τήν ἐξασφάλιση δυσμενῶν μεταχειρίσεων σέ βάρος τῆς Μονῆς καί τῶν μοναχῶν.

Ὡστόσο, τό Μοναστήρι δέν καταστράφηκε! Ἀντίθετα, ἀπό τό 1575 ἀνυψώθηκε ἀπό Ἐπισκοπή σέ Ἀρχιεπισκοπή —ἡ μικρότερη τοῦ κόσμου— μέ ἀνεξάρτητη καί αὐτοκέφαλη διαδρομή μέσα στήν ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστική ἱστορία. Οἱ κανόνες τῆς μοναστικῆς ζωῆς: ἀναχωρητισμός, ἄσκησι, σιωπή, ὅπως διατυπώθηκαν ἀπό τόν Ἐπίσκοπο τῆς Καισάρειας, τόν Μ. Βασίλειο, στάθηκαν ἀνέκαθεν γιά τούς μοναχοὺς τοῦ Σινᾶ πρότυπο καί πυξίδα. Καί αὐτοὶ οἱ ἴδιοι κανόνες ἐξακολουθοῦν νά διέπουν τή ζωή τῆς Μονῆς.

Ἔτσι, καί σήμερα τό Σινᾶ ἔρχεται ἀθόρυβα καί μέ συνέπεια νά προβάλλει τά δικά του «προϊόντα» ἀξίας καί νά ἐπιβάλλει τό δικό του ὀρθόδοξο τρόπο ζωῆς μέσα σ' ἓναν περίγυρο πού ἐκπροσωπεῖ τίς πιο περιέργες θρησκευτικές τάσεις.

Προβλήματα ὀρμητικά καί ἀκανθῶδη

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σινᾶ εἶναι ἓνας ἄνθρωπος γιά τόν ὁποῖο ἀξίζει νά ἀφιερῶσι κανεῖς πολύ περισσότερα ἀπ' ὅσα ὑπαγορεύουν τά περιορισμένα πλαίσια ἑνός ρεπορτάζ. Πολύ συνοπτικά, τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει εἶναι πολλά καί μάλιστα σέ μερικές περιπτώσεις ὀρμητικά καί ἀκανθῶδη. Τόσο ἀκανθῶδη ὅσο καί ἡ περιοχὴ πού ἀπλώνεται γύρω ἀπό τήν Μονή, τόσο ὀρμητικά ὅσο καί οἱ ἑξαλλες μάχες πού κατά καιροὺς ἔχουν ξεσπάσει μέ μένος τυφλό, στήν ἀπέραντη ἔρημο πού τήν περιβάλλει.

Δυό εἶναι τά πιο κεντρικά καί ἐπιτακτικά προβλήματα: Τό πρῶτο εἶναι ἡ προσέλευση μοναχῶν οἱ ὁποῖοι μέ τήν ἐπαρκῆ παρουσία τους στό Σινᾶ θά ἀποτελοῦν ἔρεισμα ἰσχυρό προστασίας καί στήριξης τῆς Μονῆς, ἐνῶ θά ἔναι συγχρόνως ἀπόδειξη πειστικῆ τῆς σταθερῆς ὀρθό-

δοξης παρουσίας της μέσα στον μουσουλμανικό χώρο που ένιαία την περιβάλλει. Ἐάν και ἡ ἀπεριόριστη προσέλευση μοναχῶν δέν μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ λόγω αἰγυπτιακῆς νομοθεσίας, ὥστόσο ὑπάρχουν δυνατότητες νά δοθεῖ ἄδεια γιά ἐγκατάσταση στή Μονή τουλάχιστο διπλάσιου τοῦ σημερινοῦ ἀριθμοῦ μοναχῶν. Τό ἄσχημο καί ἀποκαρδιωτικό εἶναι ὅτι, ἐνῶ σήμερα στήν Ἑλλάδα συνεχῶς αὐξάνουν οἱ τάξεις τῶν μοναχῶν μέ τήν προσέλευση νέων ἀνθρώπων, ἐλάχιστοι δέχονται νά ἔλθουν ἐδῶ στό Σινᾶ μέ τόν ζήλο νά γίνουν ἀμύνητορες τῶν πατρώων...

Τό δεύτερο πρόβλημα εἶναι ἡ προώθηση τῆς ἐπιθυμίας τῶν μοναχῶν νά παραμείνει ἡ Μονή ἰσχυρά προσδεμένη στόν παραδοσιακό ρόλο της πού δέν εἶναι ἄλλος ἀπό τό νά λειτουργεῖ σάν φάρος ὀρθόδοξης πνευματικότητας καί τροφοδοσίας γιά τούς λογῆς - λογῆς στρατοκόπους πού καταφθάνουν μέχρις ἐδῶ, στήν ἔρημο τῆς Πετραίας Ἀραβίας.

Γιά τή θεραπεία αὐτῶν τῶν βασικῶν προβλημάτων ὁ Ἀρχιεπίσκοπος καί οἱ μοναχοί τοῦ Σινᾶ ἐπιστρατεύουν ὅλες τους τίς δυνάμεις. Κυρίως τίς πνευματικές, γιατί γι' αὐτούς τά προβλήματα ξεπερνιοῦνται καί ἀνατρέπονται ὄχι τόσο μέ τή λήψη μέτρων ἢ μέ ἐπιλογές πού ἐμφυτεύει μέσα στόν ἄνθρωπο ὁ ὀρθολογισμός καί ἡ ἀνθρώπινη γνώση, ὅσο, κυρίως, μέ τήν «ἐνεργητική συμμετοχή στό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας καί τήν ἀδιάλειπτη προσευχή».

Ἔτσι, μέ μοναδικό ὄπλο τους τήν Πίστη καί μέ κύρια ἐπιδίωξή τους τή συνέχιση τῆς Παράδοσης τῆς ὀρθόδοξης, τό Σιναιτικό μοναστήρι κατορθώνει καί σήμερα μ' ἕναν τρόπο θαυματουργικό νά μετατρέπει σέ προσιτό τό ἀπρόσιτο, σέ οἰκεῖο τό ἄγνωστο καί στρυφνό, δίνοντας μέ ἐπιτυχία τή μάχη ἀέναντι στά προβλήματα πού προβάλλουν μπροστά του χωρῆς τελειωμό.

Ἡ ὀπλισμός τῶν μοναχῶν τοῦ Σινᾶ

Σήμερα, δύσκολα πάει κανεῖς νά γίνει καλόγερος στό Σινᾶ. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἐκεῖνος πού θά τό ἐπικειροῦσε θά ἦταν ἀναγκασμένος νά βάλει σέ δοκιμασία σκληρή τά αἰσθήματα πνευματικῆς ἀσφάλειας καί ὠφέλειας πού κατά κανόνα περιμένει νά ἀποκομίσει ἕνας πού θά δεχόταν νά ἐνταχθεῖ σ' ἕνα καλά ὀργανωμένο κοινόβιο μοναστήρι.

Σπάνια νά ἐπιλέξει κανεῖς τό Σινᾶ σάν «μονή μετανοίας» γιατί τά συλλογικά κίνητρα γιά μιᾶ «ὁμαλή» μοναστική ζωή περυσιάζουν μειονεκτῆματα σοβαρά, μιᾶς καί κύριος στόχος ἐδῶ, παράλληλα μέ τόν ἀγιασμό καί τήν ψυχική σωτηρία, εἶναι ὁ ἀγώνας ὁ καθημερινός καί σκληρός γιά τή διάσωση τῆς Μονῆς ἀπό τούς ἐξωτερικούς ποικιλῶνους ἐκείνους παράγοντες, πού δυσχεραίνουν ἀφάνταστα τή ζωή της. Γιατί γιά τούς μοναχοὺς τοῦ Σινᾶ, αὐτό πού προέχει εἶναι νά παραμεί-

νει τό Μοναστήρι σεβαστό στό χῶρο πού βρίσκεται, ἱκανό νά διατηρεῖ τά θρησκευτικά του προνόμια, ἰσχυρό νά ἀναβιώσει τή φήμη καί τίς δόξες τοῦ παρελθόντος, τότε πού στή γύρω περιοχή κυριαρχοῦσαν μορφές σάν κι αὐτές τοῦ Ἰωάννη τῆς Κλίμακος, τοῦ Σιλουανοῦ καί τοῦ Νεΐλου τοῦ Σιναΐτη πού ἔμειναν στήν ἱστορία ἀμετακίνητες γιά τήν ἀγιότητα καί τήν ἀσκητικότητα τῆς ζωῆς τους.

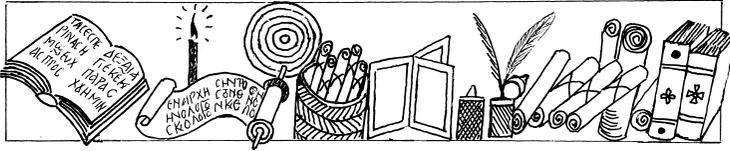
Γιά τούς Σιναΐτες Πατέρες ἔχει μεγαλύτερη σημασία ἡ ἐξυπηρέτηση τῶν προσκυνητῶν, ἡ διαφύλαξη τῶν εἰκόνων καί κειμηλίων, τό συνεχές κάψιμο τοῦ καντηλιοῦ στό ἐκκλησάκι τῆς ἁγίας βουνοκορφῆς, ἐκεῖ πού πάτησε καί συνομίλησε ὁ Θεός μέ τόν Μωϋσῆ, τόν ἀρχηγό τῶν Ἑβραίων, οἱ καθημερινές ἀκολουθίες καί ἡ Λειτουργία στό παρεκκλήσι τῆς Βάτου... Τά υπόλοιπα, δηλαδή ὁ ἑαυτός τους, ἀκολουθοῦν πάντα σέ δεύτερη μοίρα. Στό Ὅρος τοῦ Δεκαλόγου, ἡ ζωή ἄθελά της κι ἀπρογραμμάτιστα παρασύρεται καί παρασύρει τόν ἄνθρωπο σέ ἀδιάκοπη προσευχή, σέ συνεχῆ καί δυναμική ἔνωση μέ τόν Λόγο, κατάσταση πού βαθιά ἀφήνει τά ἴχνη της στήν προσωπικότητα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐδῶ, στά σύνορα Ἀφρικῆς καί Ἀσίας, ἀνάμεσα στή Μεσόγειο καί τήν Ἐρυθρά, στήν ἄγωνα, βραχώδη καί ἔρημη τούτη περιοχή, τήν ποτισμένη μέ τά δάκρυα καί τόν ἰδρώτα τόσων καί τόσων Ἁγίων, ἐδῶ στό θεοβάδιστο ὄρος Σινᾶ, ἡ φτωχῆ ἀνθρώπινη λογική βρίσκει τή δύναμη νά δώσει πειστικές ἀπαντήσεις καί στά μεγαλύτερα μυστήρια τῆς ζωῆς.

Ἀξίζει νά ἐπισκεφθεῖ κανεῖς τή μονή τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ ὄρους Σινᾶ, μόνο καί μόνο γιά νά γνωρίσει στήν πράξη τίς ἀμέτρητες πτυχές τῶν στοιχείων ἀρχαίου πολιτισμοῦ πού μέ τρόπο ἀναμφισβήτητα σοβαρό συντηρεῖ καί τά τεκμήρια τοῦ σύγχρονου πνευματικοῦ ὀπλισμοῦ της πού μέ ἐπάρκεια διαθέτει.

ΤΑΣΟΣ ΜΙΧΑΛΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωαννικίου Κοτσώνη, *Τά ζευγάρια, ὁ γάμος καί ἡ ἐποχή μας*, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Μεταμορφώσεως Σωτῆρος Σοχοῦ, ἐκδ. Ε' 2025, σσ. 74.

ὄγκος, κατά τή γνώμη ὀρισμένων, δίνει ἐν πρώτοις τά εὖσημα σέ κάποιο βιβλίο. Τή γνώμη αὐτή δέν τό κρύβω πώς δέν τίν ἀσπάζομαι. Τό παρόν βιβλίο ὑστερεῖ σέ ἀριθμό σελίδων, ἀλλά παρά ταῦτα ἔχει πολύ στόρι. Γιά νά ὑποστηρίξω τή θέση μου αὐτή παραθέτω ἕνα πρῶτο ἀπόσπασμα: «Ὁ γάμος εἶναι μυστήριο. Εἶναι ἔνωση καί συνένωση. Εἶναι ταύτιση καί συνταύτιση. Εἶναι ζυγός καί συζυγία. Εἶναι σταυρός καί ἀνάσταση. Εἶναι συμπλήρωση καί ἀλληλοσυμπλήρωση. Εἶναι βοήθεια καί ἀλληλοβοήθεια. Εἶναι ἐμπρακτική θυσία καί ἀγάπη χωρίς ὅρια». Σχολιάζω μόνο τό τελευταῖο. Δέν μιλάμε γιά καλοπέραση καί λύση προβλημάτων στήν ἐγγαμική ζωή. Μιλάμε γιά καθημερινή θυσιαστική ἀγάπη γιά τίν ὁποία καταβάλλουμε τό ἅπαν τῶν δυνάμεών μας. Ὅταν ρώτησαν τό Ἅγιο Παῖσιο ποῖος πρέπει νά κάνει τίς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ ξέρετε τί ἀπάντησε: ὅποιος προλάβει πρῶτος. Αὐτό εἶναι δείγμα θυσιαστικῆς ἀγάπης. Σέ μιά κοινωνία πού παραπαίει καθ' ἐκάστην καί βλέπει τά πάντα σαρκικά καί γήινα ὁ συγγραφέας ξεκαθαρίζει τά χριστιανικά πλαίσια ἐνός γάμου: «Οἱ προγαμιαῖες σχέσεις δέν εἶναι εὐλογημένες. Εἶναι πορνικές. Μόνο τό μυστήριο τοῦ γάμου ἐνώνει καί εὐλογεῖ τό ἀνδρόγυνο». Σκληρός ἐστίν ὁ λόγος ἀλλά ἀληθινός. Μαστιγώνει τήν ἁμαρτία καί δέν ἀμνηστεύει ἐπ' οὐδενί τήν παρανομία. Σχετικά μέ τό διαζύγιο, πού σημειωτέον δέν ἀποτελεῖ δικαίωμα, ἀλλά ἐν πολλοῖς ἁμαρτία, σημειώνει κάπου ἄλλου ὁ π. Ἰωαννίκιος: «ὁ διάβολος ὁ ὁποῖος εἶναι πνεῦμα χωρισμοῦ καί διαιρέσεως τῶν ἀνθρώπων, ἔχει κατορθώσει νά χωρίζει ὄχι μόνο ἀνδρόγυνα νέα καί ἀγαπημένα ἀλλά καί ἀνδρόγυνα σέ μεγάλη ἡλικία. Σημειώνει ἐπί τοῦ θέματος καί τά πιά κάτω ἀξιοπρόσεκτα: «ὄντως ναυάγιο εἶναι τό διαζύγιο. Ὅσο κι ἄν θέλει ἡ κοσμική νοοτροπία νά τό ὠραιοποιήσει, νά τό ἀμνηστεύσει νά τό χρωματίσει μέ τά χρώματα τοῦ αὐτομάτου, τοῦ συναινετικοῦ κτλ.». Καί κάτι σχετικό μέ τίν σύγχρονη ἐργαζόμενη γυναίκα: «Ἐπάρχουν ἄνδρες πού τό κατανοοῦν. Γιά τίν ἐργαζόμενη γυναίκα τους, τά φορτία εἶναι διπλά. Χρειαζέται σιδερένια νεῦρα, ἀνεξάντλητη ὑπομονή καί βοήθεια. Ἐτσι τίν βοηθοῦν. Δείχνουν καλή διάθεση. Κρατοῦν ἢ ἀλλάζουν τό μωρό, πλένουν λίγα πιάτα, βοηθοῦν τά παιδιά στό μαθήματά τους κλπ. Ἐπάρχουν ἄλλοι ἄνδρες πού ἀκόμη ζοῦν μέ τή νοοτροπία τοῦ ἀφέντη... Δέν κοινοῦν τό δακτυλάκι τους». Ἡ ἀγάπη δέν εἶναι ρομαντισμός. Εἶναι καθημερινή θυσία δίπλα στόν ἄλλο. Διαφορετικά τό ναυάγιο δέν ἀποκλείεται. Δυστυχῶς.

* * *

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννου Κωστώφ, *Περί Παραδόσεως*, ἐκδ. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2025, σσ. 167.

Κάθε φορά πού προσπαθῶ νά πῶ δυό περιεκτικά λόγια γιά τίν παράδοση τό μυαλό μου δέν προσανατολίζεται σέ κάποιου εἶδους μουσεῖο μέ προθήκες γιομάτες μέ ἐκθέματα «μικρά μετά μεγάλων», ἀλλά στρέφεται στόν ἀθλητικό στίβο, εἰδικά στό ἄθλημα τῆς σκυταλοδρομίας. Ἐκεῖ ἡ σκυτάλη παραδίδεται ἀπό τόν ἕνα ἀθλητή στόν ἄλλο, ἀλλά ἀπό τίν ἄλλη παραμένει ἡ ἴδια καί ἡ αὐτή. Γιά τίν ἄξια καί τή σημασία τῆς παράδοσης ἀντιπαρατασόμεστε κυρίως μέ τίς ποικιλόμορφες αἰρετικές ὁμάδες τοῦ προτεσταντικοῦ ἄταρμα καί μέ τούς αὐτοαποκαλούμενους «Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά», πού εἶναι καί οὐσία τοῦ αὐτοῦ φυράματος. Στή σκέψη μερικῶν ἢ

παράδοση ταυτίζεται έντελως λανθασμένα με τή συντήρηση. Για τή διαφορά συντήρησης και παραδόσεως σημειώνει ο μητροπολίτης Ναυπάκτου Ἱερόθεος: «Κάποτε ἄκουγα τόν Νίκο Σβορώνο νά κάνει τή διάκριση συντηρήσεως και παραδόσεως. Πράγματι ἡ συντήρησι πού προϋποθέτει ἄτομα μεταφέρει τό λόγο τοῦ παρελθόντος μέ ἕνα μουσειακό τρόπο, ἐνώ ἡ Παράδοσι μεταφέρει τόν οὐσιαστικό λόγο τοῦ παρελθόντος γονιμοποιώντας τό παρόν». Ἐναφέρει ἀπό τήν ἄλλη ὁ διακεκριμένος θεολόγος Νικόλαος Βασιλειάδης, φωτίζοντας ἀπό μιᾶ ἄλλη σκοπία τό θέμα: «Ἱερά Παράδοσι δέν εἶναι ἀπλῶς αὐτό πού μᾶς παρέδωσε ἡ ἀνθρώπινη μνήμη ἢ τά “ἀρχαία ἤθη”, ἀλλά κάτι πολύ περισσότερο. Εἶναι ἡ ζωντανή μνήμη τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία φυλάσσει τήν ἱερά παρακαταθήκη. Ἱερά Παράδοσι εἶναι ἡ “συνέχεια τῆς θείας συμπαραστάσεως, ἡ σταθερή παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος”». Στίς αἰτιάσεις τῶν αἰρετιζόντων πού διατείνονται ὅτι ὑπάρχει διάστασις μεταξύ τῆς Ἁγίας Γραφῆς και τῆς Παραδόσεως κι ὅτι σ’ αὐτὴν προστίθενται νέες διδασκαλίες ἀπαντᾶ ὁ Ἄν. Ἀντωνόπουλος: «Ἡ Ἱερά Παράδοσι δέν εἰσάγει, δέν προσθέτει στήν Ἁγία Γραφή νέες ἀλήθειες ἀλλά ὅσες ἐν σπέρματι ὑπάρχουν σ’ αὐτὴν τίς ἀναπτύσσει, ἐρμηνεύει και διατυπώνει μέ σκοπὸ νά τίς καταστήσει προσιτές σέ ὄλους, κατὰ δυνατόν, τούς πιστούς». Αὐτὰ και πολλά ἄλλα ἐνδιαφέροντα συνέλεξε ὁ π. Ἰωάννης στόν παρόντα τόμο ὀπλίζοντας τά χέρια τῶν πιστῶν ὄχι ἀπλῶς μέ πέντε λίθους ἐκ τοῦ κειμήριου, ἀλλά μέ ἕνα ὀλόκληρο σωρὸ ἀπ’ αὐτούς, γιά νά σφυροκοπήσουν τούς ὑπεναντίους.

* * *

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννου Κωστώφ, *Ἡ Ἐλευθερία τῆς Βουλῆσεως*, ἐκδ. Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκνός, Ὁρωπός 2025, σσ. 457.

Τό θέμα τῆς ἀνθρώπινης ἐλευθερίας ἐρευνᾶ στό παρόν ὁ π. Ἰωάννης. Τό θέμα δέν εἶναι ἀπλῶς δύσκολο, ἀλλά καθορίζει ἐν πολλοῖς τήν ἴδια τήν πορεία ἀλλά και τίν ἀξία τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης. Στὴν πονηρὴ ἐποχή μας κι ὄχι μόνο, πού οἱ ἄνθρωποι δέν εἶναι μόνο βουτηγμένοι στήν ἄμαρτια ἀλλά και τίν δικαιολογοῦν κιόλας, ἔχει καταβληθεῖ μεγάλη προσπάθεια νά ἐπικρατήσει ὁ ντετερμινισμός ἢ ἔτερονομία, πού ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν ἔχει στήν πραγματικότητα, ἐλευθερία. Ἐναφέρω ἐν προκειμένῳ μιᾶ θέση τοῦ Κάρλ Γιάσπερς: «Δέν μπορούμε στά σοβαρά νά ἀρνηθοῦμε πὼς ἀποφασίζουμε γιά κάτι και μ’ αὐτό ἀποφασίζουμε και γιά τούς ἑαυτούς μας και πὼς εἴμαστε ὑπεύθυνοι. Ὅποιος προσπαθῆσει νά τό ἀρνηθεῖ θά πρέπει κατὰ συνέπειαν νά μὴν ἔχει καμμιά ἀξίωση ἀπό τούς ἄλλους ἀνθρώπους. Ὅταν ἕνας κατηγορούμενος ὑποστήριξε τήν ἀθωότητά του μπροστά σ’ ἕνα δικαστήριο λέγοντας πὼς ἔχει γεννηθεῖ ἔτσι, ὥστε νά μὴν μπορεῖ νά πράξει διαφορετικά και συνεπὼς δέν ἔπρεπε νά καταδικασθεῖ, ὁ ἐτοιμόλογος δικαστής ἀπάντησε πὼς τό ἴδιο μπορεῖ νά ἰσχύσει και γιά τήν συμπεριφορά τοῦ δικαστῆ πού τόν καταδίκασε...». Καί κάτι μεταξύ σοβαροῦ και ἀστείου: «Ἐνας Ρωμαῖος φιλόσοφος συζητοῦσε μ’ ἕνα φίλο του πού ἀρνιόταν τήν ἐλευθερία τῆς βουλῆσεως. Κάποια στιγμή ὁ φιλόσοφος πῆρε τό μπαστούνι του κι ἄρχισε νά τόν δέρνει ἀνηλεῶς. Παρά τίς διαμαρτυρίες του ὁ φιλόσοφος συνέχισε νά τόν δέρνει λέγοντας: — Δέν λές πὼς δέν εἶμαι ἐλεύθερος και πὼς ὅ,τι κάνω τό κάνω διότι δέν μπορῶ νά κάνω ἄλλοιῶς; Λοιπὸν μὴ μοῦ ζητᾶς νά σταματήσω». Καί κάτι σχετικά μέ τήν ἐν Χριστῷ ἐλευθερία: «Ὁ Χριστός δέν δέχεται τί βία. Ἐχει ἀρχή του “Ὁστις θέλει” κι ὄχι “Ὁ,τι θέλει”. Ἄν θέλεις νά γίνεις ἢ νά παραμείνεις χριστιανός. Ὅταν ὅμως γίνεις ἢ παραμείνεις χριστιανός δέν μπορείς νά κάνεις ὅ,τι θέλεις, ἀλλά εἶσαι ὑποχρεωμένος γιά νά διατηρήσεις τή χριστιανική ἰδιότητα νά ἐφαρμόξεις τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ και νά ζῆς σύμφωνα μέ τούς κανόνες τῆς χριστιανικῆς ζωῆς». Μέ μιᾶ θέση τοῦ Ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς δίνουμε τέλος στό λόγο: «Ἡ ἐλευθερία μας συνίσταται στό νά ζητοῦμε ὅ,τι εἶναι τοῦ Χριστοῦ, ὅ,τι ἀναφέρεται στό Χριστό, ὅ,τι εἶναι εὐαγγελικό και νά τό παίρνουμε ἀπό τό Θεό. Διότι δέν θά ἦταν ἐλευθερία ἀλλά τύφλωση, θά ἦταν μὴ ἐλευθερία τυφλή ὑποδούλωση νά ζητᾶμε ἀπό τό Θεό αὐτό πού εἶναι μὴ εὐαγγελικό και νά περιμένουμε νά μᾶς ἐκπληρώσει τήν αἴτησή μας αὐτή».

* * *

Χρυσοστόμου Γ', Μητροπολίτου Μάνης, *Γάμος, οἰκογένεια, ὁμοφυλοφιλία, Θεολογική,*

Νομική και Ποιμαντική Θεώρηση, Ἀθήνα 2024, σσ. 78.

Καρπὸ ποιμαντικῆς ἀγωνίας ἀποτελεῖ τὸ παρὸν περιεκτικότερο πόνημα τοῦ σεβασμιότατου συγγραφέα. Ζοῦμε στὴν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ὁ διάβολος ἔχει βγεῖ ἀπὸ τὸ καβούκι του καὶ οἱ ἄνθρωποι καθημερινὰ ἀνευδοκίμως λένε στὸν Θεό: «Ἐξομολογήσου μοι, ὁδούς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι». Σ' ἕνα κόσμο ἄκοσμο ἔρχεται ὁ συγγραφέας νὰ ὑπενθυμίσει ὅτι «ὁ χριστιανικός γάμος ὡς ἱερὸ μυστήριον ἀποτελεῖ εἰκόνα τῆς ἐνώσεως τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ παρέχεται μετὰ τὴν ἱερολογία ἢ χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐλογία τῆς Ἐκκλησίας στὴν κοινωνία αὐτῆ τοῦ ἀνδρῶν καὶ τῆς γυναίκας μετὰ σκοπὸ τὸν κοινὸ ἀγώνα γιὰ τὸ καθ' ὁμοίωσιν καὶ τὴ δημιουργία οἰκογένειας». Κάπου ἄλλου ὑπογραμμίζει: «ἡ οἰκογένεια τελικὰ εἶναι ὁ κῶρος διάσωσιν τῆς πικρῆς ἀλλὰ ἐξόχως σπουδαίας ὁμάδος τῆς ἀνθρωπότητος ὅπου διασώζεται ἢ ἀνθρώπινη προσωπικότητα καὶ σφυρηλατεῖται ἢ πικρὰ ἀθεντικὴ ἀξιοπρεπὴς σχέση ὡς ρίζα ζωῆς. Εἰδικότερα ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἀνέβασε τὴν οἰκογένεια στὴν πλέον ὑψηλὴ βαθμίδα καὶ προσέφερε τὴς δέουσες ἠθικὰς ἀξίες γιὰ τὴν στήριξιν καὶ λειτουργίαν τῆς». «Ὅλ' αὐτὰ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ προσφέρει ἕνα ἔγγραφο ἐνὸς δημάρχου («πολιτικὸς γάμος») οὔτε ἕνα ἄλλο χαρτί πού αὐτοαποκαλεῖται σύμφωνο συμβίωσης. Ἀναφορικὰ μετὰ τὸ πολυσυζητημένον θέμα τῆς ὁμοφυλοφιλίας ὁ Σεβασμιότατος τονίζει ἐξ ἀρχῆς: «Γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ ὁμοφυλοφιλία εἶναι ἁμαρτία. Οὐδόλως δὲ δέχεται τὸ γάμον τῶν ὁμοφυλοφίλων ζευγαριῶν». Καθαρὲς κουβέντες, ὄχι μασημένα λόγια, ὅπως κάνουν ὀρισμένοι πού θέλουν νὰ τὰ ἔχουν καλὰ μετὰ τὸ κόσμον καὶ τὸ κοσμικὸ φρόνημα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη καμώνονται πὼς ἐμφοροῦνται ἀπὸ χριστιανικὰς ἀρχὰς. Σ' αὐτοὺς τοὺς ἐπαμφοτερίζοντες ὑπενθυμίζουμε τὸ κυριακὸν λόγιον: «οὐδεὶς δύναται δύσει κυρίως δουλεύειν». Ὁ Σεβασμιότατος παρουσιάζει τὴ γνωστὴ βιβλικὴ ἱστορία τῶν Σοδομιτῶν καὶ τὸ σκόδιον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλα σφόδρα» ὑπῆρξαν καὶ «οὐκ αἱ τυχοῦσαι ἀλλὰ μεγάλα καὶ σφόδρα μεγάλα. Ξένον γάρ τρόπον παρανομίας ἐπενόησαν καὶ ἀλλοκότους καὶ ἀθέτους τῶν μίξεων νόμους ἐφεύρουν». Τέλος λόγου. Στῶμεν καλῶς. Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.

* * *

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννου Κωστόφ, *Καθημερινές σκέψεις, Διαχρονικὸ ἡμερολόγιον*, ἐκδ. Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπὸς 2025, σσ. 375.

Ποικίλα «δράγματα» συνέλεξε ὁ καλὸς λευίτης καὶ τὰ παραθέτει στὴν ψυχοτρόφον του τράπεζαν. Ἀπ' αὐτὰ σχολιάζω, κατὰ πρῶτον λόγον, τὴν περίπτωσιν τοῦ ταπεινοῦ ἱερομονάχου Ἰακώβου Βαλοδήμου. Τὰ δύσκολα χρόνια τοῦ ἐμφυλίου πολέμου στὴν Ἑπειρὸ κάποιοι στρατιῶτες εἶχαν σκοπίσει σ' ἕνα δρόμον νάρκες κατὰ προσωπικοῦ καὶ περιμέναν νὰ περάσουν ἀπὸ ἐκεῖ οἱ ἀντίπαλοί τους. Ὅμως ἀντ' αὐτῶν ἀπὸ τὸ δρόμον αὐτὸ περνοῦσε ὁ π. Ἰακώβος, δὲν ἄκουσε τίς φωνές τῶν στρατιωτῶν καὶ πάτησε τὴ νάρκην πού ἐξεργάγη ὑψώνοντας ἕνα σύγνεφο σκόνης. Κανονικὰ ἔπρεπε νὰ διαλυθεῖ τὸ σῶμα τοῦ ἱερέως. Αὐτὸς ὅμως, μετὰ τὴ δύναμιν τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔπαθε ἀπολύτως τίποτε, μόνο τὰ ράσα του ἄσπρισαν ἀπὸ τὴ σκόνην. Θαυμάσια τὰ ἔργα σου, Κύριε δόξα σοι... Κάτι τώρα ἀπὸ τὸ Βίο τοῦ γέροντος Ἐφραίμ τῆς Ἀριζόνας. Μία Ἑβραία ἤθελε νὰ σκοτώσει τὸν Γέροντα. Ντύθηκε σάν ὀρθόδοξον χριστιανὸν καὶ ἐκρυψε στά ρούχα τῆς ἕνα μακαίρι καὶ ζητοῦσε ἐπίμονα νὰ τὸν δεῖ. Ὅταν τὸν ἀντίκρισε, μπαίνοντας στοῦ δωμάτιου, τὸν εἶδε νὰ αἰφωρεῖται πάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος, ὀρθὸς σὲ στάση εὐλογίας! — Γέροντα, κραύγασε μετὰ ἐκπληξιν. — Ἄσε τὸ μακαίρι, τῆς λέει, νὰ κατεβῶ νὰ μιλήσουμε. Μπήκαν μέσα οἱ ὑποτακτικοὶ του καὶ τὴν ἀφώπλισαν. Τελικὰ ἡ γυναῖκα αὐτὴ μετανόησε, πίστεψε καὶ βαπτίστηκε. Δὲν σὰς θυμίζει σελίδες τοῦ Γεροντικοῦ; Καὶ κάτι γιὰ τὸ πάθος τῆς φιλοχρηματίας: «Εἶναι τρέλα καθαρὴ νὰ φύγεις πλοῦσιος, ἐνῶ ἔχεις ζήσει σάν φτωχός» (243). Κάποιος σπουδαῖος οἰκονομολόγος τοῦ 19ου αἰῶνος ἄφησε στὴ διαθήκην του τὴν ἐξῆς παραγγελίαν γιὰ τὸ γιό του: «Θὰ βρεθοῦν πολλοὶ πού θὰ σοῦ ποῦν πὼς μετὰ τὸ σταυρὸν στοῦ χέρι δὲν θὰ προκόψεις στὴ ζωὴ σου. Νὰ τοὺς ζητήσεις ἀποδείξεις. Δὲν θὰ ἔχουν νὰ σοῦ δώσουν» (208). Ὅπως ἀπκχεῖ τὸ ψαλμικὸν στίχον: «Πλοῦσιοι ἐπτόχευσαν καὶ ἐπέινασαν. Οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττώθησονται

παντός αγαθού». Δίνω τέλος στην παράθεση τμημάτων του περιπουδάστου αυτού κειμένου με κάποιο σύντομο αλλά, τῷ ὄντι περιεκτικό: «Οἱ μάγοι ἀναζητοῦσαν νά βροῦν. Ὁ Ὁρῶδης ἀναζητοῦσε γιά νά καταστρέψει». Καλό διάβασμα.

* * *

Μητροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ', *Προσευχιτάριον, τεῦχος Γ'* Ἀθήναι 2025, σσ. 124.

«Μνημονευτέον Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστέον» μᾶς προτρέπει ὁ Γρηγόριος ὁ ὄντως Θεολόγος. Μέ σκοπό νά μᾶς βοηθήσει στό ἔργον αὐτό ὁ σεβασμιότατος συγγραφέας ἔχει συγγράψει ἄχρι τοῦ νῦν τρία βιβλία γέμοντα ἱκεσιῶν πρὸς «τόν Δημιουργόν καί Κτίστην τῶν πάντων». Σημειώνει ἐμφαντικά στόν Πρόλογο: «πολλάκις ἡ ψυχὴ κλυδωνίζεται στήν πολυκύμαντη θάλασσα τοῦ βίου καί ἡ εὐπερίστατη ἁμαρτία τή κτυπᾷ. Σ' αὐτὴ τῇ δεινή θέσει πρὸ τοῦ ναυαγίου καί τοῦ καταποντισμοῦ ἡ προσευχὴ ἔρχεται ὡς σανίδα σωτηρίας, ἄγκυρα ἐλπίδος, ἀσφαλές καταφύγιο, φῶς καθοδηγητικό, εὐεργέτημα λυτρωτικό καί σωτήριο». Τό παρόν τεῦχος χωρίζεται σέ 3 μέρη: α') Εὐχαί καί προσευχαί ἐκόντων ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν ἢ ἀξίωμα, β') προσευχαί ἐκόντων διάφορα ἀξιώματα, ἐπαγγέλματα, λειτουργήματα καί γ') προσευχαί εἰς διαφόρους περιστάσεις. Ἀπό τό α') μέρος ἀντιγράφω ἀπό τὴν προσευχὴ ἱερέως ὑπηρετούντος εἰς νοσηλευτικὸ ἴδρυμα: «Γενοῦ στήριγμόν ἐμοί πρὸς στήριγμόν τῶν ἀσθενούντων. Γενοῦ ἴλεως ἐμοί ἐνθυμουμένω τὰς πολλὰς μου ἁμαρτίας, πρὸς τὴν μετὰ συγκαταβάσεως καί ἀγάπης ἐπιτέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως καί μετανοίας τῶν ἐν τῇ κλίτῃ τοῦ πόνου εὐρισκομένων». Ἀπό τό β') μέρος ἐπιλέγω ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν προσευχὴ ἔχοντος θέσιν ἐξουσίας: «ἔπιθε ἐπ' ἐμέ τόν δούλον σου τόν ἀναλαβόντα ἐξουσίαν κυβερνᾶν καί διοικεῖν καί διευθετεῖν τὰ τῶν ἀνθρώπων συμβαίνοντα ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καί χάρισάι μοι τὴν ἐπουράνιον εὐλογίαν σου. Φώπισον, ἐνδυναμώσον καί ἰκάνωσόν με... ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν κοινῶν θεμάτων τῆς κοινωνίας καί συνάμα κατεύθυνόν με τοῦ μελετᾶν τόν Νόμον σου καί ποιεῖν τό ἅγιον θελήμα σου». Συγκινητικὴ εἶναι ἡ προσευχὴ τυφλοῦ ἀπὸ τό γ') μέρος τοῦ παρόντος: «Αὐτός φιλόνηθε Κύριε κατάπεμψον ἐκ τοῦ ἁγίου καί ἐπουρανίου σου κατοικητηρίου τὴν εὐλογίαν σου καί γενοῦ ἰατρός καί βακτηρία μου... Ἀξιώσον με δέ τυχεῖν τῶν ἀγαθῶν τῆς ἐπουρανίου σου βασιλείας καί ἰδεῖν τό φῶς σου τό αἶδιον καί ἀληθινόν». Ἀξιέπεινη ἡ προσφορά τοῦ Σεβασμιότατου. Χρήσιμο ἐγχειρίδιο ὑπὸ τὴν διττὴν ἔννοιαν, εἰς πᾶσαν περίστασιν, θλίψιν καί ἀνάγκην τοῦ βίου.

* * *

Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννου Κωστώφ, *Τό φῶς τό ἀληθινόν*, ἐκδ. Ἁγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2025, σσ. 216.

Πάντοτε δυσκολευόμουν νά παρουσιάσω μ' ἕνα ἀπλό παράδειγμα πῶς οἱ φροντίδες τοῦ κόσμου μᾶς ἀπομακρύνουν ἀπὸ τό Θεό. Μία ἀπλή κουβέντα ἀπὸ τό παρόν, τοῦ Ἡλία Μηνιάτη, μού ἔλυσε ἅπαξ καί διά παντός τὴν ἀπορία: «Εἶναι σάν τὰ μακρὰ ρούχα, πού μᾶς ἐμποδίζουν στό βάδισμα. Εἶναι βάρη πού μᾶς τραβοῦν στή γῆ» (191). Κάτι τώρα γιά τίς σάπιες ιδέες πού ἔχουν μερικοί καί θέλουν μ' αὐτές νά μᾶς ρίξουν λάσπη. Σημειώνει ὁ π. Ντ. Ντοῦτικο: «Μή σᾶς φοβίζουν οἱ σάπιες ιδέες καί μὴν τρομάζετε. Στά χέρια τοῦ Θεοῦ εἶναι κοπριά μέ τὴν ὁποία λιπαίνει τὴν αὐριανὴ ἄνθηση» (181). Τό ἴδιο τόνιζε κι ὁ Ἁγιος Παῖσιος. Σᾶς παρουσιάζω τώρα τό ἐπόμενο μαργαριτάρι πού ἀλίευσα ἀπὸ τό παρόν διαχρονικὸ ἡμερολόγιο, πού μᾶς ετοίμασε ὁ π. Ἰωάννης: Ἀναφέρεται στόν πατέρα τοῦ θεολόγου Παναγιώτη Τρεμπέλα Νικόλαο. Αὐτός ὁ ἄνθρωπος εἶχε τὴ μεγαλοψυχία νά συγχωρήσει τόν σφαγέα τοῦ ἀδελφοῦ του Σωτηρίου καί οὔτε κἂν τὸν κατήγγειλε στίς ἀρχές. Πενήντα χρόνια ἀργότερα ὁ Νικόλαος συνάντησε τόν φονιά στον Ναύπλιο τὴν ὥρα πού τόν ὀδηγοῦσαν στό ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα γιά ἄλλο φόνο. Ὁ φονιάς εἶπε ὅτι γιά τό φόνο πού ἐπρόκειτο νά τόν ἐκτελέσουν ἦταν ἀθῶος ἀλλά εἶχε σκοτώσει τόν ἀδελφό τοῦ Νικόλαου πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια. Αὐτός τότε εἶπε: «Σέ συγχώρεσα τότε, σέ συγχωρῶ καί τώρα καί εὐχομαί ὁ Θεός νά σέ συγχωρέσει» (110). Δέν εἶναι αὐτὸ ἐφαρμογὴ

της τελείας αγάπης, της αγάπης προς τούς ἐχθρούς; Ἐγὼ δὲ λέγω ἡμῖν ἀγαπάτε τούς ἐχθρούς ἡμῶν. Μακάριος ὁ Νικόλαος πού ἐφάρμοσε στή ζωὴ του τὸ κυριακὸ λόγιον. Εἶναι ἢ δὲν εἶναι μαργαριτάρι; Ἡ προτροπὴ τοῦ ἱερέως: τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνετε, εἶναι γνωστή. Τί σημαίνει ὅμως; Ποιὸ εἶναι τὸ βαθύτερό της νόημα; Ὁ π. Θεόφιλος Παραγιάν σημειώνει: «Ἐννοεῖ ἀκριβῶς ὅτι μὲ ταπεινὸς σκέψεις νὰ υποκλιθοῦμε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου» (93). Ὁ Ἅγιος Κλεόπας τῆς Συκαστρίας λέει ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ἀναφέρει: «Πρέπει αὐτὸς πού διδάσκει καὶ δὲν τὰ ἐκτελεῖ ὁ ἴδιος νὰ ντρέπεται ἀπὸ τὰ λόγια του κι ἔτσι νὰ ἀρξίσει καὶ αὐτὸς νὰ κάνει λίγο-λίγο τὰ ἔργα τῶν ἀρετῶν» (79). Ἄξιζει νὰ ἐντυφῆσει κάποιος στὶς σελίδες τοῦ παρόντος. Νομίζω τὰ πῶς πάνω εἶναι ἱκανά πειστήρια.

* * *

Μητροπολίτου Μάνης Χρυσοστόμου Γ', *Ἡ χριστιανικὴ ἀγωγή τῶν παιδιῶν*, σσ. 44.

Τὸ παρὸν ἀποτελεῖ μία ὁμιλία τοῦ Σεβασμιωτάτου στή σύναξη τῆς Σχολῆς Γονέων τῆς Μητροπόλεως Σπάρτης στὶς 25 Ἰανουαρίου 2025. Καί' αὐτὴν ὁ συγγραφέας ἀνέφερε καὶ τὰ ἑξῆς ἀξιοπρόσεκτα: «Ὡς γνωστόν οἱ σχέσεις γονέων καὶ τέκνων εἶναι παντοτινές, ἀμφίδρομες καὶ καθοριστικές. Ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα ἔχουν τὸ χρέος τῆς σωστῆς διαπαιδαγώγησης. Οἱ δὲ γονεῖς δὲν πρέπει νὰ νομίζουν ὅτι τὰ τέκνα τους ἀνήκουν κατὰ τρόπον ἰδιοκτησιακόν σ' αὐτούς. Εἶναι δῶρα καὶ εὐλογία Θεοῦ. Καὶ μία μέρα θὰ δώσουν λόγο στὸ ἐπουράνιο. Κριτήριον γιὰ τὴν ἀγωγή καὶ τὴν διαπαιδαγώγηση τῶν τέκνων πού τούς ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός». Ἀσχολεῖται ἐπίσης μὲ τὴ συνεισφορά τοῦ σχολείου στὸ ἔργο τῆς ἀγωγῆς. Βλέπει τὴ σημερινὴ κατάσταση πραγμάτων καὶ δηλώνει εὐθαρσῶς ὅτι τὸ σχολεῖο: «εἶναι ὄχι μόνον κῶρος τῆς μετάδοσης γνώσεων ἀλλὰ καὶ ὁ κῶρος τῆς διαπαιδαγώγησης καὶ τῆς προσφορᾶς τοῦ ἥθους. Καὶ βέβαια πρέπει νὰ προσέξει τὸ σημερινὸ σχολεῖο ὄχι μόνον νὰ μὴ βυθίζεται σὲ μία ἄκριτη ἰδεολογία πολυπολιτισμική, ἀλλὰ νὰ κρατεῖ τὴν ἰδιοπροσωπία πού ἔχει ὁ Ἕλληνας καὶ τὸ παιδί πού ἀνατρέφεται μέσα στὴν ἐλληνικὴ οἰκογένεια καὶ τὸ ἐλληνικὸ σχολεῖο». Τὸν ἐνδιαφέρει ἐπίσης ἡ ἐπίδραση πού ἄσκει ἡ κοινωνία στὰ παιδιά καὶ υποβάλλει τὸ καιρὸ ἐρώτημα: «Ἄραγε ἡ σημερινὴ κοινωνία μὲ τὸν πολιτισμὸ της, μ' ὅλη τὴν τεχνολογικὴ πρόοδό της, δημιουργεῖ τίς προϋποθέσεις γιὰ τὴ διαπαιδαγώγηση τῶν νέων μας»; Καὶ συμπληρώνει: «ἐναπόκειται πρωτίστως στοὺς ὑπευθύνους σ' ὅλους τούς τομεῖς νὰ μὴ σβηστῆ ἀπὸ τὸν ἀξιακὸ κώδικα τῆς κοινωνίας μας ἡ θεοσεβεία καὶ ἡ ἀγωγή ἀρχῶν στὰ παιδιά μας». Πίσω ἀπ' ὅλα αὐτὰ διακρίνουμε τὴν ἀγωνία τοῦ συγγραφέα γιὰ τὸ αὐριον, διότι γνωρίζει ἀπὸ πρῶτο χερί τί συμβαίνει στὸ σύγχρονο σχολεῖο καὶ πῶς συμπεριφέρονται οἱ ἰθύνοντες καὶ ποιὲς κατευθύνσεις δίνουν γιὰ τὴν πορεία τοῦ σχολείου. Τονίζει ἐπίσης ὅτι δὲν πρέπει νὰ κρύβουμε τὸν Χριστὸ ἀπὸ τὰ παιδιά. «Δέν θὰ σιωπήσουμε, δέν θὰ διστάσουμε. Θὰ μιλήσουμε γιὰ τὸ Χριστὸ στὰ παιδιά μας καὶ βέβαια, α') μὲ σεβασμὸ στὴν προσωπικότητα τοῦ παιδιοῦ, β') μὲ εἰλικρίνεια, γ') μὲ παιδαγωγικὸ τρόπο ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία του, δ') μὲ κατανόηση στὶς ἀπορίες του καὶ ε') μὲ ἀγάπη πάντοτε». Συμπερασματικά ἔχει πολλὰ νὰ προσφέρει αὐτὴ ἡ ἀξιόλογη ἀνάλυση τοῦ θέματος ἐκ μέρους τοῦ Σεβασμιωτάτου.

* * *

Ἰννοκεντίου ἀρχιεπισκόπου Χερσῶνος καὶ Ταυρίδος, *Κύριε καὶ Δέσποτα τῆς ζωῆς μου...*, β' ἔκδοσις, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίων Πάντων, Σπέτσαι 2004, σσ. 159.

Εἶναι γνωστόν εἰς τούς παροικοῦντας τὴν Ἱερουσαλήμ πῶς ὁ τίτλος τοῦ παρόντος εἶναι παρμένος ἀπὸ τὴν πασίγνωστη προσευχὴ τοῦ Ἁγίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου. Ἡ προσευχὴ αὐτὴ συντροφεῖ τούς χριστιανούς κατὰ τὴ Μεγάλη Τεσσαρακοστή, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ἀδήριτη ἀνάγκη γιὰ τὸν πιστὸ ὀλόχρονα. Εἶναι χρήσιμη ἡμέρας καὶ νυκτός. Ὁ συγγραφέας, ἐπιφανὴς Ρῶσος ἱεράρχης τοῦ 19ου αἰῶνος, ἀναλύει διεξοδικὰ κάθε τῆς λέξη μὲ ἀποτέλεσμα τὸ μετὰ χείρας βιβλίον. Ἀπὸ τὰ ἀξιοπρόσεκτά του σχόλια παρουσιάζουμε τὸ πρῶτο. Γράφει σχετικὰ μὲ τὴν ἀρολογία: «Ἐχομε τὴν ἐντύπωση ὅτι τὰ λόγια μας διασκορπίζονται καὶ τὰ παίρνει ὁ ἄνεμος. Στὴν πραγματικότητα ὅμως παραμένουν ἀκέραια, συγκεντρώνονται καὶ σφραγίζονται γιὰ τὴν ἡμέρα

της μελλούσας κρίσεως και ανταποδόσεως. Ἐτσι ὁ ἄνθρωπος πού τώρα ἀργολογεῖ μέ τά ἴδια του τά κελιά θά προφέρει τότε τήν καταδίκη του. Ὁ λόγος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνεκτίμητο δῶρο καί ἀξίζει τόσο ὥστε νά μᾶς ζητεῖται ἀπολογία γιά τή χρήση του». Εἶναι τόσο σαφής κι ἀναλυτικός ὁ λόγος τοῦ ἱεράρχου, πού κάθε ἄλλο σκόλιο εἶναι περιττό. Καί συνεχίζει ἐπ' αὐτοῦ: «Πόσα ὑπερφυσικά σημεῖα δέν προκάλεσε ὁ ἀνθρώπινος λόγος στή κτίση, ὑπό τήν καθαρῆ βεβαίως μορφή του; Ὁ λόγος τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ, ἐννοῶ. Μία λέξη τους σταμάτησε τόν ἥλιο, ἔκλεισε καί ἀνοίξε τούς οὐρανοῦς, ἀνέστησε νεκρούς». Ἐδῶ ἐννοεῖ ὁ ἐπίσκοπος Ἰννοκέντιος τόν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ πού σταμάτησε τόν ἥλιο, τόν προφήτη Ἡλία πού ἔκλεισε κι ἀνοίξε τούς οὐρανοῦς (ἀνομβρία καί βροχή) καί τόν ἀπόστολο Πέτρο πού ἀνέστησε τήν Ταβιθά. Κάτι τώρα ἀπό τίς παρατηρήσεις του γιά τό πάθος τῆς κατακρίσεως: «Ἐνῶ λοιπόν ὁ ἄνθρωπος σέ τόσο ἐπικίνδυνο βαθμό παρουσιάζεται ἀδύνατος νά στραφεῖ μέσα του καί νά παρακολουθήσει τόν ἑαυτό του παραδόξως ἐμφανίζει ἰδιαίτερη εὐαισθησία στό νά ἐξετάζει λεπτομερῶς τή ζωή τοῦ πλησίον. Δέν θά περιορίσουμε τό θέμα μόνο στή γυναῖκα πού ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον τό πάθος τῆς κατακρίσεως τήν καταδυναστεύει. Πολύ συχνά ἡ ἀδυναμία αὐτή καταλαμβάνει καί τούς ἄνδρες ἀπό τούς ὁποίους θά περίμενε κανεῖς διαφορετική συμπεριφορά». Ἐξαιρετῆ καθ' ὅλα ἡ ἀνάλυση τοῦ λόγιου ἱεράρχη. Εὐκαρία νά ἐωφεληθούμε ἀπ' αὐτήν ἅπαντες.

* * *

Γιώργου Β. Μαυρομάτη, *Ἑσχάτη ὥρα, Στοιχασμοί, β'* ἔκδοσι, Ν. Σμύρνη 2024, σσ. 66.

Πρόκειται γιά ποιητικό βιβλίο. Ὅπως μᾶς πληροφοροῦν τά Περιεχόμενα χωρίζεται στίς πύ κάτω ἐνότητες: α') τῆς Γραφῆς, β') τῆς νιότης, γ') τοῦ παιδιοῦ, δ') τῆς φιλίας καί ε') τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας. Ὡς μὴ εἰδήμων περὶ τά φιλολογικά θά περιοριστῶ στό σχολιασμό κατὰ πρῶτον τοῦ γενικοῦ πλαισίου τοῦ βιβλίου. Αὐτό ἔχει νά κάνει μέ τή χριστιανική πίστη καί τήν ἐφαρμογή της στήν καθημερινότητα. Ἀπό τό ποίημα «Ἡ ζωή μου» ἐντοπιζῶ τά πύ κάτω: «Ἐνοιωθα μόνος. Τά κύματα ἔσπαγαν πάνω στό σῶμα μου. Θαλασσινά ἦταν ἡ αὐτοῦ τοῦ κόσμου τῆς ἁμαρτίας; Τό ἔδαφος ἔφρευγε ἀπό τά πόδια μου, εἶχα ἕνα ἄγκος... ὥσπου ἔκλαψα "εἰς ἑαυτόν ἐλθών". Τά χέρια μου ἄπλωσα καί τότε ἔνοιωσα δύο ἄλλα χέρια γεμάτα αἶμα νά μέ κρατοῦν». Εἶναι πασιφανές ὅτι ὁ ποιητής νοιώθει στό πετσί του τή μοναξιά τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου καί τήν ἀδυναμία του νά ἀντιμετωπίσει τό κακό πού τόν κυκλώνει μόνο μέ τίς δυνάμεις του. Λυτρωτική εἶναι ἡ ἵκεσία του καί ἡ ἀναπόκριση τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ. Ἀπό τό ποίημά του «Ἀποκάλυψις γ' 20» σταχυολογῶ τά ἐξῆς: «Ἐάν τίς ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου. Πύ δυνατά πύ δυνατά Κύριε, πύ δυνατά φώναξε, φώναξε. Ἡ βοή τοῦ κόσμου τῆ φωνῆ σου σκέπασε. Ἄδυνατεῖ ἡ θέλησή μου νά διακρίνει τῆ φωνή σου. Πύ δυνατά Κύριε, πύ δυνατά φώναξε. Φωνές πολλές τριγύρω». Μέ ἀφορμῆ τό βιβλικό κείμενο διαπιστώνει πόσο δυνατό εἶναι τό ρεῦμα τῆς ἐκκοσμίκευσης ἀλλά καί τά τῆς ματαιότητος καί πολυμύχθου σαρκός. Ὅλ' αὐτά δέν ἀφήνουν τόν ἄνθρωπο ν' ἀκούσει τῆ φωνῆ τοῦ Χριστοῦ πού τόν καλεῖ: ἰδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τήν θύραν καί κρούω. Ἄδυναμη ἡ θέληση τοῦ πεπωκῆτος ἀνθρώπου. Αὐτό κάνει τόν ποιητή νά κραυγάζει κρόθρος καί ἐν ἀγωνία πολλῇ: Πύ δυνατά, Κύριε! Κι ὁ π. Ἰωὴλ Γιαννακόπουλος σχολιάζοντας μέ τό δικό του τρόπο τήν ἀνθρώπινη αὐτή ἀδυναμία ἀπευθύνει στόν Υἱό τοῦ Θεοῦ τήν ἐξῆς παράκλησι: Κράτα με, Χριστέ μου μὴ σοῦ φύγω! Συμπέρασμα: Χρειάζεται τό συμφότερον. Δηλαδή ἡ ἀνθρώπινη θέληση πού εἶναι τό ἔλαττον ἀλλά εἶναι ἀπαραίτητη, ἀλλά καί ἡ θεία ἀρωγή πού ὑψίσταται πάντοτε καί ἀποτελεῖ τό μείζον, πού ὅμως οὐδέποτε παραβιάζει τό αὐτεξούσιο τοῦ ἀνθρώπου.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

